

RAPORT

O STANIE

GMINY BRZUZE

w 2024 roku

Jan Koprowski
Wójt Gminy Brzuze

Raport o stanie gminy Brzuze w 2024 r.

Opracowano na podstawie danych własnych oraz przygotowanych przez pracowników jednostek organizacyjnych Gminy Brzuze
Wykorzystano fragmenty publikacji „Przyroda gminy Brzuze i okolic” oraz „Krajobrazy gminy Brzuze” za zgodą autora

Wójt Gminy Brzuze
87-517 Brzuze

www.brzuze.pl
e-mail: wojt@brzuze.pl

Brzuze, 30 maja 2025

Spis treści

1. Charakterystyka gminy

- 1.1. Historia i położenie
- 1.2. Herb i flaga
- 1.3. Wybory wójta gminy oraz radnych
- 1.4. Sołtysi nowej kadencji
- 1.5. Ludność
- 1.6. Aktywność gospodarcza
- 1.7. Jednostki organizacyjne

2. Przyrodniczo-kulturowe uwarunkowania rozwoju gminy

- 2.1. Klimat
- 2.2. Krajobrazy aktualne gminy
 - 2.2.1. Rzeźba terenu i pokrywa glebowa
 - 2.2.2. Wody powierzchniowe
 - 2.2.3. Lasy
 - 2.2.4. Świat zwierząt
 - 2.2.5. Ślady osadnictwa historycznego
 - 2.2.6. Obszary rolnicze
 - 2.2.7. Zagrożenia na obszarach rolniczych
 - 2.2.8. Obiekty użyteczności publicznej

3. Finanse gminy w 2024 r.

- 3.1. Wykonanie budżetu – dane ogólne
- 3.2. Wykonanie budżetu – dochody i wydatki
- 3.3. Poziom zadłużenia gminy
- 3.4. Stan środków na rachunkach bankowych
- 3.5. Stan mienia komunalnego

4. Realizacja zadań gminy w 2024 r.

- 4.1. Fundusz sołecki
- 4.2. Gospodarka odpadami
 - 4.2.1. Odbiór odpadów komunalnych
 - 4.2.2. Unieszkodliwianie azbestu i folii rolniczej
- 4.3. Gospodarka wodno-ściekowa
- 4.4. Budowa dróg, chodników i ścieżek rowerowych
 - 4.4.1. Drogi
 - 4.4.2. Chodniki
 - 4.4.3. Ścieżki rowerowe
 - 4.4.4. Oświetlenie drogowe
- 4.5. Obiekty kubaturowe i tereny gminne
- 4.6. Rewitalizacja
- 4.7. Gospodarka przestrzenna
- 4.8. Ochrona przyrody
 - 4.8.1. Formy ochrony przyrody
 - 4.8.2. Wycinka drzew
- 4.9. Kultura
 - 4.9.1. Biblioteki
 - 4.9.2. Gminna Kolekcja Dóbr Kultury
 - 4.9.3. Prace konserwatorskie, ochrona zabytków
 - 4.9.4. Obiekty kultury
- 4.10. Rekreacja, sport i turystyka
- 4.11. Polityka społeczna
 - 4.11.1. Realizacja ustawy o pomocy społecznej
 - 4.11.2. System zabezpieczenia społecznego
 - 4.11.3. Pozostała działalność GOPS
- 4.12. Edukacja
- 4.13. Ochrona przeciwpożarowa

5. Organizacje pozarządowe w gminie

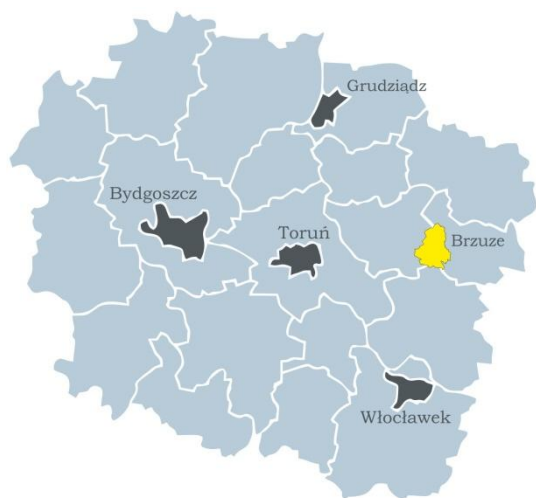
6. Wydarzenia w 2024 r.

7. Galeria inwestycji w 2024 r.

1. Charakterystyka gminy

1.1. Historia i położenie

Minęły 52 lata od utworzenia Gminy Brzuze, która została powołana 1 stycznia 1973 r. w ówczesnym powiecie rypińskim, w województwie bydgoskim, jako jednostka administracji rządowej. W wyniku przeprowadzonej reformy administracyjnej kraju, po likwidacji powiatów w 1975 r., Gmina Brzuze stała się częścią województwa wrocławskiego, a w 1990 r. została przekształcona w jednostkę samorządu terytorialnego. W dniu złożenia raportu o stanie gminy minęła 35. rocznica pierwszych wyborów samorządowych. W wyniku wprowadzenia w 1999 r. kolejnej reformy administracyjnej, gmina jest obecnie częścią powiatu rypińskiego w województwie kujawsko-pomorskim. Gminę tworzy 17 sołectw o łącznej powierzchni 8625 ha, w których zamieszkuje obecnie 5077 osób (stan na 28 maja 2025). Graniczy z gminami Wąpielsk, Rypin i Rogowo w powiecie rypińskim, Chrostkowo w powiecie lipnowskim oraz Zbójno i Radomin w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Jest częścią regionu historycznego ziemi dobrzyńskiej. W podziale fizycznogeograficznym Polski położona jest w mezoregionie Pojezierza Dobrzyńskiego. Od 2006 r. gmina wchodzi w skład promocyjnego obszaru *Zielone Płuca Polski*. Z uwagi na rolniczy charakter gminy, zróżnicowane środowisko przyrodnicze i związany z tymi walorami potencjał turystyczny i rekreacyjny, samorząd prowadzi prace nad rozwojem własnych promocyjnych marek, podejmuje działania w trosce o unikalny krajobraz, składniki przyrodnicze i kulturowe.

Położenie gminy Brzuze w województwie kujawsko-pomorskim

Część naturalnych granic gminy wyznaczają jeziora. Gmina Brzuze położona jest pomiędzy Jeziorem Żalskim, największym jeziorem Pojezierza Dobrzyńskiego i pasem moren czołowych od południa a jeziorem Długie, o najwyższym współczynniku wydłużenia w Polsce, od północnego wschodu. Zajmująca tę przestrzeń wysoczyzna morenowa poprzecinana jest rynnymi subglacjalnymi, z zagłębieniami wypełnionymi wodą kilkunastu urokliwych jezior. Dzięki temu obszar charakteryzuje się największą jeziornością wśród gmin ziemi dobrzyńskiej. Zagłębienia wypełniają również mokradła i małe zbiorniki wodne, spośród których wyróżniają się przekształcone osadniki cukrowni w Ostrowitem, z bogactwem ptaków wodnych i wodno-błotnych. W otoczeniu pól uprawnych zwraca uwagę fascynująca przyroda, z pięknie usytuowanymi w krajobrazie buczynami i innymi enklawami lasów.

Ten niezwykły krajobraz uzupełniają obiekty kulturowe. Wyróżnia się między nimi słynąca cudami Studzianka, niezwykle piękne miejsce, z cudownym źródłem o uzdrawiających właściwościach wody. Równie interesujące są pozostałe miejsca krajobrazu sakralnego. Wśród nich kościoły parafialne w Żałem, Ostrowitem i Trąbinie, kaplica w Ostrowitem, cmentarze oraz krzyże i figurki przydrożne. Ważne miejsce zajmują grodziska średniowieczne, cenne parki krajobrazu rolniczego i przemysłowego z licznymi pomnikami przyrody.

Wszystkie osobliwości sprawiają, że krajobraz jest bardzo urozmaicony, a różnorodność siedlisk wiąże się z bogactwem przyrody ożywionej i nieożywionej.

Brzuze i gminy sąsiednie (stan w 2017 r.)

Lp.	Gmina	Powierzchnia (ha)	Ludność	Gęstość zaludnienia	Liczba sołectw	Liczba miejscowości	Lesistość (%)	Użytki rolne (ha)
1	Brzuze	8625	5424	63	17	21	6,3	6988
2	Chrostkowo	7408	2972	40	16	16	11,8	6032
3	Radomin	8081	3925	49	16	20	9,4	6905
4	Rogowo	14101	4858	34	22	38	33,8	8266
5	Rypin	13208	7422	56	24	30	8,8	11123
6	Wąpielsk	9321	4091	44	16	20	21,2	6513
7	Zbójno	8432	4416	52	16	23	2,8	7302

Położenie gminy Brzuze w regionie historycznym ziemi dobrzyńskiej

Podział gminy na sołectwa

1.2. Herb i flaga

W październiku 2022 r. podjęta została uchwała RG Brzuze ustanawiająca herb i flagę gminy. Gmina Brzuze, jako jednostka samorządu terytorialnego, dotychczas ich nie posiadała. Są one teraz najbardziej zaszczytnymi symbolami naszej gminnej wspólnoty. Ustanowiony herb wraz z flagą nawiązuje do tradycji i doniosłych kart naszej przeszłości, do konkretnych wartości duchowych, czym dajemy świadectwo przywiązania i lokalnego patriotyzmu.

Herb jest graficznym znakiem określającym tożsamość społeczności lokalnej. Jako najważniejszy znak rozpoznawczy i identyfikacyjny gminy, wykorzystywany będzie m.in. podczas oficjalnych spotkań i w korespondencji. Przygotowując projekt zgodnie z wymogami oraz zasadami heraldyki, kierowaliśmy się kryterium merytorycznym oraz historycznym. Kwerenda obejmowała stare herby i pieczęcie, wezwania kościołów, pierwotne znaczenie nazw miejscowych, ważne wydarzenia i osoby związane z miejscowościami naszej gminy oraz tradycje, zabytki kultury materialnej i duchowej. Przygotowany projekt uzyskał wymaganą pozytywną opinię Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komisji Heraldycznej.

Przy projektowaniu herbu pod uwagę były brane wyróżniające cechy gminy. Przede wszystkim Studzianka, jako prastare miejsce kultu i pielgrzymowania, będąca swoistą ośią życia religijnego i kulturalnego okolicy i motywem spajającym mieszkańców gminy. Niezwykle bogata historia, krajobraz gminy, obiekty kultu religijnego wraz z ciągle żywymi tradycjami pielgrzymek do Studzianki, były niewyczerpywalnym źródłem inspiracji do herbu. Stąd część godła herbu stanowi krzyż. W nawiązaniu do kultu Świętej Rodziny pojawiły się też lilie – symbol Maryi i atrybut Świętego Józefa. W herbie nie zabrakło również elementu godła oddającego aspekt bogactwa jezior. Jest to wyidealizowany symbol wody w postaci srebrno-niebieskiej (biało-niebieskiej) pofalowanej wstęgi. Zielone pole tarczy herbowej nawiązuje do upraw rolniczych, lasów i czystości środowiska. Symbolizuje miłość, przyjaźń, radość, obfitość oraz zdrowie. Wizerunek i barwy herbu stanowiły podstawę do opracowania innego symbolu reprezentującego gminę – flagi. Flaga gminy Brzuze składa się z pąta dzielonego w pas na trzy części. Górny zielony, dolny niebieski, a środkowy – na którym znajduje się herb gminy – srebrny (biały). Barwy flagi biorą się z barw występujących w herbie gminy.

Zasady korzystania z herbu zostały określone w uchwale Rady Gminy Brzuze XLI/238/2022 z dnia 28 października 2022 r. w sprawie ustanowienia herbu i flagi Gminy Brzuze oraz zasad ich użytkowania.

1.3. Wybory wójta gminy oraz radnych

W wyborach samorządowych, które odbyły się 7 kwietnia 2024 r. mieszkańcy gminy Brzuze wybrali swoich przedstawicieli do rady gminy oraz zdecydowali o udzieleniu poparcia jednemu kandydatowi na wójta. Frekwencja wyniosła 56,72%. W wyniku przeprowadzonego głosowania kandydat Jan Koprowski otrzymał 1692 głosy i z poparciem 78,73 % obejmie ponownie stanowisko Wójta Gminy Brzuze. Natomiast mandaty Radnych Gminy Brzuze uzyskali: okręg 1 Ostrowite – Jan Cieszyński, okręg 2 Ostrowite – Błażej Makuch, okręg 3 Ostrowite – Wojciech Wiśniewski, okręg 4 Ostrowite oraz Mościska i Przyrowa – Dariusz Adamowski, okręg 5 Dobre – Artur Kopycki, okręg 6 Gulbiny i Marianowo – Krzysztof Budziński, okręg 7 Trąbin – Krzysztof Malinowski, okręg 8 Łączonek, Trąbin Rumunki – Paweł Kusiński, okręg 9 Brzuze – Leszek Borkowski, okręg 10 Giżynek – Przemysław Nalazek, okręg 11 Okonin i Ugoszcz – Jarosław Puciński, okręg 12 Ugoszcz – Mariusz Pankowski, okręg 13 Kleszczyn i Piskorzyn – Mirosław Ozimkowski, okręg 14 Radzynek i Somsiori – Sławomir Tomaszewski, okręg 15 Żałe – Piotr Przybylski.

1.4. Sołtysi nowej kadencji

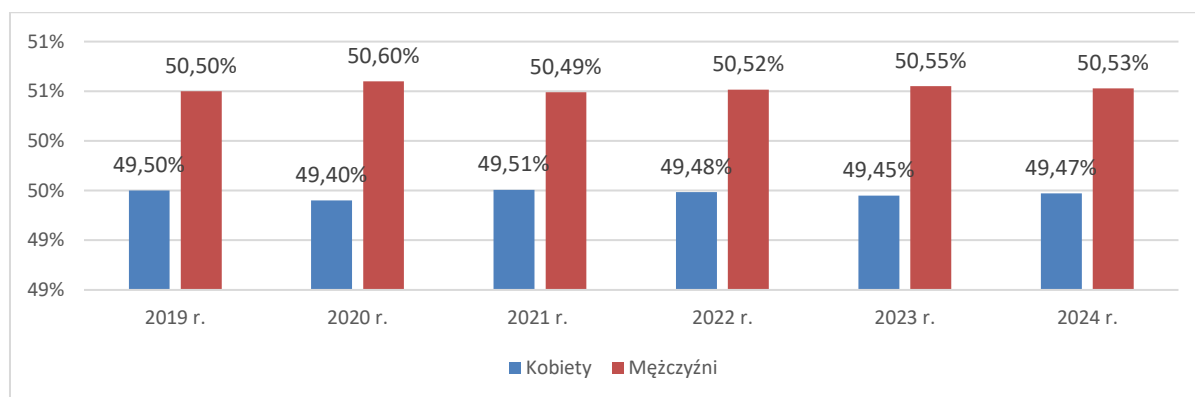
W roku 2024 również upływała kadencja sołtysów i rad sołeckich. W gminie Brzuze wybory trwały od 17 czerwca do połowy lipca. Sołtysami Gminy Brzuze kadencji 2024-2029 zostali: Janusz Pawlak – Brzuze, Krzysztof Silkowski – Dobre, Maciej Kalinowski – Giżynek, Janusz Ignatowski – Gulbiny, Wojciech Brzezicki – Kleszczyn, Marek Kusiński – Łączonek, Piotr Górski – Marianowo, Zdzisław Siudowski – Okonin, Dariusz Adamowski – Ostrowite, Zenon Cieszyński – Piskorzyn, Jarosław Fandzloch – Przyrowa-Mościska, Jerzy Tekliński – Radzynek, Ryszard Rumianowski – Somsiori, Radosław Ziółkowski – Trąbin, Teresa Sieklicka – Trąbin Rumunki, Zbigniew Boniecki – Ugoszcz i Paweł Witkowski – Żałe.

1.5. Ludność

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024 r. gminę Brzuze zamieszkiwało 5105 osób. Jest to o 60 osób mniej niż w poprzednim 2023 r. oraz 121 osób mniej niż w roku 2022. W porównaniu do roku 2023, zaobserwować można zatem spadek liczby ludności o 1,18%. W 2024 r., tak jak w poprzednich analizowanych latach, liczba mężczyzn była większa od liczby kobiet. Mężczyźni w 2024 r. stanowili 50,53% wszystkich mieszkańców, natomiast kobiety 49,47%, co przełożyło się na 55-osobową różnicę pomiędzy liczbą osób obu płci.

Mieszkańcy gminy Brzuze z podziałem na płeć w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kobiety	2658	2636	2618	2586	2554	2525
Mężczyźni	2715	2698	2670	2640	2611	2580
Razem:	5373	5334	5288	5226	5165	5105

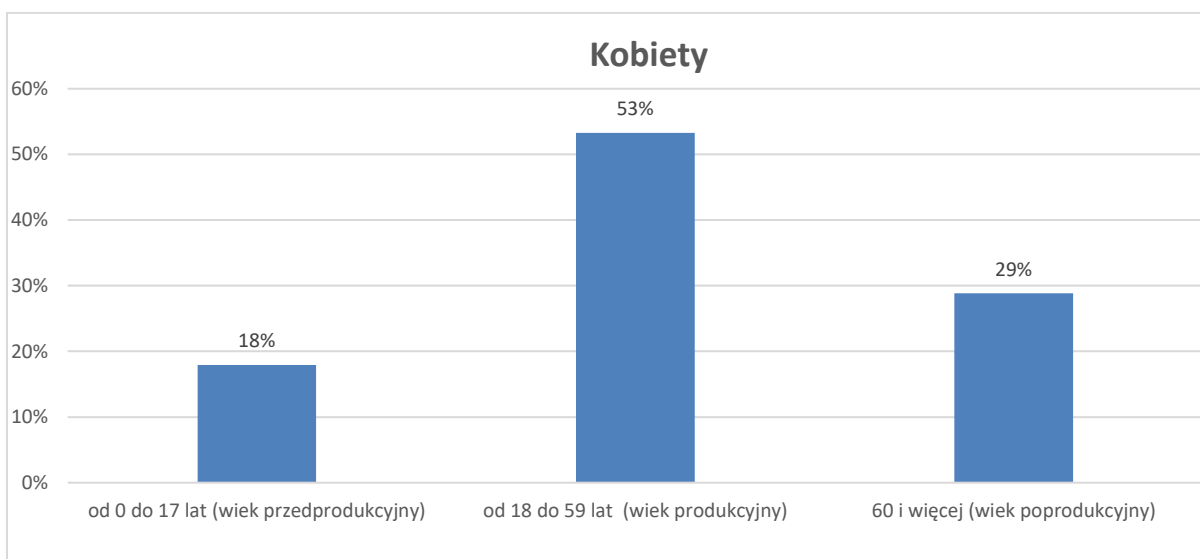

Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Brzuze w latach 2019-2024

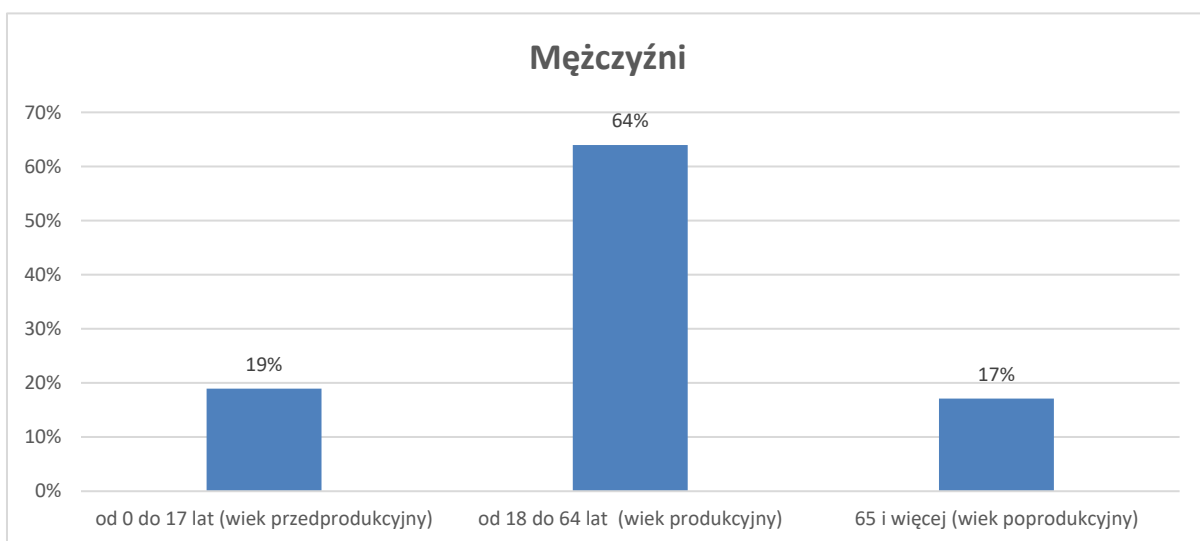
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Brzuze w 2024 r. wynosiła 941, z czego 452 osoby stanowiły kobiety, natomiast 489 mężczyzn. Wiek produkcyjny dla kobiet i mężczyzn zawiera się w innych przedziałach, które wyodrębniono w poniższej tabeli i w roku 2024 do tej grupy zaliczało się 1345 kobiet i 1649 mężczyzn. Zaobserwować tutaj można znaczną różnicę pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn, jednakże wynika ona ze wspomnianej rozbieżności wiekowej określającej tę grupę. Jednocześnie w wieku poprodukcyjnym liczba kobiet (728) znacznie przewyższa liczbę mężczyzn (442). Po przełożeniu na udział procentowy widać, że liczba kobiet w wieku produkcyjnym w gminie Brzuze stanowi 53% ogólnej liczby kobiet, natomiast liczba mężczyzn w tym wieku stanowi 64% ogólnej liczby mężczyzn.

Mieszkańcy gminy Brzuze z podziałem na płeć w poszczególnych przedziałach wiekowych w 2024 r.

Wiek mieszkańców gminy Brzuze	Kobiety	Mężczyźni
od 0 do 17 lat (wiek przedprodukcyjny)	452	489
od 18 do 59 lat (wiek produkcyjny)	1345	-
od 18 do 64 lat (wiek produkcyjny)	-	1649
60 i więcej (wiek poprodukcyjny)	728	-
65 i więcej (wiek poprodukcyjny)	-	442
Suma:	2525	2580

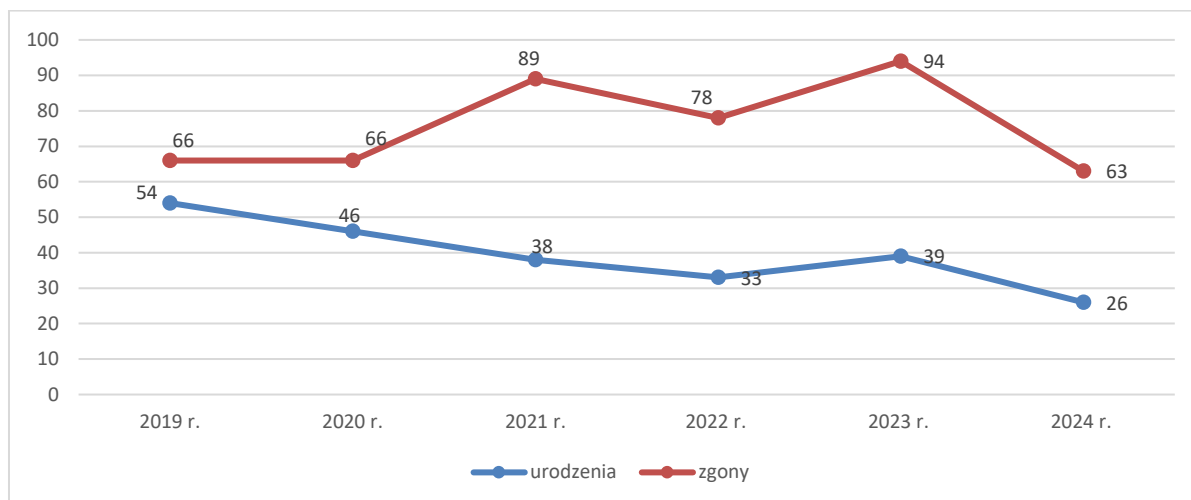

Struktura wiekowa kobiet w 2024 r.

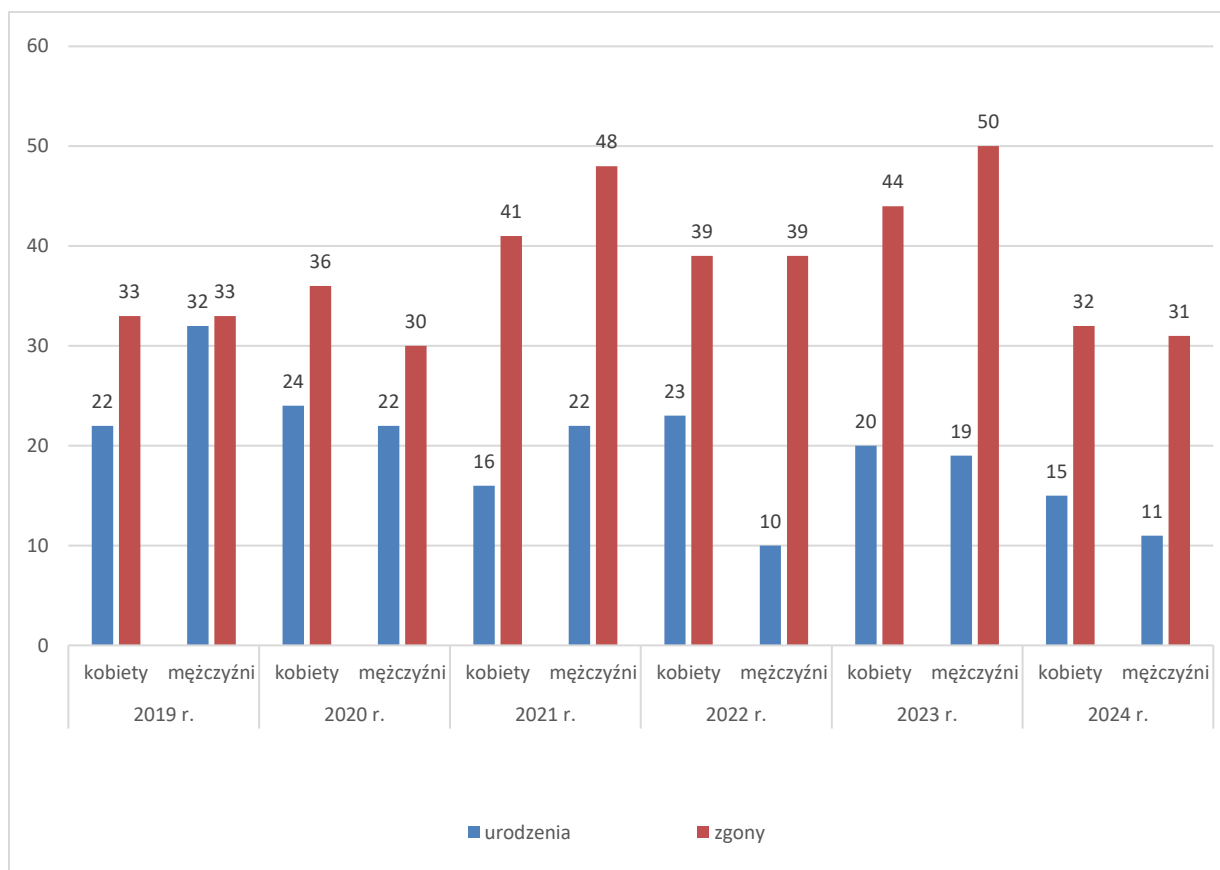
Struktura wiekowa mężczyzn w 2024 r.

W analizowanych latach obserwuje się niekorzystną tendencję demograficzną, czyli przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń zwaną ubytkiem demograficznym. W 2024 r. różnica ta wynosiła 37 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców dla gminy Brzuze wyniósł – 7,24‰, w stosunku do – 10,6‰ w 2023 roku. Dla porównania, w 2024 r. współczynnik krajowy wyniósł -4,1‰.

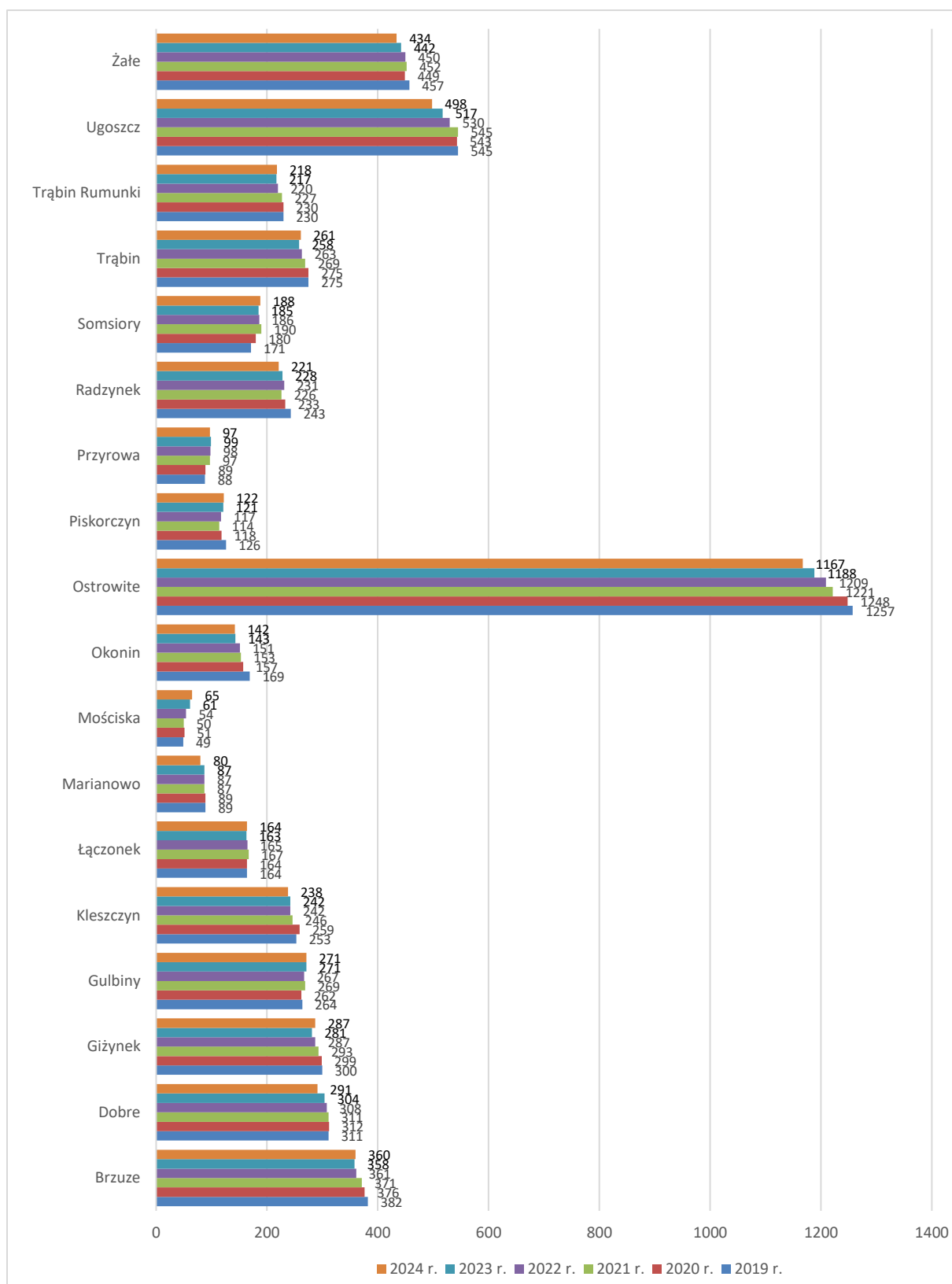
Urodzenia i zgony w gminie Brzuze w latach 2019-2024

Z analizy urodzeń i zgonów z podziałem na płeć wynika, że największą liczbę zgonów odnotowano wśród mężczyzn jak i kobiet w 2023 r., natomiast najmniejszą w roku 2024 dla kobiet i w 2020 r. dla mężczyzn. Największą różnicę pomiędzy urodzeniami a zgonami zaobserwowano w 2023 r.

Urodzenia i zgony w gminie Brzuze z podziałem na płeć w latach 2019-2024

Poniższy wykres przedstawia liczbę mieszkańców gminy Brzuze w latach 2019-2024, z podziałem na miejscowości. Najwięcej osób zamieszkuje w Ostrowitem, a najmniej w Mościskach. Największy przyrost liczby mieszkańców w porównaniu do ubiegłego roku można było zaobserwować w Giżyńku i Mościskach. W odniesieniu do 2023 r. największy spadek liczby mieszkańców odnotowano w Ostrowitem, Ugoszczu i Dobrem. Spadki oraz wzrosty liczby mieszkańców wiążą się zarówno z przyrostem naturalnym jak i migracją mieszkańców.

Liczba mieszkańców w miejscowościach gminy Brzuze w latach 2019-2024

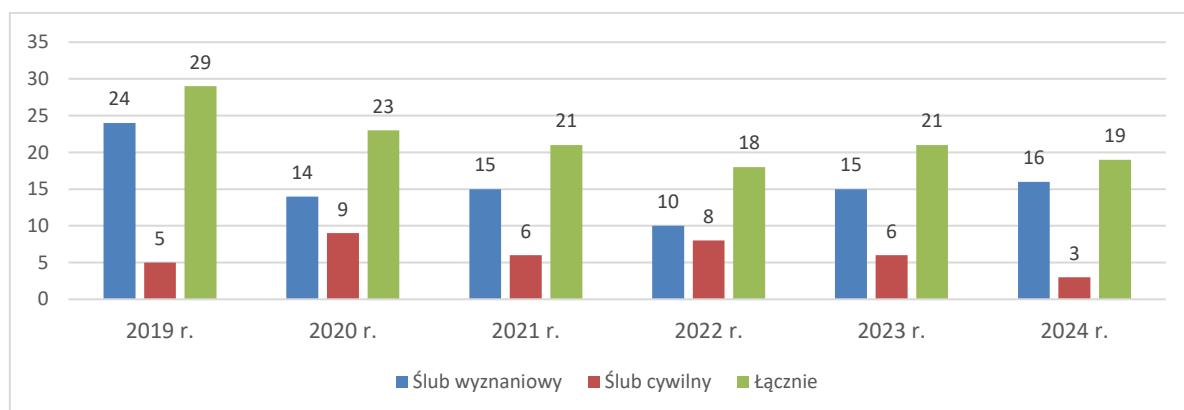
Analizując przyrost naturalny z podziałem na miejscowości można zauważyć, że najwięcej zgonów i stosunkowo mało urodzeń odnotowano w 2024 r. w Ugoszczu. Jest to wynik zlokalizowania na terenie tej wsi Domu Pomocy Społecznej. W większości miejscowości można zaobserwować ujemny przyrost naturalny. W Brzuzem, Dobrem, Łączonku, Mościskach i Trąbinie-Rumunkach w 2024 r. nie odnotowano żadnych urodzeń. W 2024 r. pozytywną tendencję, czyli więcej urodzeń niż zgonów można było zaobserwować w Giżyńku, Gulbinach i Somsiarach.

Urodzenia i zgony w miejscowościach gminy Brzuze w latach 2019-2024

Miejscowość	2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony
Brzuze	4	1	5	8	6	4	2	6	3	1	0	0
Dobre	3	7	2	3	3	6	1	4	2	3	0	4
Giżynek	3	0	1	3	6	6	2	5	5	7	2	1
Gulbiny	0	6	5	3	5	3	1	5	1	2	3	1
Kleszczyn	3	1	3	2	0	2	2	4	0	3	2	4
Łączonek	0	0	1	1	2	1	1	4	2	3	0	2
Marianowo	1	2	1	0	0	0	0	2	0	2	1	2
Mościska	2	0	1	0	1	0	1	0	2	0	0	0
Okonin	5	2	0	0	1	4	2	1	0	4	1	1
Ostrowite	11	16	12	19	1	19	7	10	8	21	5	17
Piskorczyń	2	2	0	4	0	2	1	2	1	2	1	1
Przyrowa	1	1	1	0	1	2	1	2	2	0	1	1
Radzynek	3	1	0	5	1	6	5	2	2	3	1	2
Somsiory	3	1	4	2	3	0	1	1	1	4	2	1
Trąbin	3	5	2	1	2	6	1	4	2	6	3	3
Trąbin Rumunki	3	3	1	0	1	3	1	6	3	4	0	2
Ugoszcz	3	13	6	12	3	15	3	14	1	22	1	18
Żałe	2	5	1	3	2	10	1	6	4	7	3	3
Razem	52	66	46	66	38	89	33	78	39	94	26	63

Związki małżeńskie

W 2024 r. w gminie Brzuze zawarto 19 związków małżeńskich, z czego 84,2% stanowiły śluby wyznaniowe. Obserwuje się spadek liczby małżeństw, gdyż w porównaniu z rokiem 2023 zawarto ich o 2 mniej. Współczynnik małżeństw na 1000 osób w 2024 r. wyniósł w gminie Brzuze 3,7 i spadł o 0,3 w stosunku do roku poprzedniego, gdzie jego wartość wynosiła 4,0. Dla porównania, według danych GUS, w 2024 r. wartość tego współczynnika dla Polski wynosiła 3,9. W 2024 r. odnotowano 6 rozwodów. Współczynnik rozwodów na 1000 osób w gminie Brzuze wyniósł zatem 1,17 i jest niższy niż w ubiegłym roku gdzie wynosił 2,1. Według danych GUS, w 2024 r. wartość tego współczynnika dla Polski wynosiła 1,6.

Związki małżeńskie w gminie Brzuze zawarte w latach 2019-2024

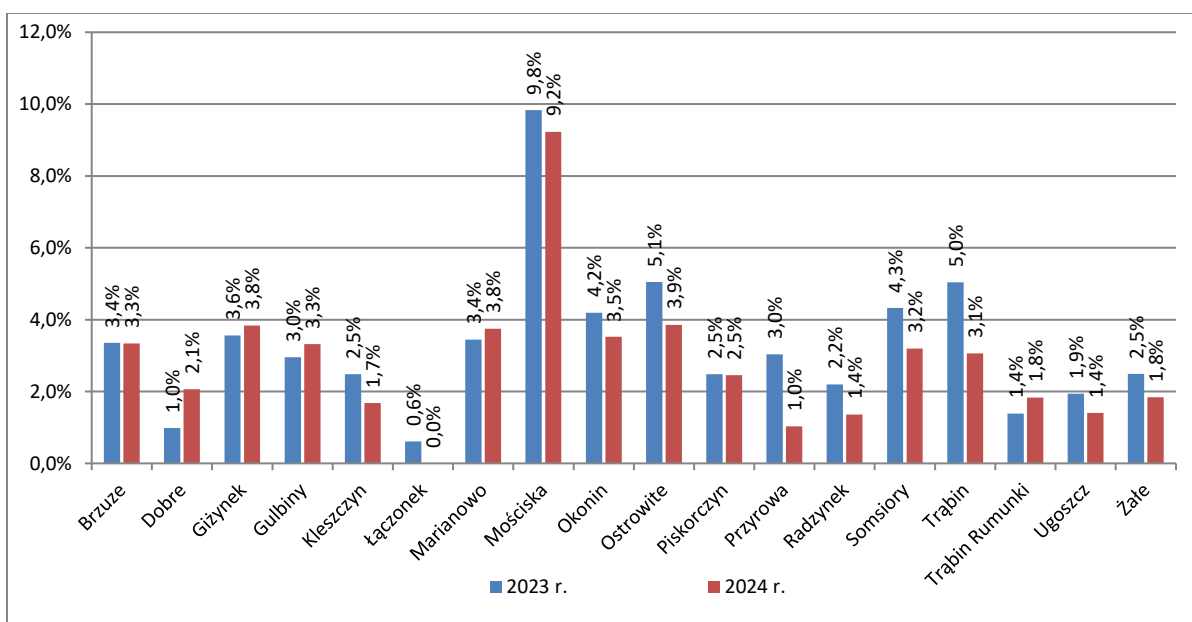
1.6. Aktywność gospodarcza

Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej CEIDG na dzień 31.12.2024 r., ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Brzuze wynosiła 141. Najbardziej popularne rodzaje branż w gminie mają charakter działalności rolniczej, budowlanej, transportowej, sprzedaży detalicznej, stolarskiej oraz naprawy i konserwacji samochodowej.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą w latach 2023-2024 r. z podziałem na miejscowości

Miejscowość	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą	
	2023 r.	2024 r.
Brzuze	12	12
Dobre	3	6
Giżynek	10	11
Gulbiny	8	9
Kleszczyn	6	4
Łączonek	1	0
Marianowo	3	3
Mościska	6	6
Okonin	6	5
Ostrowite	60	45
Piskorzyn	3	3
Przyrowa	3	1
Radzynek	5	3
Somsiory	8	6
Trąbin	13	8
Trąbin Rumunki	3	4
Ugoszcz	10	7
Żałe	11	8
Suma:	171	141

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w Ostrowitem, Brzuzem i Giżyńku. Są to miejscowości z dużą liczbą mieszkańców w skali gminy. Na rysunku poniżej przedstawiono udział podmiotów prowadzących działalność w ogólnej liczbie mieszkańców danej miejscowości. Wynika z tego, że najwięcej przedsiębiorców jest w Mościskach, Giżyńku i Ostrowitem. Najmniej podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców w 2024 r. odnotowano w Łączonku i Przyrowie.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą w stosunku do liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości w latach 2023-2024 r. [%]

W ostatnich latach dużym zmianom podlega działalność rolnicza. Dotyczy to zarówno liczby gospodarstw rolnych, ich powierzchni, rodzaju prowadzonej produkcji zwierzęcej i struktury zasiewów. Obserwowany jest duży obrót ziemią. Część gruntów rolniczych przeznaczanych jest na cele rekreacyjne, niektóre gospodarstwa zaprzestają działalności rolniczej, grunty oddawane są w dzierżawę lub odsprzedawane na powiększenie pozostałych na rynku gospodarstw.

Według danych na dzień 31.12.2024 r., udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym w gminie Brzuze stanowił 6,17% i jest to wzrost o ponad 1 punkt procentowy w porównaniu do roku poprzedniego. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w gminie Brzuze w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym stanowił 4,34% (130 kobiet), a mężczyzn 1,84% (55 mężczyzn).

1.7. Jednostki organizacyjne

Jednostki organizacyjne gminy w 2024 r.

Lp.	Nazwa jednostki	Forma organizacyjno-prawna	Informacja o statucie	Obsługa finansowo-księgowa
1	Urząd Gminy Brzuze	jednostka budżetowa 000531542	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr X/56/03 z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Brzuze stanowiącego załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.	własna
2	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzuzem	jednostka budżetowa 000531542-00044	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr III/20/90 z dnia 17 lipca 1990 roku w sprawie powołania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzuzem, oraz Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Brzuzem stanowiący Załącznik Nr 1 do w/w uchwały Nr XXXII/174/09 z dnia 4 grudnia 2009 r. oraz uchwały Nr XXXIV/197/10 z dnia 9 lutego 2010 r.	własna
3	Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny do spraw Oświaty w Brzuzem	jednostka budżetowa 910228256	Uchwała Rady Gminy Brzuze nr XVII/99/96 z dnia 18 kw 1996r. w sprawie nadania Statutu Gminnemu Zesp Ekonomiczno-Administracyjnemu ds. Oświaty w Ostrow Uchwała Nr XXIV/130/97 z dnia 25 lipca 1997r. zmien uchwałę Nr XVII/99/06 z dnia 18 kwietnia 1996 r. w sp nadania Statutu Gminnemu Zespołowi Ekonomi Administracyjnemu ds. Oświaty w Ostrowitem, Uchwała XXIX/158/98 z dnia 16 kwietnia 1998r. w sprawie z w statucie Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracy ds. Oświaty w Brzuzem, Uchwała Nr XXII/133/2016 z dnia 14 października 20 zmieniająca uchwałę w sprawie zmiany w statucie Gmir Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego ds. Oświaty w Brz Uchwała Nr XXIV/142/2016 z dnia 29 listopada 20 zmieniająca uchwałę w sprawie zmiany w statucie Gmir Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego ds. Oświaty w Brzu Uchwała Nr XXII/134/2016 z dnia 14 października 20 w sprawie określenia jednostki obsługującej, jedn obsługiwanych oraz zakresu obowiązków powierzonych jedn obsługującej w ramach wspólnej obsługi. Uchwała Nr XXIV/143/2016 z dnia 29 listopada 2016 r. zmien uchwałę w sprawie określenia jednostki obsługującej, jedn obsługiwanych oraz zakresu obowiązków powierzonych jedn obsługującej w ramach wspólnej obsługi.	własna
4	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostrowitem	jednostka budżetowa 523035976	Uchwała Nr XXXVI/215/2022 Rady Gminy Brzuze z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie przekształcenia oddziałów przedszkolnych w Szkole Podstawowej w Ostrowitem w Publiczne Przedszkole w Ostrowitem, oraz utworzenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ostrowitem	Zespół Ekonomiczno-Administracyjny do spraw Oświaty w Brzuzem
5	Szkoła Podstawowa w Trąbinie	jednostka budżetowa 001170282	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr V/32/99 z dnia 25 lutego 1999 roku w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej w Trąbinie, oraz Statut Szkoły Podstawowej w Trąbinie stanowiący Załącznik Nr 1 do w/w uchwały. Uchwała Nr XXXV/213/2017 29 września 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia sześciolletniej Szkoły Podstawowej w Trąbinie w ośmioletnią Szkołę Podstawową w Trąbinie.	Zespół Ekonomiczno-Administracyjny do spraw Oświaty w Brzuzem
6	Szkoła Podstawowa w Ugoszczu	jednostka budżetowa 001170299	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr V/31/99 z dnia 25 lutego 1999 roku w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej w Ugoszczu, oraz Statut Szkoły Podstawowej w Ugoszczu stanowiący Załącznik Nr 1 do w/w uchwały. Uchwała Nr XXXV/212/2017 z 29.09.2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia sześciolletniej Szkoły	Zespół Ekonomiczno-Administracyjny do spraw Oświaty w Brzuzem

			Podstawowej w Ugoszczu w ośmioletnią Szkołę Podstawową w Ugoszczu.	
7	Szkoła Podstawowa w Radzinku	jednostka budżetowa 001170313	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr V/33/99 z dnia 25 lutego 1999 roku w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej w Radzinku, oraz Statut Szkoły Podstawowej w Radzinku stanowiący Załącznik Nr 1 do w/w uchwały. Uchwała Nr XXXV/214/2017 z 29.09.2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia sześciolletniej Szkoły Podstawowej w Radzinku w ośmioletnią Szkołę Podstawową w Radzinku.	Zespół Ekonomiczno-Administracyjny do spraw Oświaty w Brzuzem
8	Gminna Biblioteka Publiczna w Brzuzem z/s w Ostrowitem	samorządowa instytucja kultury 340189244	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr XXXVIII/153/06 z dnia 27 kwietnia 2006 r. w sprawie powołania Gminnej Biblioteki Publicznej w Brzuzem i nadania jej statutu, Załącznik Nr 1: Akt o utworzeniu gminnej instytucji kultury pod nazwą: Gminna Biblioteka Publiczna w Brzuzem. Załącznik nr 2: Statut Gminnej Biblioteki Publicznej w Brzuzem	własna
9	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Brzuzem	samorządowy zakład budżetowy 340865567	Uchwała Rady Gminy Brzuze Nr III/17/2011 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie utworzenia samorządowego zakładu budżetowego, Załącznik Nr 1: Statut Samorządowego Zakładu Budżetowego pn. Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Brzuzem	własna

2. Przyrodniczo-kulturowe uwarunkowania rozwoju gminy

W regionalizacji fizycznogeograficznej kraju gmina Brzuze położona jest w mezoregionie Pojezierza Dobrzyńskiego. Jest to obszar młodoglacjalny, którego krajobraz naturalny ukształtowany został po ustąpieniu zlodowacenia północnopolskiego. Wyraźne urzeźbienie pochodzi z subfazy dobrzyńskiej zlodowacenia. Wzniesienia na obszarze gminy Brzuze osiągają wysokość ponad 140 m n.p.m. Najbardziej urozmaicony jest południowy obszar gminy w strefie moren czołowych. Lokalne różnice wzniesień przekraczają tu 50 m. Na pozostałym terenie płaska i falista wysoczyzna morenowa poprzecinana jest rynnami lodowcowymi, występują także zagłębienia wytopiskowe wypełnione wodą i mokradłami. Duże nagromadzenie tych form na całym terenie decyduje o urozmaiceniu i atrakcyjności krajobrazu. Do najdłuższych rynien należą doliny rzek, niekiedy o dużych spadkach i charakterze przełomowym. Do unikalnych należy ciąg rynien łączących się w węzłach w okolicach Żałęgo, połączonych systemem dopływów Rużca i Rypienicy. Obniżenia terenu i głębokie rynny zajmują wody 16. jezior, w tym 2. o powierzchni większej od 100 ha (Żalskie, Długie).

W krajobrazie zwracają uwagę zespoły równoległych wałów. Chociaż za największe i najbardziej wykształcone uważane są formy zbójeńskie, sięgające po Okonin w gminie Brzuze, to również interesujące krajobrazowo są formy ugosko-żalskie. Unikalne ukształtowanie terenu w postaci wałów jest charakterystyczne głównie dla Ugoszcza, Piskorczyzna, Radzinka i Krystianowa. Równoległe wały przebiegają zgodnie z kierunkiem ruchu lodowca, obniżenia między nimi wypełniają mokradła. Decydują o wyjątkowym rytmie krajobrazu, wyróżniającym go zarówno od wzgórz moreny czołowej oraz płaskich i falistych wysoczyzn morenowych.

Gmina Brzuze, podobnie jak całe Pojezierze Dobrzyńskie, charakteryzuje się małą lesistością i rolniczym wykorzystaniem terenu. Użytki rolne w gminie Brzuze zajmują 81% powierzchni. Ukształtowanie terenu powoduje, że gleby w wielu miejscach i na dużych powierzchniach narażone są na erozję, co sprzyja spływom biogenów do rzek.

Gmina Brzuze w mezoregionie fizycznogeograficznym Pojezierza Dobrzyńskiego

2.1. Klimat

Z uwagi na postępujące w ostatnich latach zmiany klimatu na świecie i w regionie, niezbędna jest dbałość o przyrodę w krajobrazie rolniczym, która może przyczynić się do zmniejszenia skutków środowiskowych i gospodarczych wynikających z ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Do najważniejszych problemów klimatycznych w gminie należy narastanie deficytów wody. Wynika to ze zbyt niskiej ilości opadów (średnio ok. 500-550 mm/rok), parowania terenowego przewyższającego opady i niewystarczających możliwości retencyjnych. Rozwój rolnictwa wiązał się od stuleci z budową rowów melioracyjnych, które miały odprowadzać okresowy nadmiar wody i zmniejszać retencję. Obserwowany od wielu lat ujemny bilans wodny przyczynia się do obniżenia poziomu wód gruntowych, przesuszania mokradeł i małych zbiorników wodnych. W ostatnich latach niedobory opadów były odczuwane nie tylko w sezonie wegetacyjnym, kiedy zapotrzebowanie na wodę było największe, ale także w pozostałych porach roku. Brak dopływu wód wpływał również na obniżenie poziomu lustra wody w jeziorach. Rok 2017 był odmienny od kilku poprzednich, suchych lat. W wyniku większej ilości opadów, część przesuszonych wcześniej mokradeł i małych zbiorników została wypełniona wodą. Na wielu polach uprawnych odczuwalny był również brak zniszczonych wcześniej rowów melioracyjnych i mokradeł śródpolnych retencjonujących okresowe nadmiary wody opadowej. Występujące deszcze nawałne uruchamiały procesy denudacyjne i powodowały znaczne straty w uprawach polowych. Susza, przymrozki i deszcze nawałne były powodem złożenia kilkuset wniosków rolników o pomoc.

W 2019 r. opady ukształtowały się na poziomie ok. 586 mm. Nie były równomiernie rozłożone w ciągu roku. Szczególnie dotkliwa była susza kwietniowa, kiedy spadło tylko ok. 8 mm deszczu. Miało to konsekwencje m.in. w utrudnionych wschodach zbóż jarych. W południowej części gminy klęską suszy objęte zostały uprawy kukurydzy. Najbardziej deszczowy był maj, kiedy spadło ponad 110 mm wody deszczowej, co zrekompensowało częściowo kwietniowe niedobory. Kolejnym bardzo suchym okresem był IV kwartał. W okresie niedoborów wody skierowane zostały apele do użytkowników przyłączy wodociągowych o oszczędne gospodarowanie wodą i zaniechanie podlewania ogrodów przydomowych.

Skutkiem jesiennych i zimowych niedoborów opadów sezonu 2019/2020 oraz braku pokrywy śniegowej była susza wiosenna 2020 r. oraz niski poziom wód w jeziorach i ciekach. Najmniej, zaledwie 2 mm deszczu, spadło w kwietniu, co skutkowało nierównomiernymi wschodami roślin jarych. Niewielką ilość opadów odnotowano również w marcu oraz w listopadzie i grudniu. Najwięcej deszczu spadło w czerwcu, lipcu i we wrześniu. W efekcie roczna suma opadów była wyższa niż w wieloleciu i wyniosła ok. 720 mm. Wodą napęlniły się, suche w ostatnich latach, zagłębienia terenowe. Duża ilość opadów w pierwszych miesiącach 2021 r. wpłynęła na utrzymanie wysokiego poziomu wód powierzchniowych.

Suma opadów w 2021 r. była wyższa niż w średnia wieloletnia i wyniosła 649 mm. Opady były bardziej równomiernie rozłożone w poszczególnych miesiącach (od 23 mm w marcu do 120 mm w lipcu) w porównaniu do roku poprzedniego (od 2 mm w kwietniu do 140 w lipcu). Nie odnotowano tak dużych wiosennych niedoborów opadów, jednak szczególnie w marcu i kwietniu ich ilość była niewystarczająca. W 2022 r. wystąpiły niedobory opadów. Szczególnie dotkliwy brak deszczu odnotowano wiosną. Okres od 25 lutego do 4 kwietnia jest przykładem bezdeszczowej pogody. Roczny opad był niższy od średniej z ostatnich lat i wyniósł 503 mm. Mimo że w 2023 r. suma opadów według danych z punktu pomiarowego w Brzuzem wyniosła 580,7 mm, to odnotowano również okresy suszy. Najbardziej dotkliwy był wiosenny niedobór wody, szczególnie w trzeciej dekadzie maja i pierwszej dekadzie czerwca, kiedy wystąpiła prawie miesięczna przerwa w opadach. Suchy okres powtórzył się we wrześniu. W 2024 roku również występowały niedobory opadów, szczególnie w maju.

Suma opadów wody w latach 2019 -2025 (w l/m²) do 12.05.2025

Rok	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	RAZEM
2019	52,6	43,0	40,0	8,5	111,3	41,5	88,3	64,6	63,2	27,8	21,0	24,4	586,2
2020	46,6	46,1	23,6	2,2	56,4	134,3	137,9	68,4	96,2	65,8	13,1	30,1	720,7
2021	48,5	38,0	23,5	29,5	113,8	27,8	120,6	114,7	28,0	41,5	36,4	26,8	649,1
2022	39,1	53,3	0	26,6	42,3	64,8	59,7	84,2	38,3	27,6	16,1	51,0	503,0
2023	48,5	45,0	47,8	38,5	18,8	24,6	36,5	68,3	16,5	60,4	103,5	72,3	580,7
2024	54,7	83,6	28,5	39,8	15,7	54,3	115,0	39,7	33,3	45,4	39,2	31,5	580,7
2025	40,1	14,1	24,5	6,4	8,9								94,0

Suma opadów od stycznia do kwietnia i procentowa wielkość w stosunku do roku 2019

Rok	Opady I-IV	% opadów
2019	144,1	100
2020	118,5	82,2
2021	139,5	96,8
2022	119,0	82,6
2023	179,8	124,8
2024	206,6	143,4
2025	85,1	59,1

Aktualnie z punktu widzenia rozwoju rolnictwa na terenie gminy, priorytetem jest zatrzymanie i dystrybucja wody opadowej, co w dużym stopniu zależy od zagospodarowania terenu. W przeciwdziałaniu skutków niedoborów i okresowych nadmiarów opadów ważne jest utrzymanie optymalnej ilości użytków przyrodniczych sprzyjających gromadzeniu wody w środowisku, jak mokradła i zadrzewienia, na co zwraca uwagę samorząd gminy w działaniach promujących ochronę przyrody i krajobrazu. W 2023 r. nie odnotowano znaczących inwestycji mogących zatrzymać odpływ wody opadowej poprzez jej zgromadzenie w zbiornikach retencyjnych. Ich brak pogłębiła mniejsza niewielka roczna suma opadów.

2.2. Krajobrazy aktualne gminy

Krajobraz gminy Brzuze ukształtowany został w procesie historycznym w określonych warunkach przyrodniczych. O jego wyrazistości i niepowtarzalności zdecydowały dobrej jakości gleby, ukształtowanie terenu i występowanie wód. Wyróżniające cechy krajobrazu możemy traktować jako dziedzictwo mieszkańców poszczególnych miejscowości gminy Brzuze, kształtowane przez ponad tysiąc lat. W przeszłości każdej miejscowości gminy znajdowało się przynajmniej jedno jezioro, a większość terenu pokryta była lasami. Na postępujące zmiany wpływ miały procesy osadnicze i gospodarcze, w szczególności rozwój rolnictwa. Obecnie wobec rosnącej presji gospodarczej i osadniczej krajobraz wymaga szczególnej pielęgnacji z myślą o przyszłych pokoleniach.

Mimo że z przeważających powierzchni średniowiecznych lasów w miejscowościach gminy Brzuze pozostały niewielkie enklawy, są niezwykle cennym składnikiem krajobrazu wymagającym ochrony. Zachowała się natomiast większość jezior, co ma wpływ na szczególne miejsce gminy Brzuze w krajobrazie ziemi dobrzyńskiej i powiatu rypińskiego.

2.2.1. Rzeźba terenu i pokrywa glebowa

Osady i formy morfologiczne w gminie Brzuze związane są z subfazą dobrzyńską zlodowacenia północnopolskiego (vistuliańskiego). Od południa granica gminy dochodzi do głównej osi morfologicznej Pojezierza Dobrzyńskiego – pasa wzniesień moren czołowych subfazy dobrzyńskiej zlodowacenia vistuliańskiego Chrostkowo-Nadróż-Górzno. Spiętrzenie moren świadczy o oscylacjach krawędzi lądolodu w czasie recesji. W górnej części moren zalegają piaski zwałowe i żwiry, co sprzyja działalności górniczej, o czym świadczą liczne, najczęściej nieeksploatowane obecnie wyrobiska. Na zapleczu moren czołowych subfazy dobrzyńskiej znajduje się wiele interesujących, rzadko spotykanych w innych regionach Polski, form subglacialnych o różnej genezie. Należą do nich: płaska i falista morena denną, różne typy rynien subglacialnych, a przede wszystkim formy wałowe ukształtowania terenu.

Płaska i falista morena denną wznosi się w gminie Brzuze do wysokości ponad 140 m n.p.m., zbudowana jest z dwóch lub trzech warstw glin. Urozmaicają ją rynny subglacialne, łączące się w wielu miejscach w węzły, np. w Żałem i Studziance. Jeziora i mniejsze zbiorniki wodne wypełniające niecki podkreślają młodoglacialny charakter rzeźby terenu. Rynny wyróżniają się krętym przebiegiem i głębokością wcięcia, przekraczającą często 15 m. Część zagłębień rynien wypełniają mokradła. Osobliwością jest zespół ugosko-żalskich form wałowych. Ich regularne kształty i równoległe ułożone linie grzbietowe i zagłębienia nadają szczególny rytm całej okolicy.

Pokrywa glebowa gminy Brzuze wykazuje wyraźny związek z budową geologiczną i rzeźbą terenu. Wysoczyzny morenowe pokrywają głównie gleby płowe wytworzone z powierzchniowo spiaszczonych i odwapnionych glin oraz gleby brunatne wytworzone z glin lekkich i średnich, często marglistych (z dodatkiem węgla wapnia). Zalicza się je do gleb żyznych, co potwierdza intensywne wykorzystanie rolnicze. Uprawiane są na nich nawet najbardziej wymagające gatunki roślin.

Większe i głębsze obniżenia terenowe wypełniają złoża torfu niskiego. Większość takich torfowisk została wyeksploatowana w celu pozyskania torfu na opał i obecnie znajdują się w ich miejscu mokradła i zbiorniki wodne (potorfia). Niektóre z nich zostały osuszone i zagospodarowane na cele rolnicze. Jest to przyczyną przekształcenia powierzchniowej warstwy torfu w mursz i powstania gleb torfowo-murszowych.

2.2.2. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe zajmują ponad 5% powierzchni gminy Brzuze. Należą do najcenniejszych składników krajobrazu przyrodniczego, wymagają dużo uwagi, promocji i ochrony. Fizyczno-chemiczne właściwości wody sprawiają, że zbiorniki nią wypełnione stwarzają stabilne środowisko życia, buforujące zmiany czynników środowiskowych.

Woda odgrywa ważną rolę w różnicowaniu środowiska przyrodniczego, które związane jest przede wszystkim z dystrybucją i gromadzeniem wody opadowej na powierzchni gminy. Do najbardziej wartościowych zasobów młodoglacialnego krajobrazu gminy Brzuze należą rzeki, jeziora, mokradła, małe zbiorniki wodne i źródła.

Szkic hydrograficzny gminy Brzuze

Rzeki

Doliny rzek są ważnym składnikiem krajobrazu przyrodniczego gminy. Rozwijające się w podmokłych dolinach zespoły roślinne zmniejszają i opóźniają spływy powierzchniowe, co ma wpływ na jakość wód. Pełnią też funkcję korytarzy ekologicznych.

Na kształtowanie niewielkich dolin rzecznych na obszarze gminy największy wpływ ma od wieków presja rolnicza. Doszło do podorywania i kanalizowania niektórych odcinków cieków. Szczególnie duży wpływ na kształtowanie doliny Rużca w okolicy Ostrowitego miała cukrownia działająca w latach 1900-2007. Mimo to, rzeki mają ciągle znaczną rolę krajobrazotwórczą, są czynnikiem rozwoju społecznego i gospodarczego. Ich doliny złożone są z różnorodnych ekosystemów wodnych, które cechuje bogactwo przyrodnicze i krajobrazowe. Są obszarami węzłowymi, ułatwiają przemieszczanie gatunków roślin i zwierząt, a przez to współtworzą jedyne większe korytarze ekologiczne w gminie.

Cechą charakterystyczną cieków wodnych gminy Brzuze jest wysokie położenie w krajobrazie. Rzeki i rowy melioracyjne umożliwiają szybki spływ wód powierzchniowych, co sprzyja w pewnym stopniu gospodarce rolnej, ale jest też powodem przesuszenia terenu i deficytów wody w okresie wegetacyjnym. Niewielkie, przesuszone zlewnie mogą być przyczyną obniżenia lustra wody jezior. Przykładem jest jedno z najwyższych położonych na ziemi dobrzyńskiej, jezioro Brzuze (116,5 m n.p.m.), w którym poziom wody w wyniku suszy i zaniku dopływu w latach 2014-2016 obniżył się o ponad 1 m. Po okresowym podniesieniu lustra wody w 2017 r., poziom wody obniżył się ponownie w czasie suszy w latach 2018-2019. Opady z roku 2020 oraz początku 2021 r. pozwoliły na ponowne podniesienie poziomu wody w jeziorze. Dość duże opady w styczniu i lutym 2022 r. pozwoliły uzupełnić ubytki wynikające z jesiennych niedoborów wody. Podobnie większe opady w okresie zimowym 2023/2024 spowodowały uzupełnienie wody we wszystkich zbiornikach, jednak kolejne miesiące przyniosły znaczne obniżenie poziomu wód powierzchniowych, aż do miesięcy wiosennych 2025 r.

Radomińska Struga

Niewielka rzeka płynąca z północno zachodniej części Trąbina Rumunek i północnej części Dobrego kieruje się przez Radomin i Dobrzyń do Drwęcy. Na terenie gminy Brzuze znajduje się tylko niewielki fragment górnej zlewni Radomińskiej Strugi (zwanej również Dobrzyńską Strugą), która w tym miejscu ma charakter wysychającego rowu melioracyjnego.

Ruziec

Jest jedną z najpiękniejszych rzek ziemi dobrzyńskiej. Wyływa z mokradeł położonych w Trąbinie Rumunkach, w malowniczej i głębokiej rymnie, na północ od Jeziora Ostrowickiego. Długość Rużca szacuje się na 50,3 km, a powierzchnię zlewni na 292,6 km² z czego w gminie Brzuze ok. 68 km². Rzeka charakteryzuje się urozmaiconym przebiegiem, dużą jeziornością i rolniczym zagospodarowaniem zlewni. W gminie Brzuze przepływa przez szereg jezior: Ostrowite, Kleszczyn, Bobrowiec, Kopiec, Żałe. Rzeka meandruje również przez mokradła wykształcone na dawnych jeziorach (np. *Osna* w Bobrowcu). Uchodzi do niej sześć dopływów biorących początek z jezior i otaczających je mokradeł, położonych na terenie gminy Brzuze. Przebieg Rużca jak i jego dopływów widoczny jest w krajobrazie dzięki zadrzewieniom.

Dopływ z jeziora Brzuze

Płyne z mokradeł, utworzonych z będącego w ostatniej fazie zaniku, jeziora Pelko, położonego na pograniczu Brzuzego, Dobrego i Duszt. Przepływa przez jezioro Brzuze, następnie przez pola uprawne i podmokłe łąki *Pokrzywnia* kieruje się do jeziora Ugoszcz. W tym miejscu przecina zespół interesujących krajobrazowo i geomorfologicznie wałowych form ugosko-żańskich (uważanych wcześniej za ugosko-żańskie

pole drumlinowe) i przyjmuje wody z okolic Dąbrówki i Malitun oraz Julianowa i Dubieli. Dalej przepływa przez mokradła powstałe po jeziorze Giżynek, łączy się z ciekim płynącym od Dąbrówki i Piórkowa, następnie głęboką rynną kieruje się na południe do Rużca powyżej Ruża w gminie Zbójno.

Dopływ z jeziora Okonin

Wody zbierające się w okolicach Paprot przepływają przez jezioro Okonin. Następnie płyną głęboką, częściowo zalesioną rynną w Pęcherku w kierunku Rużca w Wojnowie.

Dopływ z jeziora Kocioł

Z jeziora Kocioł przepływa do jeziora Parowa, następnie przez teren leśny kieruje się do Obór i Jeziora Ruduskiego w gminie Zbójno.

Dopływ z Somsior

Zbiera wody z południowo-wschodniej części Radzynka, następnie płynie przez mokradła w Somsiorach i kieruje się do Rużca poniżej jeziora Ruda.

Dopływ z Jeziórka

Wody z Nowin płyną do Jeziórka, znajdującego się w głębokiej rynnie na przedłużeniu Jeziora Żalskiego. Następnie, zasilane okresowo wodami cieków z mokradeł w Krystianowie, kierują się do Jeziora Żalskiego, przez które przepływa Ruziec.

Dopływ z jeziora Głęboć

Wody z okolic *Jutrzenki* i *Kresów* płyną do jeziora Głęboć, następnie przez mokradła po zarośniętym jeziorze Niestoniec i jezioro Nadród kierują się do Rużca.

Rynka

Jeden z większych lewobrzeżnych dopływów Rypienicy, uchodzący w Strzygach (gmina Osiek), płynie z gminy Brzuze. Ciek ten odprowadza wody jezior: Czarownica, Łączonek, Trąbińskie i Długie. Pomiedzy jeziorami Czarownica, Łączonek i Trąbin ciek płynie w głębokiej rynnie subglacialnej. Poniżej Jeziora Długie łączy się ze Strugą Dunaj i Strugą Warpalicką, następnie kieruje się do Rypienicy.

Jeziora

Są najważniejszymi i najbardziej wartościowymi obiektami hydrograficznymi w gminie Brzuze, gdzie zajmują ponad 415 ha powierzchni. W granicach gminy znajduje się 14 jezior, które zajmują powyżej 4,8% terytorium. Ponadto na północno wschodniej granicy gminy położone są jeziora: Długie (gmina Wąpielsk) i Czarownica (gmina Rypin).

Jeziora położone w gminie Brzuze mają wiele cech wyróżniających je w mezoregionie fizycznogeograficznym i w kraju. Np. Jezioro Żalskie zajmuje największą powierzchnię na Pojezierzu Dobrzyńskim. Usytuowanie jezior i przebieg długich, zabagnionych rynien ma wpływ na kształtowanie układu komunikacyjnego gminy.

Jeziora osiągają głębokość nie przekraczającą 18 m. Niektóre z nich cechuje duża, w stosunku do powierzchni, głębokość maksymalna. Jezioro Kocioł o powierzchni ok. 1,2 ha (kocioł eworsyjny) osiąga głębokość 12,2 m. Wszystkie zbiorniki należą do typu przepływowego, jednak z uwagi na wysokie położenie w zlewni, większość cieków ma charakter okresowy. Strumienie te mają niewielki wpływ na ustrój hydrologiczny jezior, a wymiana wody w ciągu roku kształtuje się najczęściej na poziomie kilkudziesięciu procent (np. jeziora: Długie, Żalskie). W związku ze zróżnicowanym ukształtowaniem terenu, warto podkreślić różnice wysokości zwierciadła wód jezior, przekraczające 21 m, z których najwyższe położone jest Brzuskie (116,5 m n.p.m.), a najniższe Żalskie (95 m n.p.m.). Otaczająca zbiorniki wodne wysoczyzna morenowa położona jest nawet 25 m wyżej.

Obecnie jeziora w gminie są podstawą rozwoju rekreacji i turystyki. Może powodować to zagrożenia dla środowiska. Na nowopowstających terenach rekreacyjnych prowadzone są niekontrolowane prace ziemne mające *uatrakcyjnić* teren zgodnie z wyobrażeniem właściciela. Zmienia się krajobraz, stosunki wodne, likwidowane są cenne siedliska. Granice jezior w gminie osiągają łączną długość ponad 40 km, stąd ich duże znaczenie środowiskowe. Kolejną wyróżniającą cechą jezior jest rolniczy sposób zagospodarowania ich zlewni bezpośrednich, który w przypadku likwidacji szerokich skarp, pełniących funkcje ekotonów, wzmacnia naturalny proces zarastania. Również działania powodujące osuszanie terenu mogą prowadzić do szybkiego zaniku jezior.

Bobrowiec

Jezioro w dolinie Rużca między Studzianką a Żalem o powierzchni 5 ha i maksymalnej głębokości 6,5 m. Ma wybitne walory krajobrazowe i przyrodnicze. Przyjmuje wodę z Jeziora Kleszczyńskiego, odprowadza do jeziora Kopiec. Występuje w nim lin, szczupak, wzdregę, płoć, okoń, leszcz i karp.

Brzuze

Zajmuje powierzchnię 17,4 ha i jest jednym z najwyższych położonych jezior na ziemi dobrzyńskiej (116,5 m n.p.m.). Rolnicza zlewnia w ostatnich latach została zmieniona w strefie przybrzeżnej na rekreacyjną. Powstały m.in.: kąpielisko gminne, boiska do siatkówki plażowej, plac zabaw, pomost, siłownia plenerowa, działki rekreacyjne wykorzystywane na wydarzenia gminne i sołeckie. W pobliżu znajduje się świetlica, park podworski i siedziba Urzędu Gminy Brzuze. Jezioro ma duże walory krajobrazowe. Przepływa przez nie ciek z mokradeł w Dobrem i Duszetach w kierunku jeziora Ugoszcz. Brak dopływu w okresach suszy powoduje obniżenie poziomu lustra wody o ponad 1 m. W jeziorze występuje lin, szczupak, okoń, płoć, karaś złocisty, węgorz i leszcz.

Czarownica (Borzymińskie)

Jezioro w zlewni Rypienicy o powierzchni 22,5 ha, położone w głębokiej rynnie na terenie wsi Borzymin, w gminie Rypin, przy granicy Przyrowy w gminie Brzuze. Wyróżnia się znacznymi walorami krajobrazowymi, które sprzyjają rozwojowi terenów rekreacyjnych. Rozwija się tu wędkarstwo. W pobliżu znajduje się wczesnośredniowieczne grodzisko (lokalna nazwa *Czarownica*). Wypływa stąd ciek w kierunku jeziora Łączonek. W zlewni dominują użytki rolne, wypierane w przybrzeżnej części przez obszary pełniące funkcje rekreacyjne.

Długie

Położone jest w gminie Wąpielsk, w zlewni Rypienicy. Graniczy z gminą Brzuze (Łączonek, Gulbiny, Marianowo) i gminą Rypin (Cetki, Rakowo). Zajmuje powierzchnię 108,6 ha, maksymalna głębokość osiąga 18 m. Jezioro wyróżnia największy w Polsce współczynnik wydłużenia (25,6), będący stosunkiem długości jeziora do jego maksymalnej szerokości. Na wysokim brzegu jeziora Długie od zachodu położone są Gulbiny, z parkim dworskim, będącym w części własnością gminy, w którym przebywał Fryderyk Chopin. Jest jeziorem użytkowanym wędkarsko. Na terenie przylegającym ostatnio miejsce pół zajmują częściowo tereny rekreacyjne. Pobudowany został również pomost gminny, który wykorzystywany jest przez sołectwo Gulbiny do organizacji imprez środowiskowych.

Głęboć

Jezioro rynnowe położone na granicy Żałego i Nadroża o powierzchni 13 ha i maksymalnej głębokości 13,8 ha. Przepływa przez nie niewielki ciek z okolic Jutrzenki, następnie kieruje się przez mokradła *Niestoniec* i jezioro Nadróż do Rużca.

Jeziórko (Krzywiec)

Zarastający zbiornik wodny o lokalnej nazwie *Jeziórko*, położony jest w południowej części miejscowości Krystianowo, w sołectwie Kleszczyn na granicy z Radzynkiem. Powierzchnia lustra wody określona podczas własnych badań terenowych w 2006 r. wynosi 1,2766 ha, a maksymalna głębokość – 3,60 m. Według danych z ewidencji gruntów mokradła wokół jeziora zajmują 4,37 ha i są jednymi z najbardziej zróżnicowanych florystycznie w gminie Brzuze.

Kleszczyńskie

Drugie pod względem powierzchni jezioro na terenie gminy. Położone jest w Kleszczynie, od północy graniczy z Brzuzem i Mościskami. Jest jeziorem morenowym, zajmuje 72,2 ha, maksymalna głębokość wynosi 10,8 m, a średnia – 5,3 m. Przyjmuje wodę Rużca z Jeziora Ostrowickiego i odprowadza ją w kierunku Bobrowca. Jezioro Kleszczyńskie charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi i kulturowymi. Jest zbiornikiem typu sandaczowego. Występują w nim płoć, leszcz, krąp, sandacz, węgorz, ukleja, szczupak, okoń, lin, tołpyga i wzdręga. Na wyspie znajduje się grodzisko późnośredniowieczne, w pobliżu jest też sanktuarium w Studziance. Wokół rozwija się zabudowa rekreacyjna. W gospodarstwie agroturystycznym nad Jeziorem Kleszczyńskim w 2018 r. odbył się cykliczny *Piknik Seniora* oraz *Brzuze Kajak Tour*.

Kocioł

Jezioro położone jest w sołectwie Somsiori, na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Skrwilno. Zajmuje powierzchnię ponad 1,2 ha. Zbiornik ma znaczną głębokość maksymalną, stwierdzoną podczas własnych badań terenowych (12,2 m), co w połączeniu z jego położeniem w rzeźbie terenu wskazuje, że pod względem genezy misy jest to kocioł eworsyjny. Od wschodu wznoszą się pozostałości założonego we wczesnym średniowieczu grodu (grodzisko *Szaniec*). Północną część zlewni zajmują użytki rolne, a południową lasy. Jezioro jest mało przekształcone, występują tylko niewielkie zatorfione enklawy, zwłaszcza przy wylocie cieku, dopływu Rużca, odprowadzającego wodę w kierunku jeziora Parowa.

Kopiec

Jezioro rynnowe położone na północ od wczesnośredniowiecznego grodziska *Kopiec* w Żale. Zajmuje powierzchnię 15,3 ha, maksymalna głębokość sięga 8,8 m. Przepływa przez nie Ruziec z jeziora Bobrowiec do Żalskiego. Otoczenie rolnicze zastąpione zostało rekreacyjnym. Gmina Brzuze zainwestowała w pomost rekreacyjny. W jeziorze żyją: szczupak, lin, leszcz, węgorz, sum, karp, leszcz i płoć.

Łączonek

Zajmuje ok. 4 ha i jest jednym z mniejszych oraz zarastających jezior w gminie o maksymalnej głębokości 4,1 m. Przyjmuje wody płynące z jeziora Czarownica i odprowadza do jeziora Trąbin w zlewni Rypienicy. Położone jest w zlewni rolniczej, jednak od północnej strony w kierunku trąbińskiej buczyny rozwinęła się zabudowa rekreacyjna. Jest zbiornikiem typu linowo-szczupakowego z przewagą lina, ponadto występują w nim szczupak, płoć, okoń i wzdręga.

Okonin

Należy do najczystszych jezior na Pojezierzu Dobrzyńskim. Wykorzystywane jest przez wędkarzy. Zajmuje 8 ha i osiąga 15 m głębokości. Zlewnię odwadnia ciek płynący przez Pęcherek do Rużca w Wojnowie. Teren gminny położony przy zachodnim brzegu jeziora udostępniony jest m.in. na rekreację wędkarską.

Ostrowite

Jest zbiornikiem zaporowym o nieregularnym, wydłużonym kształcie, przypominającym literę „S”. Powierzchnia lustra wody ma 46,3 ha, maksymalna głębokość osiąga 12,7 m, a średnia głębokość 5,8 m. Jest pierwszym jeziorem, przez które przepływa Ruziec.

Od chwili uruchomienia cukrowni w 1900 r. było najintensywniej wykorzystywanym gospodarczo jeziorem, nie tylko w gminie Brzuze, ale również na ziemi dobrzyńskiej. Początkowo cukrownia miała prawo do korzystania z wód z wyłączeniem połowu ryb i raków. Mogła również odprowadzać do niego ścieki fabryczne i nieczystości. Wywołało to zmiany jakości wód Jeziora Ostrowickiego oraz częściowo Jeziora Kleszczyńskiego. Z tego względu od lat osiemdziesiątych XX w. zbiorniki te wzbudzały duże zainteresowanie służb ochrony środowiska. W wyniku oddania do użytku w 1987 r. oczyszczalni ścieków socjalno-bytowych i napowietrzania wód nastąpiła stopniowa redukcja ładunku zanieczyszczeń. Zaistniały warunki do życia ryb i rozwoju rekreacji wędkarskiej. Jezioro Ostrowickie jest akwenem typu karasiowego, występują w nim głównie płoć i lin, a ponadto karp, karaś srebrzysty, karaś pospolity, okoń, szczupak, węgorz, sandacz i sum. Po likwidacji cukrowni, producent cukru nie został zobowiązany przez służby ochrony środowiska do przywrócenia dobrej jakości wód

Nad Jeziorem Ostrowickim rozwinęło się osadnictwo, czego śladem było do 1960 r. wczesnośredniowieczne grodzisko w Mościskach i osada *Babia Góra* o późniejszej genezie. Na północnym krańcu jeziora położone jest Ostrowite, miejscowość z największą liczbę mieszkańców w gminie Brzuze, co wynika z rozwijającej się w latach 1900-2007 działalności przemysłowej. Na początku XX w. założony został park cukrowni, w którym występuje ponad 50 gatunków drzew i krzewów. Dwie topole białe zostały uznane za pomniki przyrody. W sąsiedztwie południowej części jeziora znajduje się kompleks mokradeł, pozostałość po osadnikach cukrowni, które są miejscem bytowania i rozrodu wielu gatunków ptaków. Na jego północnym brzegu zachowały się pozostałości parku dworskiego, w pobliżu którego w 2018 r. Gmina Brzuze pobrała pomost rekreacyjny. Na lata 2018-2020 przewidziane jest zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjne i udostępnienie mieszkańcom. Działka po dawnym grodzisku wczesnośredniowiecznym w Mościskach, pozyskana przez gminę od Agencji Nieruchomości Rolnych przeznaczona jest pod zagospodarowanie turystyczne, wymaga jednak zgody na zagospodarowanie państwowych służb ochrony zabytków.

Parowa

Jezioro położone jest w Radzynie przy granicy z gminą Chrostkowo. Zajmuje 6 ha i osiąga głębokość 5 m. Występuje w nim m.in. okoń, szczupak, lin i leszcz. Otoczone głównie lasami, tylko wschodni skrawek jeziora sąsiaduje z użytkami rolnymi. Przyjmuje wodę z jeziora Kocioł i odprowadza przez Obory i Rochal do Rużca w okolicach Ruduska. W okolicy jeziora Parowa odbywają się cykliczne zawody sportowe, m.in. *Maraton Trzeźwości* i *Rowerowy Cross*.

Trąbińskie

Jezioro rynnowe o powierzchni 44,6 ha i maksymalnej głębokości 16 m. Wokół położone są Łączonek, Gulbiny, Trąbin, Marianowo. Przyjmuje wody płynące z jeziora Łączonek i Czarownica oraz z okolic Szczutowa, a odprowadza do Jeziora Długie. Mimo przewagi terenów rolniczych, charakteryzuje się wysoką czystością wód. Jest zbiornikiem typu leszczowego. Występuje w nim płoć, leszcz, krąp, okoń, lin, szczupak, węgorz, ukleja i wzdręga. W 2018 r. Gmina Brzuze wybudowała w Trąbinie pomost rekreacyjny z dostępem z działki gminnej. Na Jeziorze Trąbińskim zainaugurowano w 2016 i 2017 ogólnopolskie zawody sportowe *Brzuze Triathlon*.

Ugoskie

Położone jest w krajobrazie wałowych form ukształtowania terenu. Zajmuje powierzchnię 24,4 ha, jest bardzo płytkie, osiąga maksymalną głębokość 4,2 m. Występuje w nim szczupak, lin, okoń, płoć i karaś złocisty. Po północnej stronie jeziora znajduje się park dworski, w którym znajduje się wiele pomnikowych okazów drzew. Obecnie użytkowany jest przez Dom Pomocy Społecznej w Ugoszczu. Park chroniony jest na podstawie przepisów ustawy o ochronie zabytków. W latach 1824 i 1825 przebywał w tym miejscu Fryderyk Chopin.

Żalskie (Wielgie)

Ma największą powierzchnię wśród jezior mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierza Dobrzyńskiego (162,5 ha). Cechuje się bogactwem przyrodniczym i dużymi walorami krajobrazowymi. Przeływa przez nie Ruziec i dopływ z Jeziórka (*Krzywiec*). Na północnym brzegu rozciąga się Żałe, jedna z najstarszych miejscowości w regionie, na południowym – Ruda Żalska. Od zachodu z jeziorem sąsiadują Somsioły, Radzynek i Kleszczyn. Do niedawna otoczone głównie przez pola uprawne i lasy. Obecnie rozwija się zabudowa rekreacyjna i mieszkaniowa. Występują w nim płoć, szczupak, węgorz, okoń, leszcz, lin, karaś złocisty, karaś srebrzysty, karp oraz w niewielkiej ilości sum, sieja i sielawa.

Jeziora położone w granicach gminy Brzuze

Lp.	Jezioro	Zlewnia	Powierzchnia [ha]	Głębokość maksymalna [m]
1	Bobrowiec	Ruziec	5,00	6,5
2	Brzuze	Ruziec	17,40	7,9
3	Głęboczek	Ruziec	13,00	13,8
4	Jeziórko	Ruziec	1,28	3,6
5	Kleszczyn	Ruziec	72,20	10,8
6	Kocioł	Ruziec	1,24	12,2
7	Kopiec	Ruziec	15,30	8,8
8	Łączonek	Rypienica	4,00	4,1
9	Okonin	Ruziec	8,50	15,0
10	Ostrowickie	Ruziec	46,30	12,7
11	Parowa	Ruziec	6,00	5,0
12	Trąbińskie	Rypienica	44,60	16,0

13	Ugoszcz	Ruziec	24,40	4,2
14	Żalskie (Wielgie)	Ruziec	156,40	17,0

Jeziora graniczące z gminą Brzuze

Lp.	Jezioro	Zlewnia	Powierzchnia [ha]	Głębokość maksymalna [m]
1	Czarownica	Rypienica	22,50	14,7
2	Długie	Rypienica	108,60	18,0

Mokradła i małe zbiorniki wodne

Mokradła charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i są ważną częścią bogactwa przyrodniczo-krajobrazowego gminy Brzuze. Występują w nich organizmy przystosowane do życia w specyficznych warunkach siedliskowych. Woda oddziałuje również na tereny przylegające do mokradeł, gdzie w warunkach dużej wilgotności, gromadzą się utwory organiczne. Dzięki temu wzrasta bioróżnorodność na terenach rolniczych, które zajmują ok. 81% powierzchni gminy.

Wśród środowisk podmokłych istotną rolę w młodogłacjalnym krajobrazie gminy Brzuze odgrywają małe zbiorniki wodne o powierzchni do 1 ha, czyli mniejszej od umownie przyjmowanej dla jezior. Należą do nich zbiorniki wodne powstałe w wyniku intensywnej eksploatacji torfu niskiego (potorfia). Wszystkie narażone są na spływy powierzchniowe i często ulegają eutrofizacji. W gminie Brzuze są elementem zanikającym od kilkuset lat, również obecnie. Tym bardziej należy podkreślić ich duże znaczenie w zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach rolniczych gminy. Są środowiskiem życia licznych gatunków zwierząt bezkręgowych i kręgowych, m.in. są miejscem rozrodu wielu gatunków ptaków.

Niepoddawane presji intensywnego rolnictwa, zachowane dotychczas mokradła i małe zbiorniki wodne, służą przetrwaniu różnorodności biologicznej lepiej niż podlegające ciągłym zmianom pola uprawne. Mają wpływ na zachowanie równowagi ekologicznej, dlatego wymagają działań ochronnych.

Mokradła śródpolne i w dolinach rzek mogą być traktowane jak przeszkoda w uprawach polowych. Im większe powierzchnie godpodarstw i bardziej wydajny sprzęt, tym większe może być zainteresowanie tworzeniem dużych pól. Ze względu na liczebność niewielkich śródpolnych mokradeł i ich znaczenie przyrodnicze, środowiskowe i krajobrazowe, niezbędne jest przeciwdziałanie zasypywaniu, odwadnianiu i składowaniu zanieczyszczeń w małych zbiornikach wodnych i mokradłach. W 2020 r. zrehabilitowany został mały zbiornik wodny na działce gminnej w Kleszczynie. W latach 2020-2021 prowadzone były badania hydrologiczne. W 2022 r. podjęta została uchwała Rady Gminy w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego *Ptasie wyspy w Mościskach*, a w latach 2023-2024 podejmowane były dalsze działania zmierzające do ochrony ptaków na tym terenie.

Źródła

Są interesującymi i nieznacznie przekształconymi obiektami hydrograficznymi w krajobrazie przyrodniczym gminy Brzuze. W przeszłości wykorzystywane były częściej, chociaż obecnie również ich wody używane są do celów spożywczych, gospodarczych (np. Bobrowiec, Żałe) i leczniczych (Studzianka). Obecnie woda ze źródeł w Studziance, uznawana tradycyjnie jako lecznicza, czerpana jest przez pielgrzymów.

2.2.3. Lasy

Na żyznych glebach wysoczyzny morenowej, zajętych przez uprawy rolnicze, zachowały się tylko niewielkie powierzchnie leśne. Obecnie lasy zajmują ok. 6,3% powierzchni gminy Brzuze. Dla porównania lesistość ziemi dobrzyńskiej kształtuje się na poziomie 23%, a gmin sąsiednich: Chrostkowo – 11,8%, Radomin – 9,4%, Rogowo – 33,8%, Rypin – 8,8%, Wąpielsk – 21,2%, Zbójno – 2,8%. Charakterystyczną cechą jest rozdrobnienie i rozproszenie lasów. Wylesienia są łatwo zauważalne w krajobrazie i wywołują skutki środowiskowe, jak zmniejszenie retencyjności, zwiększenie siły wiatru, erozji wietrznej i wodnej, a także niekorzystne zmiany mikroklimatu.

Mimo niewielkiej powierzchni lasów, charakterystyczne dla gminy Brzuze są leśne osobliwości przyrodnicze i krajobrazowe. Występują fragmenty o charakterze naturalnym. Szczególnie wyróżniają się niżowe żyzne buczyny na granicy zasięgu występowania buka pospolitego. Największe powierzchnie występują w Trąbinie Rumunkach, gdzie są dobrze wyeksponowane w krajobrazie. Buczyny trąbińskie należą do najpiękniejszych lasów w regionie. Urozmaicają krajobraz gminy w ciągu całego roku. Rytmika sezonowa powoduje, że szczególnie wyróżniają się wiosną. Kwitnie w tym czasie wiele gatunków runa. Rośliny te wegetują, dopóki liście buków nie zacienią dna lasu. Jesienią, kiedy liście się przebarwiają, wyróżniają buczynę wśród przygotowanych do zimy pól. W trąbińskiej buczynie znajduje się kilkanaście okazów buków ustanowionych przez samorząd gminy Brzuze pomnikami przyrody.

W 2019 r. wycięty został las świerkowy w Parowie, o naturalnym charakterze, posiadający predyspozycje do ochrony. Rozpoczęto również wycinkę trąbińskiej buczyny. W latach 2023-2024 wycinka była kontynuowana i prowadziła do spustoszenia drzewostanu i zmian gatunkowych. Od 2025 r. następują zmiany w sposobie pozyskiwania drewna w lasach państwowych, z prawie całkowitym ograniczeniem rębni zupełnych. Istnieje też szansa na ustanowienie trąbińskiej buczyny lasem społecznym.

2.2.4. Świat zwierząt

Stan fauny gminy Brzuze został tylko fragmentarycznie rozpoznany i udokumentowany. Z uwagi na duży udział rolniczej przestrzeni produkcyjnej w powierzchni gminy, ekspozowane są głównie zwierzęta krajobrazu rolniczego.

Wśród najważniejszych bezkręgowych z punktu widzenia przyrodniczego, jak i gospodarczego są pszczoły. Występują dziko i w pasiekach, w krajobrazach przyrodniczych i przyrodniczo-kulturowych. Do najważniejszych czynników zagrażających pszczołom należy chemizacja rolnictwa i niszczenie siedlisk roślin entomofilnych. Gmina Brzuze przystąpiła do programu *Z Kujawskim Pomagamy Pszczołom* i otrzymała tytuł *Gminy Przyjaznej Pszczołom*. Ilość stref sprzyjających pszczołom jest trudna do zliczenia i zidentyfikowania, ale niektóre z nich zostały oznaczone w latach 2018-2020 w ramach akcji promocyjnej gminy *Miejsce przyjazne pszczołom*.

W gminie występują zwierzęta kręgowce. Należą do nich gatunki o dużym znaczeniu dla bioróżnorodności i gospodarki, a także objęte różnymi formami ochrony prawnej. W środowisku wodnym i podmokłym występują ważne dla gospodarki ryby. Powszechne są również płazy. Najwięcej uwagi zwracają występujące licznie ptaki, które zajmują szczególne miejsce w krajobrazie. Z reguły mają zdolność szybkiego przemieszczania, niektóre przybywają nawet z odległych kontynentów, sezonowo wzbogacając krajobraz. Chociaż tylko część gatunków osiąga sukces lęgowy, warto zwrócić na nie uwagę, gdyż świadczą nie tylko o przydatności siedlisk, ale podnoszą walory estetyczne i prestiż gminy. Często są rozpoznawane i odgrywają ważną rolę w edukacji ekologicznej społeczeństwa. Wiele gatunków pełni pożyteczne funkcje w krajobrazie rolniczym.

Na obszarach rolniczych, do których zalicza się gmina Brzuze, zwracają uwagę ptaki krajobrazu rolniczego, charakterystyczne dla zagród, pól uprawnych, zadrzewień i siedlisk marginalnych. Prowadzony państwowy monitoring ptaków, wykorzystywany do oceny stanu środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na terenach wiejskich, wskazuje na zagrożenie występowania niektórych gatunków. Z uwagi na to, że ptaki zajmują szczytowe pozycje w lokalnych łańcuchach pokarmowych, ich występowanie świadczy o stanie różnorodności gatunkowej na niższych poziomach troficznych.

Do oceny obecności w środowisku służy wskaźnik pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego (*Farmland Bird Index*), który obejmuje w Polsce 22 gatunki (bocian biały, pustułka, czajka, rycyk, dudek, turkawka, dzierlatka, skowronek, dymówka, pliszka żółta, świergotek łąkowy, pokląskwa, kłaskawka, cierniówka, gąsiorek, szpak, mazurek, makolągwa, kulczyk, trznadel, ortolan i potrzuszc). Informacje o liczebności pospolitych ptaków gromadzona jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wśród nich są również gatunki (tzw. *sztandarowe*), którym przypisuje się strategiczne znaczenie dla zachowania światowej populacji typowych dla krajobrazu rolniczego (m.in. bocian biały, skowronek, pokląskwa).

Z uwagi na występowanie w gminie znacznych powierzchni lustra wód jezior, małych zbiorników wodnych, roślinności szuwarowej i mokradeł istotne znaczenie mają ptaki wodne i mokradłowe, w tym: łabędź niemy, perkoz dwuczuby, perkoz, krzyżówka, głowienka, czernica, płaskonos, cyranka, cyraneczka, łyska, kokoszka wodna, śmieszka, rybitwa rzeczna, zauszniak, gęgawa, gęś zbożowa, bernikla białolica, batalion, łęczak, kszyc, brodziec zmienny i brodziec śniady. Notowane są również ptaki rzadkie, wśród nich zalatujący do gminy Brzuze łabędź krzykliwy.

Na obszarze gminy Brzuze występują również ssaki. Należą do nich niektóre gatunki nietoperzy. Dość liczną grupę stanowią gryzonie. Do większych i bardziej znanych należy wiewiórka. Do rzędu zajęczaków należy charakterystyczny dla łąk i pól zajęc szarak. Ssaki drapieżne są reprezentowane przez borsuki, tchórze, wydry i kunę domową. Wśród ssaków kopytnych są sarna, daniel, łos oraz dzik, który wyrządza ostatnio najwięcej szkód w rolnictwie.

Wiele gatunków zwierząt objętych jest ścisłą ochroną gatunkową. Oprócz wymienionych wyżej są to m.in.: łabędź niemy, gągoł, krakwa, kukułka, kropiatka, żuraw, czajka, rycyk, kwokacz, czapla biała, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, krogulec, puszczyk, gąsiorek, sówka, wróbel, mazurek, zięba, gil, szczygieł, potrzus, wąsatka, skowronek, makolągwa, trzcinia, oknówka, brzegówka, kowalik, szpak, kwiczoł, pokląskwa. Część z nich podlega ochronie czynnej (np. rybitwa rzeczna, bocian biały, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, dudek, wróbel, rzekotka drzewna). Do gatunków objętych ochroną częściową należą: wiewiórka, czapla siwa, kormoran, padalec zwyczajny, jaszczurka zwinka i żaba wodna.

Rozpoczęte zostały prace przygotowawcze mające na celu ustanowienie formy obszarowej ochrony przyrody na osadnikach w Mościskach w celu ochrony ptaków siewkowych, szczególnie występującej licznie mewy śmieszki. W 2020 r. organizacja, która stała się właścicielem terenu, przeprowadziła prace mające w założeniu poprawić warunki bytowania śmieszki. Ścięte zostały m.in. suche szuwały pałki na torfowych wyspach. Podobnie przed sezonem 2021. Czy te działania mogły być bezpośrednią przyczyną znacznego zmniejszenia populacji tego charakterystycznego dla Mościsk gatunku? Na to pytanie nie ma jeszcze odpowiedzi.

Zbiorniki wodne będące własnością Gminy Brzuze w Dobrem i Trąbinie zostały zrekultywowane i są miejscem rozrodu nielicznych gatunków ptaków wodnych, np.: krzyżówki, kokoszki wodnej, łyski. Na działce przy remizie w Trąbinie staraniem sołectwa, jednostki OSP i Gminy Brzuze, przygotowana została platforma pod bocianie gniazdo, które od 2020 r. jest corocznie zasiedlane, również wiosną 2024 r., a także w 2025 r. Pięknie położony, otoczony drzewami mały zbiornik wodny na działce gminnej w Kleszczynie został zrekultywowany w ramach jednego z projektów w 2020 r. Wiosną 2025 r. zaobserwowano znaczne obniżenie poziomu wody w zbiornikach związane z suszą zimową i wiosenną, szczególnie w okresie od lutego do początku maja.

2.2.5. Ślady osadnictwa historycznego

Do najstarszych zabytków należą średniowieczne grodziska, m.in. w Somsiorach, Żale, Kleszczynie, Ostrowitem i Mościskach. Od 2017 r. Gmina Brzuze jest właścicielem działki o powierzchni 0,42 ha, położonej w Mościskach, przy brzegu Jeziora Ostrowickiego, na której znajduje się pozostałość po średniowiecznym grodzie. Istniejące do końca lat pięćdziesiątych XX w. grodzisko zostało zniszczone przy okazji budowy osadników Cukrowni Ostrowite. Aby zaplanować działania inwestycyjne polegające na rewitalizacji zdewastowanego terenu, w 2021 r. gmina rozpoczęła badania archeologiczne uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków. W latach 2022-2024 badania były kontynuowane.

Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Brzuze

L.p.	Nr GEZ	Obiekt funkcja pierwotna	Zakres ochrony	Wpis do rejestru		Datowanie	Miejsce położenia zabytku
				Data	Numer decyzji		
1	GEZ 1	Park dworski	WEZ			2 połowa XIX w.	Brzuze
2	GEZ 2	Krzyż przydrożny	WEZ				Brzuze
3	GEZ 3	Krzyż przydrożny	WEZ				Brzuze
4	GEZ 4	Kapliczka przydrożna	WEZ				Brzuze
5	GEZ 5	Kapliczka przydrożna	WEZ				Brzuze
6	GEZ 6	Krzyż przydrożny	WEZ				Dobre
7	GEZ 7	Kapliczka przydrożna	WEZ				Dobre
8	GEZ 8	Kapliczka przydrożna	WEZ				Dobre
9	GEZ 9	Krzyż przydrożny	WEZ				Dobre
10	GEZ 10	Kapliczka przydrożna	WEZ				Dobre
11	GEZ 11	Kapliczka przydrożna	WEZ				Giżynek
12	GEZ 12	Park dworski	Rejestr Zabytków	31.05.2000	A/24	1 połowa XIX w.	Gulbiny
13	GEZ 13	Dom nr 18	WEZ			1924 r.	Gulbiny
14	GEZ 14	Dom nr 19	WEZ			1922 r.	Gulbiny
15	GEZ 15	Dom nr 24	WEZ			1924 r.	Gulbiny
16	GEZ 16	Dom nr 28	WEZ			1915 r.	Gulbiny
17	GEZ 17	Dom nr 29	WEZ			1914 r.	Gulbiny
18	GEZ 18	Dom nr 30	WEZ			1914 r.	Gulbiny
19	GEZ 19	Dom nr 37	WEZ			1926 r.	Gulbiny
20	GEZ 20	Dom nr 41	WEZ			1925 r.	Gulbiny
21	GEZ 21	Dom nr 43	WEZ			1923 r.	Gulbiny
22	GEZ 22	Krzyż przydrożny	WEZ			1919 r.	Gulbiny
23	GEZ 23	Kapliczka przydrożna	WEZ				Gulbiny
24	GEZ 24	Cmentarz ewangelicki	WEZ			koniec XIX w.	Kleszczyn
25	GEZ 25	Grodzisko – Stanowisko archeologiczne	Rejestr Zabytków	24.11.1969	C/103	późnośredniowieczne – nowożytność XIV/XV w.	Kleszczyn
26	GEZ 26	Kapliczka przydrożna	WEZ				Kleszczyn
27	GEZ 27	Krzyż przydrożny	WEZ			1897 r.	Kleszczyn Krystianowo

28	GEZ 28	Kapliczka przydrożna	WEZ				Łączonek
29	GEZ 29	Krzyż przydrożny	WEZ				Łączonek
30	GEZ 30	Krzyż przydrożny	WEZ			1936 r.	Marianowo
31	GEZ 31	Grodzisko	Rejestr Zabytków	29.09.1965 20.10.1948	108/39/C B - 1	wczesnośredniowieczne XII/XIII w.	Mościska
32	GEZ 32	Cmentarz ewangelicki	WEZ			XVIII w.	Mościska
33	GEZ 33	Krzyż przydrożny	WEZ				Okonin
34	GEZ 34	Krzyż przydrożny	WEZ				Okonin
35-36 Zespół kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa							Ostrowite
35	GEZ 35	Kaplica rzymskokatolicka pw. NSPJ (zespół kościoła rzymskokatolickiego)	WEZ			1930 r.	Ostrowite
36	GEZ 36	Starodrzew (zespół kościoła rzymskokatolickiego p.w. NSPJ)	WEZ			od ok. 1923 r.	Ostrowite
37-38 Zespół dworsko-parkowy							Ostrowite
37	GEZ 37	Dwór (w zespole dworsko-parkowym)	WEZ			1900 r.	Ostrowite
38	GEZ 38	Park dworski (w zespole dworsko-parkowym)	WEZ			1923-1930 r.	Ostrowite
39-41 Zespół cukrowni Ostrowite							Ostrowite
39	GEZ 39	Park krajobrazowy przy cukrowni (w zespole cukrowni)	Rejestr Zabytków	20.01.1992	A/1326	1909	Ostrowite
40	GEZ 40	Budynek zarządu - pałac (w zespole cukrowni)	Rejestr Zabytków	20.01.1992	A/1326	1909	Ostrowite
41	GEZ 41	Budynek gospodarczy-przy pałacu (w zespole cukrowni)	Rejestr Zabytków	20.01.1992	A/1326	1925	Ostrowite
42	GEZ 42	Dom mieszkalny pracowników „Pańska murowanka” (w zespole cukrowni)	WEZ			1905 r.	Ostrowite
43	GEZ 43	Dom mieszkalny pracowników „Murowanka” (w zespole cukrowni)	WEZ			1905 r.	Ostrowite
44	GEZ 44	Dom mieszkalny nr 179 (w zespole cukrowni)	WEZ			1910 r.	Ostrowite
45	GEZ 45	Dom mieszkalny nr 180 (w zespole cukrowni)	WEZ			1910 r.	Ostrowite
46	GEZ 46	Dawna stajnia, obecnie dom nr 129 (w zespole cukrowni)	WEZ			1922 r.	Ostrowite
47	GEZ 47	Warsztaty (parowozownia) - (w zespole cukrowni)	WEZ			1905, przebudowa 1922	Ostrowite
48	GEZ 48	Warsztaty 180, obecnie magazyn - (w zespole cukrowni)	WEZ			1909 r.	Ostrowite

49	GEZ 49	Ambulatorium (w zespole cukrowni)	WEZ			1922 r.	Ostrowite
50	GEZ 50	Dom nr 48	WEZ			1936 r.	Ostrowite
51	GEZ 51	Kapliczka przydrożna z figurą NMP	WEZ			1945 r.	Ostrowite
52	GEZ 52	Krzyż przydrożny	WEZ			1907 r.	Ostrowite
53	GEZ 53	Krzyż przydrożny	WEZ				Ostrowite
54	GEZ 54	Krzyż przydrożny	WEZ				Ostrowite
55	GEZ 55	Kapliczka przydrożna	WEZ				Piskorczyń
56	GEZ 56	Kapliczka przydrożna	WEZ				Piskorczyń
57	GEZ 57	Krzyż przydrożny	WEZ				Piskorczyń
58	GEZ 58	Krzyż przydrożny	WEZ			1863 r.	Przyrowa
59	GEZ 59	Krzyż przydrożny	WEZ				Przyrowa
60	GEZ 60	Park dworski	WEZ			2 połowa XIX w.	Radzynek
61	GEZ 61	Kapliczka przydrożna	WEZ			2008 r.	Radzynek
62	GEZ 62	Krzyż przydrożny	WEZ				Somsioły
63	GEZ 63	Krzyż przydrożny	WEZ				Somsioły
64	GEZ 64	Dwór	WEZ			2 połowa XIX w.	Somsioły
65	GEZ 65	Grodzisko	Rejestr Zabytków	24.11.1969	C/104	wczesnośredniowieczne XII/XIII w. - późnośredniowieczne/ nowożytność XV/XVI w.	Somsioły
66	GEZ 66	Kaplica drewniana pw. Matki Boskiej Studziannej	Rejestr Zabytków	31.08.1927	A/459	1704 lub 1720	Studzianka
67	GEZ 67	Kapliczka Kalwaria	WEZ			1907 r.	Studzianka
68	GEZ 68	Starodrzew	WEZ				Studzianka
69-75 Zespół kościoła parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Antoniego							Trąbin
69	GEZ 69	Kościół rzymskokatolicki pw. św. Antoniego (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			1878-1881	Trąbin
70	GEZ 70	Dzwonnica (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			1891 r.	Trąbin
71	GEZ 71	Plebania (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			1910 r.	Trąbin
72	GEZ 72	Ogrodzenie (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			koniec XIX w.	Trąbin
73	GEZ 73	Cmentarz przykościelny (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			koniec XIX w.	Trąbin
74	GEZ 74	Figura NMP (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ			1950 r.	Trąbin

75	GEZ 75	Starodrzew (w zespole kościoła parafialnego)	WEZ				Trąbin
76	GEZ 76	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	WEZ			XIX w.	Trąbin
77	GEZ 77	Brama i ogrodzenie cmentarza parafialnego	WEZ			2 połowa XIX w.	Trąbin
78	GEZ 78	Kapliczka przydrożna	WEZ			1990 r.	Trąbin
79	GEZ 79	Krzyż przydrożny	WEZ				Trąbin
80	GEZ 80	Cmentarz ewangelicki	WEZ			XIX w.	Trąbin Rumunki
81	GEZ 81	Krzyż przydrożny	WEZ				Trąbin Rumunki
82	GEZ 82	Krzyż przydrożny	WEZ			1902 r.	Trąbin Rumunki
83	GEZ 83	Kapliczka przydrożna	WEZ				Trąbin Rumunki
84	GEZ 84	Kapliczka przydrożna	WEZ				Trąbin Rumunki
85	GEZ 85	Kapliczka przydrożna	WEZ				Trąbin Rumunki
86- 91 Zespół pałacowo-parkowy							Ugoszcz
86	GEZ 86	Pałac (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	2 połowa XIX w. (1875,1904)	Ugoszcz
87	GEZ 87	Park pałacowy (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	2 połowa XIX w. (1914)	Ugoszcz
88	GEZ 88	Oficyna (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	koniec XIX w.	Ugoszcz
89	GEZ 89	Ogrodzenie z bramą (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	2 połowa XIX w.	Ugoszcz
90	GEZ 90	Spichlerz (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	koniec XIX w.	Ugoszcz
91	GEZ 91	Obora (w zespole pałacowo-parkowym)	Rejestr Zabytków	17.09.1985	A/1502	koniec XIX w.	Ugoszcz
92	GEZ 92	Krzyż przydrożny	WEZ				Ugoszcz
93	GEZ 93	Krzyż przydrożny	WEZ				Ugoszcz
94	GEZ 94	Krzyż przydrożny	WEZ				Ugoszcz
95	GEZ 95	Krzyż przydrożny	WEZ				Ugoszcz
96-99 Zespół kościoła parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Anny							Żałe
96	GEZ 96	Kościół rzymskokatolicki pw. św. Anny (w zespole kościoła parafialnego)	Rejestr Zabytków	03.12.2003	A/116	1930-1937	Żałe
97	GEZ 97	Brama i ogrodzenie (w zespole kościoła parafialnego)	Rejestr Zabytków	03.12.2003	A/116	1937	Żałe
98	GEZ 98	Drzewostan (w zespole kościoła parafialnego)	Rejestr Zabytków	03.12.2003	A/116	1937	Żałe
99	GEZ 99	Cmentarz przykościelny (w zespole kościoła parafialnego)	Rejestr Zabytków	03.12.2003	A/116	1937	Żałe

100	GEZ 100	Cmentarz parafialny	WEZ			koniec XIX w.	Żałe
101	GEZ 101	Brama i ogrodzenie cmentarza parafialnego	WEZ			koniec XIX w.	Żałe
102	GEZ 102	Dom nr 24	WEZ			1920 r.	Żałe
103	GEZ 103	Dom nr 27	WEZ			1940 r.	Żałe
104	GEZ 104	Dom nr 39	WEZ			1850 r.	Żałe
105	GEZ 105	Dom nr 41	WEZ			1850 r.	Żałe
106	GEZ 106	Grodzisko	Rejestr Zabytków	15.09.1965	C/19	wczesnośredniowieczne XI w.	Żałe
107	GEZ 107	Figura Matki Boskiej	WEZ			1904 r.	Żałe
108	GEZ 108	Krzyż przydrożny	WEZ				Żałe

Zabytkowe krzyże i kapliczki w gminie Brzuze

L.p.	Miejscowość	Opis i lokalizacja	Datowanie
1	Brzuze	Kamienny cokół z metalowym krzyżem i wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego znajduje się przy skrzyżowaniu dróg Brzuze-Żałe i Brzuze-Piskorczyń	1901 r.
2	Brzuze	Murowana, dwukondygnacyjna kapliczka z figurą Matki Bożej stoi po prawej stronie drogi Brzuze-Ugoszcz	1904 r. Odnowiona w 2007 r.
3	Dobre	Figura Matki Bożej Skępskiej w przeszklonej szafce osadzonej na murowanej kolumnie usytuowana jest przy skrzyżowaniu DW 534 Rypin-Golub-Dobrzyń z drogą Brzuze-Trąbin	1905 r. Odbudowana po wojnie
4	Dobre	Krzyż na owalnym obelisku, na którym jest wyryta i pomalowana na biało data 1890 lub 1899. Stoi przy dawnej drodze Dobre-Trąbin	1890 r. lub 1899 r.
5	Dobre	Murowana, trzykondygnacyjna kapliczka z figurą Chrystusa Zmartwychwstałego w środkowej części i krzyżem w najwyższej, znajduje się po lewej stronie drogi z Dobrego do Piórkowa	1946 r.
6	Giżynek	Murowana z czerwonej cegły, czterokondygnacyjna figurka, której najwyższa część przykryta jest daszkiem i zwieńczona metalowym krzyżem. W części górnej nisza ostrołukowa, zdobiona portalem, w której znajduje się figura Matki Bożej, a w środkowej tabliczka z napisem „O Maryjo nie opuszczaj nas 1945”. Kapliczka znajduje się przy skrzyżowaniu DW 556 Ostrowite-Zbójno i drogi z Giżyńka do Okonina	Kapliczka istniała już przed II wojną światową. Jej murowana część uległa zniszczeniu w czasie wojny, a figurę Matki Boskiej ukryto. Odbudowana w 1959 r., wyremontowana w roku 2018
7	Gulbiny	Figurka kamienna znajduje się na niewielkim wzniesieniu, prowadzą do niej schodki. Jest to wysoki, nieregularny słup z gzymsami zwieńczony ok. czterdziestocentymetrowym, betonowym krzyżem - wcześniej krzyż był kamienny. W części środkowej nisza, a pod nią wyryta data 1919 r. Kapliczka wpisana do WEZ, stoi po prawej stronie drogi Gulbiny-Marianowo	1919 r. Zniszczona w czasie II wojny światowej przez okupantów. Poszczególne elementy figury były przez mieszkańców ukrywane. Wyremontowana w roku 2016
8	Kleszczyn Krystianowo	Wysoki na ok. pięćdziesiąt centymetrów obelisk na trójstopniowym postumencie, zwieńczony krzyżem z grubego, metalowego pręta usytuowany jest po lewej stronie drogi gminnej Żałe-Piskorczyń	1897 r. Figurka prawdopodobnie przebudowana
9	Kleszczyn	Trójkondygnacyjna kapliczka, murowana w formie słupa z wnęką na figurę Matki Bożej Różańcowej, namalowaną datą 1945 i zwieńczona metalowym krzyżem stoi po lewej stronie drogi powiatowej Brzuze-Żałe (na skrzyżowaniu z drogą polną)	1945 r.
10	Marianowo	Dwukondygnacyjna figurka zwieńczona betonowym krzyżem z wizerunkiem Chrystusa, w dolnej części wyrytym napisem „Jezu Chryste ukrzyżowany zmiłuj się nad nami 1936.” znajduje się po lewej stronie drogi z Gulbin do Ruszkowa. Wpisana do WEZ	16.10.1936 r. W 2005 roku, w czasie remontu kapliczki odnaleziono list, w którym była zawarta informacja, że 1 listopada 1921 roku mieszkańcy ustawili w tym miejscu drewniany krzyż za ocalenie podczas działań pierwszej wojny światowej, piętnaście lat później krzyż został przewrócony przez wiatr

			i wówczas postanowiono ufundować nowy, betonowy
11	Ostrowite	Figurka zbudowana z czerwonej cegły, z krucyfiksem w zwieńczeniu i figurą Matki Boskiej w biało-niebieskiej szacie w środkowej części znajduje się w centrum wsi, po prawej stronie DW 534 Rypin-Golub-Dobrzyń. Wpisana do WEZ	1945 r. Wzniesiona na pamiątkę zakończenia II wojny św.
12	Ostrowite	Na wysokim, betonowym słupie, zwieńczonym około półmetrowym, metalowym krzyżem widnieje napis „Boże zmiłuj się nad nami. 1907 r”. Wpisany do WEZ przydrożny krzyż usytuowany jest po lewej stronie drogi Ostrowite-Trąbin	1907 r. W czasie II wojny św. figura została zniszczona, a jej poszczególne elementy zostały ukryte przez mieszkańców
13	Piskorczyń	Kapliczka murowana z czerwonej cegły, z figurą Matki Bożej Bolesnej w oszklonej gablocie oraz napisem po obu stronach cokołu „Mario Mario Matko Boża przyczyn się za nami” znajduje się w centrum wsi, przy świetlicy wiejskiej i drodze Brzuze-Radzynek	1945 r.
14	Piskorczyń	Trzykondygnacyjna, murowana z czerwonej cegły kapliczka, w której w górnej części za szkłem wzorowana na Piecie Oborskiej figura Matki Boskiej, a w dolnej części z napisem „Do Ciebie Matko wołam módl się za nami rok 1949” i posadowionym na górze metalowym krzyżem znajduje się przy drodze Piskorczyń - Radzynek (po prawej stronie)	1949 r. W 2019 r. uporządkowano istniejące zakrzewienia wokół kapliczki.
15	Przyrowa	Wysoka na ok. dwa metry podstawa murowana zwieńczona metalowym krzyżem (ok. 40 centymetrów) z Chrystusem Ukrzyżowanym i odkrytą niszą w dolnej części, w której prawdopodobnie stała figura świętka stoi w otoczeniu trzech świerków przy drodze Przyrowa-Żałe	ok. 1863 r.
16	Trąbin Rumunki	Figurka wykonana z czerwonej cegły, trzykondygnacyjna, na postumencie i z napisem w środkowej części: „O Matko Boża Królowo Polski, módl się za nami”, a w górnej części figurą Matki Bożej i napisem poniżej: „Fundator Zofia i Ignacy Kowalscy 1945 r.” usytuowana jest przy drodze polnej w kierunku buczyny	1945 r.
17	Trąbin Rumunki	Wysoki, dwustopniowy postument z napisem: „Na pamiątkę Wielkiego jubileuszu-Marcinkowscy 1902 r.” i z osadzonym na górze krzyżem stoi przy drodze Trąbin-Dobre	1902 r. Podczas działań II wojny św. figurka została zniszczona przez okupantów, a ocalał tylko krzyż
18	Ugoszcz Julianowo	Wysoki na ok. trzy metry cokół betonowy z wrytym z tyłu napisem „Boże błogosław nam, 1904r.”, zakończony metalowym krzyżem (ok. 70 cm) znajduje się po prawej stronie drogi z Ugoszcza do Okonina	1904 r.
19	Żałe	Murowana figurka o masywnym trójkondygnacyjnym postumencie zwieńczona krzyżem z wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego. W środkowej części pozostawiona nisza, w której prawdopodobnie stał świętek (ślady cementowej podstawy), w dolnej części wryty napis: „Któryś za nas cierpiał rany, Jezu Chryste zmiłuj się nad nami. 1936” usytuowana jest po prawej stronie drogi z Żałego do Borzymina (Jutrzenka).	1936 r. W czasie okupacji figurka była prawdopodobnie ukryta pod żalskim mostem
20	Żałe	Około dwumetrowy postument, na którym stoi figura Matki Bożej Niepokalanej i znajdującym się na słupie wrytym napisem: „Z Twoich darów Tobie Panie. Proboszcz ze swymi parafianami w 1904 roku”, w dolnej części napis: „Niepokalana módl się za nami”. Usytuowana naprzeciw kościoła p.w. św. Anny. Figurka wpisana do WEZ	1904 r. W czasie wojny figura była ukryta (wg różnych źródeł) na żalskich łąkach lub zakopana w miejscu, w którym obecnie się znajduje

2.2.6. Obszary rolnicze

Zagrody

Zagrody pełnią podobne funkcje jak dawne założenia dworskie. Ich podstawową rolą jest tworzenie warunków dla zamieszkującej je rodziny, miejsca do prowadzenia chowu zwierząt, przechowywania sprzętu rolniczego i składowania płodów rolnych. W gminie Brzuze spotkać można wiele wzorowo zagospodarowanych zagród z bogatym drzewostanem, dobrze utrzymanymi terenami zielonymi i małymi zbiornikami wodnymi. Wysokie drzewa wyraźnie wyznaczają zasięg wielu nich. Część zagród obecnie w mniejszym stopniu służy produkcji rolnej, są jednak znakomitą miejscem zamieszkania gospodarzy, a także środowiskiem życia wielu gatunków roślin i zwierząt. Na terenie niektórych zachował się historyczny charakter zabudowy z bogactwem drzew i krzewów, usytuowane są też pomniki przyrody. Kilka z nich ustanowionych zostało na wniosek właścicieli, co świadczy o wielkiej trosce o rodzimą przyrodę.

Wśród zadrzewień wokół budynków gospodarskich istotne są stare drzewa owocowe, pełniące, obok funkcji rekreacyjnych, żywieniowych i krajobrazowych, rolę ważnego banku genów. Dziedziczone sady są również siedliskiem wielu gatunków zwierząt. Przykładem dbałości o zasoby genowe drzew owocowych jest sad będący własnością Gminy Brzuze położony przy Szkole Podstawowej w Radzynieku.

Użytki rolne

Są częścią gospodarstw rolnych i nieodłącznym składnikiem krajobrazu gminy Brzuze. Z uwagi na zajmowaną powierzchnię są najbardziej powszechnym i widocznym elementem kulturowym. Pola uprawne są skutkiem działalności ludzi, jednak środowisko przyrodnicze, zarówno abiotyczne, jak i biotyczne odgrywa niezmienne decydującą rolę. Użytki rolne są warsztatem pracy pod *gołym niebem*, w którym efekty pracy uzależnione są m.in. od klimatu, od mikroorganizmów glebowych, szkodników i chorób. Spośród form użytkowania przestrzeni zajmują

największą powierzchnię. Zróżnicowane warunki glebowe i wodne oraz uwarunkowania historyczne decydują o przydatności do wykorzystania rolniczego i specjalizacji w poszczególnych wsiach. Coraz częściej zauważalne są na polach uprawnych deficyty wody, szczególnie w sezonie wegetacyjnym. W 2024 r. przy dość niskiej sumie opadów największy, dotkliwy dla upraw niedobór, zanotowany został w maju.

Nieużytki podmokłe

Mokradła i małe zbiorniki wodne występują pospolicie w całej gminie na użytkowanych rolniczo terenach. Cechuje je duża różnorodność, urozmaicają krajobraz, pełnią rolę w krążeniu wody i biogenów, stanowią lokalne bariery biogeochemiczne zapobiegające przenikaniu składników pokarmowych do wód powierzchniowych i gruntowych. Zapobiegają eutrofizacji i degradacji wód. Oserwowane jest dalsze niszczenie cennych mokradeł wraz z zadrzewieniami. Wiele z istniejących jeszcze mokradeł śródpolnych jest obecnie mocno przesuszonych.

Nieużytki suche

Są ważnym dziedzictwem przyrodniczo-kulturowym związanym z miejscowościami gminy Brzuze, od którego zależy lokalna bioróżnorodność. Najczęściej wyłączone są od dłuższego czasu z produkcji rolniczej, spotykany jest tylko sporadyczny wypas zwierząt, który przy okazji zabezpiecza przed zarastaniem krzewami, co jest warunkiem zachowania wyspecjalizowanych gatunków roślin. Zajmują ważne miejsce w rolniczym krajobrazie, urozmaicają i wzbogacają wielobarwnością, zgodnie z cyklem pór roku. W siedliskach tych żyją rośliny odporne na suszę i ekstremalne warunki zimowe, miododajne o właściwościach leczniczych, przyciągające owady, wśród których szczególną uwagę zwracają kolorowe motyle, pracowite pszczoły i trzmiele. Niektóre skarpy zasiedlają przystosowane do warunków gatunki zwierząt.

Miedze

Stałym i jednocześnie zagrożonym elementem krajobrazu rolniczego gminy Brzuze są miedze, czyli wyłączone z uprawy, wąskie pasy gruntu, oddzielające użytki rolne należące do poszczególnych gospodarstw. Układ pól i miedz ukształtował się wraz z rozwojem rolnictwa. Wynika z uwarunkowań fizjograficznych oraz wielowiekowych procesów powstawania użytków rolnych. Miedze między polami ułożonymi prostopadłe do spadku zboczy stanowią barierę zatrzymującą cząsteczki gleby i przeciwdziałają denudacji i erozji wodnej. Często w wyniku prowadzenia działalności rolniczej, głównie orki w terenie o dużych deniwelacjach, powstają skarpy. Są jednocześnie miedzami o dużym skłonie, łączącymi pola uprawne położone na różnych poziomach. Miedza nie tylko wskazuje granicę pola, ale jest również siedliskiem wielu organizmów. Występują na nich gatunki roślin siedlisk suchych, odporne na ekstremalne warunki pogodowe, a także owady będące drapieżnikami szkodników roślin uprawnych oraz ptaki charakterystyczne dla krajobrazu otwartego. Likwidacji miedz sprzyja tworzenie dużych pól. Proces ten może prowadzić do zubożenia historycznie ukształtowanego krajobrazu gminy, zmniejszenia bioróżnorodności oraz nasilenia erozji gleb, powodującej niszczenie pokrywy glebowej i eutrofizacji wód. Z uwagi na powszechność występowania i różnorodność miedz, zagadnienia te wymagają szczególnej troski. Ich utrzymanie w naturalnym stanie decyduje o zachowaniu występujących na nich, przystosowanych do trudnych warunków gatunków.

Zadrzewienia śródpolne

Pośród pól uprawnych występują formy trwałej zieleni: aleje, szpalery, remizy śródpolne, zadrzewienia wokół jezior, cieków wodnych i mokradeł, parki i mniejsze formy przyzagrodowe, zieleni na miedzach, suchych skarpach i łubieżniach. Najczęściej spotykane są zadrzewienia śródpolne związane z mokradłami, ciekami, rowami melioracyjnymi. Dość powszechnie występują niewielkie zadrzewienia na stanowiskach suchych. Niektóre z nich powstały w wyniku zaniechania upraw rolniczych ze względu na duży skłon zboczy. Na polach wielkopowierzchniowych w Ugoszczu założono remizy śródpolne, które pełniły funkcje przyrodnicze i gospodarcze. Niektóre z nich do dziś nazywane są szkótkami, pełnią ważne funkcje przyrodnicze i są ostoją wielu gatunków roślin i zwierząt.

Zadrzewienia śródpolne mają nieocenione przyrodnicze znaczenie, zwłaszcza w bezleśnym krajobrazie rolniczym, z kolei udział użytków rolnych w powierzchni gminy Brzuze wydaje się być wystarczający. Wobec tego, dla zachowania równowagi ekologicznej i bogactwa przyrodniczego, potrzebna jest dbałość o zadrzewienia i przeciwdziałanie ich likwidacji na użytkach przyrodniczych.

Infrastruktura techniczna – skarpy i nasypy drogowe

Drogi, jako jeden z najstarszych i najważniejszych elementów środowiska antropogenicznego, mogą pełnić ważne funkcje przyrodnicze. Przebieg wielu dróg w krajobrazie gminy Brzuze wyznaczają zadrzewienia przydrożne, pełniące funkcje środowiskowe. Stare aleje są niezwykle malowniczym i cennym przyrodniczo elementem krajobrazu. Aleje przydrożne powinny być starannie pielęgnowane, a przede wszystkim uzupełniane o nowe nasadzenia.

Drogi w gminie Brzuze obsadzone są gatunkami liściastymi. Są to głównie jesiony, kasztanowce, klony, lipy, brzozy i jarzębiny. Topole są uznawane za mniej praktyczne przy drogach, chociaż w krajobrazie pełnią ważne funkcje. Jako drzewa osiągające duże rozmiary, kruche i niebezpieczne przy ruchliwych drogach w ostatnich latach zostały w gminie prawie wyeliminowane i zastąpione innymi gatunkami. Topole przy mniej uczęszczanych traktach wraz z zakrzaczeniami są siedliskiem wielu gatunków zwierząt. Przykład nasadzeń topolowych o znaczącej wartości przyrodniczej i krajobrazowej znajduje się przy gruntowej drodze Ugoszcz-Julianowo, stan sanitarny alei jest jednak w ostatnich latach z nieustalonych przyczyn zły.

Przykładami dobrze utrzymanych alei gminnych są: Ugoszcz-Dąbrówka, Ugoszcz-Piskorzyn, Giżynek-Piórkowo. Na uwagę zasługują również zachowane zadrzewienia przy drogach powiatowych i wojewódzkich. Nowe nasadzenia przy drogach, poddawane presji rolniczej, nie zawsze się utrzymują.

2.2.7. Zagrożenia na obszarach rolniczych

Erozja wodna

Wzmógł się spływ powierzchniowy w wyniku likwidacji zadarnienia, miedzy i zadrzewień śródpolnych powoduje uruchomienie procesów denudacyjnych w przypadku nawałnic i szybkich roztopów wiosennych. Prowadzi to do degradacji gleb polegającej na zmniejszeniu zawartości materii organicznej w glebach oraz eutrofizacji wód.

Wzmógłna eutrofizacja wód

Jest podstawowym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych, która wynika z zanieczyszczenia wód związkami azotu i fosforu, pochodzącymi z obszarów rolniczych. Przyczynia się do tego nawożenie mineralne i niewłaściwa gospodarka odchodami zwierzęcymi, które mogą powodować zanieczyszczenie wód azotem, chlorkami, potasem i sodem. Zapobieganie eutrofizacji wód możliwe jest poprzez właściwie zagospodarowane ekotony, czyli strefy wzdłuż cieków i wokół zbiorników wodnych porośnięte stałą roślinnością.

Masowe ginięcie pszczół

Szacuje się, że zmniejsza się liczebność populacji pszczół dziko żyjących i trzmieli w skali kraju. Sprzyja temu intensywne rolnictwo, chemizacja, przemysł, urbanizacja i przekształcenia siedlisk. Na terenach rolniczych podkreśla się nieprawidłowości w stosowaniu pestycydów. Groźne jest wypalanie traw, w suchych żdźbłach których zimują owady, a w norkach gryzoni zakładają gniazda trzmiele. Coraz większy udział obcych gatunków roślin inwazyjnych (np. niecierpka gruczołowata w Trąbinie) jest również niekorzystny z uwagi na wypieranie rodzimych gatunków roślin, które są środowiskiem życia pożytecznych owadów.

Rozprzestrzenianie gatunków obcych

Do inwazyjnych gatunków obcych, których ekspansję można zaobserwować w gminie Brzuze, należą: kolczurka klapowana, niecierpek gruczołowaty i rdestowiec japoński. Zajmują najczęściej zarośla z drzewami i krzewami, ale mogą wychodzić również na pola uprawne. W środowisku zajmują miejsce gatunków rodzimych, które są środowiskiem życia pszczół dziko żyjących. Ustawa o ochronie przyrody (2004) zakazuje wprowadzania do środowiska roślin inwazyjnych wymienionych w rozporządzeniu ministra środowiska z 2011 r.

Nadmierna eksploatacja zasobów przyrody

Gospodarka zasobami przyrodniczymi może prowadzić do ich nadmiernej eksploatacji i w efekcie do zubożenia krajobrazu. W jej wyniku w ciągu ostatnich kilkuset lat drastycznie zmniejszyła się powierzchnia lasów. Niepokój budzi również niewłaściwa gospodarka rybacka na jeziorach. W ostatnim roku nie ustaje również presja na małe mokradła i zadrzewienia śródpolne. Niektóre z nich, trwające w krajobrazie od kilku wieków, są całkowicie likwidowane przez właścicieli gruntów.

2.2.8. Obiekty użyteczności publicznej

Urząd Gminy Brzuze

Usytuowanie Urzędu Gminy Brzuze wyróżnia się otoczeniem przyrodniczym, m.in. parkiem dworskim. Mimo niewielkiej powierzchni parku występują w nim różne gatunki krzewów i drzew, w tym pomnikowe okazy. Zadrzewienie uzupełniane jest o nowe nasadzenia. Kwitnące drzewa i krzewy przyciągają pszczoły i trzmiele oraz inne gatunki pożytecznych owadów. W kompleksie z jeziorem i pobliskimi mokradłami park wzbogaca cenne zasoby przyrodnicze gminy. Jezioro jest uznanym miejscem rekreacji letniej. Oprócz pomostu, najczęściej wykorzystywane są boiska do piłki siatkowej plażowej oraz urządzone miejsca rekreacji dla dzieci i dorosłych. Dzięki różnorodności (park, jezioro, ogrody) wsi, Brzuze znakomicie się prezentuje w krajobrazie o różnych porach roku. Są tu dogodne warunki do obserwacji przyrody. Miejsce to jest wykorzystywane do edukacji przyrodniczej.

Szkoły

Lokalizacja szkół w gminie Brzuze z wykorzystaniem istniejącego otoczenia przyrodniczego z wysokimi drzewami sprawia, że wyróżniają się w krajobrazie. Najstarsze i najbardziej okazałe lipy drobnolistne rosną przy Szkole Podstawowej w Radzynku. Są pozostałością parku dworskiego i alei przydrożnych. Unikalny w skali regionu jest tu również sad przyszkolny założony w 1940 r. W urodzajnych latach stare odmiany jabłek są wykorzystywane przez szkolną stołówkę w żywieniu uczniów. Również szkoły w Ostrowitem, Trąbinie i Ugoszczu otoczone są różnymi gatunkami drzew i krzewów. W ostatnich latach podejmowane były prace pielęgnacyjne i nasadzenia w celu rozwoju zielonych obszarów wokół wszystkich szkół.

Świetlice

Obiekty kultury we wszystkich miejscowościach sprzyjają spotkaniom, działalności kulturalnej i rekreacyjnej. Stwarzają warunki do spędzania wolnego czasu i integracji mieszkańców. Mogą być też miejscem edukacji ekologicznej. Otoczenie przyrodnicze nie tylko wspomaga wszystkie cele działalności, ale wyróżnia wieś spośród innych. Większość sołectw ma dostęp do jezior. W 2024 r. jeszcze nie wszystkie miejscowości miały własne tereny o odpowiedniej powierzchni do założenia parku lub skweru wiejskiego. Do najbardziej rozwiniętych należą tereny

w Brzuzem, Dobrem, Giżynku, Gulbinach, Kleszczynie, Mościskach, Okoninie, Ostrowitem, Radzynku, Somsiorach, Trąbinie, Ugoszczu i Żałem. W otoczeniu historycznych parków znajduje się świetlica w Brzuzem i dom kultury w Ostrowitem. W Trąbinie Rumunkach został zakupiony w ostatnim czasie teren o powierzchni ok. 8 arów przy nowobudowanej świetlicy. W Dobrem i Trąbinie na działkach w pobliżu świetlic znajdują się zadrzewienia i małe zbiorniki wodne, którymi opiekują się sołectwa wraz z samorządem gminy. Zbiorniki te są miejscem rozrodu nielicznych gatunków ptaków wodnych, np., łyska, krzyżówka, kokoszka wodna. W pobliżu stawu w Trąbinie, sołectwo i miejscowa OSP przygotowały platformę na bocianie gniazdo, odwiedzane przez bociany w 2019 r., a zasiedlone przez nie corocznie, aż do 2025 r. W Dobrem w pobliżu świetlicy znajduje się kasztanowiec, ustanowiony przez samorząd gminy pomnikiem przyrody, a w Trąbinie pięknie utrzymane wierzby głowiaste. W Kleszczynie została przeprowadzona rekultywacja stawu przy nowo wybudowanej świetlicy. W 2024 r. rozpoczęte zostały inwestycje związane z rozwojem świetlic. Nowe obiekty kultury w miejscu dotychczasowych powstają w Przyrowie i Trąbinie Rumunkach, rozbudowywane są świetlice w Gulbinach i w Ugoszczu, a większe remonty prowadzone są w Okoninie i Żałem.

Parki

Oprócz parku położonego w otoczeniu Urzędu Gminy Brzuze znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe mają parki wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego w Gulbinach, Ostrowitem i Ugoszczu. Park dworski w Ugoszczu użytkowany przez Dom Pomocy Społecznej *Kombatant* i park dawnej cukrowni, obecnie własność prywatna, wyróżniają się ponad pięćdziesięcioma gatunkami drzew i krzewów, w tym pomnikowymi okazami oraz malowniczym położeniem nad jeziorem. Park dworski w Gulbinach położony jest nad Jeziorem Długie. Część parku o powierzchni 1,82 ha jest własnością gminy Brzuze. Obszar parku charakteryzuje się dużą różnorodnością przyrodniczą. Występuje w nim 27 gatunków drzew i krzewów liściastych. W 2021 r. Rada Gminy Brzuze zaakceptowała propozycję wójta gminy o zakupie gruntu o powierzchni ok. 2,2 ha, przylegającego do parku dworskiego. Obecnie obszar użytkowany przez gminę ma powierzchnię ok. 4 ha i służyć będzie mieszkańcom wsi i gminy oraz gościom licznie przybywającym do naszej gminy.

W niektórych miejscowościach zachowały się resztki dawnych założeń dworskich z zadrzewieniami. Są wśród nich okazy drzew o pomnikowych wymiarach w Ostrowitem wokół dworu, w Radzynku przy szkole i w Giżynku obok dworu, gdzie pozostał samotny okazały jesion wyniosły.

Obiekty sakralne

W krajobrazie sakralnym gminy Brzuze występują miejsca o wyjątkowej wartości przyrodniczej. Obiekty kultu religijnego powstawały w pięknych miejscach, otoczone były zawsze wielką troską wiernych, stąd są najczęściej dobrze utrzymane. Należą do nich samotne, niewielkie figurki i krzyże, które znajdziemy w każdej wsi, a także kościoły parafialne i kaplice, które tworzą większe zespoły przyrodniczo-kulturowe z zabudowaniami parafialnymi, cmentarzami i ogrodami. Czynniki przyrodnicze współdecydowały często o wyborze terenu na cele religijne. Ważne miejsce w krajobrazie sakralnym gminy Brzuze zajmują kościoły parafialne i kaplice, które dostrzec można nawet z odległych stron. Szczególnie cenna jest kameralna, pełna uroku, drewniana kaplica w Studziance, zbudowana na początku XVIII w. Wszystkim obiektom towarzyszą wysokie drzewa. Podkreślenia wymaga wyeksponowanie cmentarzy w krajobrazie gminy Brzuze. Symbolikę architektury wzmacniają wysokie drzewa, współdecydując o tożsamości wsi i parafii, w których urządzone cmentarze trwają od wieków. Cmentarze w gminie Brzuze są ciągle przykładami dobrze zachowanej zieleni i bogactwa przyrody. Nekropolie rzymskokatolickie znajdują się w Ostrowitem, Trąbinie i Żałem, a ewangelickie w Kleszczynie, Mościskach i Trąbinie Rumunkach. W 2024 r. samorząd gminy przeznaczył środki pozyskane w ramach dotacji rządowych na remont kaplicy w Studziance oraz inwestycje w parafii Trąbin.

W każdej miejscowości gminy Brzuze, w centrum wsi lub przy drogach wśród pól uprawnych, znajdziemy przynajmniej jeden krzyż lub kapliczkę (łącznie 44). Najczęściej stanowią wspólne dobro części lub całej miejscowości i zgodnie z tradycją otoczone są przez mieszkańców szczególną troską. W ekspozycji ich walorów niezwykłą rolę odgrywa przestrzeń przyrodnicza. Zieleni, a szczególnie wysokie zadrzewienia przy figurkach wytwarzają niepowtarzalny klimat, są miejscem życia wielu organizmów. Drzewom i krzewom towarzyszą pracujące pszczoły, szum liści, śpiew ptaków i zapach kwiatów. Figurki i krzyże wraz z otoczeniem przyrodniczym decydują o tożsamości wsi.

Niektóre obiekty mają zabytkowy charakter, niepowtarzalne formy i materiały. W połączeniu z zadrzewieniem sprawia to, że miejsce staje się unikalne i wyróżnia wieś. Dzięki opiece mieszkańców wsi przetrwały wojny, okupację i okresy totalitaryzmu. Obecnie często są poddawane remontom. Zdarza się, że na skutek zabiegów pielęgnacyjnych, stare figurki tracą unikalną formę i zabytkowy charakter, co należy uznać za jedno z największych zagrożeń. Są również przykłady uzgodnionych przez sołectwa działań konserwatorskich przy zabytkowych figurkach, które przynoszą pozytywne efekty, np. w Giżynku. Również zieleni przy tej małej architekturze sakralnej jest pielęgnowana i wyróżnia kapliczki w krajobrazie gminy i nawet prostym metalowym formom nadaje niepowtarzalnego charakteru. Ostatnie przykłady pielęgnacji zieleni można obserwować w Okoninie i Piskorczyźnie.

3. Finanse gminy w 2024 r.

3.1. Wykonanie budżetu – dane ogólne

Polityka finansowa Gminy Brzuze realizowana jest w oparciu o uchwalaną corocznie przez Radę Gminy uchwałę budżetową, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków.

Budżet Gminy Brzuze na rok 2024 został przyjęty uchwałą Rady Gminy Brzuze Nr LVI/318/2023 z dnia 21 grudnia 2023 roku. Po stronie dochodów przyjęto kwotę 45.435.208,00 zł (w tym dochody majątkowe 20.689.879,00 zł), a po stronie wydatków ustalono kwotę 49.353.373,56 zł (w tym wydatki majątkowe 24.897.091,56 zł). Zaplanowano deficyt budżetu w wysokości 3.918.165,56 zł, przychody 4.418.165,56 zł oraz rozchody w wysokości 500.000,00 zł.

W ciągu 2024 r. budżet ulegał zmianom, których dokonano 8 uchwałami Rady Gminy i 15 zarządzeniami Wójta Gminy. Wprowadzone Zarządzeniem Nr 72/2024 Wójta Gminy Brzuze z dnia 24.12.2024 r. zmiany ukształtowały budżet na dzień 31.12.2024 r.

w następujących wysokościach: planowane dochody 38.205.406,15 zł (w tym dochody majątkowe 6.751.145,47 zł), planowane wydatki 41.921.098,27 zł (w tym wydatki majątkowe 11.074.224,87 zł), planowany deficyt w wysokości 3.715.692,12 zł, przychody 4.215.692,12 zł oraz rozchody 500.000,00 zł.

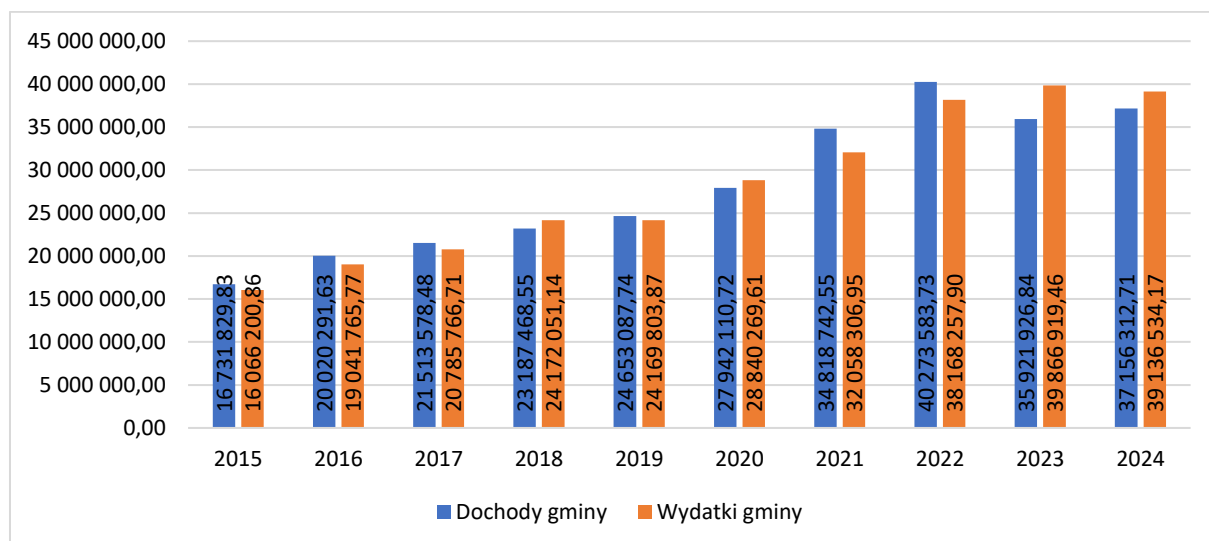
W 2024 roku dochody budżetu gminy wykonano w kwocie 37.156.312,71 zł, tj. 97,25% planu rocznego (w tym dochody majątkowe 6.269.328,18 zł). Wydatki zostały zrealizowane w kwocie 39.136.534,17 zł, tj. 93,36% planu rocznego (w tym wydatki majątkowe 10.128.112,57 zł). Zaplanowany pierwotnie deficyt budżetu w wysokości 3.918.165,56 zł został w ciągu roku zmniejszony do kwoty 3.715.692,12 zł. Na koniec okresu sprawozdawczego deficyt budżetu wyniósł 1.980.221,46 zł. Zaplanowane w 2024 r. przychody w wysokości 4.215.692,12 (wolne środki 1.478.862,33 zł, przychody z niewykorzystanych środków związanych ze szczególnymi zasadami wykonywania budżetu określonymi w odrębnych ustawach w wysokości 32.941,57 zł oraz przychody pochodzące z zaciągniętych kredytów i pożyczek 2.703.888,22 zł) zostały wykonane w wysokości 3.011.803,90 zł. Są to: przychody z niewykorzystanych środków pieniężnych, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych - 32.941,57 zł i wolne środki, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych – 1.478.862,33 zł, wprowadzone do budżetu uchwałą Nr III/11/2024 Rady Gminy Brzuze z dnia 27.06.2024 r. oraz przychód z zaciągniętego w miesiącu grudniu 2024 r. kredytu w wysokości 1.500.000,00 zł.

Szczegółowe dane na temat realizacji budżetu, prezentowane w postaci sprawozdań opisowych, zamieszczane są corocznie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Brzuze pod adresem www.bip.brzuze.pl w zakładce FINANSE GMINY/BUDŻET. Od 2019 r. w biuletynie publikowane są również sprawozdania finansowe.

3.2. Wykonanie budżetu – dochody i wydatki

Gmina pozyskuje do budżetu środki finansowe, dzięki którym możliwa jest realizacja zadań nałożonych przez ustawę o samorządzie gminnym w taki sposób, aby jak najbardziej efektywnie zaspokoić potrzeby lokalnej społeczności.

Zestawienie dochodów i wydatków gminy w latach 2015-2024 ilustruje poniższy wykres.

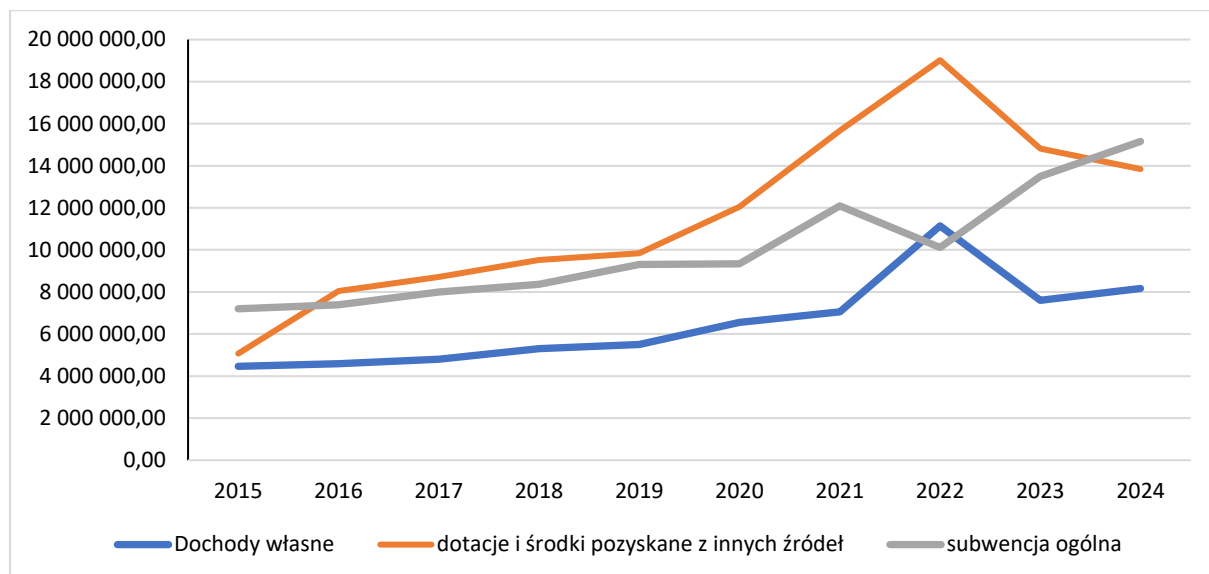
Dochody i wydatki gminy w latach 2015–2024[zł]

Wykonanie dochodów Gminy Brzuze na dzień 31.12.2024 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Dochody gminy w 2024 r. [zł]

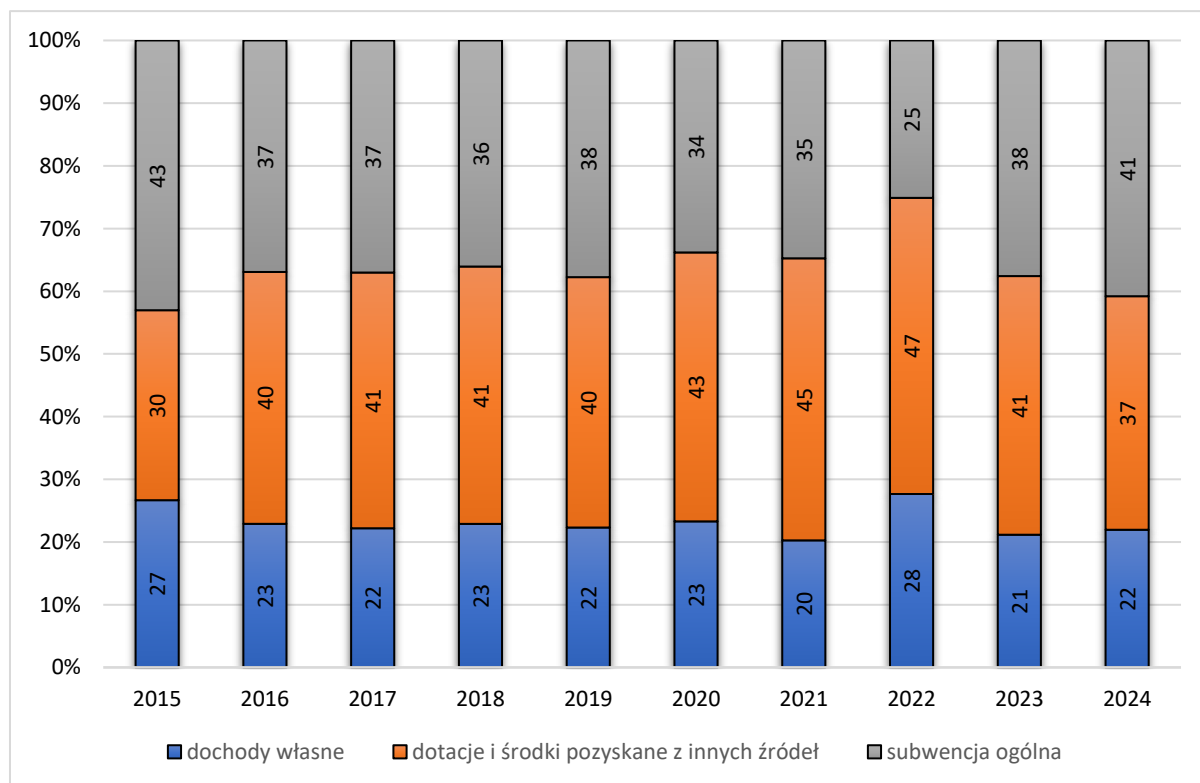
Dochody ogółem			37.156.312,71
z tego:	dochody bieżące		30.886.984,53
	w tym:	dochody własne	8.142.842,04
		dotacje i środki na cele bieżące pozyskane z innych źródeł	7.587.918,49
		subwencja ogólna	15.156.224,00
	dochody majątkowe		6.269.328,18
	w tym:	dochody własne (ze sprzedaży majątku)	16.606,71
		dotacje i środki na inwestycje pozyskane z innych źródeł	6.252.721,47

Poziom i zmiany dochodów budżetu Gminy Brzuze na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, według źródeł ich powstawania, przedstawiono poniżej.

Dochody Gminy Brzuze w latach 2015-2024 według źródeł powstawania [zł]

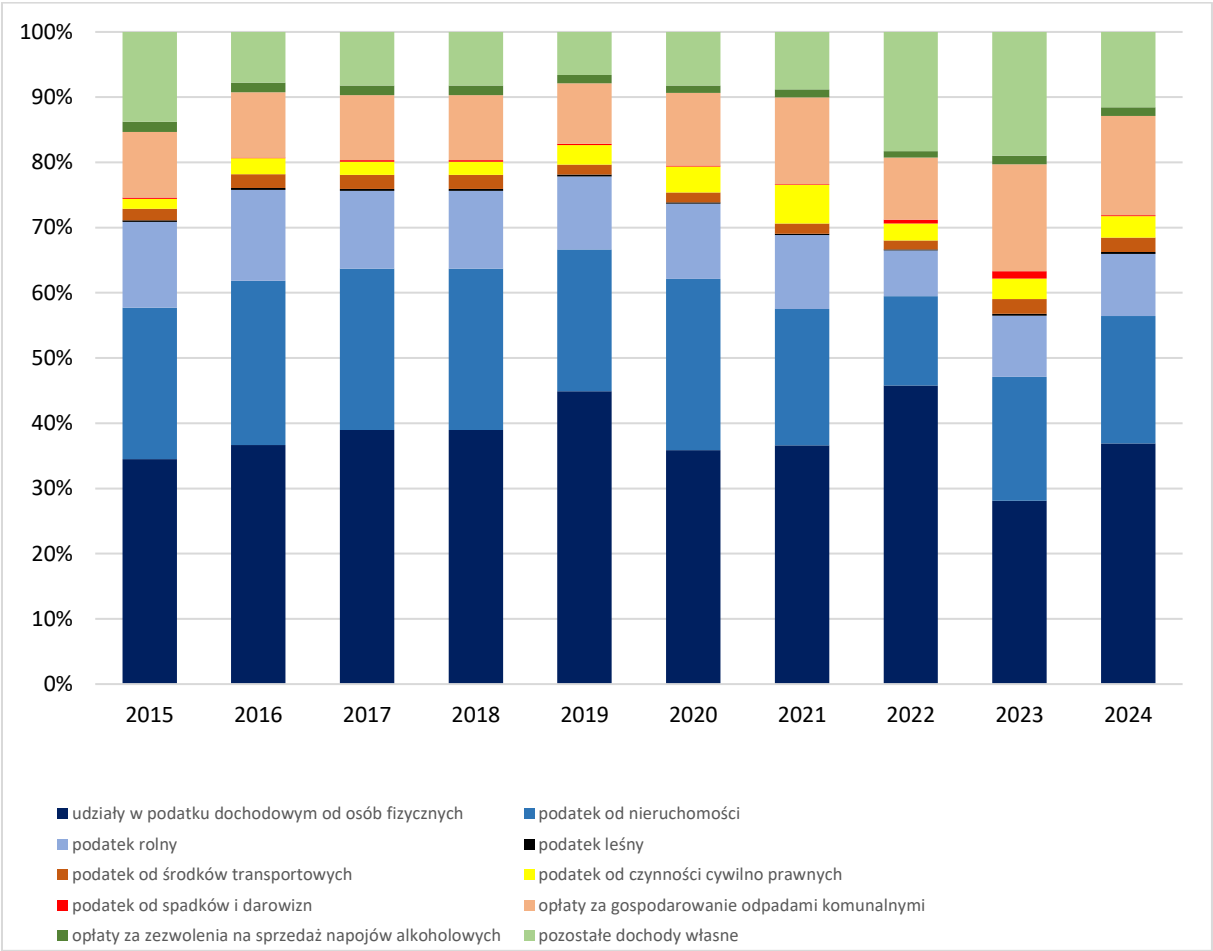
Strukturę dochodów, czyli udział poszczególnych składników w dochodach gminy ilustruje poniższy wykres.

Struktura dochodów w latach 2015-2024 [%]

Pozycję finansową gminy określa poziom osiąganych dochodów budżetowych. Dane prezentowane powyżej wskazują, że w ostatnich latach istotny udział w dochodach gminy stanowiła subwencja ogólna (41% w 2024 r.) oraz dotacje i środki pozyskane na cele bieżące i inwestycyjne (37% w 2024 r.). Dochody własne, obejmujące w szczególności podatki i opłaty lokalne stanowiły w 2024 r. 22%. Widoczne na wykresie od 2016 r. wyraźne zmniejszenie procentowego udziału subwencji w dochodach ogółem wiąże się ze znacznym wzrostem dotacji i innych środków zewnętrznych a tym samym zwiększeniem dochodów ogółem. W ujęciu nominalnym dotacje wzrosły

z kwoty 5.069.831,70 zł w roku 2015 do 13.840.639,96 zł w 2024 r., subwencja ogólna z 7.198.926,00 zł do 15.156.224,00 zł, natomiast dochody własne z 4.463.072,13 zł do 8.159.448,75 zł. Strukturę dochodów własnych przedstawiono poniżej.

Struktura dochodów własnych w latach 2015-2024 [%]

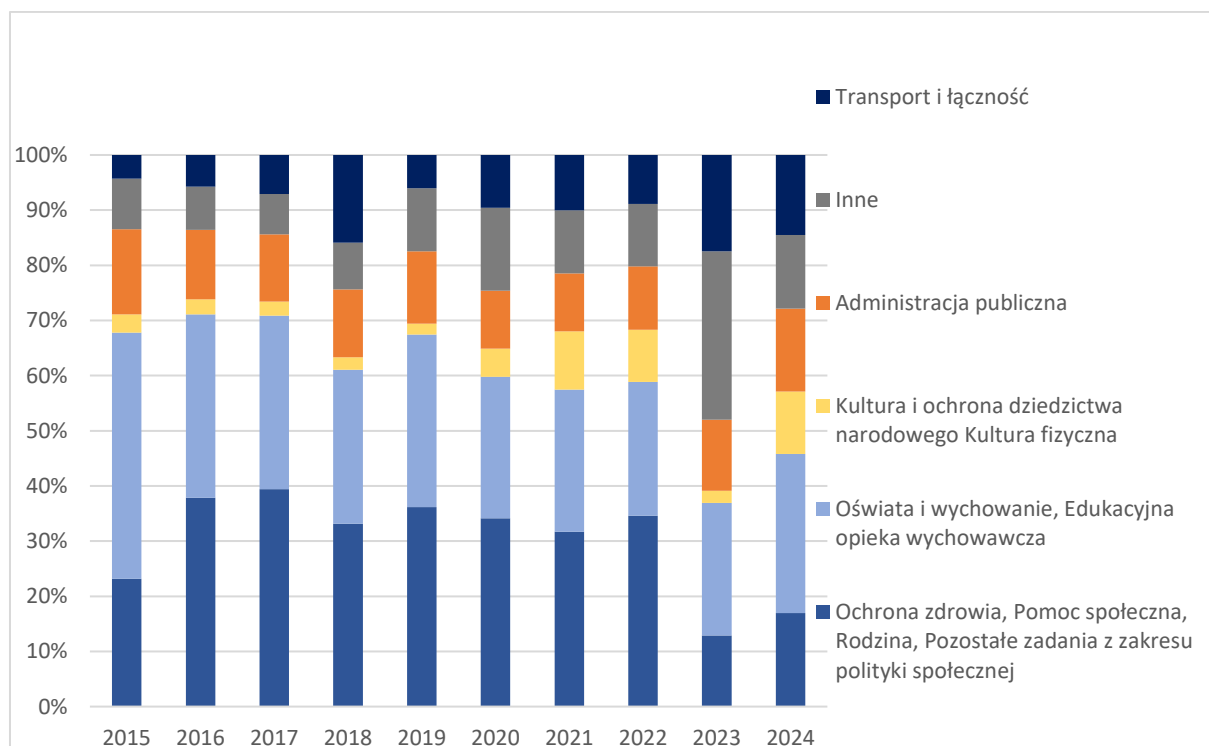
Istotne dla budżetu kwoty dochodów własnych uzyskuje się z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (3.009.651,00 zł w 2024 r.), podatku od nieruchomości (1.593.961,07 zł), podatku rolnego (778.413,55 zł). Zarówno podatki, jak i opłaty lokalne to jeden z instrumentów oddziaływania gminy na wielkość dochodów. W Gminie Brzuze utrzymywana jest zasada obniżania górnych stawek podatków w porównaniu do maksymalnie możliwych. Na skutek obniżenia górnych stawek podatku od nieruchomości i środków transportowych oraz obniżenia ceny skupu żyta, będącej podstawą obliczenia podatku rolnego, w 2024 roku uzyskano dochody niższe o 1.741.065,99 zł (podatek rolny 592.800,78 zł, podatek od nieruchomości 985.470,21 zł, podatek od środków transportowych 162.795,00 zł).

Wykonanie wydatków Gminy Brzuze na dzień 31.12.2024 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Wydatki gminy w 2024 r. [zł]

Wydatki ogółem			39.136.534,17
w tym:	wydatki bieżące		29.008.421,60
	w tym:	na przedsięwzięcia realizowane w ramach Funduszu Sołeckiego	324.403,68
		na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami	5.861.815,06
	wydatki majątkowe		10.128.112,57
	w tym:	na przedsięwzięcia realizowane w ramach Funduszu Sołeckiego	246.761,47

Strukturę wydatków, według głównych kierunków wydatkowania środków, ilustruje poniższy wykres.

Struktura wydatków Gminy Brzuze w latach 2015-2024 według głównych kierunków wydatkowania środków [%]

Gmina ponosi wydatki na realizację zadań, zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. W 2024 roku najwięcej środków w budżecie wydatkowano na realizację zadań oświatowych (11.295.376,77 zł). Kolejną pozycją wydatków jest sfera społeczna, tj. zadania z zakresu pomocy społecznej (6.628.197,19 zł w 2024 r.) oraz administracja publiczna – 5.879.310,88 zł. Samorząd dokłada wszelkich starań, by utrzymać w należyтым stanie drogi publiczne. Każdego roku w budżecie zabezpieczane są znaczne środki na budowę, przebudowę i bieżące utrzymanie dróg lokalnych. W 2024 r. wydatkowano na ten cel 5.671.423,86 zł. Na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz kulturę fizyczną wydatkowano 4.428.440,60 zł. Wydatki sklasyfikowane w pozostałych działach wyniosły 5.233.784,87 zł.

Bardzo znaczącą wielkością jest poziom realizowanych w gminie inwestycji. W 2024 r. łączne nakłady na inwestycje wyniosły 10.128.112,57 zł, tj. 25,88% ogółu wydatków. Działalność inwestycyjna ukierunkowana jest na rozbudowę zarówno infrastruktury technicznej, jak też infrastruktury społecznej. Bardziej kosztowne inwestycje realizowane są przede wszystkim dzięki pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej, środków z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, środków Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg oraz środków Budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

3.3. Poziom zadłużenia gminy

Gmina Brzuze wg stanu na dzień 31.12.2024 r. nie posiadała żadnych zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń. Wartość zobowiązań z tyt. zaciągniętych przez Gminę kredytów wynosiła 3.000.000,00 zł (kredyty długoterminowe zaciągnięte w BS w Skępem z przeznaczeniem na finansowanie planowanego deficytu budżetu, których spłata zaplanowana jest na lata 2024-2029).

Zaciąganie kredytów czy pożyczek jest niezbędne do sfinansowania wszystkich zamierzeń rozwojowych ujętych w załączniku inwestycyjnym do uchwały budżetowej oraz w wieloletniej prognozie finansowej. Wysokość zadłużenia jest planowana na bezpiecznym poziomie. Wskaźnik planowanej łącznej kwoty zapłaty zobowiązań, o których mowa w art.243 ust.1 ustawy o finansach publicznych w 2025 r. wynosi 3.06%, przy dopuszczalnym wskaźniku 15,57%. Informacja o spełnieniu przez gminę powyższego wskaźnika zawarta jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Brzuze na lata 2025-2034.

Wynik operacyjny budżetu na koniec 2024 r. - traktowany jako różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi – zamknął się nadwyżką operacyjną w wysokości 1.878.562.93 zł na plan 607.387,28 zł, a jego wysokość to jeden z podstawowych mierników kondycji finansowej gminy. Jest bardzo ważnym aspektem wieloletniego planowania finansowego. Im wyższa nadwyżka operacyjna budżetu, tym większe możliwości inwestycyjne, tym większa możliwość zwiększania wydatków bieżących i tym większe możliwości spłaty zaciągniętych zobowiązań (kredytów, pożyczek, itp.).

3.4. Stan środków na rachunkach bankowych

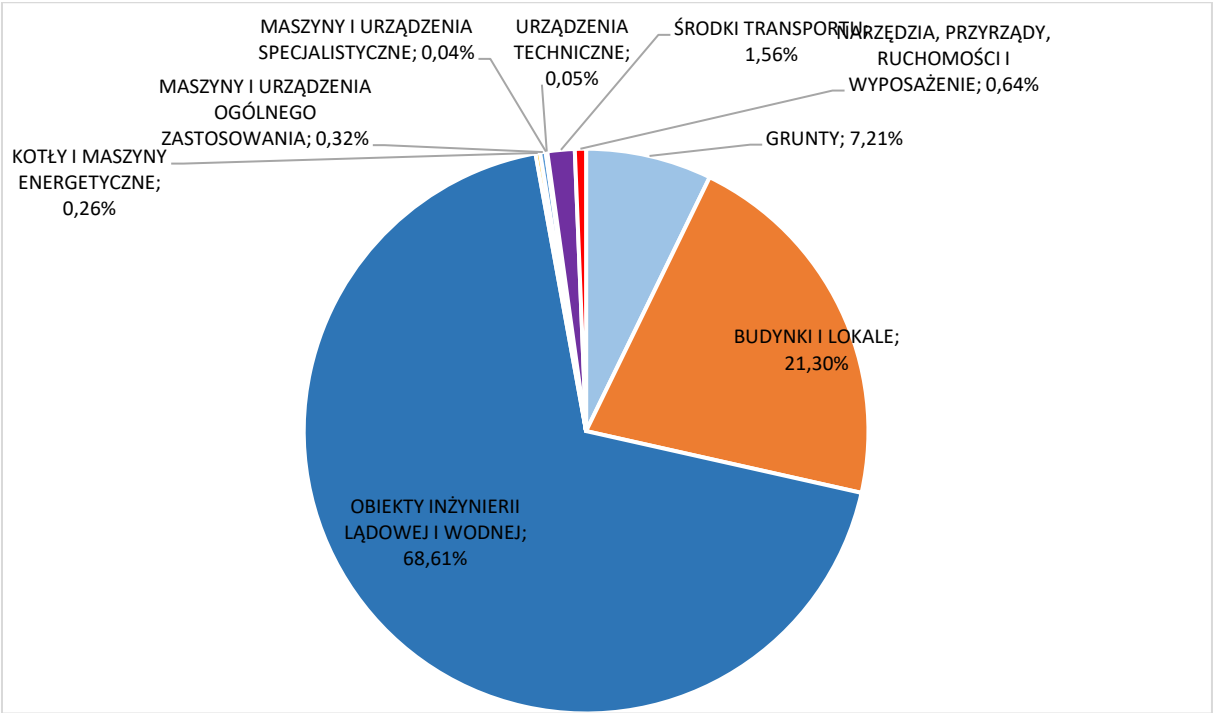
Stan środków na rachunku budżetu wynosił 2.310.413,79 zł, w tym: na rachunku podstawowym 2.171.932,19 zł (w tym środki niewykorzystanych dotacji 35.572,83 zł, podlegające zwrotowi w 2025 r.), na rachunku odpadów komunalnych 19.841,80 zł oraz na rachunku pomocniczym (Cyberbezpieczny Samorząd) 118.639,80 zł.

3.5. Stan mienia komunalnego

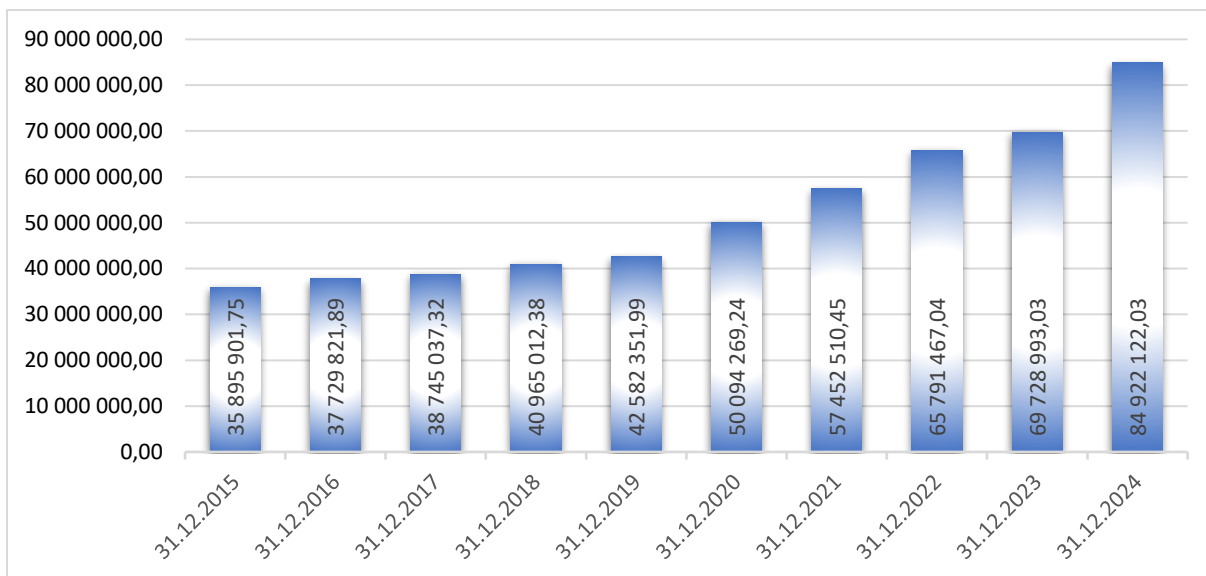
Wartość mienia komunalnego Gminy Brzuze na dzień 31 grudnia 2024 r. wzrosła w stosunku do roku 2023 o 21,79% i wyniosła 84.922.122,03 zł.

Zestawienie zmian wartości środków trwałych wg grup rodzajowych [zł]

Lp.	Wyszczególnienie składników mienia komunalnego	Wartość brutto [zł]			
		Wartość na dzień 01.01.2024 r.	Przychody	Rozchody	Wartość na dzień 31.12.2024 r.
1	GRUNTY	4.650.814,70	1.474.536,25	-	6.125.350,95
2	BUDYNKI I LOKALE	17.322.594,13	783.883,64	15.407,19	18.091.070,58
3	OBIEKTY INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	45.523.556,74	12.772.367,20	30.234,70	58.265.689,24
4	KOTŁY I MASZyny ENERGETYCZNE	162.392,00	61.773,06	-	224.165,06
5	MASZyny I URZĄDZENIA OGÓLNEGO ZASTOSOWANIA	242.337,19	30.141,40	-	272.478,59
6	MASZyny I URZĄDZENIA SPECJALISTYCZNE	30.697,40	-	-	30.697,40
7	URZĄDZENIA TECHNICZNE	20.584,25	21.420,01	-	42.004,26
8	ŚRODKI TRANSPORTU	1.325.096,81	-	-	1.325.096,81
9	NARZĘDZIA, PRZYRZĄDY, RUCHOMOŚCI I WYPOSAŻENIE	450.919,81	101.281,25	6.631,92	545.569,14
RAZEM		69.728.993,03	15.245.402,81	52.273,81	84.922.122,03

Struktura środków trwałych wg grup rodzajowych na dzień 31.12.2024 r. [%]

Mienie komunalne w latach 2015-2024 [zł]

Gmina Brzozów posiada również udziały w Regionalnym Zakładzie Utylizacji Odpadów Komunalnych „Rypin” Sp. z o.o. w miejscowości Puszcza Miejska w ilości 894 sztuki, o wartości 500 zł jeden udział, co wynosi łącznie 447.000 zł.

Nieruchomości gminy

W roku 2024 zasób gminy obejmował zestawione poniżej budynki oraz grunty. W 2024 roku Gmina Brzozów łącznie nabyła 19,7821 ha gruntów: nieodpłatnie nabyła grunty o powierzchni 0,0050 ha, odpłatnie o powierzchnia 0,0807 ha, w drodze wyłączenia – 0,2351 ha oraz w drodze komunalizacji – 19,4613 ha.

Zasób mieszkaniowy gminy

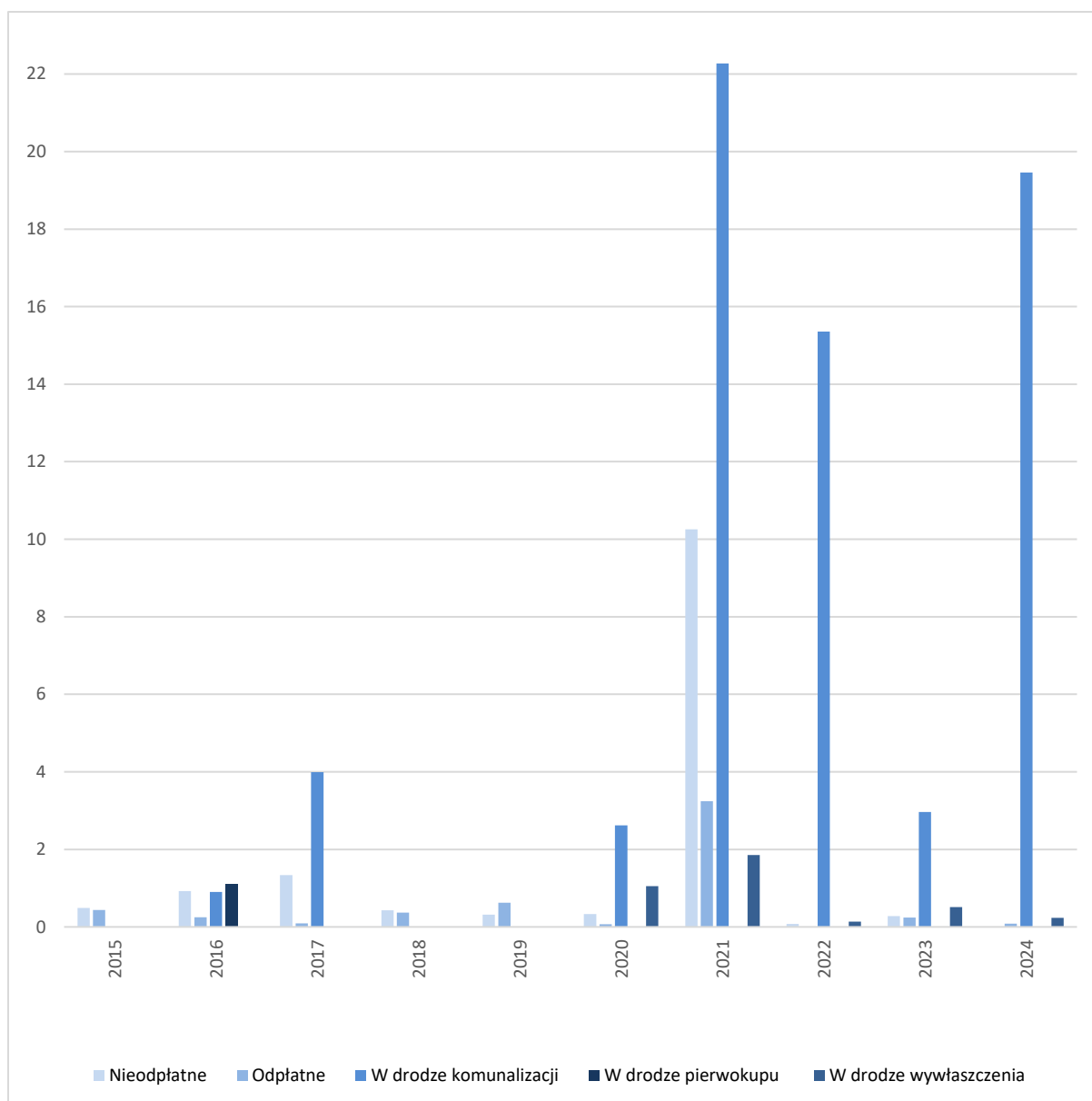
1	Ugoszcz	Blok nr 41	1 lokal o pow. 51,95 m ²
2	Ugoszcz	Budynek po byłej poczcie	1 lokal o pow. 27,39 m ²
3	Ostrowite	Pałac	4 lokale o łącznej pow. 187,53 m ²
4	Żałe	Dom Nauczyciela	1 lokal o pow. 40,94 m ²
5	Ostrowite	Szkoła Podstawowa	1 lokal o pow. 59,00 m ²
6	Ostrowite	Blok 181	3 lokale o pow. 104,17 m ²
7	Ostrowite	Blok 183/8	1 lokal o pow. 40,26 m ²
8	Ostrowite	Blok 183/15	1 lokal o pow. 27,74 m ²
9	Ostrowite	Blok 187	2 lokale o pow. 74,79 m ²
10	Ostrowite	Budynek 104	pow. domu 66,70 ha

W zasobie gminy znajdowało się 15 mieszkań i 1 dom mieszkalny. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 41 m². Na dzień 1 stycznia 2024 r. zaległości w opłatach za mieszkania będące w zasobie gminy wynosiły łącznie 10 950,91 zł, a płatności dotyczyły 4 mieszkań. Na 31 grudnia 2024 r. dane te przedstawiały się następująco: zaległość w opłatach za mieszkania łącznie wyniosła 22 365,27 zł, a płatności dotyczyły 6 mieszkań.

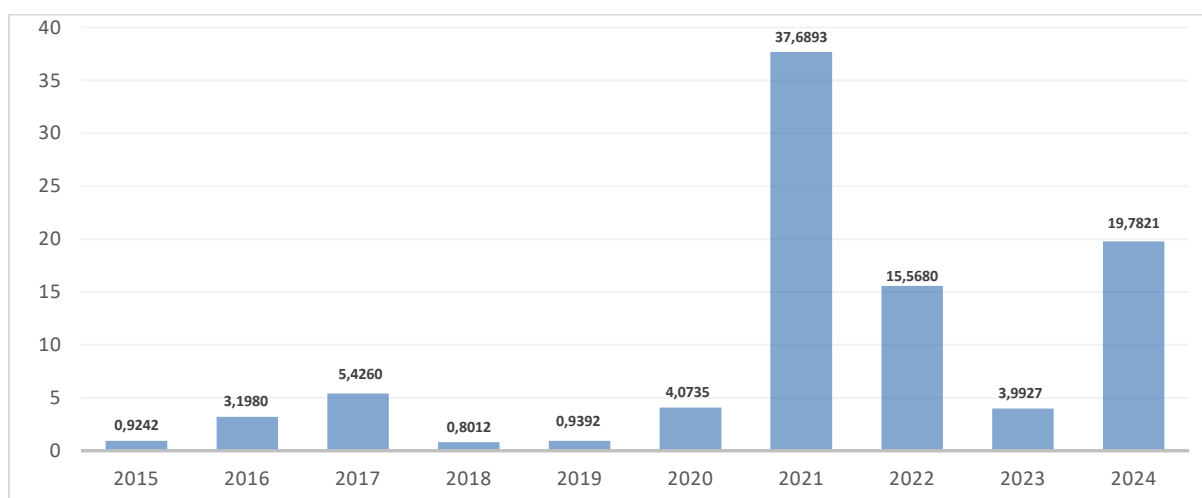
W latach 2014-2024 roku gmina nabyła 93,2425 ha.

Grunty nabyte przez Gminę Brzuze w latach 2014-2024 [ha]

Rok	Forma	Powierzchnia przejętego gruntu	Łączna powierzchnia przejętych gruntów w ha
2014	Nieodpłatnie	0,1947	0,8515
	Odpłatnie	0,6568	
2015	Nieodpłatnie	0,4905	0,9242
	Odpłatnie	0,4337	
2016	W drodze komunalizacji	0,9000	3,1982
	Nieodpłatnie	0,9268	
	Odpłatnie	0,2514	
	Odpłatnie w drodze pierwokupu	1,12	
2017	W drodze komunalizacji	3,9909	5,4226
	Nieodpłatnie	1,3400	
	Odpłatnie	0,0917	
2018	Nieodpłatnie	0,4298	0,8012
	Odpłatnie	0,3714	
2019	Nieodpłatnie	0,3131	0,9392
	Odpłatnie	0,6261	
2020	W drodze komunalizacji	2,62	4,0735
	Nieodpłatnie	0,3312	
	Odpłatnie	0,0707	
	W drodze wywłaszczenia	1,0516	
2021	W drodze komunalizacji	22,2717	37,6893
	W drodze zasiedzenia	0,0637	
	Nieodpłatnie	10,2572	
	Odpłatnie	3,2394	
	W drodze wywłaszczenia	1,8573	
2022	Nieodpłatnie	0,0737	15,5680
	W drodze wywłaszczenia	0,1375	
	W drodze komunalizacji	15,3568	
2023	Nieodpłatnie	0,2777	3,9927
	Odpłatnie	0,2395	
	W drodze komunalizacji	2,9618	
	W drodze wywłaszczenia	0,5137	
2024	Nieodpłatnie	0,0050	19,7821
	Odpłatnie	0,0807	
	W drodze komunalizacji	19,4613	
	W drodze wywłaszczenia	0,2351	

Powierzchnia gruntów pozyskanych przez gminę w latach 2014-2024 [ha]

Łączna powierzchnia pozyskanych przez gminę gruntów w latach 2014-2024 [ha]

4. Realizacja zadań gminy w 2024 r.

4.1. Fundusz sołecki

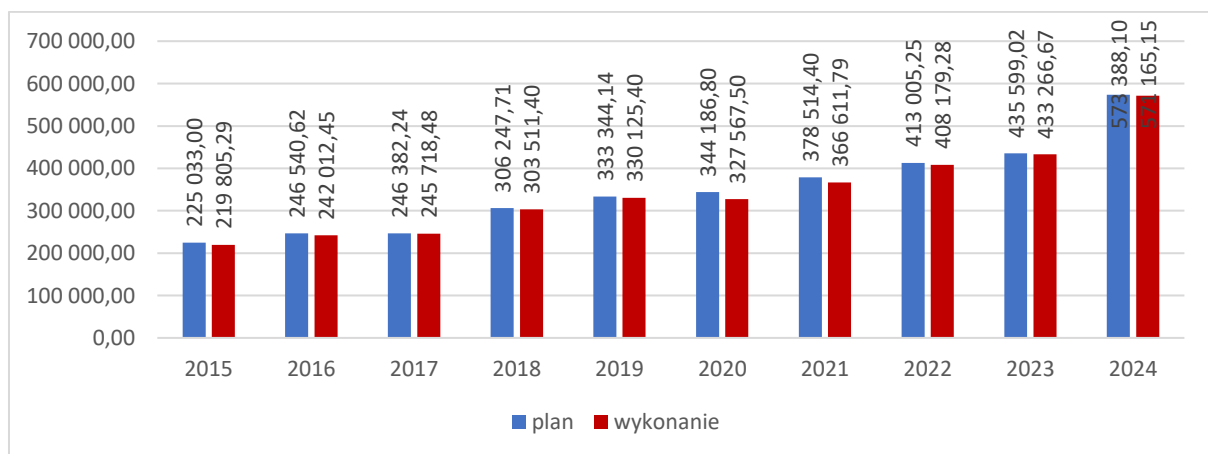
W budżecie gminy na 2024 r. po raz kolejny wydzielony został fundusz sołecki, w ramach którego realizowane są wyłącznie zadania własne gminy w poszczególnych miejscowościach. Wśród nich ważne są wydatki na przedsięwzięcia służące podniesieniu jakości życia mieszkańców. Zasób środków do wykorzystania przez sołectwo w ramach funduszu uzależniony jest m.in. od liczby mieszkańców. Dlatego kwota do wykorzystania w poszczególnych sołectwach jest zróżnicowana. Dzięki uchwaleniu funduszu sołeckiego mieszkańcy gminy zyskali większą możliwość planowania zadań i aktywnego udziału w ich realizacji.

Wydatki funduszu sołeckiego w 2024 r. [zł]

Sołectwo	Zadanie	Plan wydatków	Zrealizowane wydatki
Brzuze	Remont i modernizacja dróg gminnych na terenie sołectwa	39.191,67	38.148,38
	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (zadanie inwestycyjne)		
	Zakup stołów i ławek piknikowych do świetlicy		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe (zakup materiałów)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe (zakup usług)		
Dobre	Remont dróg gruntowych na terenie sołectwa	35.342,49	35.317,78
	Zakup lamp oświetleniowych na działkę gminną w sołectwie		
	Odnowienie altany na działce gminnej (zakup usług)		
	Doposażenie świetlicy wiejskiej (m.in. krzesła, stoły, pralka, karcher)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe		
Giżynek	Remont dróg gminnych na terenie sołectwa	33.802,81	33.771,91
	Zakup materiałów i wyposażenia do świetlicy wiejskiej		
	Zagospodarowanie działki przy świetlicy wiejskiej		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
Gulbiny	Remont dróg gminnych na terenie sołectwa	32.613,07	32.573,70
	Zakup wyposażenia do świetlicy		
	Zakup materiałów do remontu świetlicy		
	Montaż klimatyzacji w budynku świetlicy (kontynuacja zadania inwestycyjnego)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród w ramach rozgrywek sportowych połączonych ze spotkaniem integracyjnym mieszkańców sołectwa (zakup materiałów)		
	Zakup nagród w ramach rozgrywek sportowych połączonych ze spotkaniem integracyjnym mieszkańców sołectwa (zakup usług)		
Kleszczyn	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa	30.863,44	30.840,22
	Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej		
	Budowa budynku gospodarczego na działce przy świetlicy wiejskiej (zadanie inwestycyjne)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe w sołectwie		
Łączonek	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa	25.194,64	25.143,98
	Zakup bramek do piłki nożnej na plac przy świetlicy wiejskiej		
	Modernizacja świetlicy oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej (m.in. malowanie wewnątrz i na zewnątrz budynku, wymiana oświetlenia, wymiana słupów pod zadaszeniem, zakup siatki i słupków)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród w ramach rozgrywek sportowych połączonych ze spotkaniem integracyjnym mieszkańców sołectwa		
Marianowo	Remont dróg gminnych na terenie sołectwa	19.945,76	19.633,85
	Budowa ogrodzenia wokół świetlicy wiejskiej (zadanie inwestycyjne)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Rozgrywki sportowe w sołectwie połączone ze spotkaniem integracyjnym – zakup nagród w konkursach		
Ostrowite	Zakup pojemników na piasek i sól drogową do sołectwa	69.985,12	69.971,73
	Remont dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Zagospodarowanie działek gminnych na terenie sołectwa (zakup ławek)		
	Wykonanie utwardzenia terenu przy garażach na Osadzie		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		

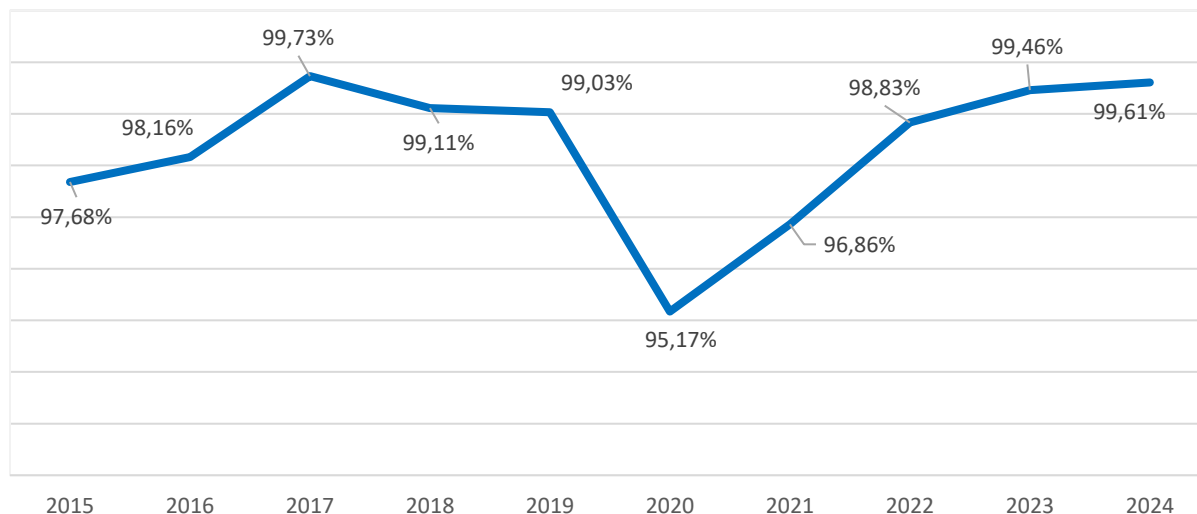
	Rozgrywki sportowe – Żyj zdrowo i wesoło w sołectwie (zakup materiałów)		
	Rozgrywki sportowe – Żyj zdrowo i wesoło w sołectwie (zakup usług)		
Okonin	Doposażenie świetlicy wiejskiej		
	Modernizacja świetlicy wiejskiej (m.in. klimatyzacja, brama garażowa) – zadanie inwestycyjne	24.354,82	24.354,82
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
Piskorzyn	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Modernizacja i wyposażenie świetlicy wraz z zagospodarowaniem terenu wokół świetlicy	22.255,27	22.242,97
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe w sołectwie		
Przyrowa-Mościska	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej	24.774,73	24.628,16
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
Radzynek	Remont dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Budowa oświetlenia terenu (zadanie inwestycyjne)	30.023,62	29.991,55
	Zakup masztów przy świetlicy wiejskiej		
Somsiory	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Malowanie świetlicy wiejskiej (zakup materiałów)	27.224,21	27.161,83
	Malowanie świetlicy wiejskiej (zakup usług)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
Trąbin	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Remont wiaty przystankowej (zakup materiałów)	32.473,10	32.442,00
	Zakup namiotu oraz elementów małej architektury na działki gminne na terenie sołectwa		
	Zagospodarowanie działek gminnych na terenie sołectwa(zadanie inwestycyjne)		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe w sołectwie		
Trąbin Rumunki	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Budowa i wyposażenie nowej świetlicy	29.253,78	29.251,22
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
Ugoszcz	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Rozbudowa i modernizacja placu zabaw	50.739,21	50.342,00
	Modernizacja świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy		
	Działania w zakresie integracji społeczności wszystkich sołectw (zadanie wspólne)		
	Zakup nagród na rozgrywki sportowe w sołectwie		
Żałe	Bieżące remonty dróg gminnych na terenie sołectwa		
	Zakup sprzętu do utrzymania terenów zielonych	45.350,36	45.349,05
	Utwardzenie terenu kostką wraz z wykonaniem odwodnienia przy świetlicy (zadanie inwestycyjne)		

W 2024 r. wysokość zaplanowanych do wydatkowania środków z funduszu sołeckiego wyniosła 573.388,10 zł i wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego o 31,63%. Łącznie zrealizowano działania na kwotę 571.165,15 zł, co stanowiło 99,61% planu.

Plan i wydatki funduszu sołeckiego w latach 2015-2024 [zł]

Realizacja funduszu sołeckiego w gminie Brzuze utrzymuje się na poziomie powyżej 95% zaplanowanej kwoty. Wynika to m.in. z dbałości samorządów sołeckich o jak najlepsze wykonanie budżetu z korzyścią dla mieszkańców i pozyskanie dofinansowania na kolejne działania.

Wykonanie wydatków funduszu sołeckiego w latach 2015-2024 [%]

4.2. Gospodarka odpadami

4.2.1. Odbiór odpadów komunalnych

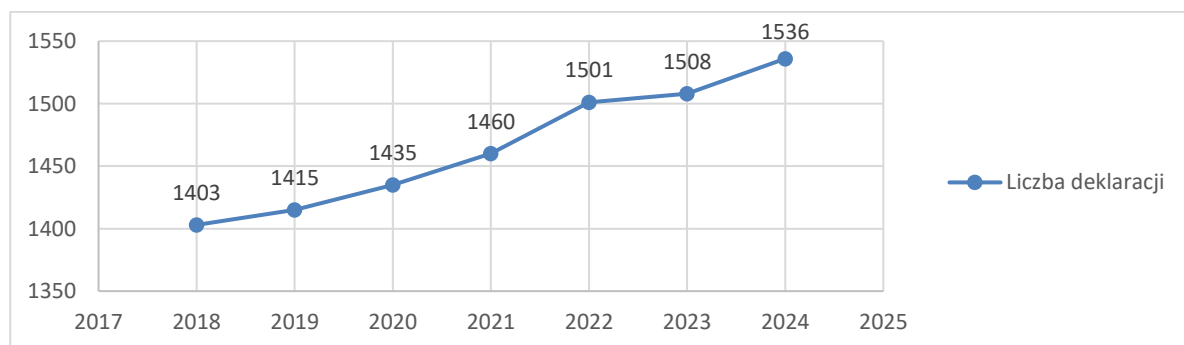
Obowiązująca od lipca 2013 r. ustawa o odpadach nałożyła na samorządy gminne obowiązek zbiórki oraz zagospodarowania odpadów komunalnych wytworzonych na nieruchomościach położonych na terenie gminy. Zgodnie z zasadami nowego systemu, opłaty pobierane od właścicieli nieruchomości muszą być w całości przeznaczone na pokrycie kosztów jego funkcjonowania. Dzięki wprowadzeniu nowych przepisów ograniczono pozbywanie się odpadów w sposób nielegalny, zwiększeniu ulega poziom odzysku surowców wtórnych oraz zmniejsza się ilość składowanych odpadów na wysypiskach.

W 2024 r. odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy Brzuze prowadził Zakład Usługowo-Handlowy KARO. Firmie powierzono ten obowiązek w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych. Współpraca z tą firmą trwa od lipca 2013 r.

Ogólna liczba deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od kilku lat, poczynając od roku 2016 cały czas wzrastała i w roku 2024 osiągnęła wartość 1536. Wzrost ogólnej liczby deklaracji o 28 w porównaniu do roku poprzedniego wynika z faktu oddanych do użytkowania nowo wybudowanych budynków mieszkalnych na terenie gminy jak i również rozdziału pokoleniowego rodziny.

Liczba deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi złożona w latach 2018-2024

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba deklaracji	1403	1415	1435	1460	1501	1508	1536

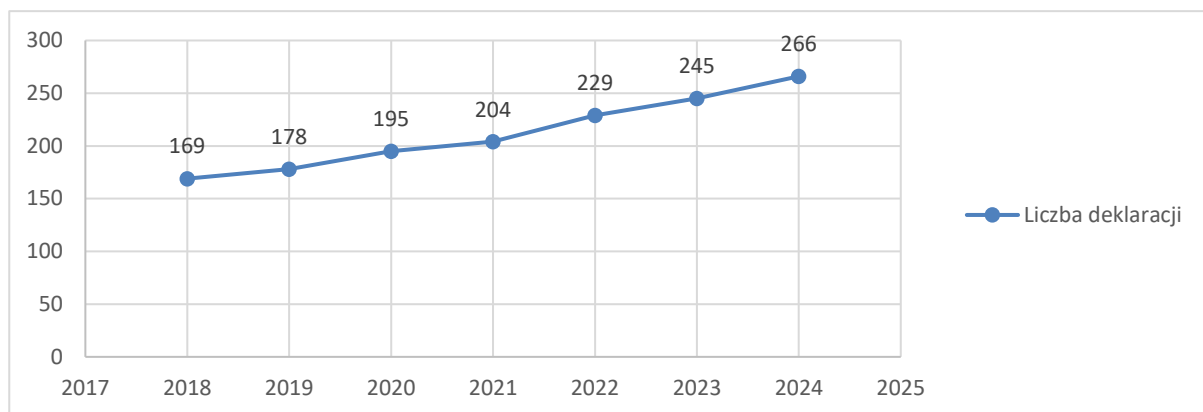

Deklaracje w latach 2018 – 2024

Również liczba deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dotycząca nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe od kilku lat, poczynając od roku 2018 cały czas wzrasta i w roku 2024 osiągnęła wartość 266.

Liczba deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dotycząca nieruchomości wykorzystywanych w celach rekreacyjno-wypoczynkowych w latach 2018-2024

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba deklaracji	169	178	195	204	229	245	266

Wzrost liczby deklaracji dotycząca nieruchomości rekreacyjno-wypoczynkowych w latach 2018-2024

Akty prawa miejscowego regulujące gospodarkę odpadami komunalnymi

Uchwały obowiązujące na terenie gminy Brzuze dotyczące gospodarki odpadami to:

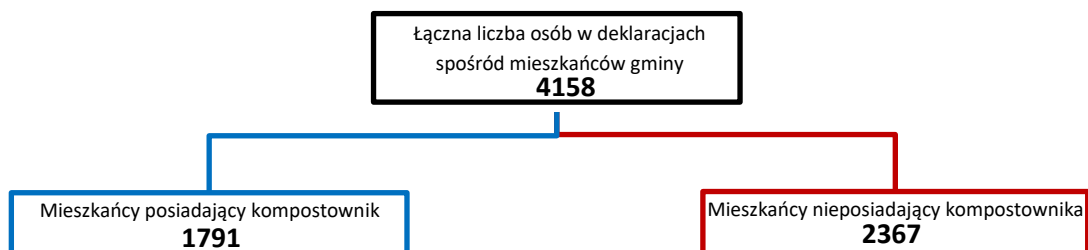
- Uchwała Nr XVIII/112/2016 Rady Gminy Brzuze z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne
- Uchwała Nr V/36/2019 Rady Gminy Brzuze z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie zarządzenia poboru opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w drodze inkasa, wyznaczenia inkasentów oraz określenia wysokości wynagrodzenia za inkaso
- Uchwała Nr X/68/2019 Rady Gminy Brzuze z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Brzuze
- Uchwała Nr XXXVII/217/2022 Rady Gminy Brzuze z dnia 8 czerwca 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Brzuze
- Uchwała Nr X/69/2019 Rady Gminy Brzuze z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie szczególnego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian na uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za zagospodarowanie odpadami komunalnymi
- Uchwała Nr XXXVII/216/2022 Rady Gminy Brzuze z dnia 8 czerwca 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczególnego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian na uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za zagospodarowanie odpadami komunalnymi
- Uchwała Nr XXXIX/233/2022 Rady Gminy Brzuze z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty na terenie Gminy Brzuze
- Uchwała Nr XVIII/117/2026 Rady Gminy Brzuze z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie określenia terminu częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Brzuze
- Uchwała Nr XXX/181/2021 Rady Gminy Brzuze z dnia 7 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia ryczałtowej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za rok od domku letniskowego lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno- wypoczynkowe
- Uchwała Nr X/72/2019 Rady Gminy Brzuze z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości obowiązującej na terenie Gminy Brzuze
- Uchwała Nr LVIII/328/2024 Rady Gminy Brzuze z dnia 31.01.2024 r. w sprawie określenia górnych stawek opłat za usługi odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Instalacje do których przekazywane były odpady komunalne pochodzące z terenu gminy Brzuze w 2024 r:

- Regionalny Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych Sp. z o.o., Puszcza Miejska 24, 87-500 Rypin
- Artwik Ryszard P.W. ARTMET – DUO, ul. Krusza Zamkowa 12, 88-101 Inowrocław
- IRMA Maciej Daszkiewicz - ul. Długa 26, 25-650 Kielce
- GREEN PETROL SP. Z O.O., Bielawy 56, 88-192 Barcin

W 2020 r. na deklaracjach o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi pojawiła się możliwość wskazania posiadania kompostownika i od tego uzależniona jest miesięczna wysokość ponoszonej opłaty od jednej osoby. Należy podkreślić, że możliwość wyboru dotyczy jedynie mieszkańców zabudowy jednorodzinnej. Osoby posiadające kompostownik uiszczają opłatę w wysokości 23,00 zł natomiast przy braku kompostownika opłata wynosi 25,00 zł. Posiadacze nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe

są zobowiązani wносить ujednoliconą opłatę roczną w wysokości 190,00 zł. Spośród mieszkańców gminy Brzuze, którzy uwzględnieni są w deklaracjach, jedynie 43% zadeklarowało posiadanie kompostownika.

Struktura osób w deklaracjach złożonych w gminie Brzuze wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2024 r. [zł/osobę]		
	Posiadający kompostownik	Nieposiadający kompostownika
Mieszkańcy gminy za miesiąc	23,00	25,00
Posiadacze nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno- wypoczynkowe za rok	190,00	

Frakcje odpadów komunalnych zbierane na terenie gminy w 2024 r.

Na terenie gminy Brzuze prowadzona była segregacja odpadów komunalnych z podziałem na pięć frakcji:

1. Papier (tektura, odpady opakowanie z papieru, odpady opakowaniowe z tektury)
2. Tworzywa sztuczne i metale (odpady opakowaniowe z metali, odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe)
3. Szkło (odpady opakowaniowe ze szkła)
4. Odpady ulegające biodegradacji (ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów w tym odpadów zielonych)
5. Zmieszane odpady komunalne

Zużyte baterie zbierane były w specjalnie do tego przeznaczonych pojemnikach w urzędzie gminy i placówkach oświatowych. Odpady gromadzone były w kolorowych workach, na których znajdują się oznaczenia danych frakcji oraz w pojemnikach dostarczanych przez firmę odbierającą odpady.

Do punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych PSZOK mieszczącego się na terenie byłego Kółka Rolniczego w Ostrowitem, mieszkańcy gminy w 2024 r. mogli dostarczać następujące rodzaje odpadów:

- a. papier i tekturę, opakowania z papieru i tektury;
- b. tworzywa sztuczne, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, metal;
- c. szkło oraz opakowania ze szkła;
- d. przeterminowane leki;
- e. odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, powstałe w gospodarstwie domowym, w szczególności igły i strzykawki;
- f. chemikalia, (w nieuszkodzonych, oryginalnych opakowaniach);
- g. zużyte baterie i akumulatory;
- h. zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny (kompletny- w całości);
- i. meble i inne odpady wielkogabarytowe;
- j. odpady budowlane i rozbiórkowe (w ilości 1Mg z jednego gospodarstwa domowego na rok pochodzące wyłącznie z drobnych remontów, niewymagających zgłoszenia i pozwolenia na budowę, wykonywanych metodą gospodarczą przez właściciela nieruchomości) z podziałem na:
 - odpady betonu i gruzu betonowego;
 - odpady gruzu ceglanego;
 - odpady ceramiczne i elementy wyposażenia: np. sanitarne, armatura itp. ;
 - drewno: np. ościeżnice, drzwi, ramy okienne, parkiety, boazerie itp.;
 - szkło np.: szyby okienne, lustra, lufsfery itp.;

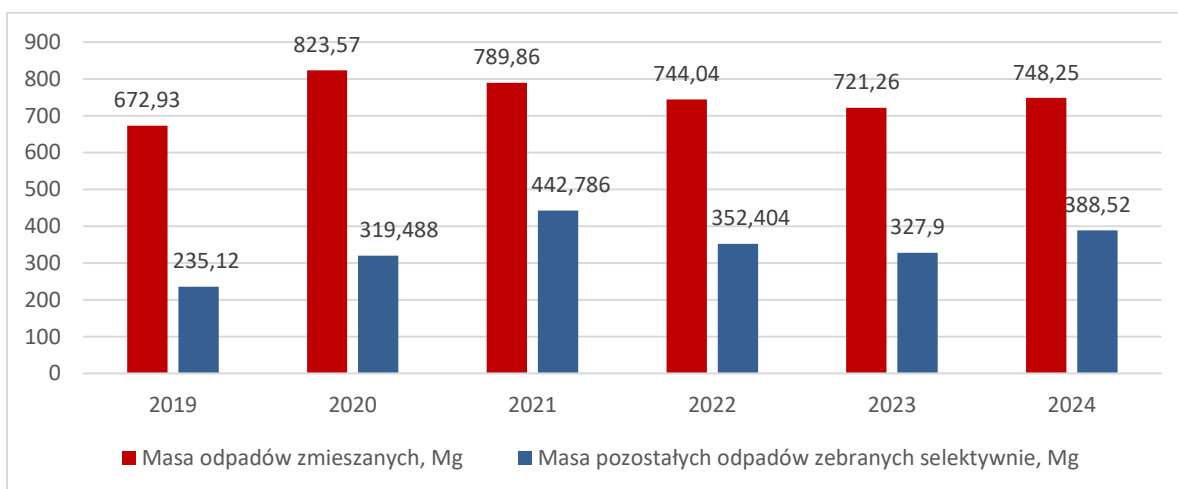
- tworzywa sztuczne np.: płytki PCV, instalacje PCV, panele ściennie itp.;
- k. zużyte opony (wyłącznie od rowerów, wózków, motorowerów i motocykli oraz pojazdów o masie całkowitej do 3,5 tony) - 4 szt. na rok z jednego gospodarstwa domowego;
- l. tekstylia i odzież;

Odpady komunalne wytworzone na terenie gminy Brzuze

W 2024 r. na terenie gminy wytworzono o 87,6100 Mg odpadów więcej niż w roku poprzednim i stanowi to wzrost o 8,4% w stosunku do roku 2023. Zgodnie z nowelizacją Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach od 2020 r., każdy mieszkaniec i właściciel nieruchomości zobowiązany jest do selektywnego zbierania odpadów komunalnych z podziałem na kilka frakcji, wśród których znajduje się frakcja zmieszana, jednak należy tu umieszczać jedynie takie odpady, których nie można odzyskać w procesie recyklingu. Frakcja zmieszana w roku 2024 stanowiła 65,8% wszystkich odpadów i jest to spadek o 2,9 p.p. Masa odpadów zebrana selektywnie w porównaniu z rokiem poprzednim stanowiła 34,2% i jest to wzrost o 3,0 p.p.

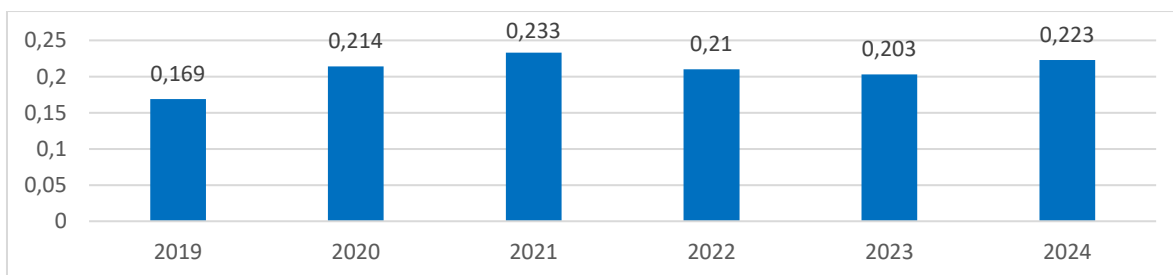
Masa odpadów komunalnych odebranych od właścicieli nieruchomości

Rok	Masa odpadów zmieszanych [Mg]	Masa pozostałych odpadów zebranych selektywnie [Mg]	Łączna masa odpadów [Mg]	Masa odpadów zmieszanych w stosunku do łącznej masy odpadów [%]	Masa pozostałych odpadów zebranych selektywnie w stosunku do łącznej masy odpadów [%]
2019	672,930	235,120	908,050	74,1	25,9
2020	823,570	319,488	1143,058	72	28
2021	789,860	442,786	1232,646	64	36
2022	744,040	352,404	1096,444	68	32
2023	721,260	327,900	1049,160	68,7	31,2
2024	748,2500	388,52	1136,770	65,8	34,2

Masa odpadów odebranych z terenu gminy Brzuze w latach 2019-2024 [Mg]

W 2024 r. mieszkaniec gminy Brzuze wytworzył średnio 0,223 Mg odpadów i jest to o 0,020 Mg więcej niż w roku poprzednim. W porównaniu do danych z 2019 r. zaobserwowano wzrost masy odpadów wytwarzanych przez jednego mieszkańca o 32%.

Masa odpadów przypadających na jednego mieszkańca w gminie Brzuze latach 2019-2024 [Mg]

Częstotliwość odbioru odpadów komunalnych

W 2024 r. frakcja odpadów zmieszanych niedających się posegregować odbierana była dwa razy w miesiącu z gospodarstw domowych jednolokalowych oraz nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w okresie od 1 maja do 31 sierpnia. Natomiast od 1 września do 30 kwietnia odbierana była raz w miesiącu. W przypadku budynków wielolokalowych odbiór tej frakcji odpadów odbywał się raz w tygodniu przez cały rok.

Odpady, takie jak, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale, papier, tektura oraz szkło odbierane były raz w miesiącu zarówno z budynków wielolokalowych, gospodarstw domowych jednorodzinnych jak i nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Odpady ulegające biodegradacji w zabudowie jednolokalowej oraz nieruchomościach wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe odbierane były raz w miesiącu w okresie od 1 września do 30 kwietnia, natomiast dwa razy w miesiącu w pozostałej części roku. W zabudowie wielolokalowej odpady ulegające biodegradacji zabierane były raz w miesiącu w okresie od 1 listopada do 31 marca, natomiast od 1 kwietnia do 31 października wywożone były raz w tygodniu. Pozostawienie odpadów na terenie PSZOK było możliwe w każdy pierwszy roboczy poniedziałek miesiąca w godzinach 14:00-18:00 w okresie od 1 marca do 31 października oraz w godzinach 14:00 – 16:00 w okresie od 1 listopada do 28 lutego.

PSZOK w Ostrowitem

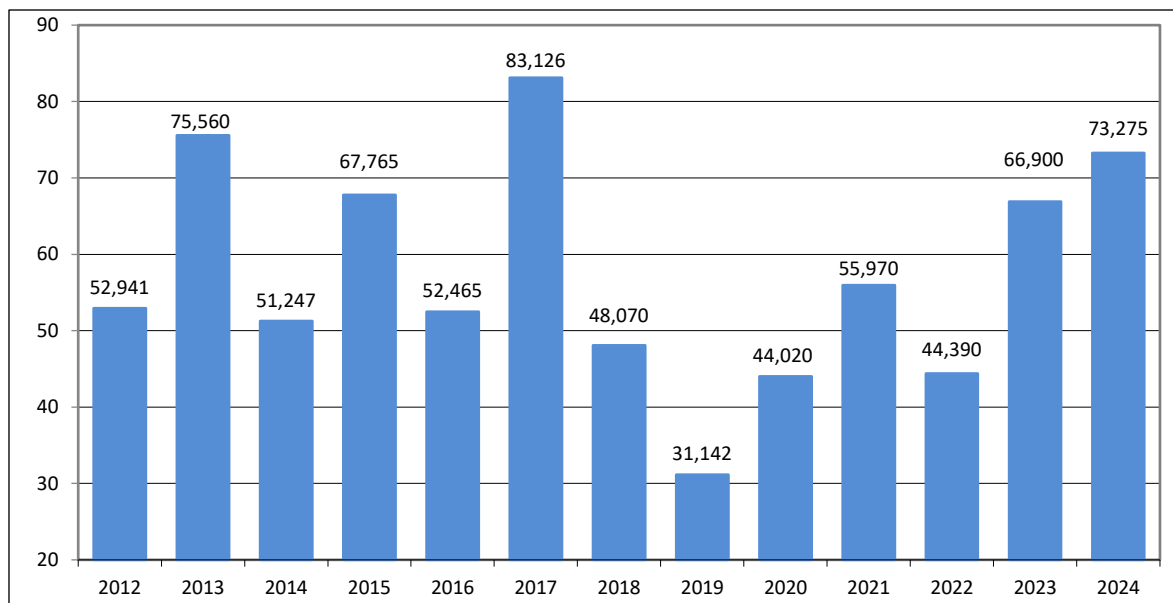
Obowiązkiem wynikającym z Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. art.3 ust.2 pkt.6 jest stworzenie przez gminę punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w sposób umożliwiający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców. W celu zrealizowania założeń w/w ustawy, w 2021 r. utworzono Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie byłego Kółka Rolniczego w Ostrowitem.

4.2.2. Unieszkodliwianie azbestu i folii rolniczej

Gmina Brzuze we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, realizowała zadanie polegające na demontażu transporcie i nieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. W 2024 r. złożono 29 wniosków o udzielenie dofinansowania, ostatecznie zadanie realizowało 22 wnioskodawców. Całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 38 249,29 zł i był w stu procentach sfinansowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu. Łącznie odebrano 73,275 Mg wyrobów zawierających azbest z dachów o powierzchni około 4868 m².

Unieszkodliwianie azbestu w latach 2012-2024

Rok	Ilość wniosków	Odebrane wyroby zawierające azbest [Mg]	Dofinansowanie [zł]
2012	20	52,941	30 959,61
2013	27	75,560	30 749,44
2014	22	51,247	15 078,04
2015	26	67,765	19 945,61
2016	26	52,465	19 185,01
2017	37	83,126	17 492,93
2018	23	48,070	10 560,55
2019	19	31,142	12 145,38
2020	21	44,020	16 023,28
2021	31	55,970	26 554,39
2022	21	44,390	20 659,50
2023	37	66,900	30 345,84
2024	29	73,275	38 294,29
Łącznie	339	746,871	287 993,870

Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest w latach 2012-2024 [Mg]

Gmina Brzuze w 2024 roku we współpracy z firmą VIK Sp. z o. o. Spółka komandytowa z Radomic pomogła rolnikom w usunięciu odpadów z folii rolniczych oraz opakowań po nawozach i typu Big-Bag. Zadanie realizowały **63** gospodarstwa rolne a odpady zostały odebrane nieodpłatnie. łączna masa odpadów po oczyszczeniu oddanych do recyklingu wyniosła **12,920 Mg**: w tym folia rolnicza 11,925 Mg, opakowania po nawozach i opakowania typu Big-Bag 0,995 Mg.

4.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Uchwałą Rady Gminy Brzuze nr III/17/2011 z dnia 28 stycznia 2011 roku utworzono z dniem 1 lutego 2011 roku samorządowy zakład budżetowy pod nazwą: Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Brzuzem. Przedmiotem działalności zakładu jest wykonywanie zadań o charakterze zbiorowego zaopatrzenia sprzedaży wody, zapewnienie właściwej eksploatacji i konserwacji obiektów, sieci wodociągowej wraz z uzbrojeniem. Aktualnie jednostka zatrudnia 4 osoby, w tym 1 osoba zatrudniona jest w wymiarze ¾ etatu. Wśród pracowników jest konserwator urządzeń wydobywczych, który sprawuje bieżący nadzór techniczny nad stacjami uzdatniania wody oraz siecią wodociągową. łączna długość głównej sieci wodociągowej w gminie na koniec 2024 roku, wyniosła 230.290,00 m.

Schemat sieci wodociągowej w gminie Brzuze

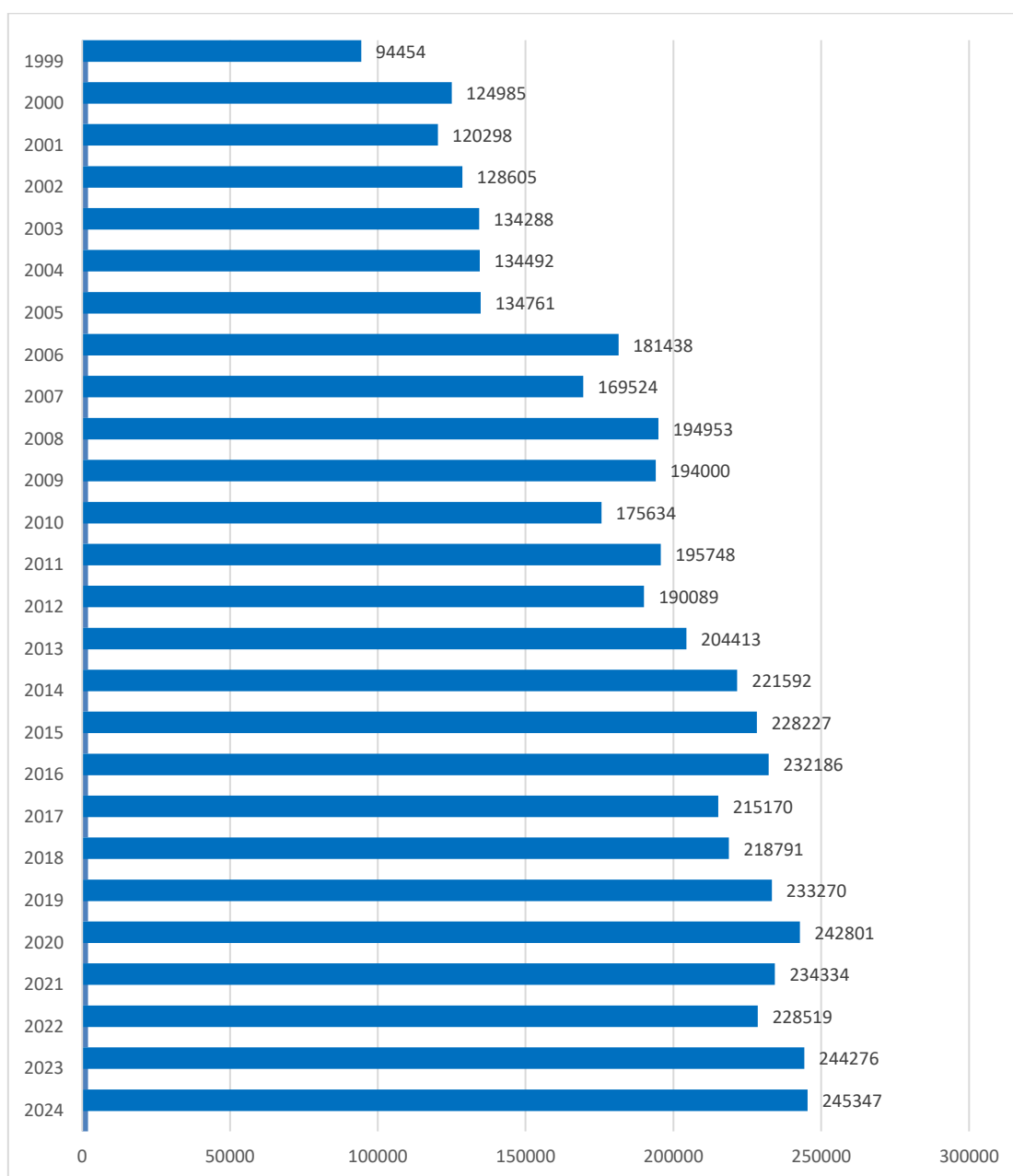
Na terenie gminy Brzuze eksploatowane są trzy ujęcia komunalne:

1. Stacja Uzdatniania Wody Ugoszcz
2. Stacja Uzdatniania Wody Ostrowite
3. Stacja Uzdatniania Wody Trąbin

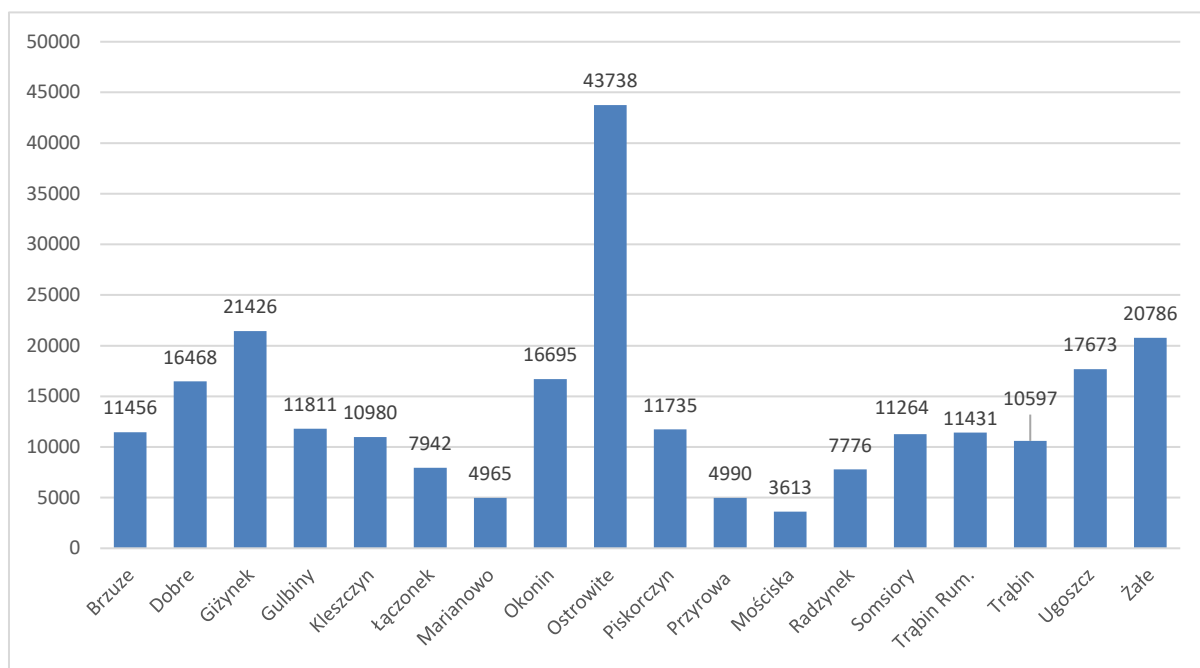
Studnie wiercone w obrębie ujęć ujmują wodę z utworów czwartorzędowych. Tereny ujęć położone są na wysoczyźnie morenowej. Pod względem hydrologicznym, obszar SUW Trąbin należy do zlewni Rypienicy będącej lewym dopływem Drwęcy, obszar SUW Ostrowite oraz SUW Ugoszcz leżą w dorzeczu rzeki Drwęcy w zlewni strugi Ruziec. Jako hydrograficzna jednostka bilansowa teren ten należy do regionu wodnego Dolnej Wisły, znajdującego się w obszarze działania Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Woda pobrana z ujęć głębinowych charakteryzuje się podwyższoną zawartością jonów żelaza oraz jonów manganu. Stężenia te znacznie przekraczają maksymalne wartości dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wymagają uzdatnienia w procesie odżelazienia i odmanganienia. Wobec powyższego we wszystkich trzech stacjach, woda musi być poddawana tym zabiegom.

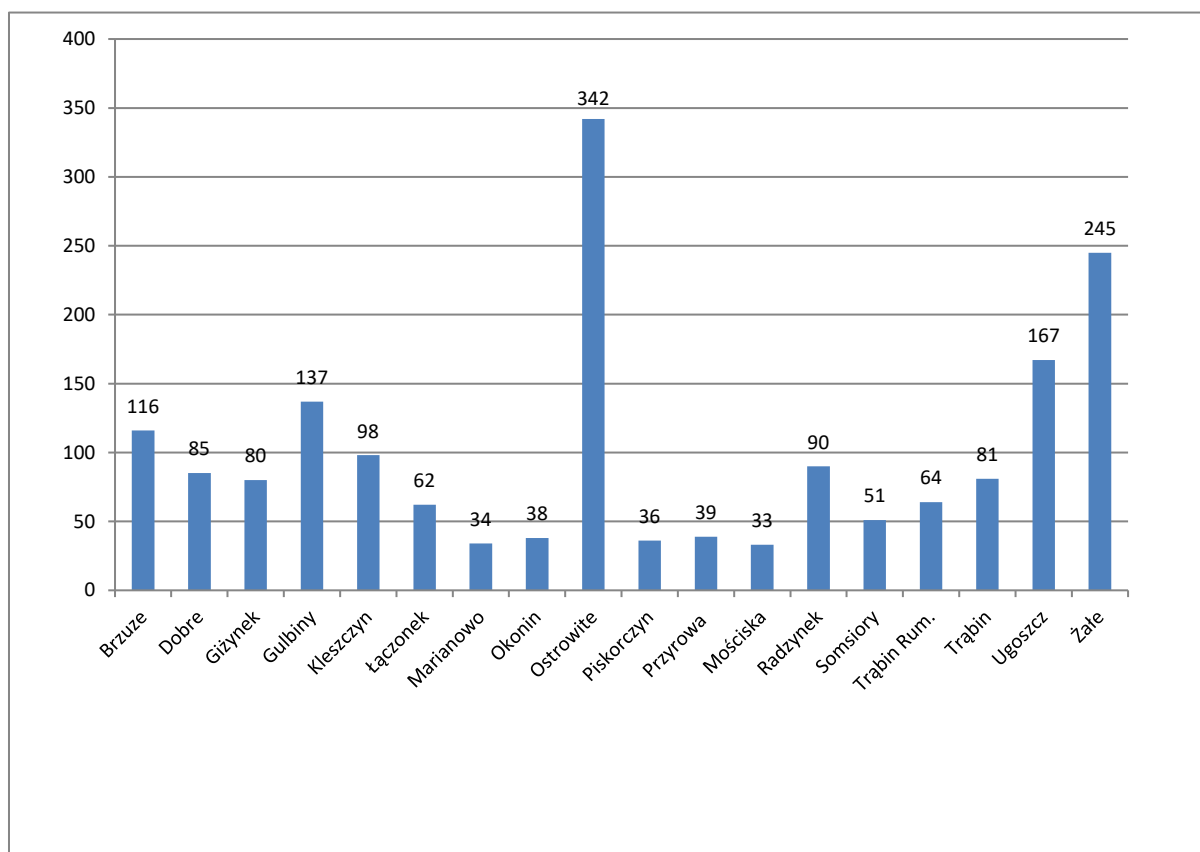
Od 1999 roku wzrasta ilość sprzedanej wody. Podyktowane jest to m.in. zwiększającą się ilością przyłączy. W grudniu 2024 r., dostęp do czynnej sieci wodociągowej posiadało 97% mieszkań. Do Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej w 2024 r. wpłynęło 42 wniosków o określenie warunków technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowej. Po wydaniu warunków technicznych 21 przyłączy o łącznej długości 513,20 m zostało zainwentaryzowanych a z nowymi odbiorcami zostały podpisane umowy na dostawę wody.

Sprzedaż wody w latach 1999-2024 [m³]

Sprzedaż wody w miejscowościach gminy Brzuze [m³] w 2024 r

Ilość gospodarstw odbierających wodę wg stanu na 31 grudnia 2024 r.

Zużycie wody w miejscowościach gminy Brzuze [m³] w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2024 r.

Taryfy za wodę

Cena wody wynika z kalkulacji przedsiębiorstwa wodociągowego w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268) oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ustala niezbędne przychody na podstawie kosztów w okresie obrotowym poprzedzającym wprowadzenie nowej taryfy na potrzeby obliczenia cen i stawek opłat planowanych na 3 lata obowiązywania taryfy, uwzględniając w szczególności:

1. Koszty eksploatacji i utrzymania ponoszone w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:
 - a. amortyzację lub odpisy umorzeniowe ustalane zgodnie z przepisami o rachunkowości od wartości początkowej środków trwałych metodą liniową niezależnie od źródeł ich finansowania,
 - b. opłaty za korzystanie ze środowiska,
 - c. opłaty za usługi wodne,
2. Podatki i opłaty niezależne od przedsiębiorstwa,
3. Koszty zakupionej przez siebie wody lub wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych niebędących w jego posiadaniu,
4. Rezerwy na należności nieregularne.

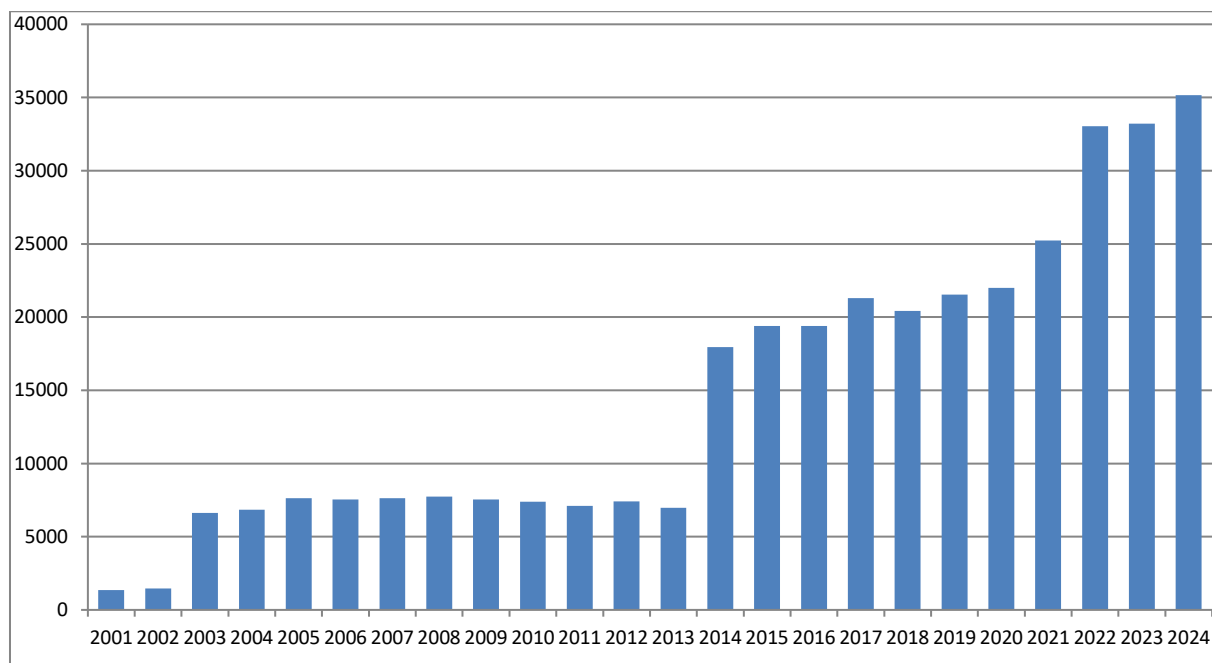
Przy rozliczeniach za dostarczoną wodę na terenie gminy Brzuze obowiązuje taryfa dwuczłonowa, jednolita składająca się z ceny za pobraną wodę oraz stawki opłaty abonamentowej. Cena za dostarczoną wodę jest jednakowa dla wszystkich odbiorców, nie występuje zróżnicowanie cenowe: opłata abonamentowa 2 zł netto (2,16 z VAT), 1 m³ dostarczonej wody 2,32 netto (2,51 z VAT).

Wzrastające zapotrzebowanie na wodę pitną rodzi potrzebę rozbudowy i modernizacji zarówno stacji uzdatniania jak też sieci wodociągowej. Gruntownej przebudowy wymaga w pierwszej kolejności SUW w Trąbinie, konieczna jest również rozbudowa stacji w Ostrowitem i Ugoszczu. Prace zostały rozpoczęte wiosną 2025 r.

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Brzuze działają dwie gminne oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia ścieków w Ugoszczu, obejmująca teren części wsi: Ugoszcz, Brzuze i Ostrowite. Łącznie 165 budynki.
- oczyszczalnia ścieków w Ostrowitem, obsługiwana jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowitem Golubskim, obejmująca część wsi Ostrowite (Osada).

Ilość nieczystości płynnych zrzucanych do oczyszczalni ścieków na terenie gminy Brzuze w latach 2001 -2024 [m³]

Z przedstawionych danych wynika, że ilość przetwarzanych ścieków w kolejnych latach wzrasta. Wynika to ze wzrostu ilości budynków przyłączających się do zbiorczej sieci kanalizacyjnej.

Głównym problemem związanym z gospodarką ściekową na terenie gminy jest zbyt niski stopień skanalizowania wynikający z małej liczby wsi o zwartej zabudowie. W związku z tym, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniesie korzyści dla środowiska, należy zastosować systemy indywidualne zapewniające ochronę środowiska.

Taryfy za ścieki

Cena ścieków wynika z kalkulacji Urzędu Gminy Brzuze w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268) oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. Urząd Gminy Brzuze ustala niezbędne przychody na podstawie kosztów w okresie obrachunkowym poprzedzającym wprowadzenie nowej taryfy na potrzeby obliczenia cen i stawek opłat planowanych na 3 lata obowiązywania taryfy, uwzględniając w szczególności:

1. Koszty eksploatacji i utrzymania ponoszone w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym:

a) amortyzację lub odpisy umorzeniowe ustalane zgodnie z przepisami o rachunkowości od wartości początkowej środków trwałych metodą liniową niezależnie od źródeł ich finansowania,

b) opłaty za korzystanie ze środowiska,

c) opłaty za usługi wodne,

2. podatki i opłaty niezależne od przedsiębiorstwa,

3. koszty zakupionej przez siebie wody lub wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych niebędących w jego posiadaniu,

4. rezerwy na należności nieregularne.

Przy rozliczeniach za odprowadzanie ścieków na terenie gminy Brzuze obowiązuje taryfa jednocłonowa. Cena za odprowadzanie ścieków jest jednakowa dla wszystkich odbiorców, nie występuje zróżnicowanie cenowe: 1 m³ odprowadzanych ścieków 4,66 netto (5,03 z VAT).

4.4. Budowa dróg, chodników i ścieżek rowerowych

4.4.1. Drogi

W skład sieci drogowej wchodzi drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne i dojazdowe o łącznej szacunkowej długości 240,89 km. Na infrastrukturę drogową składają się 2 drogi wojewódzkie, 7 powiatowych i 25 gminnych wyodrębnionych w poniższej tabeli.

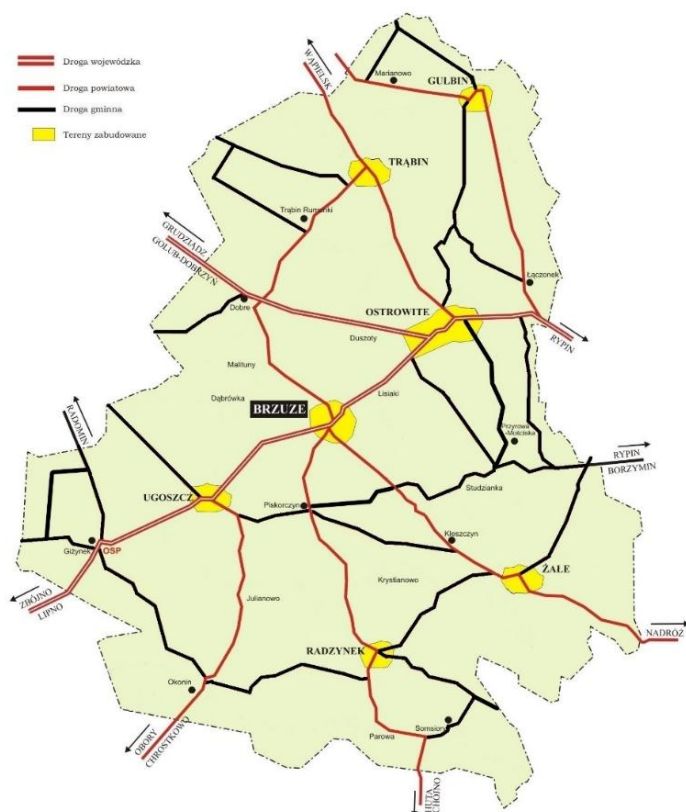
Zestawienie dróg wg kategorii

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Zarządca drogi	Długość drogi na terenie gminy [km]
1	556	Ostrowite-Zbójno	Rejon Dróg Wojewódzkich w Toruniu	8,141
2	534	Grudziądz-Rypin	Rejon Dróg Wojewódzkich w Wąbrzeźnie	5,981
3	2120	Radomin-Ruszkowo-Gulbiny-Cetki	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	6,426
4	2204	Radziki Duże-Wąpielsk-Ruszkowo-Ostrowite	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	4,493
5	2207	Trąbin-Dobre-Brzuze	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	5,704
6	2211	Brzuze-Nadróż	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	7,338
7	2212	Brzuze-Huta Chojno	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	7,808
8	2213	Ugoszcz-Obory	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	4,31
9	2130	Kobrzyniec-Dulsk	Zarząd Dróg Powiatowych w Rypinie	1,192
10	120201C	Marianowo-Gulbiny	Urząd Gminy Brzuze	2,9
11	120202C	Gulbiny-Łączonek	Urząd Gminy Brzuze	3,918
12	120203C	Łączonek-Ostrowite	Urząd Gminy Brzuze	1,6
13	120204C	Trąbin-Radomin	Urząd Gminy Brzuze	2,5
14	120205C	Radzynek-Somsiory	Urząd Gminy Brzuze	1,8
15	120206C	Żałe-Radzynek	Urząd Gminy Brzuze	2,5
16	120207C	Somsiory-Somsiory	Urząd Gminy Brzuze	1,12
17	120208C	Giżynek-Ruże	Urząd Gminy Brzuze	1,3
18.	120209C	Przyrowa-Przyrowa	Urząd Gminy Brzuze	2,9
19	120210C	Giżynek-Piórkowo	Urząd Gminy Brzuze	1,6
20	120211C	Studzianka-Kleszczyn	Urząd Gminy Brzuze	2,5
21	120212C	Ostrowite-Studzianka	Urząd Gminy Brzuze	2,5
22	120213C	Borzymin-Żałe	Urząd Gminy Brzuze	2,44

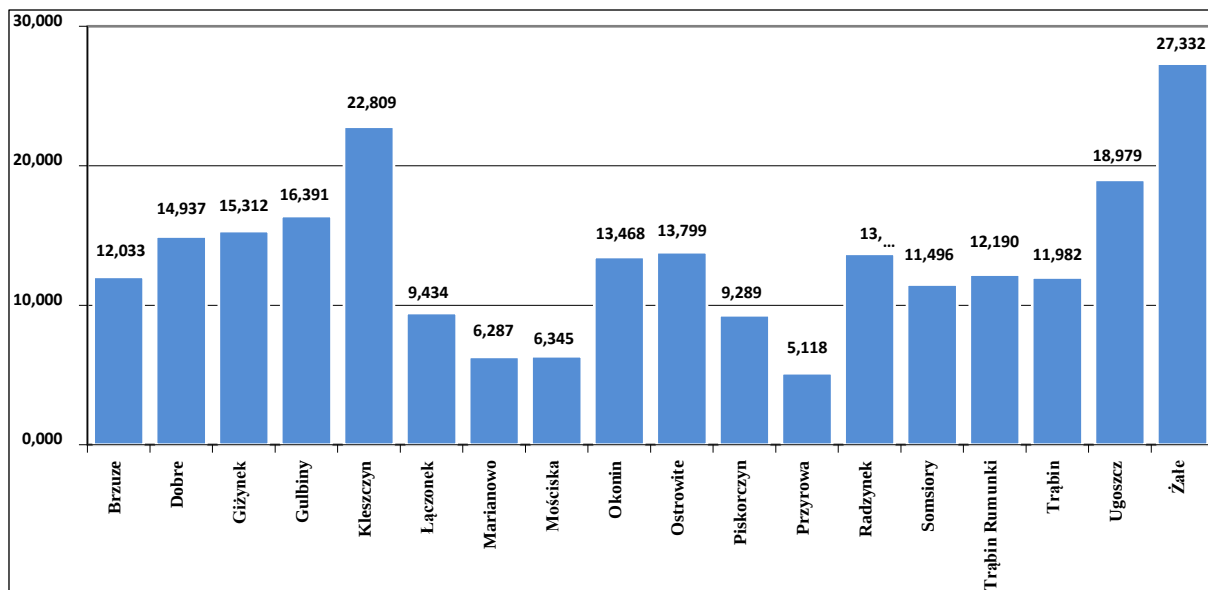
23	120214C	Dobre-Piórkowo	Urząd Gminy Brzuze	1,74
24	120215C	Żałe-Piskorzyn	Urząd Gminy Brzuze	2,5
25	120216C	Giżynek-Okonin	Urząd Gminy Brzuze	3,2
26	120217C	Piórkowo-Ugoszcz	Urząd Gminy Brzuze	2,2
27	120218C	Piskorzyn-Ugoszcz	Urząd Gminy Brzuze	1,3
28	120219C	Radzynek-Okonin	Urząd Gminy Brzuze	3,1
29	120220C	Studzianka-Przyrowa	Urząd Gminy Brzuze	1,1
30	120221C	Trąbin Rumunki-Trąbin Rumunki	Urząd Gminy Brzuze	2,44
31	120222C	Ostrowite-Mościska	Urząd Gminy Brzuze	2,791
32	W trakcie nadawania numeru	Piskorzyn-Kleszczyn	Urząd Gminy Brzuze	1,587
33	W trakcie nadawania numeru	Giżynek-Giżynek	Urząd Gminy Brzuze	1,780
34	W trakcie nadawania numeru	Marianowo-Ruszkowo	Urząd Gminy Brzuze	0,175

Długość dróg w poszczególnych kategoriach

Lp.	Kategoria dróg	Długość na terenie gminy [km]
1	wojewódzkie	14,12
2	powiatowe	37,27
3	gminne	53,491
4	dojazdowe	137,13

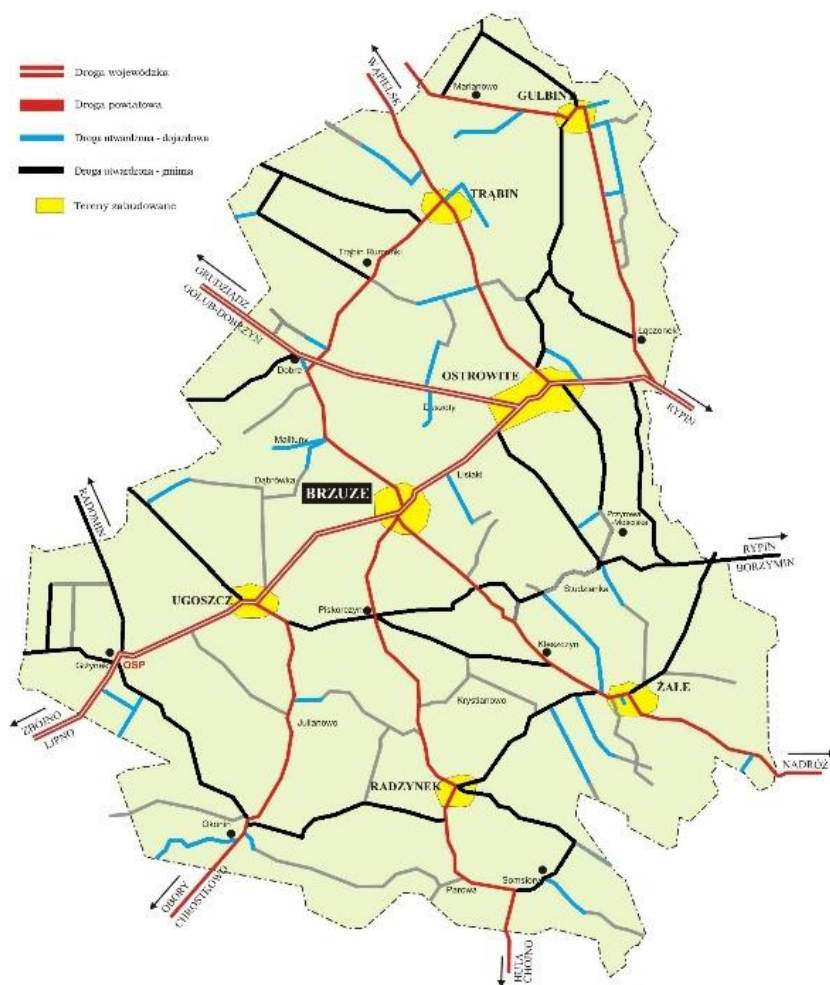

Położenie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych

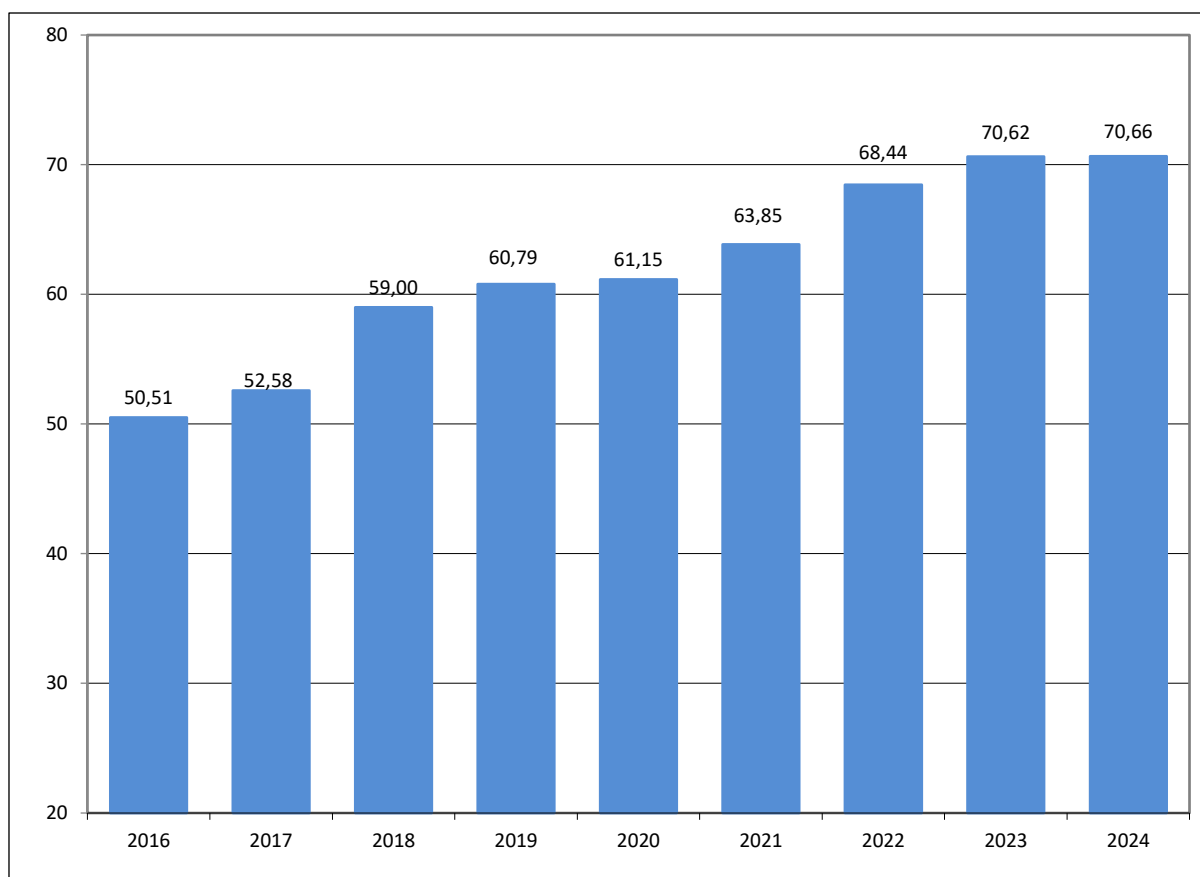

Długość dróg wszystkich kategorii w miejscowościach gminy Brzuze

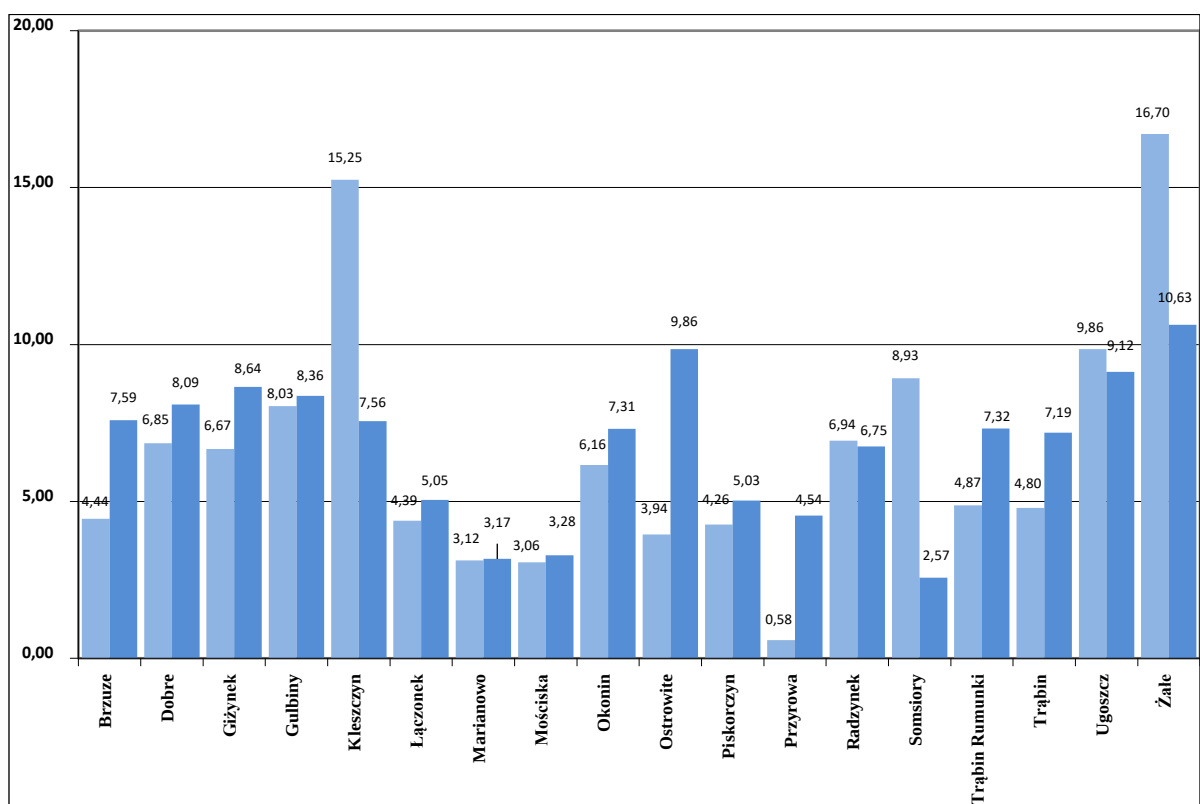
Miejscowościami mającymi największą długość dróg są Kleszczyn i Żałe. Natomiast najmniej dróg znajduje się na terenie miejscowości Przyrowa, Marianowo i Mościska.

Drogi utwardzone w gminie Brzuze

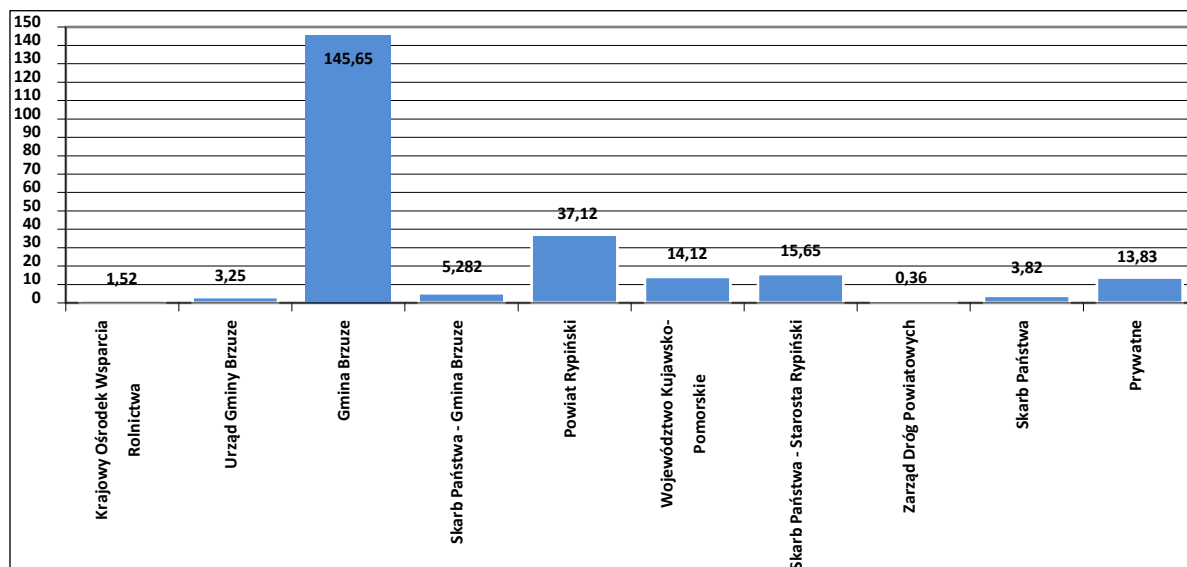
Drogi utwardzone w latach 2016-2024

Porównanie długości dróg nieutwardzonych i utwardzonych w miejscowościach gminy Brzuze

Największą długość dróg utwardzonych ma Ostrowite (9,86 km) oraz Żałe (10,63 km), które posiada również w porównaniu z innymi miejscowościami najwięcej dróg nieutwardzonych (16,70 km). Na drugim miejscu pod względem dróg nieutwardzonych jest miejscowość Kleszczyn (15,25 km).

Dobłą proporcję dróg utwardzonych do nieutwardzonych obserwujemy w miejscowościach Marianowo (utwardzone – 3,17 km, nieutwardzone – 3,12 km) i Mościska (utwardzone – 3,28 km, nieutwardzone – 3,06 km). Natomiast najmniej dróg nieutwardzonych znajduje się w Przyrowie, mają one 0,58 km długości.

Długość dróg wg własności [km]

Gmina Brzuze jest właścicielem około 145,84 km dróg, natomiast około 3,25 km dróg znajduje się we władaniu Urzędu Gminy. Województwo Kujawsko-Pomorskie na terenie gminy Brzuze posiada 14,12 km dróg natomiast Powiat Rypiński jest właścicielem łącznej długości dróg 33,30 km, a Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jest właścicielem 1,52 km dróg.

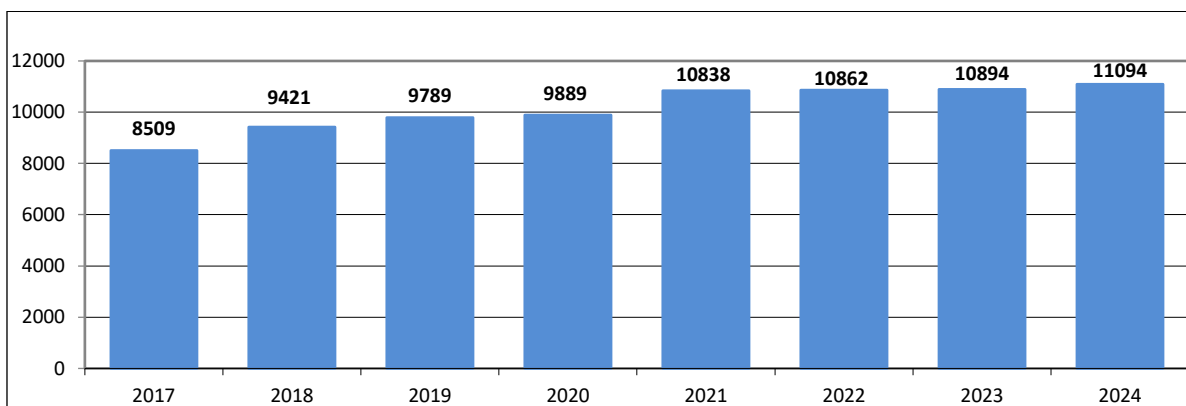
Inwestycje drogowe w 2024 r.

Lp.	Nazwa zadania	Wartość [zł]	Opis
1	Przebudowa drogi dojazdowej Żałe pod jezioro Kopiec wraz z budową oświetlenia	Całkowity koszt: 939,34	Zakupiono elementy oznakowania
2	Budowa drogi Dobrze - Rumunki	Całkowity koszt: 20 186,75	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
3	Budowa drogi Bobrowiec - Jutrzenka	Nie poniesiono wydatków	Zlecono przygotowanie podkładów geodezyjnych
4	Budowa drogi Giżynek pod las	Całkowity koszt: 13 583,55	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
5	Budowa drogi gminnej nr 120211C Studzianka – Kleszczyn – etap II	Całkowity koszt: 55 995,00	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
6	Budowa drogi Gulbiny - Marianowo	Całkowity koszt: 11 938,50	Wyplacono odszkodowania za wyłączonej ziemię.
7	Przebudowa drogi Kleszczyn - Lisiaki	Całkowity koszt: 38 880,00	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
8	Budowa drogi Trąbin Rumunki - Bachórz	Całkowity koszt: 217 949,70 • środki z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: 85 000,00 • środki z budżetu gminy: 133 110,40	W ramach zadania zostało wykonane 200 m drogi o nawierzchni bitumicznej. Wykonano warstwę wiążącą z betonu asfaltowego o gr. 3 cm, następnie skropiono emulsją asfaltową, po czym wykonano nawierzchnię z warstwy ścieralnej o gr. 3 cm
9	Budowa drogi Żałe - Bobrowiec	Całkowity koszt: 30 000,00	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
10	Budowa drogi Trąbin - Szczutowo	Całkowity koszt: 10 347,25	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
11	Modernizacja drogi wewnętrznej na osadzie w Ostrowitem	Całkowity koszt: 39 183,50 • środki z budżetu gminy: 9 508,00 • Fundusz Sołecki: 29 675,50	Wykonano około 290 mb drogi o nawierzchni tłuczniowej

12	Budowa drogi Żałe (Lisie Jamy) - Korea	Całkowity koszt: 5 011,90	Zlecono przeprowadzenie prac geodezyjnych, zakupiono mapy
13	Przebudowa drogi Krystianowo - Nowiny	Całkowity koszt: 183,80	Zakupiono mapy do projektu
14	Rozbudowa drogi gminnej nr 120213C Borzymin - Żałe polegająca na budowie drogi dla pieszych w miejscowości Żałe	Całkowity koszt: 50 170,00	Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową, zakupiono mapy do projektu
15	Rozbudowa oświetlenia drogowego i budowa monitoringu na terenie gminy Brzuze	Całkowity koszt: 10 455,00	Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową
16	Budowa oświetlenia na terenie sołectwa Ugoszcz	Całkowity koszt: 16 605,00	Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową
17	Budowa oświetlenia przejść dla pieszych w miejscowości Żałe, Radzynek, Dobre i Ostrowite	Całkowity koszt: 7 946,32	Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową dla budowy doświetlenia przejścia dla pieszych w Dobrem
18	Budowa oraz modernizacja dróg na terenie gminy Brzuze	Całkowity koszt: 8 907 803,88 Poniesione koszty: 4 532 193,77 • środki z programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych: 6 650 000,00 • środki z budżetu gminy: 2.294.040,13	W 2024 r. zakończono roboty budowlane związane z: a) przebudową drogi gminnej Okonin-Obory, b) przebudową drogi Żałe-Głęboczek, b) przebudową drogi Żałe-Lisie Jamy, c) przebudową drogi dojazdowej na dz. nr 188 w m. Żałe, d) przebudową drogi dojazdowej w m. Ostrowite, e) przebudową drogi dojazdowej Ostrowite-Ostrowite, f) przebudową drogi gminnej nr 120209C Przyrowa-Przyrowa -Etap I, g) przebudową i rozbudową drogi gminnej nr 120211C Studzianka-Kleszczyn na odc. 620 m, h) budową drogi na terenie przemysłowym po Cukrowni Ostrowite na dz. Nr 12/2 w m. Brzuze, i) budową drogi Gulbiny Marianowo, j) budową drogi gminnej Ugoszcz-Julianowo – Etap I
19	Budowa i przebudowa dróg na terenie wsi Ugoszcz	Poniesione koszty: • środki z budżetu gminy: 78 753,33 (zaliczka)	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową, Zlecono przeprowadzenie prac geodezyjnych. Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych – PGR na kwotę 1 461 749,10 zł. Przeprowadzono procedurę przetargową. Wybrano najkorzystniejszą ofertę na kwotę 1 471 732,93 zł. Zakończenie realizacji zadania przewidziano na rok 2025.
20	Budowa, przebudowa lub modernizacja dróg na terenie gminy Brzuze	Całkowity koszt: 117 510,02 (w tym 97 044,38 (zaliczka)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na kwotę 1 780 022,95 zł. Przeprowadzono procedurę przetargową. Wybrano najkorzystniejszą ofertę na kwotę 1 877 067,33 zł Realizacja zadania w latach 2024-2025
21	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Gulbiny	Całkowity koszt: 497 323,19 • środki z RFRD: 310 707,00 • środki z budżetu gminy: 190 816,19	W ramach remontu drogi wykonano warstwę wyrównawczą i warstwę ścieralną z betonu asfaltowego, nawierzchnia poboczy wzmocnionych, konstrukcja zjazdów z betonu asfaltowego, wymianę oznakowania pionowego. W ramach przedmiotowej inwestycji wykonano przebudowę istniejącej nawierzchni jezdni o szerokości około 4,0m i długości 911,19 m.
22	Budowa odcinka drogi gminnej Radzynek – Somsioy o nr 120205C oraz odcinka drogi gminnej Somsioy-Somsioy nr 120207C	Całkowity koszt: 30 000,00	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową, Zlecono przeprowadzenie prac geodezyjnych
23	Dotacja celowa udzielona jako pomoc finansową dla Gminy Rypin na dofinansowanie zadania inwestycyjnego pn.: Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr	Koszt subwencji: 37 228,03	Wykonano dokumentację projektowo - kosztorysową

	534 od miejscowości Ostrowite do skrzyżowania z ulicą Kościuszki w Rypinie polegająca na budowie ścieżki pieszko-rowerowej		
24	Budowa drogi gminnej Ugoszcz – Julianowo – etap II	Całkowity koszt: 139 071,20	Wyplacono odszkodowania za wywłaszczone grunty, wykonano około 43 mb drogi o nawierzchni bitumicznej.
25	Dotacja celowa udzielona jako pomoc finansowa dla Powiatu Rypińskiego na dofinansowanie zadania inwestycyjnego pn.: Przebudowa drogi powiatowej nr 2212C Brzuze – Huta Chojno polegająca na budowie przejścia dla pieszych miejscowości Radzynek.	Całkowity koszt dofinansowania: 69 227,86	Wykonano nowe przejście dla pieszych.

4.4.2. Chodniki

Długość chodników w latach 2017-2024 [m]

Gmina udzieliła pomocy finansowej Powiatowi Rypińskiemu, w formie dotacji celowej w wysokości 90 235,00 zł na przebudowę drogi powiatowej nr 2211 C Brzuze – Nadróż polegającej na budowie drogi dla pieszych w miejscowości Żałe. Wykonano około 200 m.b. chodnika o szerokości 2 m.

4.4.3. Ścieżki rowerowe

Sporządzono dokumentację projektową na realizację zadania związanego z budową ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 534 od Ostrowitego do Rypina. Na powyższe zadanie Gmina Brzuze udzieliła pomocy finansowej Gminie Rypin, w formie dotacji celowej w wysokości 37 228,03 zł.

4.4.4. Oświetlenie drogowe

W 2024 r. sporządzono dokumentację projektową dla zadań polegających na budowie oświetlenia w Brzuzem, Dobrem i Ugoszczu.

4.5. Obiekty kubaturowe i tereny gminne

Obiekty kubaturowe i tereny inwestycyjne w 2024 r.

Lp.	Nazwa	Wartość [zł]	Opis
1	Punkt Gospodarki Komunalnej „Kółko” w Ostrowitem	Całkowity koszt: 9 434,04	Przeprowadzono dalsze prace w pomieszczeniach magazynowych i portierni
2	Zagospodarowanie działek gminnych na terenie sołectwa Żałe wraz z budową oświetlenia	Całkowity koszt: 1 708,91	Zlecono prace geodezyjne.
3	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Brzuze	Całkowity koszt: 34 636,34 • Fundusz Sołecki: 19 689,44 • środki z budżetu gminy: 14 946,90	Sporządzono dokumentację projektową – kosztorysową dla zadania polegającego na budowie oświetlenia terenu w Brzuzem, zakupiono mapy i materiały.
4	Budowa garażu przy OSP w Żałem	Całkowity koszt: 598 549,39 • środki z budżetu państwa: 250 000,00	Gmina Brzuze uzyskała dotację celową przekazaną przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego w wysokości 250.000,00 zł. W ramach zadania wykonano budynek

		• środki z budżetu gminy: 348 549,39	wolnostojący, nie podpiwniczony, parterowy z poddaszem użytkowym. Posiada 1 pomieszczenie garażowe – 2 stanowiskowe, pomieszczenie socjalne, korytarz, przedsionek i łazienkę. Obiekt służy jako garaż na potrzeby jednostki OSP Żałe.
5	Przystosowanie terenu i obiektów do działalności PSZOK	Całkowity koszt: 2 897,55	Zakupiono materiały do remontu
6	Modernizacja świetlicy wiejskiej Okoninie (m.in. klimatyzacja, brama garażowa)	Całkowity koszt: 36 671,77 • Fundusz Sołecki: 22 000,00 • środki z budżetu gminy: 14 671,77	Zakupiono i zamontowano bramę garażową oraz klimatyzator
7	Zagospodarowanie terenu pod budowę świetlicy w Przyrowie	Całkowity koszt: 38 879,04	Wykonanie przyłącza energetycznego oraz zakup materiałów do zagospodarowania działki.
8	Prace budowlane w zabytkowej Parowozowni	Poniesione koszty: • środki z budżetu gminy: 18 153,50 w tym 17 600,00 (zaliczka)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na kwotę 800 000,00 zł. Przeprowadzono postępowanie przetargowe i wybrano najkorzystniejszą ofertę na kwotę 880 000,00 zł. Zakończenie realizacji zadania planuje się na rok 2025.
9	Wykonanie posadzki przemysłowej w budynku garażu przy OSP w Żałem	Całkowity koszt: 33 501,49	Wykonano około 109 m2 posadzki przemysłowej
10	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Ostrowickim	Całkowity koszt: 17 835,00	Sporządzono dokumentację projektowo - kosztorysową
11	Docieplenie i modernizacja budynku UG wraz z zagospodarowaniem terenu wokół UG	Całkowity koszt: 6 367,68	Zakup materiałów i wymiana rynien.
12	Modernizacja i wyposażenie Domu Kultury w Ostrowitem	Całkowity koszt: 13 237,84	Wykonano zabezpieczenie dachu izolbetem oraz zakupiono elementy wyposażenia
13	Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Żałem.	Całkowity koszt: • środki z budżetu gminy: 469 529,93	26 maja 2022 r. podpisano umowę z Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego na dofinansowanie z EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020. Realizacja zadania w 2024 r. W ramach zadania zakupiono meble, wyposażenie kuchenne, sprzęt elektryczny oraz elektroniczny na wyposażenie świetlicy.
14	Budowa infrastruktury sportowej w miejscowości popegeerowskiej Ugoszcz	Całkowity koszt: 2 508 117,61 • środki z programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych-PGR: 1 997 000,00 • środki z budżetu gminy: 511 117,61	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych – PGR na kwotę 1 997 000,00 zł. W ramach zadania wykonano kompleks sportowy z boiskiem piłkarskim o powierzchni 1680 m ² o nawierzchni ze sztucznej trawy, oświetleniem i piłkochwytyami, kort tenisowy z wyposażeniem, bieżnia o nawierzchni poliuretanowej.
15	Modernizacja przepompowni i sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Brzuze	Całkowity koszt: 41 911,90	Wykonano i zamontowano specjalistyczny trójsegmentowy zbiornik w oczyszczalni ścieków w Ostrowitem
16	Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowej i zbiornika wody czystej w mc. Trąbin, przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową zbiornika wody czystej w mc. Ugoszcz oraz przebudowa istniejących przepompowni ścieków surowych w mc. Ostrowite, Brzuze, Ugoszcz	Nie poniesiono wydatków	14 grudnia 2022 r. podpisano umowę z Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego na dofinansowanie z EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 na kwotę 2 291 918 zł. W listopadzie rozpoczęto procedurę przetargową. Realizację zadania zaplanowano na rok 2025.
17	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Ugoszczu	Całkowity koszt: 36 900,00	Sporządzono program funkcjonalno-użytkowy
18	Modernizacja i przebudowa gminnej sieci wodociągowej	Całkowity koszt: 45 181,85	Pobrano mapy projektowe, sporządzono dokumentację projektową dla budowy przyłącza wodociągowego w Gulbinach, wykonano przyłącze wodociągowe w Gulbinach
19	Budowa placów zabaw oraz doposażenie miejsc rekreacji i wypoczynku wraz z zagospodarowaniem terenu	Poniesione wydatki: • środki z budżetu gminy: 42 345,50, w tym 11 610,00 (zaliczka)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych – PGR na kwotę 500 000,00 zł. Przeprowadzono procedurę

			przetargową. Realizacja zadania w latach 2024-2025. Całkowita wartość inwestycji wynosi 540 000,00 zł. Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową.
20	Budowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury kulturalnej na terenie gminy Brzuze	Poniesione wydatki: • środki z budżetu gminy: 527 927,43 w tym 433 930,03 (zaliczka)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na kwotę 3 892 391,34 zł. Przeprowadzono procedurę przetargową. Realizacja zadania w latach 2024-2025. Całkowity koszt inwestycji wyniesie 4 326 321,37 zł.
21	Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej na terenie gminy Brzuze	Poniesione wydatki: • środki z budżetu gminy: 212 018,68 w tym 112 498,88 (zaliczka)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na kwotę 978 663,84 zł. Realizacja zadania w latach 2024-2025. Przeprowadzono procedurę przetargową. Całkowity koszt inwestycji wyniesie 1.091.162,72 zł. Sporządzono dokumentację projektowo – kosztorysową, zakupiono mapy projektowe.
22	Prace budowlane w parku dworskim w Brzuzem oraz w zespole dworsko-parkowym w Ostrowitem	Nie poniesiono kosztów	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na kwotę 200 000,00 zł. Przeprowadzono procedurę przetargową. Realizacja zadania w latach 2024-2025. Całkowity koszt inwestycji wyniesie 399 700,48 zł.
23	Prace budowlane i renowacyjne na zabytkowym cmentarzu oraz w kościele pw. św. Antoniego w Trąbinie	Nie poniesiono kosztów	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na kwotę 200 000,00 zł. Realizacja zadania w latach 2024-2025 (dotacja dla parafii Trąbin). Całkowita wartość zadania wyniesie 210 084,00 zł.
24	Zabezpieczenie elewacji drewnianej kaplicy w Studziance	Poniesione wydatki: • środki z budżetu gminy 6 000,00 (dotacja dla Parafii)	Otrzymano promesę dotyczącą dofinansowania inwestycji z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na kwotę 200 000,00 zł. Realizacja zadania w latach 2024-2025 (dotacja dla parafii Żałe. Całkowita wartość zadania wyniesie 206 000,00 zł.
25	Zagospodarowanie działki przy świetlicy wiejskiej w Giżynku	Całkowity koszt: 25 998,29 • środki z budżetu gminy: 5 000,00 • Fundusz Sołecki: 20 998,29	Zakupiono materiały i wykonano drewnianą wiatę o wymiarach 8 m x 4 m, z dachem dwuspadowym
26	Modernizacja świetlicy oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej (m.in. malowanie wewnątrz i na zewnątrz budynku, wymiana oświetlenia, wymiana słupów pod zadaszeniem, zakup siatki i słupków)	Całkowity koszt: 13 157,46 • Fundusz sołecki: 13 157,46	Wykonanie docieplenia i odświeżenie elewacji zewnętrznej świetlicy
27	Budowa ogrodzenia wokół świetlicy wiejskiej w Marianowie	Całkowity koszt: 14 068,74 • Fundusz Sołecki: 14 068,74	Zamontowano około 120 mb ogrodzenia panelowego wokół świetlicy oraz zamontowano bramę i furtkę.
28	Budowa oświetlenia terenu w miejscowości Radzynek	Całkowity koszt: 19 999,93 • Fundusz Sołecki: 19 999,93	Zakupiono materiały
29	Malowanie świetlicy wiejskiej w Somsiorach	Całkowity koszt: 5 991,05 • Fundusz Sołecki: 5 991,05	Malowanie świetlicy
30	Zagospodarowanie działek gminnych na terenie sołectwa Trąbin	Całkowity koszt: 10 000,00 • Fundusz sołecki: 10 000,00	Wykonanie pogłębienia stawu, zakup koszy na śmieci oraz materiałów do wykonania nowego ogrodzenia
31	Rozbudowa i modernizacja placu zabaw w miejscowości Ugoszcz	Całkowity koszt: 19 963,00 • Fundusz Sołecki: 19 963,00	Zakupiono zestaw mebli, kosze na śmieci, drewniany domek oraz 2 szt. latarni solarnych
32	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Ugoszczu oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy	Całkowity koszt: 19 737,00 • Fundusz Sołecki: 19 737,00	Zakup i montaż 2 szt. klimatyzatorów
33	Utwardzenie terenu kostką wraz z wykonaniem odwodnienia przy świetlicy w Żałem	Całkowity koszt: 34 649,54 • Fundusz Sołecki: 34 649,54	Wykonano około 250 m2 utwardzenia terenu kostką betonową.

4.6. Rewitalizacja

W 2024 r. kontynuowano kolejny etap prac związanych rewitalizacją parowozowni w Ostrowitem, na którą otrzymano dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na kwotę 800 000,00 zł. Zakres prac obejmował m.in. wykonanie posadzek betonowych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej oraz montaż torowisk kolejowych. Prace końcowe zaplanowano na rok 2025.

Obszar rewitalizacji na terenie gminy Brzuze

4.7. Gospodarka przestrzenna

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy należy do zadań własnych gminy. Podstawowym dokumentem planistycznym na poziomie lokalnym służącym do ich realizacji jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dokument ten stanowi akt kierownictwa wewnętrznego, a jego ustalenia dają wytyczne dla władz gminy przy realizacji polityki przestrzennej. Planowanie przestrzenne jest procesem ciągłym, a to oznacza konieczność okresowej oceny przyjętych celów w rozwoju i kierunków polityki przestrzennej pod kątem zmieniających się w czasie uwarunkowań, potrzeb i analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. W grudniu 2023 roku przesłano do Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy Uchwałę Nr LV/306/2023 Rady Gminy Brzuze z dnia 29 listopada 2023 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzuze wraz z załącznikami celem zatwierdzenia. W kwietniu 2024 roku otrzymaliśmy pismo od Wojewody Kujawsko-Pomorskiego informujące o zaakceptowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzuze.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Nazwa	Nr uchwały	Data zatwierdzenia
1	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczącego wprowadzenia funkcji wypoczynkowo – rekreacyjnej z rehabilitacyjną na terenach rolnych we wsi Somsioły nad jeziorem Żalskim	Uchwała Nr XXII/98/2000 Rady Gminy Brzuze	14 listopada 2000 r.
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczącego wprowadzenia funkcji wypoczynkowo – rekreacyjnej z rehabilitacyjną na terenach rolnych we wsi Ostrowite nad jeziorem Ostrowickim	Uchwała nr XXVII/122/2001 Rady Gminy Brzuze	27 kwietnia 2001 r.
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczącego wprowadzenia funkcji wypoczynkowo – rekreacyjnej na terenach rolnych we wsi Łączonek położonych nad jeziorem Trąbińskim i małym jeziorem Łączonek – działki o numerach ewidencyjnych 12/1, 13/1	Uchwała Nr XXXII/138/2001 Rady Gminy Brzuze	8 listopada 2001 r.
4	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzuze dla wybranego obszaru dotyczących przywrócenia funkcji produkcji rolnej dla obszaru położonego we wsi Ostrowite w obowiązującym miejscowym planie przeznaczonym pod usługi oświaty symbol 23 UO.	Uchwała Nr V/28/2003 Rada Gminy Brzuze	18 lutego 2003 r.
5	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzuze dla wybranych obszarów dotyczących: 1. Przeznaczenia gruntów rolnych na cele funkcji wypoczynkowo – rekreacyjnej, działka	Uchwała Nr V/29/2003 Rady Gminy Brzuze	18 lutego 2003 r.

	położona w obrębie wsi Brzuze nad jeziorem Brzuskim, 2. przeznaczenia gruntów rolnych na cele funkcji usług sportowo – rekreacyjnych, działka położona w obrębie wsi Ugoszcz		
6	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brzuze w zakresie obejmującym wybrane obszary: obszar nr 1 – wieś Łączonek (działki nr 14/2, 14/3, 14/4, 14/5. 14,6), obszar nr 2 – wieś Łączonek (działki nr 107/1, 107/2, 107/3, 107/4, 107/5), obszar nr 3 – wieś Gulbiny (działki nr 240/2, 240/3, 240/6,240/7, 240/11, 240/12, 240/13, 240/14, 240/16, 240/19,240/20, 240/21, 240/22), obszar nr 4 – wieś Gulbiny (działki nr 2/4, 2/5, 2/6, 2/7, 2/8, 2/10, 2/12, 2/13, 2/14), obszar nr 5 – wieś Ostrowite (działka nr 236), obszar nr 6 – wieś Radzynek (działki nr 73/10, 73/11)	Uchwała Nr IX/ 49/07 Rady Gminy Brzuze	24 lipca 2007 r.
7	Zmiana Uchwały Nr IX/49/07 Rady Gminy Brzuze z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brzuze w zakresie obejmującym wybrane obszary	Uchwała Nr XII/65/07 Rady Gminy Brzuze	30 października 2007 r.

Sejm uchwalił zmianę do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wprowadza ona nowe narzędzie planistyczne – plan ogólny, który ma zastąpić obecne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Jego ustalenia będą podstawą m.in. do uchwalania planów miejscowych. Plan ogólny gminy to obowiązkowy dokument planistyczny, który określa przyszły rozwój przestrzenny danej miejscowości. Od 2026 roku stanie się obowiązkowy dla każdej gminy, a jego brak może prowadzić do poważnych konsekwencji, takich jak zahamowanie inwestycji czy ograniczenie możliwości zabudowy.

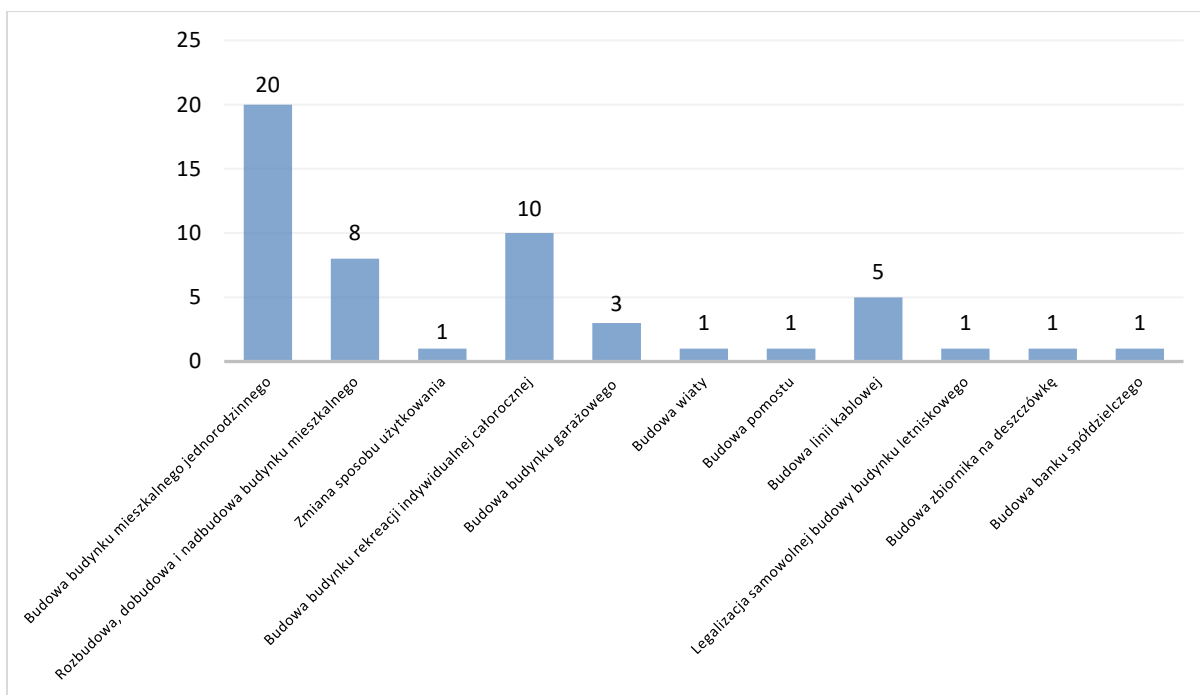
Na mocy art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 07.07.1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z 1999 r. poz. 139 z późn. zm.) z dniem 1 stycznia 2004 r. utracił moc prawną dotychczasowy miejscowy ogólny plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brzuze zatwierdzony Uchwałą Nr XVIII/76/87 Gminnej Rady Narodowej w Brzuzem z dnia 29.12.1987 r. (Dz. Urz. woj. wrocławskiego nr 12 poz. 151 z dnia 30.12.1987 r.). W związku z powyższym określenie sposobu zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy, natomiast inwestycje w zakresie celu publicznego określa się w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2024 r. Gmina Brzuze wydała łącznie 209 decyzji administracyjnych w sprawie ustalenia zasad zagospodarowania i zabudowy z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową, rekreacyjną, usługową, gospodarczą, magazynową i zagrodową oraz 18 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na terenie gminy w 2024 r. nadano 41 numery porządkowe dla planowanych do budowy oraz nowo wybudowanych budynków.

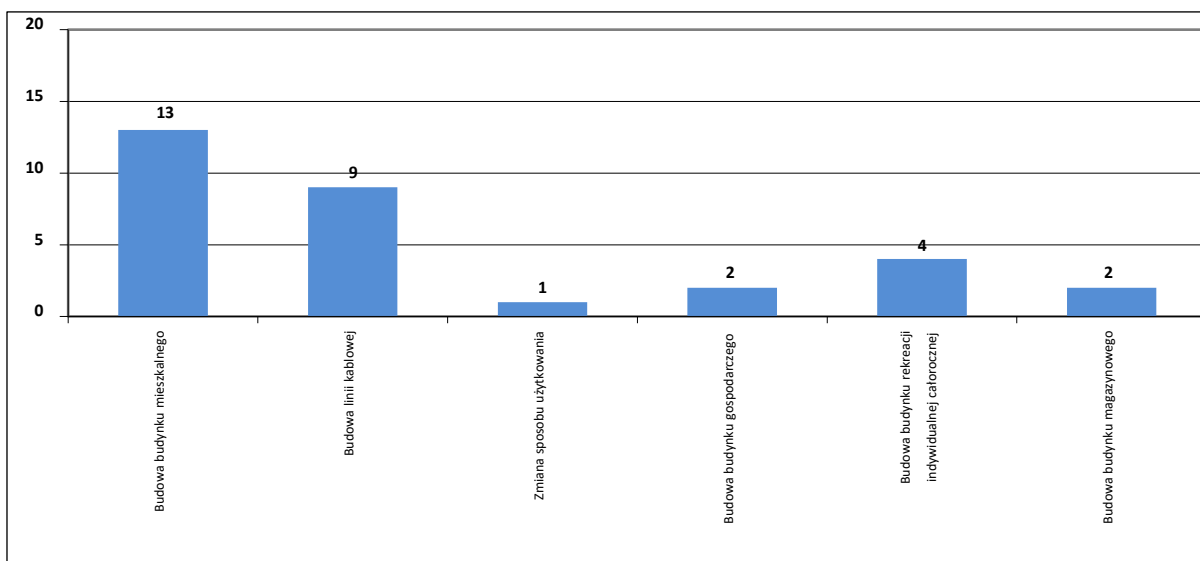
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z 2024 r.

1.	Budowa sieci wodociągowej, na działkach o numerach ewidencyjnych 52/2, 52/1, 44/8, 8/1, 8/2 i 5/4 obręb ewidencyjny Przyrowa oraz na części działki nr ewidencyjny 50, obręb Mościska. Decyzja prawomocna.
2.	Budowa linii kablowej nn 0,4 kV z szafkami pomiarowymi, na działkach o numerach ewidencyjnych 108/14, 108/13, 108/12, 108/16, 108/10, 108/6, 92, 97/3, 94/6 obręb ewidencyjny Łączonek. Decyzja prawomocna.
3.	Budowa drogi gminnej Trąbin - Szczutowo, na działce o numerze ewidencyjnym: 109 obręb ewidencyjny Trąbin. Decyzja prawomocna.
4.	Budowa drogi gminnej Giżynek pod las, na działce o numerze ewidencyjnym: obręb ewidencyjny 133/2 obręb ewidencyjny Giżynek. Decyzja prawomocna.
5.	Budowa drogi gminnej Dobre-Rumunki, na działkach o numerach ewidencyjnych: 129, 103/1, 104/2, 158/3 obręb ewidencyjny Dobre. Decyzja prawomocna.
6.	Budowa drogi gminnej Żałe (Lisie Jamy) – Korea, na działkach o numerach ewidencyjnych: 55, 72 obręb ewidencyjny Żałe. Decyzja prawomocna.
7.	Budowa odcinka drogi dojazdowej w miejscowości Somsiori, na działce o numerze ewidencyjnym: 148 obręb ewidencyjny Somsiori. Decyzja prawomocna.
8.	Budowa sieci wodociągowej, na działkach o numerach ewidencyjnych 172/2, 171/1, 170/1, 159, 158/4, 124/1, 121, 120/2, 120/3, 119/7, 119/6, 119/2, 118, 105 obręb ewidencyjny Ostrowite, 15 obręb Łączonek. Decyzja prawomocna.
9.	Budowa sieci wodociągowej, na działkach o numerach ewidencyjnych: 171/8, 172/8, 170/11168/7, 162/5, 82, 162/10, 162/9 obręb ewidencyjny Dobre. Decyzja prawomocna.
10.	Budowa drogi gminnej Giżynek Pod Las, na działkach o numerach ewidencyjnych 133/1, 133/2, 166, 146, 142 obręb ewidencyjny Giżynek. Decyzja prawomocna.
11.	Budowa sieci kablowej nn 0,4kV z szafkami pomiarowymi, na działkach o numer ewidencyjnych: 11, 21, 22/5, 22/15, 22/16, 22/25, 22/26, 22/27, 22/28, 22/36, 22/31, 22/32, 22/33, 22/34, 22/35, 22/29, 22/30 obręb ewidencyjny Mościska. Decyzja prawomocna.
12.	Budowa i przebudowa dróg, na działce o numerze ewidencyjnym 13 obręb Brzuze 81, 66, 67, 68, 54, 27/5, 27/3, 57/3, 19 obręb ewidencyjny Ugoszcz. Decyzja prawomocna.
13.	Budowa linii kablowej nN 0,4 kV, na działce o numerze ewidencyjnym: 182/2 obręb ewidencyjny Giżynek. Decyzja prawomocna.

14.	Budowa linii kablowej oświetlenia terenu nN 0,4 kV, na działkach o numerach ewidencyjnych: 52/1, 52/2, 46/1, 46/2, 46/3, 215, 53, 57/5, 57/6 obręb ewidencyjny Żałe. Decyzja prawomocna.
15.	Budowa linii kablowej oświetlenia terenu nN 0,4 kV, na działkach o numerach ewidencyjnych 168/6, 173/1, 147/1, 177, 148, 441, 147/2 obręb ewidencyjny Radzynek. Decyzja prawomocna.
16.	Budowa linii kablowej SN 15 kV oraz słupowej stacji transformatorowej Sn/nN, na działce o numerze ewidencyjnym: 214/1 obręb ewidencyjny Ugoszcz. Decyzja prawomocna.
17.	Rozbiórka istniejącego zbiornika wody uzdatnionej i budowa nowego zbiornika wody uzdatnionej na terenie SUW w Ostrowitem, na działce o numerze ewidencyjnym: 169/1 obręb Ostrowite gmina Brzuze. Decyzja prawomocna.
18.	Budowa sieci wodociągowej, na działkach o numerach ewidencyjnych: 122/2, 163/1, 125/5, 124 obręb ewidencyjny Okonin. Decyzja prawomocna.

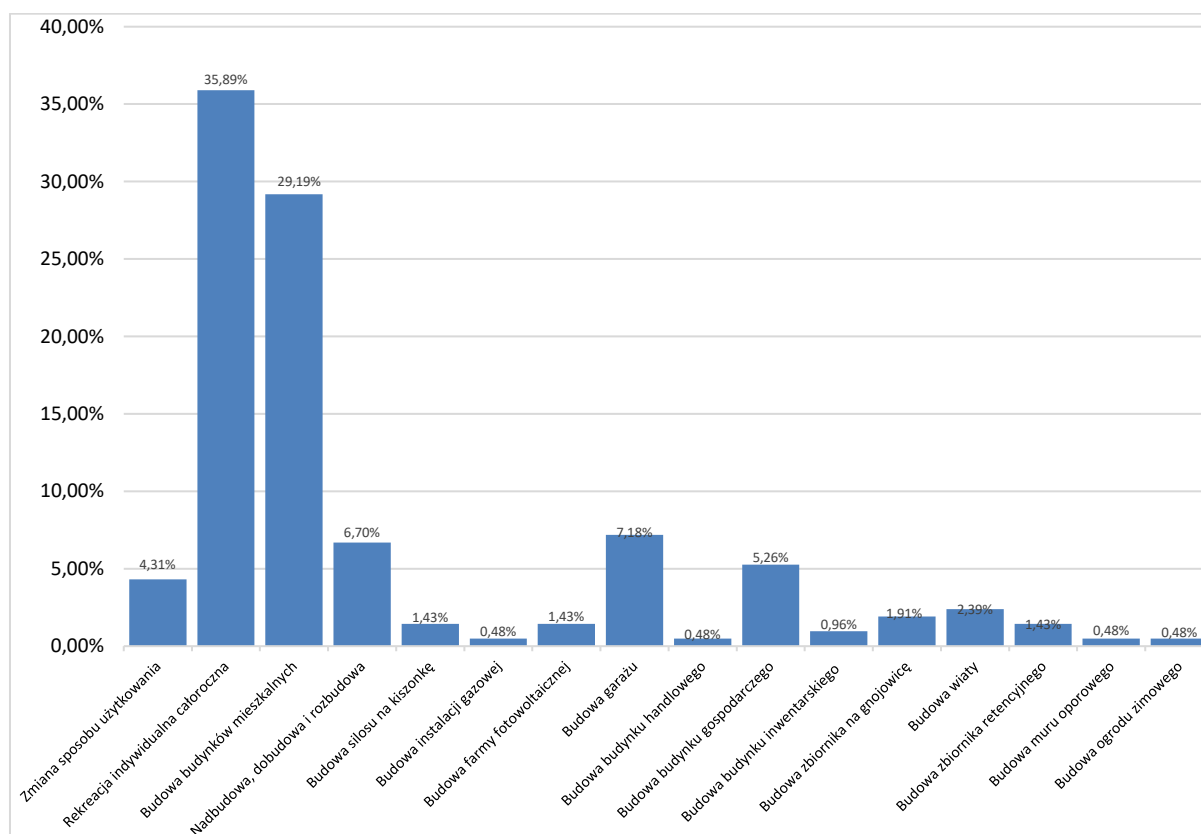
Pozwolenia na budowę wydane w 2024 r.

Zawiadomienia o zakończeniu budowy w 2024 r.

Decyzje o warunkach zabudowy wydane w 2024 r.

Decyzje o warunkach zabudowy (typy zabudowy)	Liczba wniosków	Udział procentowy
Zmiana sposobu użytkowania	9	4,31
Rekreacja indywidualna całoroczna	75	35,89
Budowa budynków mieszkalnych	61	29,19
Nadbudowa, dobudowa i rozbudowa	14	6,70
Budowa silosu na kiszonkę	3	1,43
Budowa instalacji gazowej	1	0,48
Budowa farmy fotowoltaicznej	3	1,43
Budowa garażu	15	7,18
Budowa kontenera handlowego	1	0,48
Budowa budynku gospodarczego	11	5,26
Budowa budynku inwentarskiego	2	0,96
Budowa zbiornika na gnojovicę	4	1,91
Budowa wiaty	5	2,39
Budowa zbiornika retencyjnego	3	1,43
Budowa muru oporowego	1	0,48
Budowa ogrodu zimowego	1	0,48
SUMA	209	100

Udział typów zabudowy w wydanych w 2024 r. decyzjach o warunkach zabudowy [%]

4.8. Ochrona przyrody

Formy ochrony przyrody w gminie Brzeze

4.8.1. Formy ochrony przyrody

Pomniki przyrody

Wg Ustawy o ochronie przyrody z 2004 roku: „Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. Na terenie Gminy Brzeze w 2022 r. znajdowało się 31 pomników przyrody ożywionej. Są to drzewa, które ze względu na swój wiek oraz rozmiar są chronione. Gmina ustanowiła również 1 pomnik przyrody nieożywionej w postaci głazu narzutowego. W stosunku do uznanych pomników przyrody zabrania się: niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu, umieszczania tablic reklamowych.

Spośród ustanowionych pomników 19 znajduje się na terenach Lasów Państwowych, jeden w parku DPS Ugoszcz, trzy na działkach gminnych, a dziewięć jest własnością prywatną. Cztery pomniki przyrody chronione są również na podstawie ustawy o ochronie zabytków. Są to: *Jesion Fryderyk* w Ugoszczu, *Dąb Chopin* w Gulbinach oraz dwa białodrzewy w Ostrowitem. Przynajmniej 4 z pomnikowych buków złamał wiatr i pnie ulegają procesom naturalnego rozpadu. W 2023 r. prowadzone były działania edukacyjne, promocyjne i monitoring.

Pomniki przyrody w gminie Brzeze

Pomniki przyrody ożywionej				
Lp.	Przypisana nazwa	Gatunek	Miejscowość	Ilość
1	Jesion Fryderyk	Jesion wyniosły	Ugoszcz	1
2	Lipy Cecylii	Lipa drobnolistna	Trąbin Rumunki	4
3	Topola Dziadka Jasia	Topola szara	Brzeze	1
4	Lipa Jutrzenka	Lipa drobnolistna	Żałe	1
5	Pan Tadeusz	Kasztanowiec zwyczajny	Mościska	1
6	Kasztanowiec Tomek	Kasztanowiec zwyczajny	Dobre	1

7	Dąb Chopin	Dąb bezszypułkowy	Gulbiny	1
8	Białodrzewy Ostrowickie	Topola biała	Ostrowite	2
9	Buki Trąbińskie	Buk zwyczajny	Trąbin Rumunki	18
10	Dąb Ugoski	Dąb bezszypułkowy	Ugoszcz	1
Pomnik przyrody nieożywionej				
1	Głaz narzutowy	Różowy granit grubokrystaliczny	Trąbin	1

Użytek ekologiczny

W 2023 r. uchwałą Rady Gminy Brzuze został utworzony użytek ekologiczny o nazwie „Ptasie Wyspy w Mościskach w Gminie Brzuze”. Obejmuje ochroną obszar o powierzchni 7,6017 ha, z czego 6,3277 ha jest własnością Towarzystwa Przyrodniczego ALAUDA (organizacja dokonała wykupu części gruntów od osób prywatnych), natomiast 1,2740 ha stanowi własność Gminy Brzuze. Teren obejmuje zbiornik wodny w Mościskach, który jest siedliskiem gatunków ptaków wodno-błotnych objętych ścisłą ochroną i ma duże znaczenie dla zachowania bioróżnorodności. Występują tu nieliczne, bardzo nieliczne i skrajnie nieliczne w skali kraju gatunki. Na wysepkach porośniętych szuwarem pałkowo-trzcinowym gnieźdzą się i przebywają ptaki, wśród których najliczniejsza jest mewa śmieszka, a występuje również mewa czarnogłowa i rybitwa rzeczna. W celu ochrony ptaków lęgowych latem 2023 roku zamontowana została pływająca wyspa.

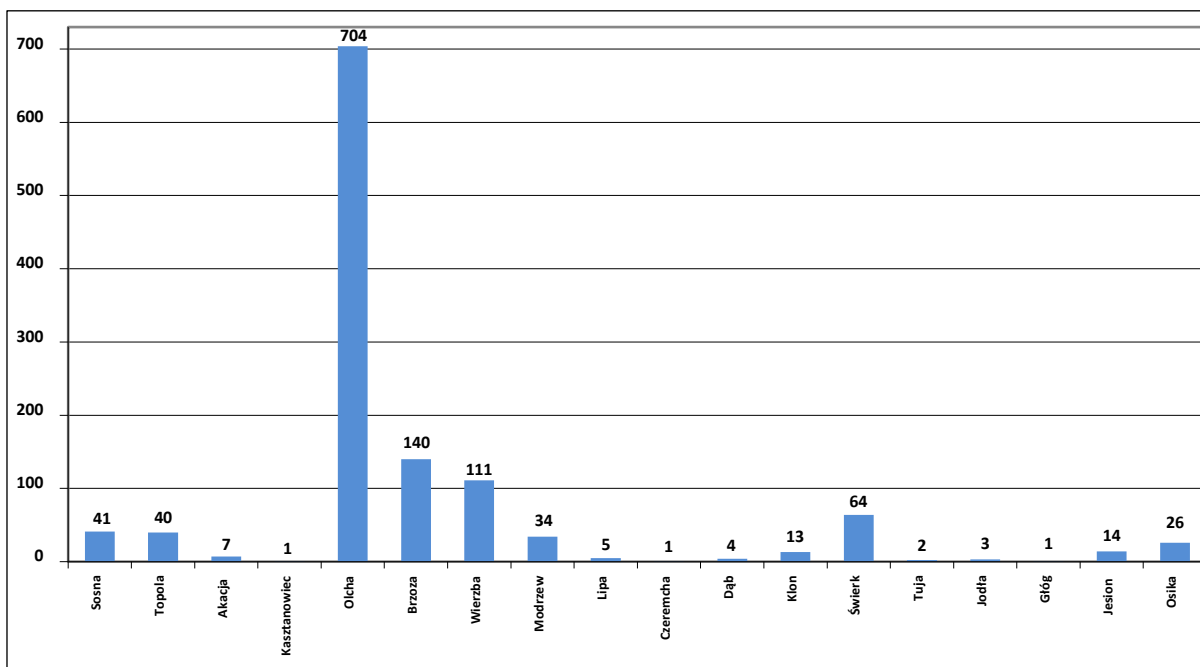
Obszar chronionego krajobrazu

W Okoninie znajduje się fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu *Drumliny Zbójeńskie* o powierzchni ponad 90 ha.

4.8.2. Wycinka drzew

Zadrzewienia śródpolne i przyzagrodowe odgrywają ważną rolę środowiskową, w dużym stopniu decydują też o atrakcyjności krajobrazowej gminy. Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. wycinki drzew można dokonać pod warunkiem zgłoszenia zamiaru wycinki w gminie. Po dokonaniu zgłoszenia zamiaru usunięcia drzew, organ przyjmujący zgłoszenia ma obowiązek dokonania oględzin drzew, które są przeznaczone do wycinki w terminie 21 dni od dnia wpływu zgłoszenia. Podczas oględzin sporządza się protokół, ustala się gatunek drzewa i obwód pnia, który mierzony jest na wysokości 5 cm. Po dokonaniu oględzin urząd w terminie 14 dni od dnia oględzin może, w drodze decyzji administracyjnej, wnieść sprzeciw. Usunięcie drzew może następować przez 6 miesięcy od przeprowadzonych oględzin, po upływie tego czasu w przypadku nieusunięcia drzewa konieczne jest ponowne dokonanie zgłoszenia.

W 2024 r. do urzędu gminy wpłynęło 86 zgłoszeń zamiaru usunięcia drzew oraz 14 wniosków o wydanie zezwolenia na wycinkę, łącznie na 1211 szt. drzew do usunięcia. Gmina wniosła w drodze decyzji administracyjnej 4 sprzeciwy na usunięcie 7 szt. drzew.

Wnioski na wycinkę poszczególnych gatunków drzew w 2024 r.

4.9. Kultura

4.9.1. Biblioteki

Gminna Biblioteka Publiczna w Brzuzem z siedzibą w Ostrowitem jest samorządową instytucją kultury, która realizuje zadania własne Gminy Brzuze w dziedzinie prowadzenia działalności kulturalnej. Została powołana uchwałą Rady Gminy Brzuze z dnia 27 kwietnia 2006 roku nr XXXVIII/153/06.

1. Struktura bibliotek

- Gminna Biblioteka Publiczna w Brzuzem z/s w Ostrowitem
- Filia Publiczno-Szkolna w Trąbinie (połączona uchwałą Rady Gminy Brzuze z dnia 25 lipca 1997 roku nr XXIV/132/97)
- Filia Publiczna w Ugoszczu

2. Księgozbiór

Stan księgozbioru w 2024 r.

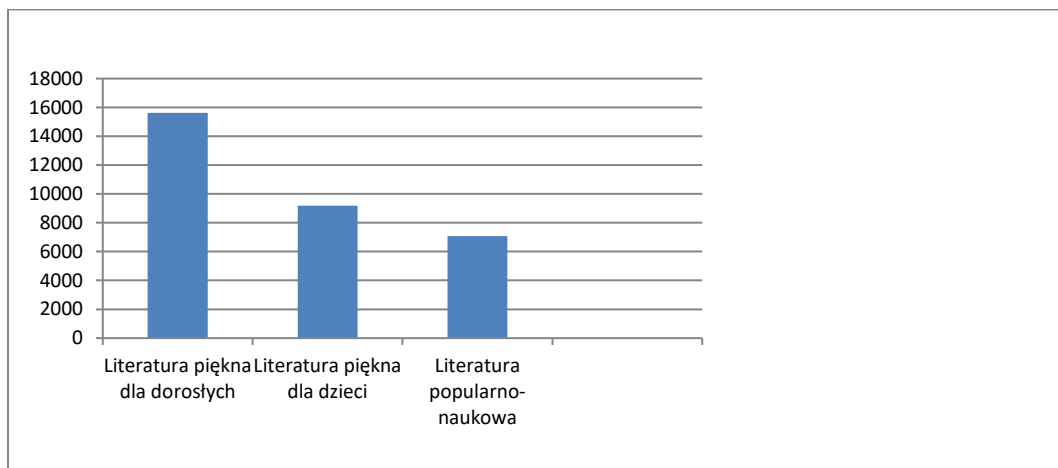
Biblioteki	Stan na 31.12.2023	Przybyło			Ubyło	Stan na 31.12.2024	Audiobooki
		ogółem	w tym z zakupu	podręczniki			
Ostrowite	14545	191	187	0	108	14628	5
Trąbin	9353	936	73	861	772	9517	14
Ugoszcz	7579	145	143	0	0	7724	0
Razem	31477	1272	403	861	880	31869	19

Do księgozbioru biblioteki zakupiono łącznie 403 woluminy za kwotę 12 500,00 zł:

- ze środków własnych biblioteki zakupiono 206 woluminów za kwotę 6 500,00 zł
 - literatura piękna dla dorosłych – 147
 - literatura piękna dla dzieci – 46
 - literatura popularno- naukowa – 13
- ze środków MKiDN z programu „Narodowy program rozwoju czytelnictwa” zakupiono 197 woluminów za kwotę 6 000,00 zł
 - literatura piękna dla dorosłych – 130
 - literatura piękna dla dzieci – 45
 - literatura popularno- naukowa – 22

Stan księgozbioru bibliotek publicznych gm. Brzuze na dzień 31.12.2024 r. wynosił 31869 woluminów, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy wyniósł 6,2 wolumina.

Do filii publiczno- szkolnej przyjęto 861 woluminów podręczników.

Struktura księgozbioru w bibliotece publicznej

3. Czytelnicy

Czytelnicy

Biblioteka	Rok 2023	Rok 2024
Ostrowite	211	201
Trąbin	109	99
Ugoszcz	131	131
Razem	451	431

4. Wypożyczenia i odwiedziny

Wypożyczenia na zewnątrz: (szt. woluminów)

Biblioteka	Rok 2023	Rok 2024
Ostrowite	5482	2889
Trąbin	2301	1623
Ugoszcz	1317	826
Razem	9100	5338

Udostępnienia na miejscu: (szt. woluminów)

Biblioteka	Rok 2023	Rok 2024
Ostrowite	211	113
Trąbin	109	17
Ugoszcz	131	196
Razem	451	326

Odwiedziny w bibliotece

Biblioteka	Rok 2023	Rok 2024
Ostrowite	2071	1268
Trąbin	1555	639
Ugoszcz	1284	777
Razem	4910	2684

5. Działalność kulturalna

W 2024 roku biblioteka zorganizowała: zwiedzanie biblioteki, tematyczne zajęcia manualne, cykliczne zajęcia literacko-plastyczne pn. „Podróże małe i duże po bajkowej literaturze”, warsztaty manualno-plastyczne dla dzieci, organizowanie ferii zimowych i letnich, akcja Książkowy NIEKALENDARZ NPRCz 2.0 (wyzwanie – Książkowe Bingo). W 2024 r. biblioteka uczestniczyła w 5 edycji projektu „Mała książka wielki człowiek”- projekt jest przeznaczony dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Biblioteka realizowała usługę „Książka na telefon dla osób starszych i niepełnosprawnych”.

4.9.2. Gminna Kolekcja Dóbr Kultury

Obowiązkiem samorządu gminy jest troska o zachowanie tradycji, dziedzictwa duchowego i materialnego. Jednym ze sposobów na ocalenie od zapomnienia tego, co należy do przeszłości, jest tworzona od 1999 r. Gminna Kolekcja Dóbr Kultury. Ekspozyty zgromadzone zostały w kilku obiektach rozmieszczonych na obszarze gminy, m.in. w Ugoszczu, Żałem i Brzuzem. Są to głównie przedmioty codziennego użytku, maszyny i urządzenia. Do największych obiektów należy lokomotywa wąskotorowa i wagoniki. Zbiory corocznie uzupełniane są o pozyskane zabytki.

W 2019 r. udało się pozyskać niszczącą od kilku lat, zabudowaną nieruchomość gruntową o powierzchni 0,6264 ha. Działka była częścią Cukrowni Ostrowite, podobnie jak budynek o powierzchni ponad 600 m², w którym mieściła się parowozownia kolejki wąskotorowej i stolarnia zakładowa. Wyremontowany obiekt wraz z działką wykorzystany będzie m.in. do ekspozycji zbiorów Gminnej Kolekcji Dóbr Kultury w Brzuzem. W 2020 roku gmina pozyskała do kolekcji nowe ekspozyty, np. snopowiązałkę, a także przygotowała torowisko do ustawienia lokomotywy wąskotorowej w budynku. Od 2022 r. realizowane są prace zmierzające do przygotowania miejsca ekspozycji zbiorów. Szczególnie dużo prac samorząd przeprowadził w 2023 r. W częściowo wyremontowanych pomieszczeniach w maju 2024 r. zorganizowana została pierwsza wystawa.

4.9.3. Prace konserwatorskie, ochrona zabytków

Konieczne jest zabezpieczenie niektórych zabytków, które z różnych przyczyn nie są należycie zadbane przez właścicieli. Przed podjęciem prac remontowych i zabezpieczających wskazane są konsultacje i uzgodnienia z administracją gminy oraz wojewódzkim konserwatorem zabytków. Może to zapobiec utracie unikalnych cech historycznych obiektu. Obiekty zabytkowe będące w opiece wsi, np. figurki przydrożne wymagają opieki oraz remontów, które nie doprowadzą do utraty historycznych walorów obiektu. W 2021 roku Wojewódzki Konserwator Zabytków włączył do wojewódzkiej ewidencji zabytków karty ewidencyjne obiektów nieruchomych niewpisanych do rejestru zabytków tj. obiekty kultu religijnego – przydrożne figurki i krzyże. W 2023 r. 108 obiektów znajdujących się w wykazie Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostało włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Brzuze. Dobra kultury o szczególnych wartościach zabytkowych, poświadczające nasze dziedzictwo kulturowe podlegają ochronie na podstawie przepisów Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Lista obiektów została wykazana w Zarządzeniu nr 5/2023 Wójta Gminy Brzuze z dnia 25 stycznia 2023 r.

Parowozownia w Ostrowitem

W 2021 r. kontynuowane były prace zabezpieczające obiekt parowozowni z zespołu fabrycznego Cukrowni Ostrowite, wpisany do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Niszczyjący od likwidacji cukrowni obiekt został zakupiony przez Gminę Brzuze w 2019 r. po kilkuletnich staraniach. W styczniu 2020 r. Gmina Brzuze wystąpiła do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Włocławku z wnioskiem w sprawie wydania wytycznych konserwatorskich dla planowanych prac remontowych i adaptacyjnych budynku parowozowni. Zgodnie ze stanowiskiem konserwatorskim, w roku 2020 zabezpieczono wymagający pilnej interwencji dach i pokryto go blachą w rąbek, a w celu osuszenia budynku skuto tynki. Teren jest sukcesywnie porządkowany i przystosowywany do potrzeb gminy. W 2020 r. rozpoczęto przebudowę drogi dojazdowej oraz dróg manewrowych, a w 2021 r. oczyszczono i zakonserwowano część ścian wewnętrznych oraz przygotowano projekt remontu obiektu. Wszelkie prace remontowe i adaptacyjne budynku, prowadzone przez Gminę Brzuze mają na celu zachowanie historycznych i architektonicznych wartości zabytkowej parowozowni. W 2022 podpisana została umowa na rewitalizację parowozowni, obejmującą część pomieszczeń oraz otoczenie. Zaplanowane prace były wykonane w 2023 r. W związku z pozyskaniem przez gminę środków na remonty zabytków w 2024 r. rozpoczął się kolejny etap remontu. Obiekt po zakończeniu prac modernizacyjnych przeznaczony będzie na cele gospodarcze gminy i ekspozycję zbiorów

Gminnej Kolekcji Dóbr Kultury w Brzuzem.

Park w Gulbinach

W 2020 roku rozpoczęły się prace zmierzające do rewitalizacji wpisanego do rejestru zabytków parku w Gulbinach. Po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków we Włocławku, pierwsze działania polegały na usunięciu samosiewów oraz uporządkowaniu terenu parku. Obecnie samorząd gminy czyni starania, by park był bardziej dostępny w celach edukacyjnych i rekreacyjnych. W tym celu w 2021 r. zakupiony został teren o powierzchni ok. 2,2 ha przylegający do parku, który w przyszłości będzie przeznaczony na cele rekreacyjne i kulturalne. Pielęgnacja terenu była kontynuowana, a zabytkowy park był miejscem organizacji gminnych dożynek w 2022 r. Zakupiony w sąsiedztwie parku teren po cegielni będzie wyposażony w niezbędną infrastrukturę, m.in. przyłącze wodne i energetyczne, służące rozwojowi działalności kulturalnej i rekreacyjnej. W roku 2024 kontynuowane były prace pielęgnacyjne i porządkowe.

Grodzisko w Mościskach

W lipcu 2021 r., w odpowiedzi na złożony przez Gminę Brzuze wniosek, Wojewódzki Konserwator Zabytków we Włocławku wydał pozwolenie na rozpoczęcie prac, zgodnie z opracowanym programem prowadzenia badań archeologicznych, na pozostałości po grodzisku w Mościskach. W pierwszym etapie teren grodu oraz podgrodzia został oczyszczony z zakrzaczeń. Dzięki temu rozpoznana została rzeźba terenu oraz wykonano plan warstwowy założenia. W 2022 r. prowadzone były kolejne działania zgodnie z ustalonym harmonogramem, a w 2023 oraz 2024 przygotowywane były kolejne etapy prac.

4.9.4. Obiekty kultury

W latach 2021-2022 prowadzony był ostatni etap remontu domu kultury w Ostrowitem, zakupione też zostało częściowe wyposażenie. Otwarcie obiektu odbyło się 8 listopada 2022 r., a w latach 2023-2024 rozwijana była działalność kulturalna.

Murale

W 2022 r. na frontowej ścianie domu kultury w Ostrowitem powstał nowy mural, będący efektem współpracy Gminy Brzuze z Katedrą Malarstwa UMK w Toruniu. Jest to barwna abstrakcja geometryczna nawiązująca do miejsca lokalizacji. Poprzednie, prawie pięćdziesięcioletnie dzieło, zostało zakryte w wyniku prac dociepleniowych w 2021 r.

W 2023 r. na ścianie SP Ugoszcz powstał kolejny w naszej gminie mural. Dzieło na specjalną okazję, wg ogólnej koncepcji wójta Jana Koprowskiego zostało zaprojektowane i wykonywane przez artystkę malarkę Aleksandrę Kubacką. Wizerunek Fryderyka Chopina powstał z okazji 200. rocznicy pobytu artysty w Ugoszczu. Odświeżenie muralu nastąpiło w kwietniu 2024 r. z okazji nadania Szkole Podstawowej w Ugoszcz u imienia artysty.

Makieta Grodu Żałe

W 2023 r. zbudowana została makieta promocyjna wczesnośredniowiecznego grodu w Żałem. Do jej budowy użyte zostały tradycyjne materiały stosowane w przeszłości do umacniania obiektów obronnych. Konstrukcja składa się przede wszystkim ze stempli sosnowych, ułożonych według przygotowanej w urzędzie gminy koncepcji. Obiekt przypomina wieżę i bramę dawnego grodu, do którego wejścia strzeże dwóch wojów.

4.10. Rekreacja, sport i turystyka

Realizacja zadań w zakresie rekreacji, sportu i turystyki należały do najważniejszych kierunków działalności gminy w 2023 r. Po pomyślnych latach 2020-2022, kiedy Gmina Brzuze powiększyła bazę sportową o urządzenia do ćwiczeń w plenerze oraz zakończyła budowę sali gimnastycznej w Ugoszczu, nadszedł czas na kolejne działania. Rozpoczęte zostały też prace mające na celu przygotowanie budowy obiektów sportowych na zakupionej w 2021 r. działce w sąsiedztwie SP Ostrowite o powierzchni ok. 0,74 ha. Przy wsparciu środków z budżetu województwa obok *Orlika* wykonany też został plac z urządzeniami do *street workout*. W 2023 r. przygotowana została dokumentacja budowlana i przetargowa na kolejną inwestycję w Ugoszczu. W ramach zadania powstanie obiekt z boiskiem piłkarskim o nawierzchni ze sztucznej trawy, bieżnia z nawierzchnią poliuretanową, skocznia w dal, miejsce do pchnięcia kulą oraz kort tenisowy. Budowa została rozpoczęta w końcu kwietnia, a zakończona jesienią 2024 r.

Stypendia sportowe

Z uwagi na wybitne osiągnięcia sportowe zawodniczki z terenu gminy Brzuze, trenującej kolarstwo torowe, przyznane zostało jedno stypendium sportowe z a wyniki osiągnięte w roku 2024.

Pomosty rekreacyjne i kąpielowe będące własnością gminy

Lp.	Miejscowość	Położenie
1	Brzuze	Jezioro Brzuskie
2	Gulbiny	Jezioro Długie
3	Ostrowite	Jezioro Ostrowickie
4	Trąbin	Jezioro Trąbińskie
5	Trąbin	Staw
6	Żałe	Jezioro Kopiec

4.11. Polityka społeczna

Polityka społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Organy administracji rządowej i samorządowej współpracują w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Wspiera osoby i rodziny w wysiłkach, zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Jej głównym zadaniem jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem.

Polityka społeczna w Gminie Brzuze skupia się na zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, w celu wyrównania szans oraz podnoszenia poziomu życia mieszkańców. Organem administracji samorządowej realizującym zadania polityki społecznej Państwa jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje pomoc w następujący sposób:

1. Realizacja ustawy o pomocy społecznej
 - wypłata świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe,
 - realizacja świadczeń w naturze, tj. opał, artykuły żywnościowe, paczki świąteczne, spotkania okolicznościowe osób samotnych (pikniki seniora, spotkania wigilijne i noworoczne, spotkania integracyjne dla osób niepełnosprawnych), pomoc w zakupie sprzętu domowego, drobne prace remontowe,
 - realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”
 - usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - pobyt w domach pomocy społecznej,
 - wsparcie asystenta rodziny,
 - poradnictwo i interwencja w rodzinach, w których występują dysfunkcje, tj. przeciwdziałanie przemocy domowej (Zespół Interdyscyplinarny), szeroko rozumiana praca socjalna prowadzona przez pracowników GOPSu,
 - pomoc obywatelom Ukrainy
2. System zabezpieczenia społecznego – wypłata świadczeń pieniężnych
 - świadczenia rodzinne, w tym zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych, zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze, zasiłki dla opiekuna, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie,
 - fundusz alimentacyjny,
 - dodatki mieszkaniowe,
 - realizacja ustawy „Za życiem”,
 - dodatek osłonowy,
 - bon energetyczny
3. Dodatkowa działalność GOPS – realizacja programów
 - Karta Dużej Rodziny,
 - Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych,
 - Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej,
 - Opieka Wytchnieniowa dla jednostek samorządu terytorialnego
 - Taksówka Społeczna w Gminie Brzuze.

Środki finansowe wydatkowane na zadania z zakresu polityki społecznej w 2024 roku wyniosły 6.539.639 zł. Poziom wydatków w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o kwotę 1.456.377 zł.

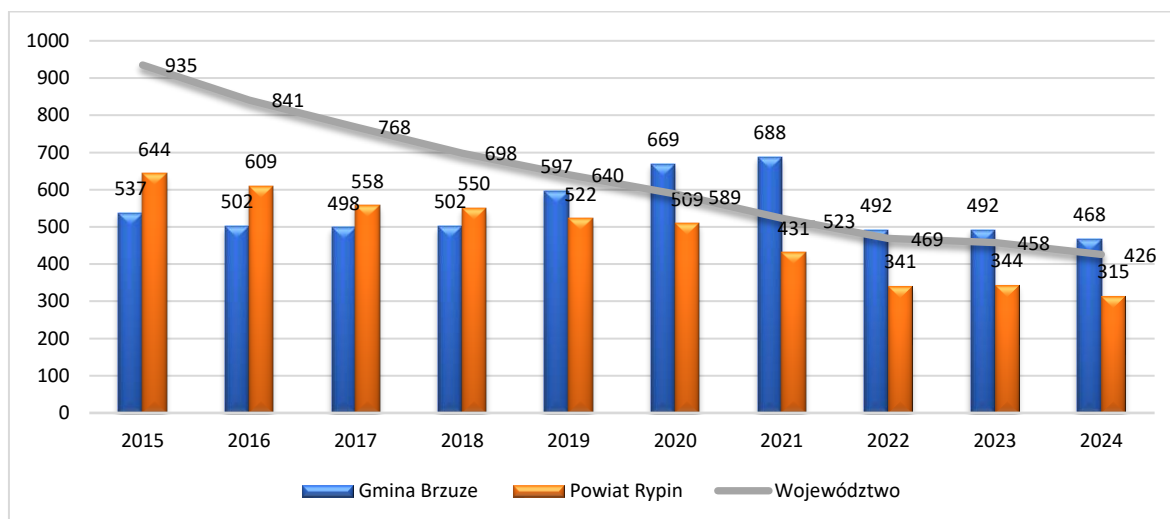
- W dziale 855 - Rodzina - wydatkowano 3.995.385 zł, co stanowi 61,09% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej, w tym świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze, wynagrodzenie dla asystenta rodziny, składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne. Koszt wydatków w tym dziale wzrósł od zeszłego roku o kwotę 811.897 zł.
- W dziale 852 – Pomoc społeczna - wydatkowano 2.337.013 zł, co stanowi 35,74 % ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej, w tym zasiłki stałe, składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające zasiłek stały, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, dodatki mieszkaniowe, utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomoc w zakresie dożywiania, koszt pobytu trzech osób w domach pomocy społecznej, pobyt jednej osoby bezdomnej w schronisku, wypłata dodatków osłonowych oraz bonu energetycznego. Koszt wydatków wzrósł od zeszłego roku o kwotę 754.421 zł.

4.11.1 Realizacja ustawy o pomocy społecznej

W 2024 roku z pomocy materialnej i usługowej świadczonej na podstawie ustawy o pomocy społecznej skorzystały łącznie 468 rodziny, które otrzymały pomoc na podstawie wydanej decyzji, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego. W stosunku do 2023 roku liczba ta zmniejszyła się o 24 rodziny. Poniżej zaprezentowano w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć, wskaźnik deprywacji lokalnej, liczby długotrwale korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć i grupy wiekowe, liczby rodzin i osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, liczby osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, wskaźniki pracy socjalnej.

Osoby korzystające ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji, na tle „średniej” z powiatu i województwa (średnia stanowi iloraz osób korzystających ze świadczeń w ramach pomocy społecznej i liczby jednostek samorządu terytorialnego, na terenie powiatu rypińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina	537	502	498	502	597	669	688	492	492	468
Powiat	644	609	558	550	522	509	431	341	344	315
Województwo	935	841	768	698	640	589	523	469	458	426

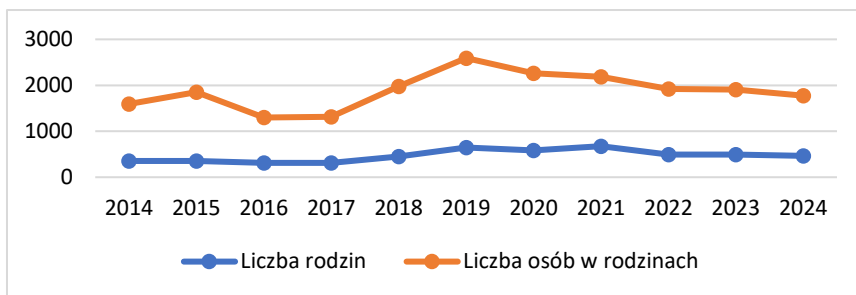

Osoby korzystające ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji, na tle średniej z powiatu i województwa

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa emocjonalnego jak również jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Poniżej przedstawiono liczbę osób i rodzin, korzystających ze wsparcia w ramach pracy socjalnej i świadczeń z pomocy społecznej, na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w gminie Brzuze.

Rodziny i osoby w rodzinach, którym udzielono wsparcia w ramach ustawy o pomocy społecznej

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2014	353	1240
2015	351	1502
2016	312	987
2017	314	1004
2018	453	1129
2019	649	1943
2020	586	1676
2021	675	1952
2022	492	1430
2023	492	1412
2024	468	1305

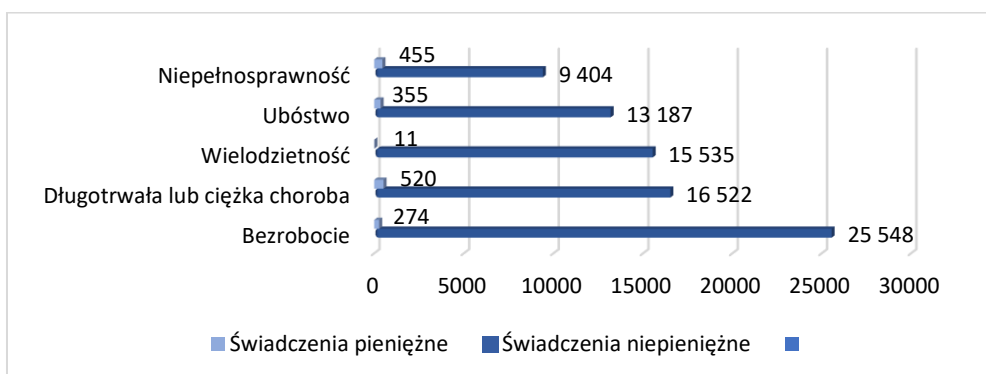

Rodziny i osoby korzystające ze wsparcia w ramach ustawy o pomocy społecznej

Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej, prawo do pomocy przysługuje w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy domowej, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zdarzenie losowe i klęska żywiołowa, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Świadczenia w ramach pomocy społecznej w 2024 r.

Powód przyznania	Ogółem	Świadczenia niepieniężne	Świadczenia pieniężne
Bezrobocie	25 882	25 548	274
Długotrwała lub ciężka choroba	17 042	16 522	520
Wielodzietność	15 546	15 535	11
Ubóstwo	13 542	13 187	355
Niepełnosprawność	9 859	9 404	455

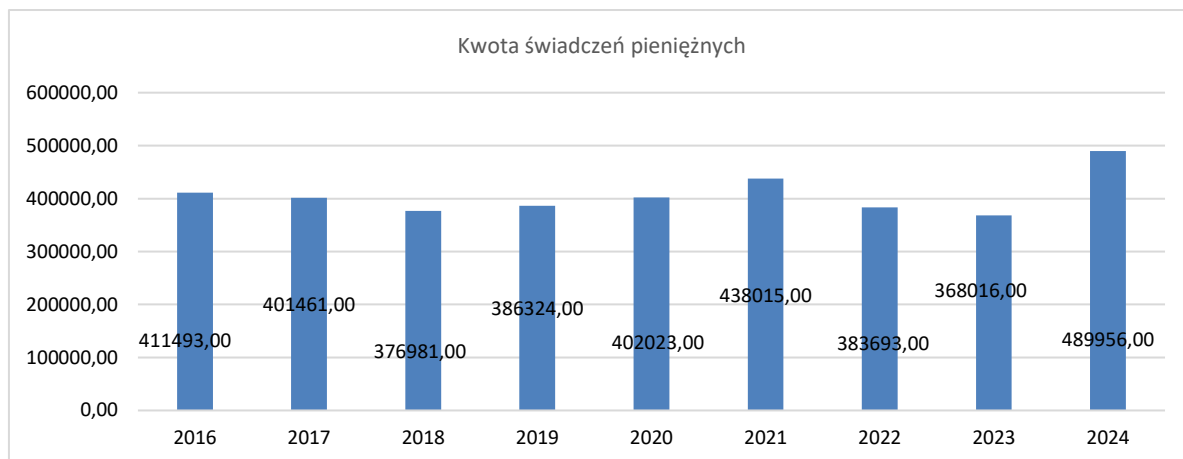
Przyczyny korzystania ze świadczeń

Świadczenia pieniężne i niepieniężne

Prawo do ubiegania się o przyznanie świadczeń w ramach ustawy o pomocy społecznej przysługuje osobom samotnym, których dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, tj. 776,00 zł miesięcznie oraz rodzinom, u których dochód nie przekracza 600,00 zł na osobę w rodzinie miesięcznie. Poniżej zaprezentowano w formie tabelarycznej dane dotyczące kosztu świadczeń oraz wypłaty świadczeń pieniężnych, w tym koszt składek zdrowotnych oraz pomoc rzeczowa.

Koszt świadczeń z pomocy społecznej

Rok	Koszt świadczeń [zł]
2014	466.039
2015	390.597
2016	411.493
2017	401.461
2018	376.981
2019	386.324
2020	402.023
2021	438.015
2022	383.693
2023	368.016
2024	489.956

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

Osoby z orzeczeniem o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osoby powyżej 60 i 65 r.ż., w przypadku braku dochodu lub posiadające dochód niższy od ustawowego kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej lub pozostającej w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kryterium dochodowego, ma prawo ubiegać się o zasiłek stały, na czas nieokreślony lub zgodny z terminem ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Od kwoty wypłaconego zasiłku stałego odprowadza się składkę ubezpieczenia zdrowotnego.

Wypłata zasiłków stałych

Rok	Liczba rodzin	Kwota świadczeń w [zł]
2017	39	191.452
2018	42	202.819
2019	38	203.650
2020	35	209.808
2021	37	210.119
2022	36	242.103
2023	39	246.366
2024	38	346.848

W przypadku wystąpienia trudnej sytuacji życiowej, osoby i rodziny z terenu gminy Brzuze mają prawo skorzystać ze wsparcia pieniężnego w ramach pomocy społecznej w postaci zasiłku celowego, specjalnego zasiłku celowego oraz świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności z programu „Posiłek w szkole i w domu”. Przedstawione poniżej dane w formie tabelarycznej, uwzględniają trend spadku liczby osób i rodzin korzystających z tej formy wsparcia.

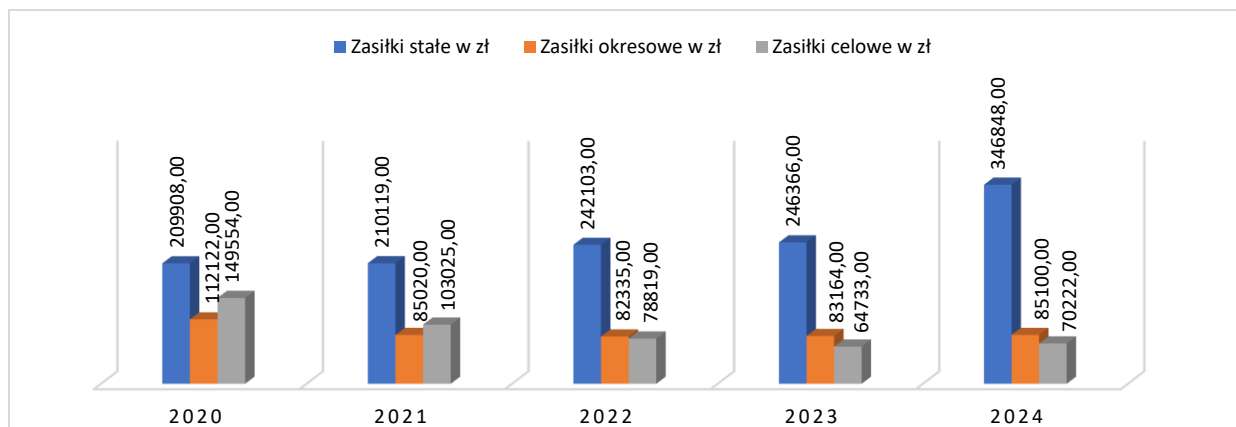
Zasiłki celowe

Rok	Liczba rodzin	Kwota świadczeń [zł]
2017	131	73.794
2018	133	79.142
2019	133	85.542
2020	254	149.554
2021	199	103.025
2022	111	78.819
2023	83	64.733
2024	95	70.222

Osoby i rodziny, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego, pozostające w trudnej sytuacji materialnej, mają prawo ubiegać się o przyznanie zasiłku okresowego. Na terenie gminy Brzuze widoczny jest trend spadku liczby rodzin korzystających ze wsparcia w postaci zasiłków okresowych.

Zasiłki okresowe

Rok	Liczba rodzin	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń [zł]
2017	86	403	150.293
2018	75	300	107.885
2019	65	276	106.609
2020	75	303	112.122
2021	63	221	85.020
2022	50	186	82.335
2023	43	153	83.164
2024	42	162	85.100

Wydatki na wypłatę zasiłków celowych, okresowych i stałych w latach 2020 - 2024

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Gmina Brzuze oferuje usługi opiekuńcze, które stanowią jedną z form pomocy udzielanej w ramach systemu wsparcia socjalnego. Z usług mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami, a także osoby chore krótkoterminowo lub przewlekle, osoby starsze i osoby samotne, jeśli potrzebują na co dzień pomocy innych osób, a nie mogą jej uzyskać od osób, które wspólnie z nią mieszkają (np. równie chory współmałżonek) i innych członków rodziny, tzw. wstępnych i zstępnych, czyli dzieci, wnuków, siostr, braci, dalszej rodziny.

W gminie Brzuze zatrudniona jest jedna opiekunka środowiskowa w pełnym wymiarze godzin pracy. Liczba osób potrzebujących pomocy powoduje konieczność zatrudnienia osób bezrobotnych z kwalifikacjami opiekunki w formie stażu.

Osoby korzystające z usług opiekuńczych

Rok	Liczba osób	Liczba zrealizowanych godzin wsparcia
2014	9	1319
2015	11	1715
2016	12	3036
2017	16	2730
2018	17	2802
2019	20	1673
2020	19	2024
2021	19	2492
2022	25	3774
2023	24	2910
2024	28	3018

Kolejną formą wsparcia i pomocy zaadresowaną do znaczącej grupy mieszkańców gminy Brzuze, jakimi są osoby dotknięte długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością, jest możliwość korzystania ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, Gmina Brzuze pozyskuje środki finansowe w ramach zadań zleconych, na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, w ramach których wsparcie prowadzą: logopeda, pedagog, fizjoterapeuta oraz pracownik socjalny. Zadanie realizowane jest od 2016 roku.

Rok	Liczba osób	Liczba godzin wsparcia udzielonego przez specjalistów			
		Logopeda	Pedagog	Fizjoterapeuta	Pracownik socjalny
2019	10	468	352	606	352
2020	11	492	345	252	352
2021	11	508	576	480	294
2022	9	460	374	308	138
2023	12	492	430	188	0
2024	12	584	336	231	0

Program „Posiłek w szkole i w domu”

Głównym założeniem Programu jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Ze środków przekazanych w ramach Programu gmina Brzuze udziela wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy:

1. dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
2. uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej (szkoły specjalne),
3. osobom starszym i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

- w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Program dofinansuje także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie samodzielnie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku.

Program zapewnił ponadto pozyskanie dodatkowych środków na dowóz posiłków - w ramach modułu drugiego Wójt gminy Brzuze pozyskał zwiększenie dotacji do 5% środków finansowych z przeznaczeniem na dowóz posiłków w gminie dla osób, które same nie mogą odebrać posiłku bądź skorzystać w miejscu przygotowania posiłku, w szczególności dla osób starszych, chorych, niepełnosprawnych.

W 2021 roku Rada Gminy Brzuze podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia programu osłonowego, który określa zasady dożywiania uczniów w szkole i wprowadza dopłaty do każdego posiłku, gdy dochód rodziny przekracza kryteria dochodowe określone na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Od 2019 roku osoby samotne starsze i niepełnosprawne mogą pobierać posiłki ze stołówki szkolnej odpłatnie lub bezpłatnie, w przypadku gdy kwalifikują się dochodowo do tej formy wsparcia.

Dzieci i osoby dorosłe korzystające z pomocy w postaci dożywiania

Rok	Dożywianie w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”		Posiłki odpłatne	
	Liczba dzieci	Liczba osób dorosłych	Liczba dzieci	Liczba osób dorosłych
2019	186	13	212	0
2020	233	17	245	23
2021	215	10	323	14
2022	209	10	240	30
2023	218	11	199	28
2024	230	5	215	35

Wypłata świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności z programu „Posiłek w szkole i w domu”

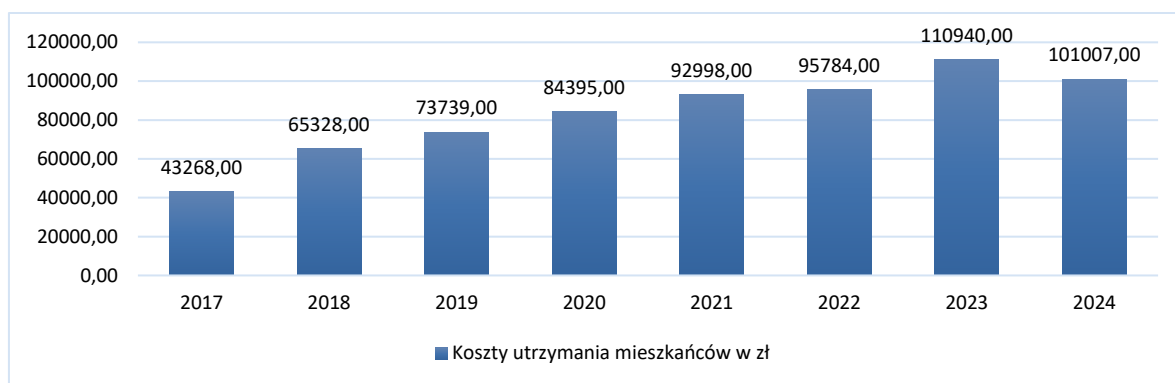
Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba osób w tych rodzinach	Kwota świadczeń [zł]
2019	97	188	43.467,00
2020	159	561	104.934,25
2021	150	500	56.412,00
2022	65	118	30.585,00
2023	58	103	28.000,00
2024	63	111	30.804,11

Pobyt w domach pomocy społecznej

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez wyspecjalizowane placówki. Gmina Brzuze pokrywa część kosztów pobytu dwóch mieszkańców gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację zdrowotną i opiekuńczą, przebywają w domach pomocy społecznej w Wąbrzeźnie oraz Kutnie.

Odpłatność Gminy za pobyt w domach pomocy społecznej

Rok	Liczba osób	Koszty utrzymania w zł
2017	2	43.268
2018	2	65.328
2019	3	73.739
2020	3	84.395
2021	3	92.998
2022	3	95.784
2023	3	110.940
2024	3	101.007

Odpłatność gminy za pobyt w domach pomocy społecznej

Wsparcie asystenta rodziny i rodzinna piecza zastępcza

Jednym z kolejnych zadań Ośrodka Pomocy w ramach szeroko rozumianej pracy socjalnej jest realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa obliguje do podjęcia oraz realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin w Gminie Brzuze. W ramach realizacji Programu od 2013 roku w gminie Brzuze pracuje asystent rodziny, który w 2023 roku obejmował swoim wsparciem łącznie 15 rodzin. Zgodnie z w/w ustawą asystent rodziny swoim wsparciem może objąć maksymalnie 15 rodzin. Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie.

W gminie Brzuze w latach 2017-2023 objętych pomocą asystenta było 53 rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, których sytuacja na bieżąco jest monitorowana pod kątem sprawowania opieki nad dziećmi. Trudności i problemy tych rodzin wynikają przeważnie z niskich kompetencji wychowawczych, eurosieroctwa, rozbicia rodziny, przemocy, uzależnień, chorób psychicznych i bezrobocia.

W 2023 roku dwoje dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej. Pięcioletnia dziewczynka przebywa w rodzinie spokrewnionej, natomiast siedemnastoletnia dziewczyna przebywała do 18 r.ż. w placówce opiekuńczej. Koszt utrzymania w placówce za 2023 rok wyniósł 4.174 zł.

W roku sprawozdawczym dwuletnie dziecko zostało umieszczone w pogotowiu opiekuńczym i przebywa nadal. W 2024 roku koszt pobytu dziecka w pieczy zastępczej wyniósł 3.193,79 zł.

Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2024

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2019	16	23
2020	14	31
2021	12	29
2022	13	32
2023	18	38
2024	15	32

Zespół interdyscyplinarny

Ważnym elementem oddziaływania na rodzinę, w której dochodziło do przemocy domowej, były działania podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny, w oparciu o nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. W skład zespołu wchodzi pracownicy ośrodka pomocy, funkcjonariusz policji, dyrektor szkoły, pedagog szkolny, pielęgniarka.

W 2023 roku prowadzono 4 procedury Niebieskie Karty. Natomiast w 2022 roku prowadzonych było 11 procedur Niebieskie Karty. W 2024 roku prowadzono 6 procedur Niebieskie karty.

Gmina Brzuze na podstawie porozumienia ze starostwem powiatowym współfinansuje utrzymanie mieszkania interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy domowej. Ponadto o formach wsparcia i miejscach pomocy dla osób przeżywających trudności, wynikające z przemocy domowej, udzielane są informacje w materiałach promocyjnych, które rozdawane są mieszkańcom gminy podczas różnych spotkań, jak również w szkołach i ośrodkach zdrowia.

Pomoc obywatelom Ukrainy

W 2022 roku, do Polski przebyli obywatele Ukrainy w celu znalezienia bezpiecznego azylu i ucieczki przed wojną. W związku z koniecznością zabezpieczenia ich potrzeb rząd polski podjął ustawę z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Dokument regulował sytuację prawną obywateli Ukrainy oraz wprowadził między innymi możliwość ubiegania się o przyznanie świadczeń pieniężnych oraz wsparcie finansowe dla osób fizycznych i instytucji, deklarujących zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia dla obywateli Ukrainy. Rada ministrów na podstawie rozporządzenia określiła koszt całodobowego wyżywienia i zakwaterowania na kwotę 40 zł za osobodzień.

W gminie Brzuze w 2022 r. przebywało na czas określony 20 obywateli Ukrainy (w tym 10 dzieci), którzy opuścili swój kraj w związku z konfliktem zbrojnym. 14 obywateli Ukrainy ubiegało się o przyznanie jednorazowego świadczenia pieniężnego w kwocie 300,00 zł na osobę, na łączną kwotę 4.200,00 zł. Ponadto 2 mieszkańców gminy Brzuze zapewniło zakwaterowanie i wyżywienie dla 3 rodzin z Ukrainy, tj. 6 osób dorosłych i 7 dzieci. Świadczenia pieniężne z tego tytułu wypłacono dla 2 gospodarstw domowych na łączną kwotę 27.280 zł. Obywatele Ukrainy przebywający na terenie gminy Brzuze nie ubiegali się o przyznanie świadczeń na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Natomiast 2 rodziny, w tym 6 dzieci, nabyły prawo do świadczeń rodzinnych, w związku z czym wydatkowano kwotę 4.628 zł. Obywatele Ukrainy przebywali tylko i wyłącznie w kwaterach prywatnych. Gmina Brzuze nie ubiegała się o świadczenie z tytułu zakwaterowania i wyżywiania w lokalach należących do samorządu terytorialnego.

Ponadto w marcu 2022 roku gmina Brzuze zorganizowała zbiórkę w ramach pomocy humanitarnej dla Ukrainy. Zebrano łącznie 51 kartonów, w tym: 27 kartonów z żywnością, 21 kartonów ze środkami higieny, 1 karton z kocami oraz 2 kartony z lekami przeciwbólowymi, latarkami, świecami i środkami opatrunkowymi.

W 2023 roku na terenie gminy Brzuze przebywało 2 obywatele Ukrainy, którzy opuścili swój kraj w związku z konfliktem zbrojnym. Osoby te otrzymały wsparcie w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w kwocie 600,00 zł łącznie, zasiłek okresowy w wysokości 352,20 zł na okres dwóch miesięcy oraz zasiłek stały dla osoby w wieku 76 lat na okres od 23.02.2023 do 31.12.2023 w łącznej kwocie 3.597,48 zł. Osoba pobierająca zasiłek stały została objęta wsparciem w postaci ubezpieczenia zdrowotnego. Wyżej wymieniona rodzina nadal przebywa na terenie gminy Brzuze.

Obywatelka Ukrainy pobrała zasiłek stały z tytułu wieku w 2024 roku za okres styczeń-marzec, w kwocie 3.000,00 zł oraz składkę zdrowotną w kwocie 295,00 zł.

4.11.2 System zabezpieczenia społecznego

Osoby i rodziny z terenu gminy Brzuze korzystają ze wsparcia systemu zabezpieczenia społecznego. System opiera się na wypłacie świadczeń pieniężnych, które stanowią wsparcie finansowe dla osób i rodzin.

Świadczenia rodzinne

Ustawa o świadczeniach rodzinnych gwarantuje wypłatę zasiłków rodzinnych z dodatkami, jak również możliwość pobierania świadczeń opiekuńczych z tytułu niepełnosprawności, w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego. Prawo do ubiegania się o przyznanie zasiłku rodzinnego z dodatkami oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego, przysługuje osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie miesięcznie nie przekracza 674 zł oraz 764 zł w przypadku rodzin, w których znajduje się osoba niepełnosprawna. Świadczenie pielęgnacyjne oraz zasiłek pielęgnacyjny przysługuje osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom bez względu na dochód rodziny.

Poniżej zamieszczone dane tabelaryczne prezentują spadkowy trend korzystania przez rodziny ze wsparcia pieniężnego w postaci zasiłków rodzinnych, jednakże widoczny jest wzrost kosztów wypłaty świadczeń opiekuńczych, który bezpośrednio wynika z sukcesywnego podnoszenia wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, jak również zwiększenia liczby osób, które rezygnują z zatrudnienia w celu świadczenia całkowitej opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym lub osobą zależną niepełnosprawną w stopniu znacznym, niezdolną do samodzielnej egzystencji.

Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacane w gminie Brzuze

Rok	Suma zasiłków rodzinnych [zł]	Liczba rodzin
2014	1.101.612	325
2015	1.009.080	286
2016	1.115.244	292
2017	1.085.253	266
2018	1.049.363	260
2019	938.359	231
2020	903.379	206
2021	792.624	179
2022	688.885	154
2023	564.087	117
2024	371.405	83

Świadczenia pieniężne opiekuńcze i pielęgnacyjne wypłacane w gminie Brzuze

Rodzaj świadczenia	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Zasiłek pielęgnacyjny [zł]	243.882	243.169	306.003	353.914	364.338	362.611	398.441	403.621
Świadczenie pielęgnacyjne [zł]	441.620	409.510	410.155	542.682	637.958	800.372	1.311.048	1.889.769
Specjalny zasiłek opiekuńczy [zł]	101.350	100.232	123.086	103.740	74.600	61.791	34.480	22.940

Fundusz alimentacyjny

Samotni rodzice, którzy pozostają w trudnej sytuacji materialnej, z uwagi na niepłacenie alimentów na dziecko, zasądzonych przez sąd od drugiego rodzica, mogą skorzystać ze wsparcia w postaci funduszu alimentacyjnego. Wpłata świadczenia odbywa się na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

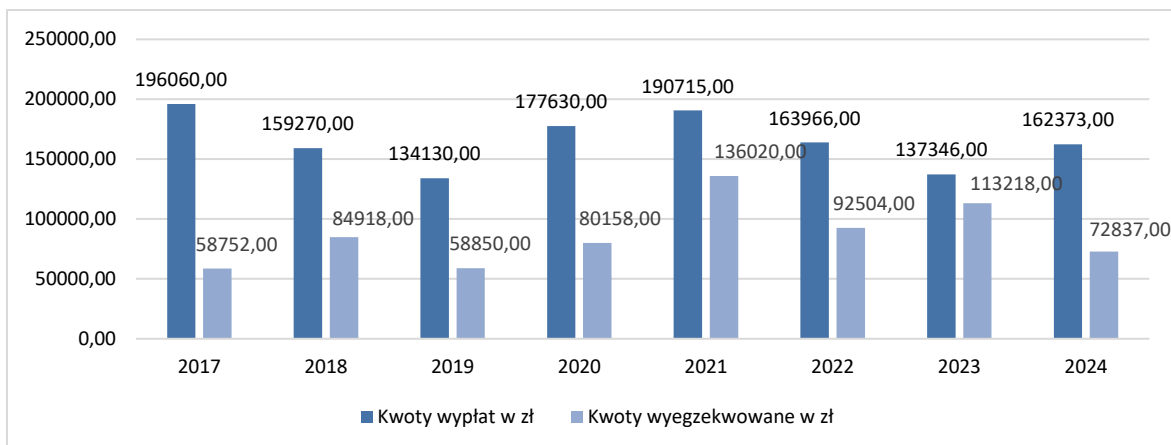
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacane w gminie Brzuze w latach 2017-2024

Rok	Wydatki [zł]	Liczba osób
2017	196.060	49
2018	159.270	41
2019	134.130	33
2020	177.630	41
2021	190.715	43
2022	163.966	36
2023	137.346	30
2024	162.373	31

Świadczenia pieniężne z funduszu alimentacyjnego, wypłacane rodzicom z dziećmi, podlegają ściągnięciu od rodzica objętego obowiązkiem alimentacyjnym, przez organy samorządowe i państwowe na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz kodeksu karnego. Ściągalność alimentów w gminie Brzuze w latach 2017-2024 prezentowała się następująco.

Kwoty wyegzekwowane od dłużników alimentacyjnych

Rok	Kwoty wyegzekwowane [zł]
2017	58.752
2018	84.918
2019	58.850
2020	80.158
2021	136.020
2022	92.504
2023	113.218
2024	72.837

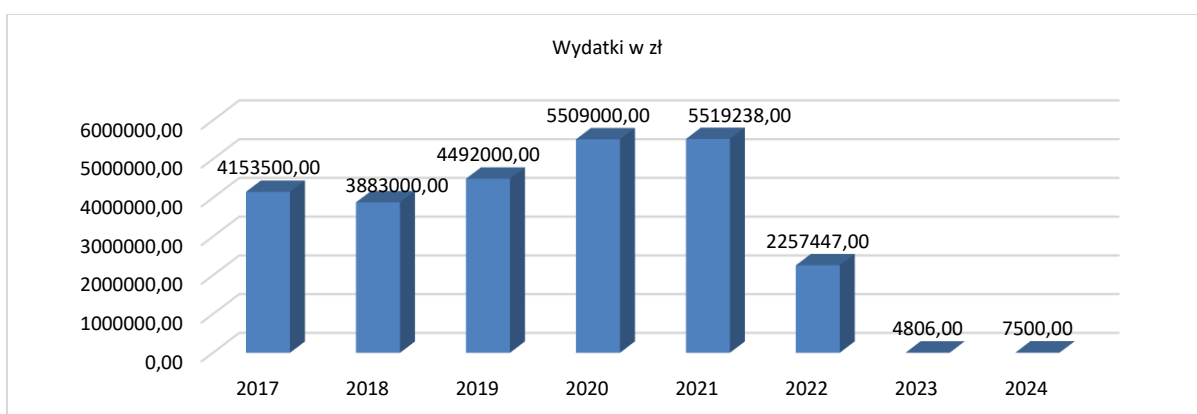
Porównanie kwot wypłaconych z funduszu alimentacyjnego względem kwot wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych

Świadczenie wychowawcze

Rodziny i samotni rodzice, którzy wychowują dzieci do 18 roku życia, pobierają świadczenie wychowawcze w ramach programu Rodzina 500+. Świadczenie wypłacane jest bez względu na dochód rodziny. Poniżej zaprezentowane wydatki na wypłatę świadczenia wychowawczego w latach 2017-2022. W 2022 świadczenie wychowawcze było wypłacane przez gminę Brzuze do maja 2022. Od czerwca 2022 rodziny z dziećmi ubiegają się o przyznanie świadczenia wychowawczego w ZUS-ie. W 2023 roku wypłacono świadczenie wychowawcze dla 4 rodzin, u których zachodzi koordynacja systemu zabezpieczenia społecznego, w związku z pracą za granicą kraju jednego z rodziców. Natomiast w 2024 roku wypłacono świadczenia dla dwóch rodzin.

Świadczenie wychowawcze – kwota świadczeń oraz liczba rodzin

Rok	Wydatki [zł]	Liczba rodzin
2017	4.153.500	692
2018	3.883.000	647
2019	4.492.000	748
2020	5.509.000	918
2021	5.519.238	919
2022	2.257.447	902
2023	4.806	4
2024	7.500	2

Świadczenia wychowawcze wypłacane w gminie Brzuze

Dodatki mieszkaniowe i dodatki energetyczne

Osoby i rodziny mają prawo ubiegać się o przyznanie prawa do dodatku mieszkaniowego. Wysokość świadczenia jest uzależniona od powierzchni użytkowej zajmowanego mieszkania oraz kryterium dochodowego, określonego na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Osoby uprawnione do ww. świadczenia miały prawo ubiegać się o dodatek energetyczny na podstawie ustawy Prawo energetyczne. W 2022 roku organ władzy państwowej zawiesił wypłatę dodatków energetycznych.

Dodatek mieszkaniowy i energetyczny w gminie Brzuze

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dodatki mieszkaniowe								
Liczba gospodarstw domowych	26	20	15	8	9	10	14	12
Kwota świadczeń [zł]	31.174	19.865	11.856	9.404	7.896	20.537	27.043	21.770
Dodatki energetyczne								
Liczba gospodarstw domowych	16	11	6	1	2	0	0	0
Kwota świadczeń [zł]	2.036	1.330	612	109	251	0	0	0

Realizacja ustawy „Za życiem”

W 2016 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Akt gwarantuje wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4.000,00 zł dla rodzin z dziećmi, z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. W gminie Brzuze wypłacono 3 świadczenia „za życiem”, 2 w 2019 roku oraz 1 w 2021. W latach 2022-2024 świadczenie nie było wypłacane.

Dodatek osłonowy

Świadczenie wypłacane jest na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym. Celem wypłaty świadczenia były wsparcie finansowe gospodarstw domowych, które ucierpiały z powodu podwyżek cen prądu, kosztów ogrzewania i zakupu żywności. Był to jeden z elementów rządowej tarczy antyinflacyjnej, który miał zniwelować rosnące ceny energii, gazu i żywności. Wnioski o przyznanie prawa do dodatku osłonowego można było składać w okresie od stycznia do października 2022 r. Gospodarstwa domowe, które ogrzewały dom/mieszkanie węglem miały prawo do wyższej kwoty dodatku osłonowego.

W gminie Brzuze o przyznanie dodatku osłonowego ubiegało się łącznie 1606 gospodarstw domowych, których dochód nie przekraczał 2.100,00zł dla osób samotnie gospodarujących oraz 1.500,00 zł na osobę w rodzinie. Dodatek osłonowy wypłacono na łączną kwotę 727.174,16 zł.

W 2023 roku świadczenie w postaci dodatku osłonowego nie było wypłacane.

Świadczenie w postaci dodatku osłonowego wypłacone zostało ponownie w I i II kwartale 2024 roku. Wsparciem objęto łącznie 596 gospodarstw domowych, na podstawie kryterium dochodowego z 2022 roku. Dodatek osłonowy wypłacono na łączną kwotę 240.118,69 zł.

Charakterystyka gospodarstw domowych ubiegających się o przyznanie dodatku osłonowego w 2022 i 2024 roku

Rodzaj gospodarstw domowych	Kwota dodatku dla gospodarstw ogrzewanych węglem [zł]		Liczba gospodarstw domowych		Kwota dodatku dla gospodarstw ogrzewanych innym paliwem [zł]		Liczba gospodarstw domowych	
	2022	2024	2022	2024	2022	2024	2022	2024
1 osobowe	500	286	364	168	400	228,80	93	19
2 – 3 osobowe	700	429	592	231	600	343,20	98	13
4 – 5 osobowe	1.062,50	607,75	349	135	850	486,20	55	13
6 osobowe i powyżej	1.437,50	822,25	48	14	1.150	657,80	7	3
Razem	x		1353	596	x		253	48

Dodatek węglowy

Kolejnym elementem tarczy antyinflacyjnej rządu było wprowadzenie dodatku węglowego dla gospodarstw domowych, które ogrzewały swoje domy/mieszkania węglem lub paliwami węglowymi. Wnioski o przyznanie prawa do dodatku węglowego można było składać w okresie od 18 sierpnia 2022 do 31 października 2022 r. Świadczenie przysługiwało jednorazowo w kwocie 3.000,00 zł, bez względu na dochód rodziny lub osoby samotnie gospodarującej.

O przyznanie dodatku węglowego ubiegało się łącznie 1641 jednoosobowych gospodarstw domowych oraz rodzin, na łączną kwotę 4.923.000 zł. W latach 2023-2024 dodatek węglowy dla gospodarstw domowych nie był wypłacany.

Dodatek dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła

W odpowiedzi na petycje osób i rodzin ogrzewających swoje domostwa innym paliwem, ustawą z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, rząd wprowadził dodatek dla gospodarstw domowych z tyt. wykorzystywania niektórych źródeł ciepła.

Wnioski o przyznanie świadczenia można było składać w okresie od października do listopada 2022 r. Dodatek przysługiwał jednorazowo bez względu na dochód osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, które wykorzystywały do ogrzewania pellet, gaz, drewno kawałkowe lub olej opałowy. Wysokość świadczenia uzależniona była od rodzaju źródła ciepła, tj. pellet – 3.000 zł, gaz – 500 zł, drewno kawałkowe – 1.000 zł oraz olej opałowy – 2.000 zł.

O przyznanie dodatku dla gospodarstw domowych z tyt. wykorzystywania niektórych źródeł ciepła ubiegało się 88 gospodarstw domowych, na łączną kwotę 186.500 zł.

W latach 2023-2024 nie wypłacano świadczeń w postaci dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła.

Wypłata dodatku dla gospodarstw domowych z tyt. wykorzystywania niektórych źródeł ciepła w gminie Brzuze w 2022 roku

Źródło ciepła	Liczba gospodarstw domowych	Kwota wypłaconych dodatków [zł]
Pellet	43	129.000
Gaz	7	3.500
Drewno kawałkowe	22	22.000
Olej opałowy	16	32.000
Suma	88	186.500

Dodatek elektryczny

Kolejnym elementem tarczy antyinflacyjnej rządu było podjęcie ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, w ramach której wprowadzono dodatek elektryczny dla gospodarstw domowych, które ogrzewają dom/mieszkanie urządzeniami elektrycznymi, tj. ogrzewanie elektryczne/bojler elektryczny, pompa ciepła. Dodatek elektryczny nie przysługiwał w przypadku, gdy gospodarstwo domowe wykorzystuje energię elektryczną pochodzącą z mikroinstalacji fotowoltaicznej. Wnioski o przyznanie prawa do dodatku elektrycznego można było składać w terminie od 1 grudnia 2022 do 1 lutego 2023 r. Dodatek elektryczny przysługiwał jednorazowo w kwocie 1.000 zł dla gospodarstw domowych, które w 2021 roku zużyły do 5 MWh energii elektrycznej oraz w kwocie 1.500 zł dla gospodarstw domowych, które zużyły w 2021 roku powyżej 5 MWh energii elektrycznej.

W gminie Brzuze o przyznanie dodatku elektrycznego ubiegało się łącznie 9 gospodarstw domowych, w tym sześć o przyznanie świadczenia w kwocie 1.000 zł oraz trzy w kwocie 1.500 zł. Wpłaty świadczeń dokonano w marcu 2023 r. na łączną kwotę 10.500 zł.

W 2024 roku świadczenie nie było wypłacane.

Bon energetyczny

Bon energetyczny jest jednorazowym dofinansowaniem dla gospodarstw domowych do rachunków za energię elektryczną, które przewiduje nowelizacja ustawy o bonie energetycznym oraz zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego.

Bon energetyczny przysługiwał za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r. każdemu gospodarstwu domowemu, jeśli jego miesięczne dochody nie przekraczały 2500 zł na osobę w gospodarstwie jednoosobowym oraz 1700 zł na osobę w gospodarstwie wieloosobowym.

Wysokość bonu zależy od ilości osób w gospodarstwie domowym:

- 300 zł dla gospodarstw 1-osobowych,
- 400 zł dla 2-3 osobowych,
- 500 zł dla 4-5 osobowych,
- 600 zł dla 6-osobowych i większych.

Wysokość bonu energetycznego jest zależna także od głównego źródła ogrzewania gospodarstwa domowego. Gospodarstwom domowym, których główne źródło ogrzewania jest zasilane energią elektryczną (pompa ciepła/ bojler elektryczny), przysługuje bon energetyczny w podwyższonej wysokości. Warunkiem było wpisanie lub zgłoszenie takiego źródła do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) do 1 kwietnia 2024 r. – w przypadku źródeł już działających wcześniej, albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do CEEB.

Wysokość bonu energetycznego w podwyższonej kwocie będzie wynosić:

- 600 zł – gospodarstwu domowemu jednoosobowemu,
- 800 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 2 do 3 osób,
- 1000 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 4 do 5 osób,
- 1200 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z co najmniej 6 osób.

W 2024 roku wsparciem objęto łącznie 572 gospodarstwa domowe, na łączną kwotę 225.485,98 zł.

Wyplata bonu energetycznego dla gospodarstw domowych w gminie Brzuze

Rodzaj gospodarstw domowych	Wyplata bonu energetycznego [zł]	Liczba gospodarstw domowych	Wyplata podwyższonego bonu energetycznego [zł]	Liczba gospodarstw domowych
1 osobowe	53.678,82	181	2.473,53	5
2 – 3 osobowe	79.225,91	214	4.800,00	6
4 – 5 osobowe	65.821,52	138	5.801,92	6
6 osobowe i powyżej	12.489,41	21	1.194,87	1
Razem	211.215,66	554	14.270,32	18

4.11.3. Dodatkowa działalność GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzuzem, poza działalnością statutową, realizuje liczne programy i projekty, w ramach których oferuje dodatkowe formy wsparcia dla mieszkańców gminy Brzuze.

Karta Dużej Rodziny

Gmina Brzuze realizuje program rządowy „Karta Dużej Rodziny”. W ramach Programu rodziny wielodzietne wychowujące co najmniej troje dzieci lub rodzice którzy mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, mają prawo ubiegać się o przyznanie Karty Dużej Rodziny, na podstawie której są upoważnieni do zniżek w cenie towarów i usług.

Od 2022 roku znacznie wzrosła liczba osób i rodzin ubiegających się o przyznanie Karty Dużej Rodziny. Zwiększenie zainteresowania tą formą wsparcia wynika z możliwości ubiegania się na tej podstawie o przyznanie zwiększonego limitu energii elektrycznej do 3000 kWh, której koszt pozostanie na poziomie z poprzedniego roku.

Rodziny, które otrzymały Kartę Dużej Rodziny w gminie Brzuze

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób
2014	24	129
2015	22	114
2016	12	65
2017	8	33
2018	13	67
2019	55	148
2020	15	36
2021	7	19
2022	66	136
2023	58	139
2024	19	54

Realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych

Gmina Brzuze od kilku lat realizując programy przeciwdziałające uzależnieniom prowadzi punkt informacyjno-konsultacyjny, którego działalność finansowana jest ze środków pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Punkt funkcjonuje w oparciu o Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Osoby uzależnione i eksperymentujące z substancjami psychoaktywnymi, doznającymi przemocy domowej mogą skorzystać z pomocy w formie porad specjalistów i terapii, tj. psychoterapeuta, terapeuta uzależnień, prawnik. Prowadzone są warsztaty dla rodziców, podczas których rodzice otrzymują wiedzę na temat zagrożeń. Ponadto prowadzony jest Klub AA „OAZA”, w którym spotykają się osoby po ukończonym leczeniu odwykowym.

Porady udzielone osobom potrzebującym wsparcia oraz rozmowy motywujące prowadzone przez członków GKRPA

Rok	Liczba rodzin	Liczba rozmów motywujących prowadzonych przez GKRPA	Ogólna liczba porad udzielonych przez specjalistów
2018	41	64	398
2019	51	70	416
2020	34	62	340
2021	38	47	297
2022	31	48	202

2023	28	28	158
2024	27	52	240

Corocznie w ramach realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach działań profilaktycznych, współpracuje w organizacji biegów sztafetowych, przeglądu teatrów profilaktycznych oraz konkursów wiedzy pod nazwą Maraton Trzeźwości.

Asystent Osobisty Osób Niepełnosprawnych

Gmina Brzuze od 2020 roku realizuje program resortowy Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami”. W ramach dofinansowania gmina otrzymuje środki finansowe na zatrudnienie asystenta oraz pokrycie kosztów współpracy z osobami niepełnosprawnymi, tj. bilety, środki ochrony osobistej. Ze wsparcia w ramach programu korzystają osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności.

Osoby objęte wsparciem oraz wartość dofinansowania

Rok	Liczba osób objętych wsparciem	Wartość dofinansowania [zł]
2020	4	15.258,24
2021	5	35.858,82
2022	6	45.543,00
2023	6	44.810,00
2024	6	45.995,98

Opieka Wytchnieniowa

W 2024 roku Gmina Brzuze przystąpiła po raz pierwszy do realizacji programu „Opieka wytchnieniowa dla jednostek samorządu terytorialnego – edycja 2024”.

Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach przez zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponować będą czasem, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków.

Program adresowany jest do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- dziećmi do ukończenia 16. roku życia posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności lub
 - osobami niepełnosprawnymi posiadającymi:
 - orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności
 - orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- którzy wymagają usług opieki wytchnieniowej.

Program jest realizowany, w dwóch formach, w miejscu zamieszkania osoby wymagającej wsparcia:

- świadczenia usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego – do 12 godzin
- świadczenia usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całonocnego – powyżej 12 godzin i w nocy.

W 2024 roku wsparciem objęto 9 opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych. Łącznie zrealizowano 1112 godzin wsparcia w ramach pobytu dziennego oraz 8 dób pobytu całonocnego (tj. powyżej 12 godzin i w nocy).

W ramach programu sfinansowano w 100% wynagrodzenie dla 1 osoby świadczącej usługi opieki wytchnieniowej, na łączną kwotę 60.221,19 zł. Program będzie realizowany w latach kolejnych.

Kujawsko-Pomorska Teleopieka

W 2021 roku Gmina Brzuze przystąpiła do realizacji projektu pt. „Kujawsko-Pomorska Teleopieka”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym założeniem projektu jest wsparcie dla osób starszych, chorych przewlekle i samotnych, w ramach którego otrzymali urządzenie telekomunikacyjne, bezpośrednio monitorujące stan zdrowia osoby noszącej i zapewniające łączność z Telecentrum. W przypadku zagrożenia życia urządzenie powiadamia stosowne służby ratunkowe.

W 2021 roku ze wsparcia skorzystało łącznie 9 osób. Korzystanie z usługi jest nieodpłatne. Od początku realizacji projektu koszty wyniosły łącznie 3.280,07 zł, w tym 2.206,66 zł stanowi wkład własny.

W 2022 roku kontynuowano realizację projektu, 3 osoby zrezygnowały z użytkowania opaski, w związku z czym opaski przekazano kolejnym 3 osobom. W związku z realizacją projektu w 2022 roku wydatkowano kwotę 5.216,51 zł, w tym 2.966,87 zł stanowiło wkład własny.

Z dniem 31 grudnia 2023 roku zakończyła się realizacja pierwszej edycji projektu. W 2023 roku ze wsparcia skorzystało 8 osób. Całkowity koszt projektu w zeszłym roku wyniósł 6.294,80 zł, w tym 3.188,19 zł kwoty dofinansowania.

W 2024 roku zadanie nie było realizowane.

Taksówka społeczna w Gminie Brzuze

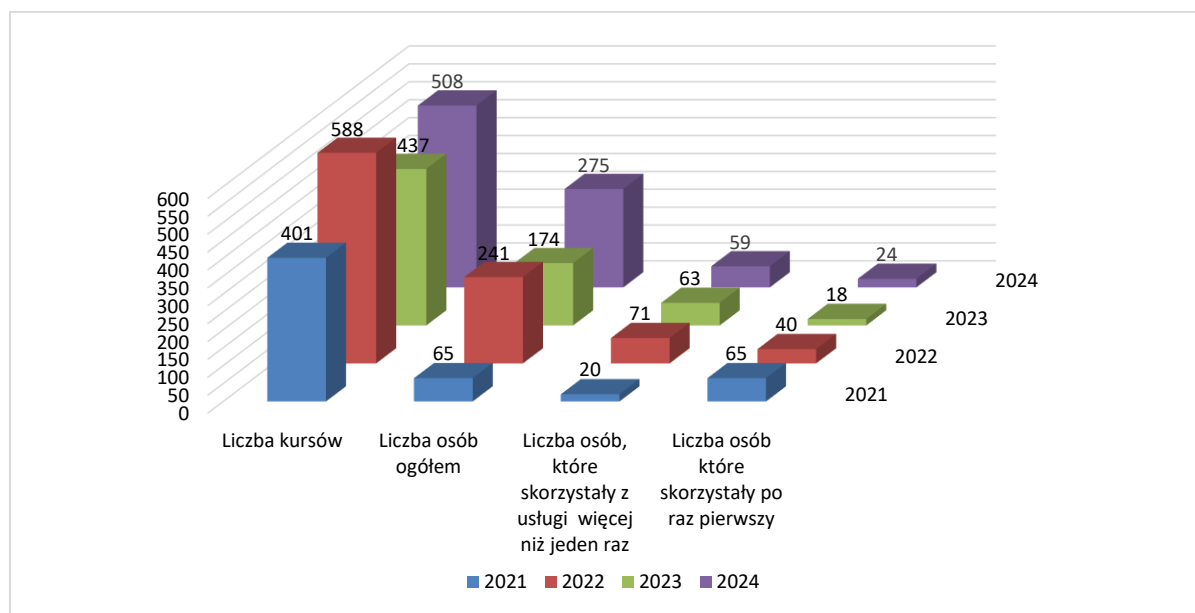
Projekt wdrożony w 2021 r. na podstawie umowy z PFRON. W ramach zadania zakupiony został 9-osobowy samochód z windą do transportu osób niepełnosprawnych. Pozyskane zostały również środki na zatrudnienie kierowcy i dyspozytora, na zakup paliwa oraz sprzętu biurowego.

W 2021 roku z oferowanej przez gminę usługi transportowej door-to-door skorzystało 65 osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, w tym osoby starsze, niepełnosprawne. Główne kierunki wyjazdów to Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Rypin. Zrealizowano łącznie 401 kursów. Większość kursów wiąże się z leczeniem oraz aktywizacją zdrowotną. Koszty realizacji projektu w 2021 wyniosły 243.231,01 zł, w tym kwota 173.517,22 zł przeznaczona była na zakup środka transportu z windą.

W 2022 roku zrealizowano łącznie 588 kursów dla 241 osób, w tym 40 osób które skorzystały z usługi po raz pierwszy, 71 osób skorzystało z usługi więcej niż jeden raz. Koszty realizacji projektu w 2022 roku wyniosły 79.815,46 zł.

Od 2023 roku zadanie w całości sfinansowane jest ze środków gminy Brzuze zgodnie z warunkami umowy w sprawie trwałości rezultatów projektu przez okres 26 m-cy od zakończenia realizacji projektu. W roku oceny zrealizowano łącznie 437 kursów dla 174 osób. 63 osoby skorzystały więcej niż jeden raz. Natomiast 18 osób skorzystało z usługi po raz pierwszy.

W 2024 roku zrealizowano łącznie 508 kursów dla 275 osób. 59 osób skorzystało z usługi transportu door-to-door więcej niż jeden raz. 24 osoby z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności skorzystały z usługi taksówki po raz pierwszy.

Osoby korzystające z usług taksówki społecznej

4.12. Edukacja

Prowadzenie szkół i przedszkoli należy do najważniejszych zadań gminy. Na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostrowitem, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Ostrowitem i Publiczne Przedszkole w Ostrowitem;
- Szkoła Podstawowa w Ugoszczu z 2 oddziałami przedszkolnymi;
- Szkoła Podstawowa w Radzynku z 2 oddziałami przedszkolnymi;
- Szkoła Podstawowa w Trąbinie z 1 oddziałem przedszkolnym.

W Przedszkolu w Ostrowitem realizowany jest proces wychowania przedszkolnego w trzech oddziałach przedszkolnych z ogólną liczbą 62 dzieci. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku. Obecnie dostępność miejsc przedszkolnych w Ostrowitem pokrywa w całości zapotrzebowanie mieszkańców w tym zakresie.

W 2024 roku w ramach inwestycji jednostek budżetowych wykonano:

1. Budowę oświetlenia terenu przy SP Radzynek na kwotę 48.365,71 zł w ramach tej inwestycji wykonano : prace ziemne koparko-ładowarką: w ramach zadania zakupiono artykuły elektryczne; wykonano montaż lamp i rozdzielni ; wykonano pomiary ochronne instalacji .
2. Ogrodzenie przy boisku wielofunkcyjnym w Ugoszczu w kwocie 29.500 zł.

Placówki oświatowe funkcjonują w budynkach będących własnością gminy, a przekazanych w trwały zarząd dyrektorom ww. szkół. Budynki szkolne spełniają podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Zaplecze lokalowe jest wystarczające, aby umożliwić wszystkim uczniom realizację podstawy programowej. Wszystkie szkoły podstawowe posiadają pracownię komputerowe i dostęp do sieci Internet. Rokrocznie dyrektorzy szkół zakupują oraz pozyskują w ramach różnych projektów środki na: wyposażenie pracowni, pomoce dydaktyczne, naukowe, sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych, biblioteki oraz zaplecze kuchenne do przygotowywania posiłków. Przy każdej szkole znajdują się boiska sportowe i place zabaw zapewniające uczniom bardzo dobre warunki w zakresie kultury fizycznej i rekreacji, którą można uprawiać na zewnątrz. W Ostrowitem znajduje się kompleks boisk *Orlik*. Zadania oświatowe realizowane przez Gminę Brzuze są finansowane z części oświatowej subwencji ogólnej oraz z dochodów własnych. Gmina występuje o dofinansowanie m.in. z rezerwy części oświatowej subwencji, z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

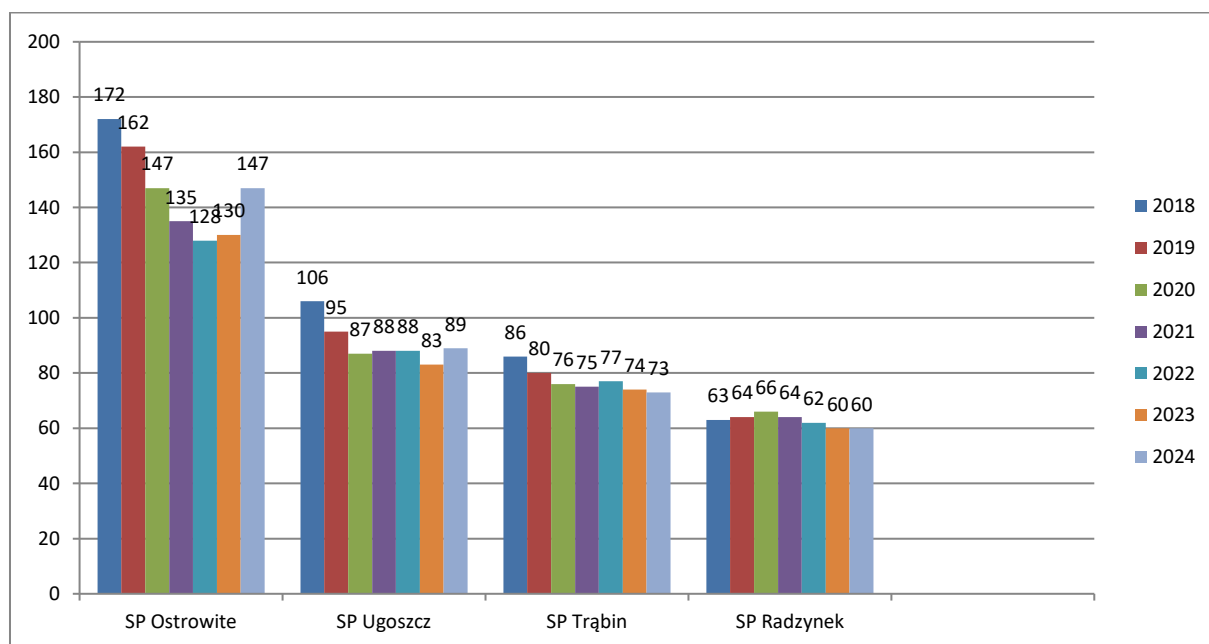
Podstawowe dane dotyczące funkcjonowania szkół w 2024 r.

Szkoły	ZS-P Ostrowite	SP Ugoszcz	SP Trąbin	SP Radzynek
Liczba uczniów	147	89	73	60
Liczba n-li w przeliczeniu na etaty	17,11	13,07	10,00	10,37
Budżet szkoły, wydatki ogółem	2.918.619,32	2.113.508,75	1.709.014,86	1.859.892,08
Koszt utrzymania 1 ucznia	19.854,55	23.747,28	23.411,16	30.998,20

Średni miesięczny koszt utrzymania 1 ucznia waha się od 19,85 tys. zł w Ostrowitem do 30,99 tys. zł w Radzynie. Do jednej klasy uczęszczało średnio 12 uczniów. Najwięcej w szkole w Ostrowitem średnio 19 uczniów w klasie, najmniej w szkole w Radzynie 7 uczniów. Przy szkołach podstawowych w Ugoszczu, Trąbinie i Radzynie funkcjonują oddziały przedszkolne.

Dzieci uczęszczające do szkół w latach 2018-2024

Lp.	Nazwa szkoły	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	ZS-P Ostrowite	172	162	147	135	128	130	147
2	SP Ugoszcz	106	95	87	88	88	83	89
3	SP Trąbin	86	80	76	75	77	74	73
4	SP Radzynek	63	64	66	64	62	60	60

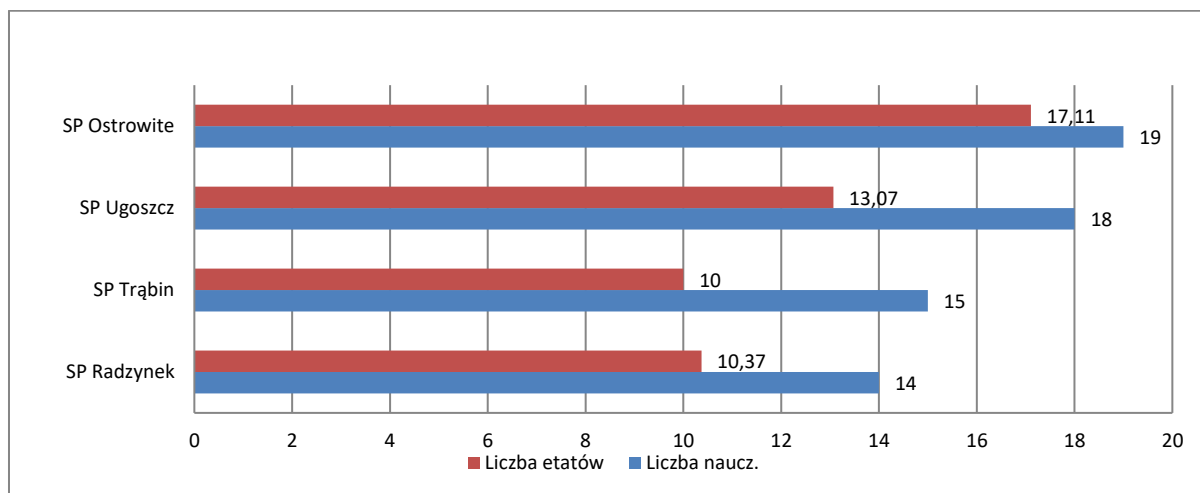

Liczba uczniów w szkołach w latach 2018-2024

W poszczególnych szkołach zatrudnienie nauczycieli na dzień 31.12.2024 r. przedstawiało się następująco:

1. ZS-P Ostrowite – 19 nauczycieli; w tym 17,11 etatów,
2. SP Ugoszcz – 18 nauczycieli; w tym 13,07 etatów,
3. SP Trąbin – 15 nauczycieli; w tym 10,00 etatów,
4. SP Radzynek – 14 nauczycieli; w tym 10,37 etatów.

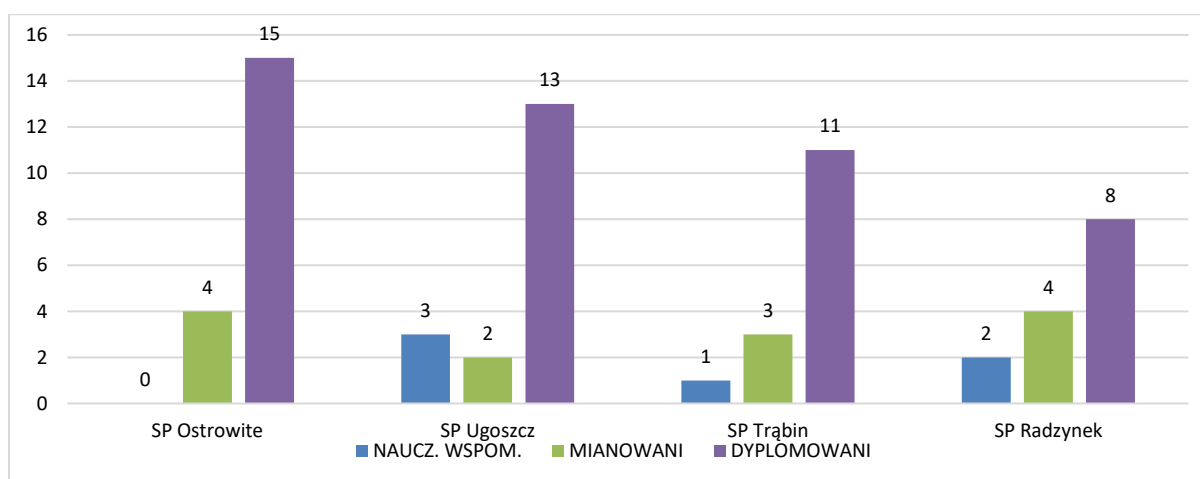
Zatrudnienie obsługi i administracji szkół w placówkach oświatowych wyniosło 21,75 etatów w tym: **3,50** etatów administracji i 18,25 etatów obsługi.

Zatrudnienie nauczycieli w szkołach na dzień 31.12.2024 r.

Zatrudnienie nauczycieli w szkołach wg grup awansu zawodowego na 31.12.2024 r.

Lp.	Nazwa szkoły	Nauczyciel wspomagający	Mianowani	Dyplomowani
1	ZS-P Ostrowite	0	4	15
2	SP Ugoszcz	3	2	13
3	SP Trąbin	1	3	11
4	SP Radzynek	2	4	8

Zatrudnienie nauczycieli w szkołach wg awansu zawodowego na dzień 31.12.2024 r.

Zarządzanie oświatą na poziomie przedszkoli

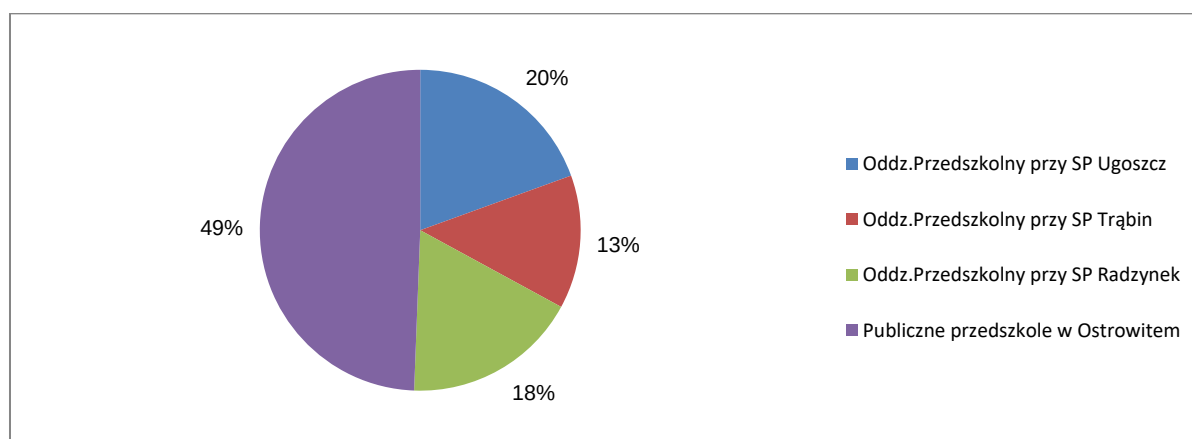
Sprawy związane z realizacją wychowania przedszkolnego regulują przepisy ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku. Gmina Brzuze realizuje proces wychowania przedszkolnego w oddziałach przedszkolnych znajdujących się w szkołach podstawowych oraz w nowo utworzonym przedszkolu w Ostrowitem od 01.09.2022 r.

Na terenie gminy Brzuze w 2019 r. było 8 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych z ogólną liczą dzieci 131 dzieci, w 2020 r. przy tej samej liczbie oddziałów uczęszczało 155 uczniów. W 2021 r. do 8 oddziałów przedszkolnych uczęszczało 168 dzieci a w 2022 r. do 31.08.2022 r. w 8 oddziałów przedszkolnych było 155 dzieci. Od dnia 01.09.2022 r. oddział przedszkolny w Ostrowitem został przekształcony w Publiczne Przedszkole w Ostrowitem, które wchodzi w skład nowo utworzonego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego W 2023 r. do przedszkola uczęszczało 61 dzieci (3 oddziały) przy zatrudnieniu 3 nauczycieli i 2,5 etatu obsługi a do 3 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych 83 dzieci (5 oddziałów) przy zatrudnieniu 5 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy.

W 2024r. do przedszkola uczęszczało 62 dzieci (3 oddziały) przy zatrudnieniu 3 nauczycieli i 2,00 etaty obsługi a do 3 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych 76 dzieci (5 oddziałów) przy zatrudnieniu 5 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy plus jeden etat obsługi- opiekunka dziecięca.

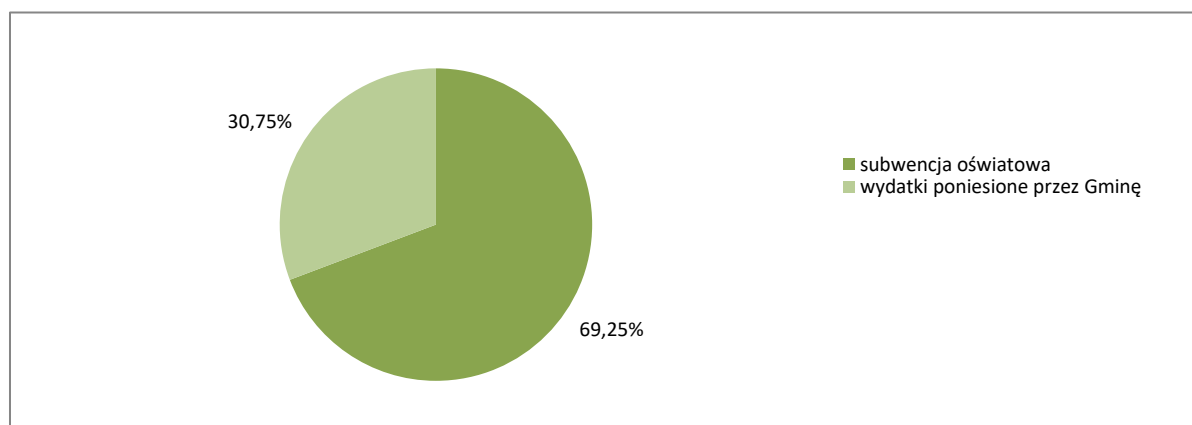
Wydatki poniesione na oddziały przedszkolne i przedszkole w latach 2019-2024

Lp.	Nazwa jednostki oświatowej	Wydatki poniesione w zł					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Oddział Przedszkolny przy SP w Ostrowitem (do 31.08.2022)	384.554,97	441.943,65	430.935,36	356.087,72	0,00	0,00
2.	Publiczne Przedszkole w Ostrowitem	0,00	0,00	0,00	248.231,51	630.661,38	743.133,98
2	Oddziały Przedszkolne przy SP w Ugoszczu	171.661,44	175. 658,19	190.591,09	181.402,64	259.392,21	292.919,19
3	Oddziały Przedszkolne przy SP w Trąbinie	69.179,81	74.476,70	90.204,96	123. 678,95	152.078,13	202.532,64
4	Oddziały Przedszkolne przy SP w Radzynku	133.196,91	143. 038,15	174.108,39	186. 675,19	219.322,90	265.976,73
	Razem	758.593,13	835.116,69	885.839,80	1.096.076,01	1.261.454,62	1.504.562,54

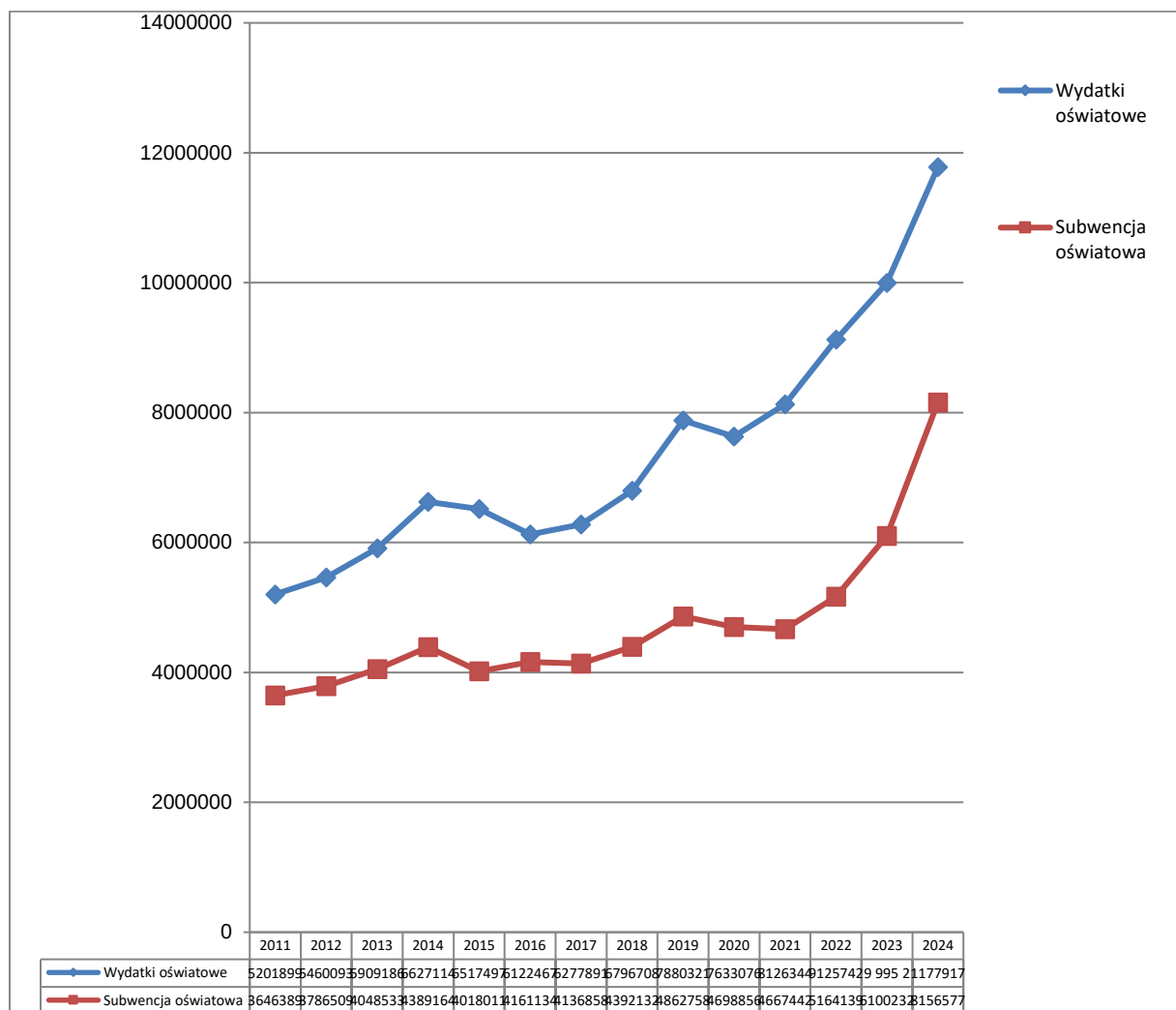

Wydatki poniesione na przedszkole i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w 2024 r.

W roku 2024 wydatki Gminy Brzuze na oświatę wyniosły ogółem **11 779 170,36 zł**. Wysokość subwencji oświatowej na zdania szkolne wyniosła **8 156.577,00 zł** (69,25%). Wydatki gminy wyniosły **3.622.593,36 zł** (30,75%).

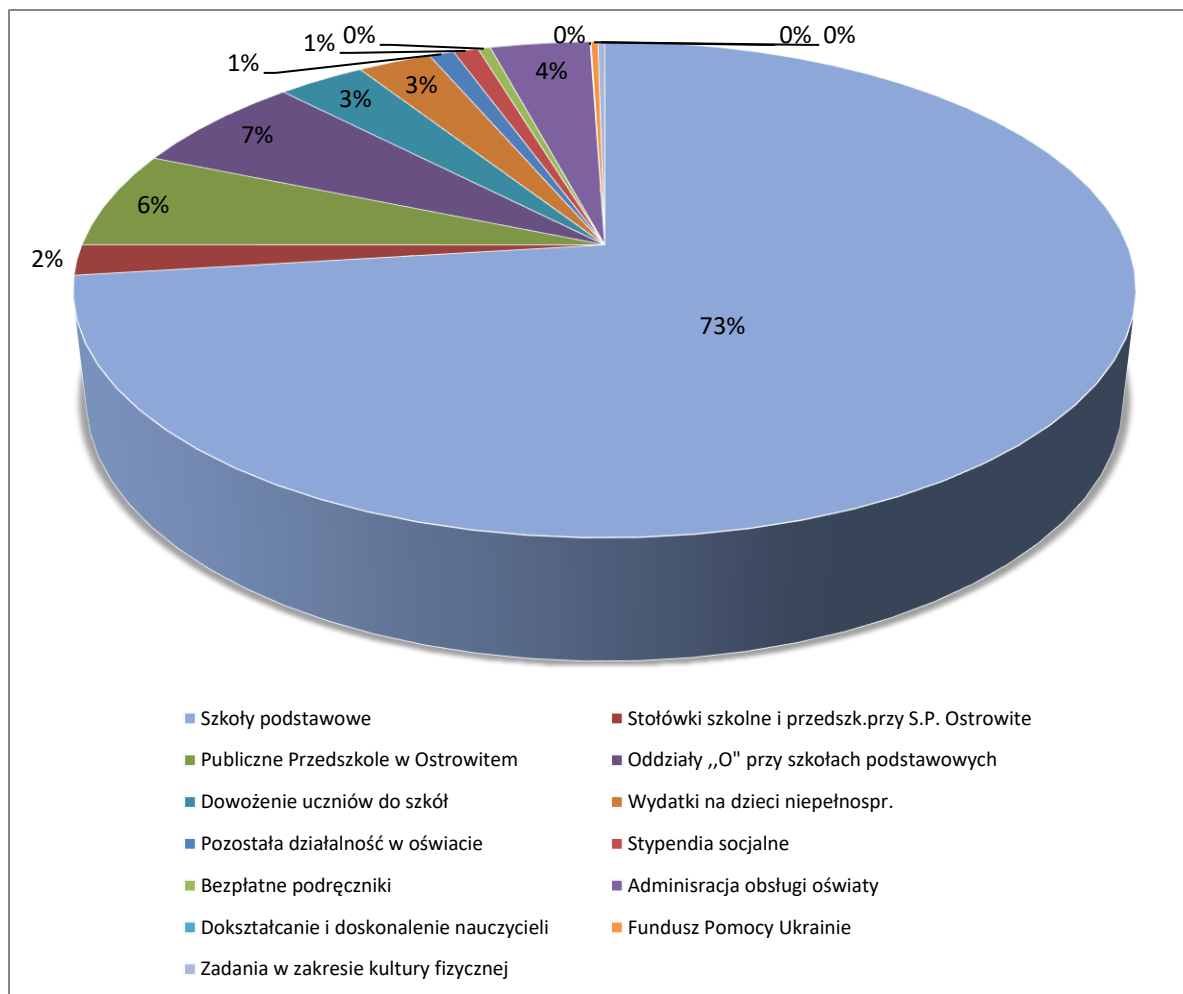
Źródła pokrycia wydatków oświatowych w 2024 r.

Udział subwencji oświatowej w wydatkach na oświatę w latach 2011-2024

Wydatki Gminy Brzuze poniesione na oświatę w 2024 r. wyniosły **11.779.170,36 zł**, w tym:

- Szkoły podstawowe – 8.601.035,01 zł
- Stołówki szkolne i przedszkolne przy Z S P w Ostrowitem – 234.501,45 zł
- Oddziały „O” przy szkołach podstawowych – 761.428,56 zł
- Publiczne Przedszkole w Ostrowitem – 743.133,98 zł
- Dowózienie uczniów do szkół – 372.175,24 zł
- Realizacji zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji (dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności) - w szkołach podstawowych – 313.534,60 zł
- Pozostała działalność w oświacie – 106.522,57 zł
- Stypendia socjalne – 105.896,00zł
- Wyposażenie szkół w bezpłatne podręczniki – 52.999,16 zł
- Wydatki na gminną administrację obsługi oświaty – 425.261,59 zł
- Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli – 4.150,20 zł
- Fundusz Pomocy Ukrainie – 29.032,00 zł
- Zadania w zakresie kultury fizycznej – 29.500,00 zł

Struktura wydatków na oświatę w 2024 r.

Dofinansowanie kosztów kształcenia pracowników młodocianych w 2024 r.

Wykonując obowiązki w zakresie wsparcia pracodawców w szkoleniu młodocianych pracowników zamieszkałych na terenie gminy Brzuze w roku 2024 rozpatrywano zgodnie z ustawą o systemie oświaty oraz ustawą Prawo oświatowe wnioski pracodawców o zwrot kosztów kształcenia młodocianych uczniów, którzy ukończyli przygotowanie zawodowe i zdali egzamin czeladniczy lub egzamin potwierdzający uzyskanie kwalifikacji zawodowych. Na realizację ww. zadania pozyskano środki z Funduszu Pracy. W 2024 roku naukę zawodu ukończyło (zdając egzamin czeladniczy) 3 młodocianych pracowników zamieszkałych na terenie Gminy Brzuze. Z dofinansowania w wysokości 31.282,23 zł skorzystało 3 pracodawców, którzy wykształcili 3 pracowników młodocianych zamieszkałych na terenie Gminy Brzuze w zawodach: ślusarz (1 pracownik), kucharz (1 pracownik), elektryk (1 pracownik).

Projekty i programy realizowane w placówkach oświatowych

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostrowitem

Zespół Szkolno- Przedszkolny Ostrowitem powstał z dniem 1 września 2022 roku, na mocy Uchwały nr XXXVI/215/2022 Rady Gminy Brzuze z dnia 27 kwietnia 2022 roku przez połączenie Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki i Publicznego Przedszkola.

W maju 2023 roku zostało uroczyste otwarte nowe przedszkole. Przebudowa części szkoły podstawowej wraz z rozbudową na cele przedszkolne realizowana była w latach 2021-2022. Gmina Brzuze pozyskała na ten cel środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

W Przedszkolu w Ostrowitem realizowany jest proces wychowania przedszkolnego w trzech oddziałach przedszkolnych z ogólną liczbą 68 dzieci. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku.

Obecnie dostępność miejsc przedszkolnych w Ostrowitem pokrywa w całości zapotrzebowanie mieszkańców w tym zakresie. W sierpniu 2023 roku zakończone zostały prace remontowe mające na celu naprawę utwardzonej nawierzchni placu manewrowego przed Szkołą. Inwestycja realizowana była ze środków Gminy Brzuze.

Realizowane zadania, akcje:

Zakończono realizację zadań z programów, projektów i zadań konkursowych:

Szkoła pamięta, Planeta Energii, WF z klasą, SKS, Góra grosza, Historionauci, Code Week, Dzień Praw Dziecka, Godzina Kodowania, Uczymy dzieci programować, Zdrowo jem, więcej wiem, Kangur Matematyczny, Włącz czytanie, Mała Książka – wielki człowiek, Klub Bezpiecznego Puchatka, Paczuszka dla maluszka.

Wyjazdy do Warszawy, Gdańska, Olsztyna, Olsztynka itd.

Znaczące sukcesy uczniów:

1. Wojewódzki Konkurs Interdyscyplinarny o Wielkich Polakach pt „Mikołaj Kopernik i jego czasy” - wyróżnienie.
2. Ogólnopolski Konkurs Przyrodniczy „Tajemnice Przyrody” – wyróżnienia ogólnopolskie.
3. XIX Ogólnopolska Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia – wyróżnienie.
4. Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego Forget-me- met – wyróżnienia.
5. Konkurs plastyczny pt. „Z funduszami unijnymi za pan brat”. Temat inwestycje i projekty realizowane na terenie gminy Brzuze z udziałem środków unijnych. Organizatorem konkursu było Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ - wyróżnienie
6. Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Mikołaju Koperniku. Patronat honorowy objął Minister Edukacji Narodowej – udział w etapie wojewódzkim.
7. Sukcesy uczniów w zawodach sportowych.
8. Edukacja regionalna – systematyczny udział uczniów w warsztatach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Dziedzictwa w Toruniu: „Cudze chwalicie, swego nie znacie - dziedzictwo archeologiczne Kujaw i Pomorza”.
9. Edukacja przyrodnicza - "EKO-CZAR" - zajęcia przyrodnicze w Kujawsko - Pomorskim Ośrodku Edukacji Ekologicznej i Ochrony Bioróżnorodności w " Eko- Czar" w Czarnym Bryńsku.
10. Zajęcia w pracowni ceramicznej „ Melerart”.
11. Udział w zajęciach mobilnego Planetarium Centrum Nauki Kopernik, które zawitało do Szkoły Podstawowej w Ugoszczu, w ramach projektu edukacyjnego Ministerstwa Edukacji i Nauki.
12. Międzynarodowy Konkurs Matematyczny - Kangur – wyróżnienie.
13. Praca członków koła misyjnego oraz adopcja duchowa i materialna dzieci z Kamerunu .

Projekty Szkoły Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Ugoszczu

"Mali Wielcy Odkrywczy" Fundacji PGNiNG Grupa Orlen

Celem programu Mali Wielcy Odkrywczy jest propagowanie edukacji przez zachęcanie dzieci do przeprowadzania doświadczeń. Program ma zainteresować dzieci nauką i wzbudzić w nich chęci do poznawania otaczającego je świata. Zajęcia są pełne eksperymentów, doświadczeń i praktycznych obserwacji. Treści podzielne zostały na trzy moduły: Drzewa, Woda, Miary. Oddział przedszkolny został wyposażony w Naukowe Pudełko, w którym znalazło się wiele przydatnych pomocy dydaktycznych umożliwiających przeprowadzenie ciekawych zajęć dla dzieci.

„Ratownicy Czytelnictwa”

III edycja - Radość płynie z czytania

Program jest realizowany przez Fundację Powszechnego Czytania. Zakłada podjęcie działań skierowanych do dzieci, rozwijanie kompetencji nauczycieli, inicjatywy czytelnicze skierowane do rodziców uczniów oraz budowanie wspólnoty szkolnej wokół czytelnictwa.

„Skąd się biorą produkty ekologiczne?”

Ogólnopolski program skierowany do dzieci 5 i 6 letnich, którego celem jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowania właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Przekazywano wiedzę o zdrowym stylu życia, zachowaniach służących i zagrażających zdrowiu. Dzieci miały przygotowywane zdrowe posiłki w oddziale, na które składały się przede wszystkim owoce i warzywa.

Lekcje o finansach

Gmina Brzuze złożyła wnioski w ramach Programu „Lekcje o finansach” – edycja 2024, którego przedmiotem było wsparcie realizacji działań z zakresu edukacji finansowej polegających na przeprowadzeniu wśród uczniów szkół podstawowych minimum 3 zajęć lekcyjnych z zakresu szeroko rozumianych finansów. Elementem Programu było także popularyzowanie wiedzy o instytucjach publicznych działających w obszarze finansów poprzez organizację wycieczek edukacyjnych. Wszystkie wnioski otrzymały dotację celową na realizację działań z zakresu edukacji finansowej.

Nasza szkoła uzyskała dofinansowanie na realizację zajęć oraz organizację 4 wycieczek edukacyjnych. Wysokość dofinansowania to 80% kosztów kwalifikowalnych. Uczniowie klas młodszych odwiedzili Bydgoszcz oraz stolicę Polski- Warszawę, w której wzięli udział w lekcji w Ministerstwie Finansów. Uczniowie klas V- VIII mieli okazję uczestniczyć w dwudniowych wyjazdach do Wrocławia oraz Lublina i Zamościa. Celem Programu „Lekcje o finansach” było rozbudzenie zainteresowania zagadnieniami finansowymi i podniesienie kompetencji finansowych uczniów.

Spotkanie z autorem książek dla dzieci – Grzegorzem Kasdepke

Grzegorz Kasdepke – jeden z najpopularniejszych polskich pisarzy dla dzieci i młodzieży. Ten wielokrotnie nagradzany autor bestsellerowych powieści spotkał się z uczniami naszej szkoły w Domu Kultury Osada w Ostrowitem.

W czasie spotkania prezentował swoje książki, czytał wybrane fragmenty i odpowiadał na pytania uczniów, które dotyczyły twórczości, inspiracji, ale także zainteresowań naszego Gościa. Nie zabrakło także chwili na indywidualną rozmowę w czasie wpisywania dedykacji i autografów do książek, w które licznie zaopatrzyli się nasi uczniowie.

Śladami Chopina

Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Brzuze wraz ze Szkołą Podstawową w Ugoszczu w roku szkolnym 2023/2024 realizowało projekt pn. „Śladami Chopina”. Projekt był finansowany w ramach konkursu „Fundacja PZU z kulturą” przez Fundację PZU.

Głównym celem projektu było uczczenie pobytu Fryderyka Chopina w Ugoszczu, Oborach i Gulbinach latem 1824 r. oraz zapoznanie uczniów z jego życiem i twórczością poprzez zorganizowanie wyjazdu do miejsca narodzin Fryderyka – Żelazowej Woli i Warszawy. Odbłyły się także wyjazdy do Sannik i Szafarni. Ponadto skupiano się na kształtowaniu umiejętności słuchania muzyki poważnej oraz wyobraźni muzycznej poprzez koncert muzyki poważnej dla społeczności lokalnej. Zapoznanie dzieci z kulturą wysoką dzięki zwiedzaniu muzeów i udziałem koncertach pianistycznych. Udział w działaniach projektu przygotował społeczność do uroczystości nadania imienia szkole. Całkowity finansowy koszt projektu wynosił 17 920 zł.

Nadanie Szkole Podstawowej w Ugoszczu imienia Fryderyka Chopina i odsłonięcie muralu

Uroczystość nadania imienia szkole i przekazania sztandaru odbyła się 19 kwietnia 2024 roku. To historyczna chwila dla szkolnej społeczności. Kolejnym ważnym punktem programu było uroczyste odsłonięcie muralu upamiętniającego dwusetną rocznicę pobytu Fryderyka Chopina w Ugoszczu. Pomysłodawcą tego wyjątkowego dzieła jest pan Jan Koprowski, wójt gminy Brzuze, a autorką pani Aleksandra Kubacka.

Sukcesy uczniów:

Konkurs "Mój wymarzony zawód" zorganizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu w ramach wojewódzkiej kampanii informacyjnej skierowanej do uczniów 7 i 8. klas szkół podstawowych – I miejsce w województwie, zdobył uczeń kl. VII. Laureat i finalista Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Powstaniu Warszawskim 2024- uczniowie kl. VII, I miejsce w kategorii klas 7 w Gminnym Konkursie Wiedzy o Kulturze i Historii Krajów Anglojęzycznych „Be COOLtural” Wyróżnienie w konkursie "Moja pasja i druk" organizowanym przez Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy Wyróżnienie w Wojewódzkim Internetowym Konkursie Wiedzy o Janie Pawle II "WSTAŃCIE, CHODŹMY!" Finalista Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego, Ogólnopolski Konkurs „Granty na zabytki – jak środki z UE zmieniają zabytki w mojej okolicy”. Uczennica klasy VII zdobyła III miejsce. Konkurs plastyczny ogłoszony przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w związku z jubileuszem 20 lat Polski w Unii Europejskiej. Powiatowy konkurs plastyczny „Wiersz kredką malowany” - II miejsce uczennica kl. VI. Stypendyści „Prymus Pomorza i Kujaw II” - 2 uczniowie, kl. VIII.

Szkoła Podstawowa w Trąbinie

Programy i projekty:

- Aktywny do kwadratu - Program Ministerstwa Sportu i Turystyki poprawiający sprawność fizyczną, aktywujący do zdrowego stylu życia i rozwijający talenty sportowe,
- Lekcje o finansach – zajęcia i wycieczki, które miały na celu rozbudzić w uczniach zainteresowania finansami,
- Aktywna tablica – rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów oraz wsparcie w zakupie nowoczesnych pomocy dydaktycznych,
- WF z AWF - *Aktywny powrót do Szkoły po pandemii* – mający na celu przeciwdziałanie skutkom bezczynności ruchowej oraz skutkom zdrowotnym izolacji społecznej,
- *Akademia Bezpiecznego Puchatka* - zajęcia związane z bezpieczeństwem na drodze, w domu, w szkole oraz w Internecie,
- *Szklanka mleka* - program promujący zdrowe odżywianie poprzez zachęcanie do spożywania produktów mlecznych,
- *Przyjazny tornister, Profilaktyka chorób pasożytniczych, Chroń się przed kleszczami wszystkimi sposobami* - prozdrowotne programy poszerzające wiedzę na temat zagrożeń, kształtowanie postaw asertywnych, dbanie o zdrowie i higienę.
- *Kodowanie na dywanie* - wprowadzanie dzieci w świat kodowania poprzez ruch i zabawę, kształtowanie logicznego, algorytmicznego myślenia, zadaniowego podejścia do stawianych problemów, pracy w zespole,
- Ogólnopolski projekt *Wychowanie przez czytanie*. Cała Polska czyta dzieciom – Fundacja ABC,
- *Zdrowie i życie, pierwsza pomoc* – zajęcia z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej mające na celu oswajanie dzieci z różnymi sytuacjami żywymi dotyczącymi zdrowia.
- *Każdy może zostać bohaterem* - pierwsza pomoc przedmedyczna.
- *Matematyka nie musi być trudna*.

Koła zainteresowań:

- Chór,
- Kółko teatralne,
- Kółko kucharskie,
- Kółko plastyczno-techniczne,
- Kółko taneczne, PCK,

- Zajęcia sportowe (np. *Szkółka kolarska, SKS*),

Dodatkowe zajęcia stwarzały warunki do poszukiwania, poznawania i rozwijania zainteresowań, poszerzania umiejętności oraz prezentowania ich podczas występów, konkursów i zawodów.

Uroczystości:

- Dzień Babci i Dziadka ,
- Dzień Ziemi,
- Maja,
- Piknik Rodzinny,
- DEN,
- Dożynki Gminne,
- Pasowanie na ucznia,
- Gminna uroczystość z okazji Narodowego Święta Niepodległości,
- Jasełka dla społeczności lokalnej.

Konkursy, zawody sportowe:

- Turniej wiedzy rolniczej (II miejsce),
- Powiatowy Konkurs poezji dziecięcej (II miejsce – kat klas I-III, II miejsce – kategoria klas IV-VIII),
- Turniej tenisa stołowego (I miejsce),
- Przegląd teatrów profilaktycznych (I miejsce),
- Mikołajkowy turniej piłki siatkowej (III miejsce),
- Młodzież zapobiega pożarom (III miejsce),
- Wdzięczni Bohaterom- Powstańcom Styczniowym (III miejsce),
- Maraton Trzeźwości,
- Olimpiada – Ruszaj z wiosną,
- Zawody piłki koszykowej

Akcje charytatywne – dają wspaniałe okazje do rozwijania empatii, poczucia odpowiedzialności społecznej, wzmacniają więzi i poczucie wspólnoty, uczą w jaki sposób przekazywać wsparcie i pomoc potrzebującym:

- „Szkoła szkole po powodzi”- zbieranie materiałów papierniczych dla przedszkola w Głucholazach;
- „Gmina Brzuze pomaga powodziom” – finansowa i rzeczowa zbiórka dla rodzin poszkodowanych podczas powodzi;
- „Paczka dla Seniora” – zorganizowanie kiermaszu stroików świątecznych, z którego dochód został przeznaczony na zakup paczek dla seniorów z obwodu naszej szkoły;

Wycieczki, wyjazdy - były okazją do poznawania kraju, środowiska, kultury; poszanowania wiedzy oraz upowszechniania form aktywnego wypoczynku:

- Wyjazdy do kina, teatru (*Akademia Pana Kleksa, Baśniowe granie, Żywa lekcja historii*)
- Kraków – Słowacja – Zakopane,
- Warszawa,
- Warsztaty kulinarne w Raku,
- Skansen w Sierpcu,
- Wyjazdy w ramach projektu – „Lekcje o finansach” – kl. IV-VIII – Gdańsk- Gdynia, kl. I-III – Bydgoszcz,
- Górzno – edukacja ekologiczna,
- Warsztaty lepienia z gliny – Wąpielsk,
- Spotkanie z autorem książek dla dzieci – Grzegorz Kasdepke – Ostrowite

Szkoła Podstawowa w Radzynku

Mega Misja dla szkół

MegaMisja to ogólnopolski program edukacyjny, który uczniowie klas I – III Szkoły Podstawowej w Radzynku realizowali podczas zajęć świetlicowych. Jego celem było podniesienie kompetencji cyfrowych wśród dzieci, jak również nabywanie świadomości bezpiecznego korzystania z internetu. Dzieci bardzo chętnie brały udział w wyzwaniach opartych na mechanizmie gry edukacyjnej. Wspólnie z animowanymi bohaterami rozwiązywały wiele zadań, przechodząc do kolejnych etapów. Dzięki programowi zdobyły wiele nagród, które doposażyły szkolną świetlicę.

Akademia Bezpiecznego Puchatka

Akademia Bezpiecznego Puchatka to ogólnopolski program dla uczniów klas pierwszych szkół podstawowych, obejmujący tematykę związaną z bezpieczeństwem w ruchu drogowym, w domu, szkole oraz w Internecie. Uczniowie klasy I Szkoły Podstawowej w Radzynku realizowali program na podstawie otrzymanych materiałów edukacyjnych. Po przeprowadzonych zajęciach, wiedzę zdobytą przez pierwszoklasistów zweryfikował test, w którym uczniowie SP w Radzynku wypadli bardzo dobrze. Zdobyte w czasie trwania programu wiadomości przyczyniły się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa i wiedzy uczniów.

Szkolny Klub Sportowy

SKS to program mający na celu promowanie aktywności fizycznej, upowszechnianie sportu i aktywne spędzanie czasu przez dzieci i młodzież. W zajęciach SKS w Szkole Podstawowej w Radzynku uczestniczy 30 osób. Funkcjonują 2 grupy: młodszą dla dzieci z klas I – III oraz starszą dla klas IV – VIII. Uczniowie chętnie i aktywnie uczestniczą w tej formie zajęć.

Czyściochowa akademia

Dzieci z klas I – III Szkoły Podstawowej w Radzynku wzięły udział w programie edukacyjnym pomagającym kształtować dobre nawyki higieniczne wśród najmłodszych. Realizując projekt szkoła zdobyła w konkursie plastycznym, główną nagrodę w postaci bonu na 500 zł.

Szkolne przygody Gangu Mocniaków

Szkoła Podstawowa w Radzynku wzięła udział w programie edukacyjnym dla przedszkoli i klas I – III. Celem programu było przekazanie dzieciom wiedzy na temat roli składników odżywczych w diecie, zachęcenie do jedzenia zdrowych i zbilansowanych posiłków. Klasa II zdobyła nagrodę główną za przygotowanie zdrowego śniadania i stworzenie plakatu.

Sprzątanie Świata

Sprzątanie Świata to wspólna lekcja poszanowania środowiska. Jej celem jest promowanie nieśmiecenia, edukacja odpadowa oraz inicjowanie działań, dzięki którym zmniejszy się nasz negatywny wpływ na środowisko. Wspólne sprzątanie odbyło się w piątek 15 września. Każdy uczeń i przedszkolak przyczynił się do tego, aby wokół było schludnie i czysto.

Wycieczka do Rudnika

Uczniowie klas młodszych Szkoły Podstawowej w Radzynku aktywnie spędzali ostatnie dni przed wakacjami. Wybrali się do Mega-Parku, mieszczącego się w Grudziądzu-Rudniku, usytuowanym w pięknej i malowniczej okolicy w pobliżu Wielkiego Jeziora Rudnickiego.

Uczestniczący w wycieczce mieli okazję dowiedzieć się wielu ciekawostek na temat oglądanych w zoo zwierząt, zwiedzić miasteczko westernowe Kansas oraz Mexico City. Ciekawym doświadczeniem było wejście do krainy baśni, bajek i legend oraz przejście Jurajską Ścieżką Edukacyjną.

W miasteczku westernowym uczniowie mieli możliwość stać się odkrywcami przygód niczym z Dzikiego Zachodu, poszukać złota, obejrzeć popisowe jazdy kaskaderskie, jazdę w stylu western. Po zwiedzaniu był też czas na zabawę w części rekreacyjnej.

Stajnia pod Starą Podkową

Z okazji Ogólnopolskiego Dnia Przedszkolaka dzieci z oddziałów przedszkolnych przy Szkole Podstawowej w Radzynku uczestniczyły w wyjeździe do Stajni Pod Starą Podkową. Brały tam udział w różnego rodzaju aktywnościach, m.in. w przejażdżce na kucyku, tworzeniu własnoręcznych rysunków, robieniu baniek mydlanych oraz karmieniu koników. Celem wyjazdu była integracja grupy i aktywności na świeżym powietrzu.

4.13. Ochrona przeciwpożarowa w gminie Brzuze

Na terenie Gminy Brzuze działa 7 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (Dobre, Giżynek, Gulbiny, Okonin, Ostrowite, Trąbin, Żałe), pełniących podstawową rolę przeciwpożarową w lokalnym środowisku, w tym jedna jednostka OSP w Giżyńku, która jest w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Jednostki OSP prowadzą działalność mającą na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałają w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, gminą i innymi podmiotami. Uczestniczą w akcjach ratowniczych związanych z ochroną środowiska oraz w czasie różnych zdarzeń i wypadków. Upowszechniają kulturę fizyczną i sport wśród swoich członków oraz prowadzą działalność kulturalną i oświatową. Ochotnicy w gminie Brzuze prowadzą również działania mające na celu wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej. Coraz częściej ich działania związane są z ratownictwem technicznym i przedmedycznym podczas zdarzeń drogowych.

W 2024 r. jednostki liczyły 200 członków. Do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych uprawnionych było 86 strażaków, w tym 85 mężczyzn i 1 kobieta.

Zakres szkoleń w OSP

Zakres szkoleń	Liczba wyszkolonych w 2024 roku	Liczba wyszkolonych ogółem
Dowódca OSP	1	18
Naczelnik OSP	0	9
Strażak ratownik	6	86
Kierowca konserwator sprzętu ratowniczego	2	18
Z zakresu ratownictwa technicznego	0	48
Z zakresu ratownictwa chemicznego i ekologicznego	2	25
65 Z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy	4	24
Z zakresu działań przeciwpowodziowych	2	25
Z zakresu ratownictwa wodnego	2	19
Sternicy motorowodni	0	2

Z zakresu współpracy z LPR	7	36
Z zakresu ratownictwa wysokościowego	2	26
Z zakresu ratownictwa poszukiwawczo- ratowniczego	2	18
Pilarze do drewna	2	41
Pilarze do stali i betonu	2	41

Udział OSP z terenu Gminy Brzuze w zdarzeniach ratowniczych w 2024 r.

Rodzaj zdarzenia	Liczba wyjazdów do zdarzenia	Liczba ratowników	Liczba pojazdów
pożary	18	100	3
miejscowe zagrożenia	88	399	5
alarmy fałszywe	2	10	1
wyjazdy gospodarcze	43	51	7

Liczba i rodzaj samochodów pożarniczych

Liczba samochodów pożarniczych	rodzaj			
	ciężkie	średnie	lekkie	specjalne
	0	6	10	0

Gmina Brzuze w 2024 i samodzielnie jednostki OSP prowadziły szereg działań w celu poprawy wyposażenia jednostek w specjalistyczny sprzęt ratunkowy, medyczny oraz ochrony własnej w celu prowadzenia akcji ratowniczych o wysokiej skuteczności i jakości. Działania te zwiększyły efektywność systemu ratownictwa oraz zarządzania kryzysem w wymiarze lokalnym i regionalnym. Przyczyniły się do poprawy bezpieczeństwa, koordynacji i skuteczności wspólnych interwencji na terenie gminy Brzuze i powiatu rypińskiego.

Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze

W gminie Brzuze w 2024 roku funkcjonowały 3 Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. To dzieci i młodzieży w wieku szkolnym zrzeszone przy Ochotniczych Strażach Pożarnych. Młodzi ludzie pod okiem opiekunów-strażaków poznają tajniki służby pożarniczej, elementy pierwszej pomocy i są przygotowywani do wstąpienia w szeregi straży pożarniczej.

Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze

Rodzaj drużyny pożarniczej	Liczba chłopców	Liczba dziewcząt	Razem
Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza (2 grupy)	38	21	59

Gminne dotacje dla jednostek OSP

Gmina Brzuze w miarę możliwości wspiera finansowo jednostki OSP w realizacji ich zadań.

Rodzaj zadania i wielkość wsparcia finansowego w 2024 roku.

Jednostka OSP	Rodzaj zadania	Kwota (w złotych)
Gulbiny	Działalność bieżąca jednostki OSP	10000,00
Ostrowite	Dofinansowanie zakupu samochodu pożarniczego	6550,00

5. Organizacje pozarządowe w gminie

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie określa zasady współpracy samorządu gminnego z organizacjami pozarządowymi, mającymi na celu zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności w każdej sferze działalności. Współdziałanie Gminy Brzuze z podmiotami trzeciego sektora odbywało się zgodnie z zasadami zawartymi w rocznym programie współpracy Gminy Brzuze z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2024 r. w ramach otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych organizacje pozarządowe, zrealizowały działania za łączną kwotę 29.844,95 zł. Wspieranie przez gminę organizacji pozarządowych prowadzone było także w formie pozafinansowej, która polegała na wymianie i przekazywaniu informacji o planowanych szkoleniach, konkursach organizowanych przez różne instytucje, konsultacji projektów aktów prawa miejscowego, udzielaniu pomocy merytorycznej i technicznej przy sporządzaniu wniosków o dotacje, informowaniu o możliwościach pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych oraz pomocy w nawiązywaniu kontaktów, współpracy podmiotów w skali regionalnej i ponadregionalnej.

Stowarzyszenia działające na terenie gminy Brzuze pozyskują środki finansowe na działalność statutową także z innych źródeł. Z powodzeniem uczestniczą w ogólnopolskich konkursach na dofinansowanie projektów społecznych, dzięki czemu w 2024 roku udało im się otrzymać dodatkowe fundusze w kwocie ponad 70.000 zł.

Organizacje pozarządowe z terenu gminy Brzuze

- *Stowarzyszenie Dobrzyniaczy,*
- *Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Brzuze,*
- *Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w gminie Brzuze,*
- *Gminny Klub Sportowy Pojezierze Brzuze,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Dobre,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Giżynek,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Gulbiny,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Okonin*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Ostrowite,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Trąbin,*
- *Ochotnicza Straż Pożarna Żałe.*

Koła Gospodyń Wiejskich

KGW współpracują z samorządem gminnym, innymi organizacjami pozarządowymi oraz wiejskimi instytucjami. Od wielu lat funkcjonuje 19 kół gospodyń wiejskich oraz Gminna Rada KGW, zaś piętnaście organizacji zarejestrowanych jest na podstawie Ustawy o kołach gospodyń wiejskich: KGW Brzuze, KGW w Dobrem, KGW Giżynek, KGW Gulbiny, KGW Kleszczynki, KGW Łączonek, KGW Ostrowite Kolonia, KGW Ostrowite Wieś, KGW Piskorzyn, KGW Przyrowa-Mościska, KGW Radzynek, KGW Trąbin, KGW Trąbin Rumunki, KGW Ugoszcz, KGW Żałe, a także KGW nieregistrowane z Marianowa, Okonina, Przyrowy i Somsior.

Na realizację działań statutowych pozyskują środki z ogólnopolskich programów dotacyjnych oraz otrzymanego wsparcia z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Koła gospodyń organizowały uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka, Kobiet i Matki. Współpracowały z samorządem gminy przy organizacji gminnych dożynek oraz wigilii. Brały aktywny udział m.in. w Dniu Babki. W 2024 roku na działalność statutową otrzymały łącznie dofinansowania w wysokości ponad 120.000 zł. Dzięki nagrodzie otrzymanej w programie frekwencyjnym dla KGW z gmin, w których frekwencja w ubiegłorocznych wyborach parlamentarnych przekroczyła 60 %, koła wzbogaciły się o kolejne 70.000 zł.

Członkinie Koła Gospodyń Wiejskich Radzynek obchodziły w lipcu piękny jubileusz. Siedemdziesiąt pięć lat temu zostało założona organizacja, w szeregach której działają również dzisiaj najbardziej zaangażowane społecznie mieszkanki sołectwa.

Stowarzyszenie Dobrzyniaczy

Do głównych celów działalności *Stowarzyszenia Dobrzyniaczy* należą: ochrona przyrody i krajobrazu, popularyzacja działań na rzecz ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego. W 2024 r. *Stowarzyszenie Dobrzyniaczy* zrealizowało projekt społeczny pn. *Radości małe i duże seniorów z gminy Brzuze*, dofinansowany w ramach otwartego konkursu ofert na wykonywanie zadań publicznych na rzecz integracji i aktywizacji osób w wieku emerytalnym, ogłoszonym przez Urząd Marszałkowski w Toruniu. Kwota wsparcia wyniosła 3.000 zł.

Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Brzuze

Organizacja powstała w 2008 roku, wśród celów statutowych ma m.in.: aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego, wspieranie rozwoju kulturalnego, oświatowego, sportowego i turystyki, inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych oraz działanie na rzecz rodzin, osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Dzięki dofinansowaniu otrzymanemu w ramach otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Gminę Brzuze, SRGB zrealizowało w 2024 roku projekt: *Sport-Aktywność-Zdrowie – Brzuze 2024*. Stowarzyszenie wydatkowało na ten cel dotację w kwocie 5.994,45 zł. Aktywnie działająca organizacja pozyskała również środki finansowe z Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu na realizację dwóch kolejnych zadań - *Wiek Seniora-Wigor Juniora - Brzuze 2024* oraz *XXVII Maraton Trzeźwości- Brzuze 2024*, łącznie na kwotę 9.000,00 zł.

Gminny Klub Sportowy Pojezierze Brzuze

Organizacja, która powstała w 2009 r. skupia amatorów i sympatyków sportu. W 2024 r. swoje działania klub realizował dzięki pracy własnej, wolontariatowi, wkładowi rzeczowemu oraz dotacji pozyskanej w ramach otwartego konkursu na zadania z zakresu upowszechniania i rozwoju kultury fizycznej i sportu, ogłoszonego przez Gminę Brzuze. Samorząd gminny wsparł realizację działań kwotą 19.870,00 zł. *Pojezierze Brzuze* pozyskało również grant w ogólnopolskim projekcie pn. *Program Klub 2024*. Wsparcie w wysokości 17.000 zł umożliwiło prowadzenie szkółki piłkarskiej w gminie Brzuze oraz zakup sprzętu i wyposażenia.

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Dorosłych Niepełnosprawnych

Zostało zarejestrowane w KRS w 2022 r. Do działań w 2024 r. należała organizacja *II Integracyjnej Spartakiady* na Orliku w Ostrowitem oraz *Mikołajki* w Domu Kultury „Osada” dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami oraz ich najbliższych. Samorząd gminy wsparł działalność stowarzyszenia w zakresie upowszechniania i rozwoju kultury fizycznej i sportu na zadanie pn. *Integracja-Aktywność-Zdrowie – Brzuze 2024*. Dotacja została wydatkowana w wysokości 3.980,50 zł.

W Domu Kultury „Osada” w Ostrowitem odbyły się Mikołajki integracyjne dla osób z niepełnosprawnościami. W świątecznym spotkaniu wzięli udział mieszkańcy naszej gminy oraz uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej i podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy w Rypinie.

Klub Seniora *Przystań*

Klub Seniora *Przystań* powstały pod egidą *Stowarzyszenia Dobrzyniaczy* zrzesza prawie 70 członków. Skupia się na integracji i wsparciu aktywności osób starszych oraz umożliwieniu im ciekawego spędzania wolnego czasu, a także uczestniczy w realizowanych przez gminę oraz miejscowe stowarzyszenia projektach i wydarzeniach. Seniorzy aktywnie uczestniczą też w życiu społecznym i kulturalnym gminy, prezentując podczas imprez swoje talenty wokalne i aktorskie. W 2024 członkowie KS *Przystań* uczestniczyli w projektach własnych oraz realizowanych przez stowarzyszenia i samorząd gminy.

6. Wydarzenia w 2024 r.

W gminie Brzuze priorytetem przy organizacji wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych jest integracja mieszkańców, propagowanie aktywnego wypoczynku, promocja gminy i jej walorów krajobrazowych, dziedzictwa przyrodniczego, historycznego oraz kulturalnego, turystyki i rekreacji. W roku 2024 odbyło się wiele zróżnicowanych wydarzeń kulturalnych, uroczystości i imprez.

W styczniu w Domu Kultury „Osada” w Ostrowitem wystąpił Jacek Beszczyński z zespołem „Nadziei Małeńka Orkiestra”.

W Domu Kultury „Osada” w Ostrowitem, również w styczniu, odbył się 32. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Na leczenie płuc po pandemii zebrano łącznie 19.865,16 zł. W zbiórkę zaangażowały się wszystkie jednostki organizacyjne gminy, a także organizacje społeczne KGW, OSP i wolontariusze.

W lutym w Domu Kultury „Osada” w Ostrowitem odbyły się Walentynki połączone z pożegnaniem karnawału.

Z okazji ***Dnia Kobiet*** na scenie ostrowickiego domu kultury zaprezentował się w okolicznościowym repertuarze Agata Maciołek i Jacek Beszczyński z zespołem „Lajk”.

W świetlicy wiejskiej w Brzuzem gościli gospodarze wsi z naszej gminy. Święto Sołtysa było okazją do złożenia podziękowań za całoroczną pracę i zaangażowanie w działalność na rzecz lokalnej wspólnoty.

Eliminacje gminne Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom” odbyły się 25 marca w świetlicy wiejskiej w Brzuzem.

Tradycyjne i bardziej współczesne baby i babeczki wystawiane były na wielkanocnym stole, przygotowanym w Domu Kultury w Ostrowitem przez koła gospodyń wiejskich, szkoły podstawowe i inne organizacje społeczne, we współpracy z urzędem gminy oraz jednostkami organizacyjnymi gminy Brzuze. Pokaz odbył się w ramach **IV Dnia Babki**.

Podczas zorganizowanego przez wójta Jana Koprowskiego programu wielkanocnego, zaprezentowany został montaż poetycko-muzyczny *Zwycięzca Śmierci*. Dopełnieniem wypowiedzianych tekstów ewangelicznych i poezji był śpiew pieśni i piosenek religijnych

Uroczystość nadania szkole w Ugoszczu imienia Fryderyka Chopina oraz odsłonięcie pamiątkowego muralu. Uczniowie również przedstawili program artystyczny. Na koniec odbył się koncert muzyki Fryderyka Chopina w wykonaniu dr Michała Mossakowskiego.

Wójt Gminy Brzuze
oraz Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Fryderyka Chopina
w Ugoszczu
serdecznie zapraszają
na uroczystości związane z nadaniem szkole imienia
oraz odsłonięcie pamiątkowego muralu

19 kwietnia 2024

Program uroczystości:

Wzrost i rozwój ucznia (na przykładzie Polki - Polska w Berlinie)
godz. 09.00 – uroczysta msza i odśpiewanie hymnu

Niektórzy Polacy (na przykładzie Chopina w Ugoszczu)
godz. 10.15 – recital muzyki Chopina w wykonaniu dr Michała Mossakowskiego

godz. 11.45 – koncert artystyczny z nadaniem szkole imienia
oraz odsłonięcie pamiątkowego muralu

godz. 12.30 – lunch i odpoczynek w rezydencji Chopina w Ugoszczu
godz. 13.00 – koncert muzyki Chopina w wykonaniu dr Michała Mossakowskiego

ZAPRASZAMY

W kwietniu odbyła się uroczystość przekazania zaświadczeń o wyborze radnych i wójta na nową kadencję.

Gminno-szkolne uroczystości z okazji 233. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja odbyły się w Radzynku. Uczniowie Szkoły Podstawowej pod kierunkiem nauczycieli zaprezentowali okolicznościowy program pt. "Gdy zabłyśnie Trzeci Maj".

W kościele św. Antoniego w Trąbinie odbyły się gminno-parafialne uroczystości z okazji Dnia Strażaka. W mszy uczestniczyły poczty sztandarowe reprezentujące wszystkie jednostki OSP w gminie: Dobre, Giżynek, Gulbiny, Okonin, Ostrowite, Trąbin i Żałe.

W połowie maja, w Żałem została otwarta promenada pod Kopcem. Dróżka, która prowadziła do jeziora, zmieniła się w alejkę spacerową. Promenadę poświęcił proboszcz żalskiej parafii ksiądz Dariusz Załęcki. Inwestycja powstała w ramach jednego z etapów realizowanego przez Gminę Brzuze zagospodarowania turystycznego naszych miejscowości.

W nowo otwartej Galerii Parowozownia w Ostrowitem odbył się wernisaż prac Joanny Markuszewskiej pt. „Szklany Świat”.

Pod koniec maja odbył się koncert z okazji Dnia Mamy. Zorganizowany został w Domu Kultury „Osada”. Występujący w tym szczególnym dniu artyści: Jacek Drabkowski i Andrzej Korzeniewski, wykonali znane i lubiane utwory, m.in. Krzysztofa Krawczyka, Ryszarda Rynkowskiego, Bogusława Meca i Andrzeja Zauchy.

Uczestnicy projektu pn. „Wiek Seniora Wigor Juniora Brzuze 2024” wzięli udział w wycieczce krajobrazowej przez malownicze tereny naszej gminy.

W niedzielne popołudnie odbył się XXIV Przegląd Zespołów Ludowych Ziemi Dobrzyńskiej im. Michała Kokota zorganizowanego przez Stowarzyszenie Gmin Ziemi Dobrzyńskiej oraz wójta gminy Brzuze. Zaprezentowało się jedenaście zespołów. Byli Tłuchowianie z gminy Tłuchowo, Jesienny Liść z miasta i gminy Kikół, Srebrny Włos i Wrzosa z Rypina, Kapela Kamińskich z gminy Obrowo, Wichowiaki z gminy Lipno, Chalinianki oraz Senioretro z miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą, Skrwilenciacy z gminy Skrwilno, Sami Swoi z gminy Rypin oraz Eden z gminy Lubicz. A wszystko to, ponieważ w tym roku obchodzono 100-lecie pobytu w Ugoszczu wielkiego Fryderyka Chopina.

Seniorzy uczestniczyli w spływie kajakowym na dziesięciokilometrowym odcinku Drwęcy. Wyprawa odbyła się w ramach projektu pn. „Wiek Seniora Wigor Juniora - Brzuze 2024”, realizowanego przez Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Brzuze.

„Otwarte mistrzostwa ziemi dobrzyńskiej w piłce siatkowej plażowej”, w których uczestniczyło trzynaście dwuosobowych drużyn, odbyły się w lipcu nad jeziorem w Brzuzem.

W sierpniu odbył się po raz szesnasty Piknik Seniora. Został rozpoczęty mszą świętą w intencji osób starszych, odprawioną w Sanktuarium Świętej Rodziny w Studziance. Następna część miała miejsce przy świetlicy w Kleszczynie. Goście aktywnie uczestniczyli w sportowych konkurencjach, a także w konkursach wiedzy.

Jubileuszowe, XXV Dożynki Gminne, będące ukoronowaniem całorocznego rolniczego trudu, odbyły się 24 sierpnia w Ugoszczu. Główną część uroczystości rozpoczęła dziękczynna msza święta. Delegacje KGW Dobrze, KGW i sołectw Brzuze, Kleszczyn, Piskorczyń, Trąbin, Trąbin Rumunki, Żałe, Łączonek, sołectwa Marianowo, Radzynek, KGW, sołectwa i OSP Giżynek, KGW i OSP Gulbiny, OSP Ostrowite wraz z KGW Ostrowite Kolonia oraz Klubu Seniora Przyszań zaprezentowały 14 misternie wyplecionych wieńców i dekoracji dożynkowych. Dożynkom towarzyszyły wystawy urzędu gminy, szkół, kół gospodyń wiejskich, strażackie oraz ODR, PPIS i Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rypinie, a także liczne atrakcje nie tylko dla najmłodszych.

Na początku września odbyło się otwarcie i poświęcenie drogi gminnej Brzuze-Dąbrówka. Poświęcenia dokonał proboszcz parafii w Ostrowitem ksiądz Zbigniew Morawski. Wykonawcą inwestycji była firma PRD z Lipna.

W sobotę, 7 września 2024 r., druhowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Żale uroczysto przywitano nowego średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego marki Renault oraz oddanie do użytkowania garażu.

Na orliku, przy Szkole Podstawowej w Ostrowitem odbył się turniej piłki nożnej o Puchar Wójta Gminy Brzuze. Wzięło w nim udział sześć dziesięcioosobowych zespołów: Rycerze, QJAWY, Coco Jambo, Empet, Emeryci i FC Trąbin. W ekipie QJAWY zagrał Sławomir Suchomski polski piłkarz i trener. Swoją dotychczasową piłkarską przygodę opisał w książce pt. „Futbolowa odyseja”.

We wrześniu uczestnicy projektu pn. „Radości małe i duże Seniorów z gminy Brzuze” wzięli udział w zajęciach rekreacyjnych na kręgielni.

25 września w Gulbinach, w ramach projektu „Maraton Trzeźwości – Brzuze 2024”, rywalizowały drużyny ze szkół podstawowych z terenu gmin Brzuze, Rypin i Wąpielsk. Biegi sztafetowe odbywały się w czterech kategoriach: dziewczęta i chłopcy z klas IV-VI oraz dziewczęta i chłopcy z klas VII-VIII.

Na deskach ostrowickiego domu kultury „Osada” odbył się ósmy Przegląd Teatrów Profilaktycznych. Motto tegorocznej edycji „Rozwój osobisty a nie używki”, nawiązywało do problemów dotyczących uzależnień oraz sposobów walki z nimi wśród dzieci i młodzieży. Swoje aktorskie umiejętności zaprezentowali uczniowie szkół podstawowych z Ostrowitego, Radzik Dużych, Radzyna, Trąbina i Ugoszcza.

W październiku Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Brzuze zakończyło realizację projektu pn. „XXVII Maraton Trzeźwości – Brzuze 2024”. Podczas podsumowania, które odbyło się 23 października w szkole podstawowej w Ostrowitem, młodzież sprawdzała swoją wiedzę w quizach wiedzy, rozwiązywała krzyżówki oraz uczestniczyła w konkursie na najciekawszy tematyczny plakat profilaktyczny.

Dwudziestego czwartego października w Domu Kultury w Ostrowitem odbyło się spotkanie, podczas którego wójt Jan Koprowski zaprezentował najnowszą publikację pt. Krajobrazy gminy Brzuze, której jest autorem. Uroczystość uświetnił występ uczniów szkoły podstawowej z Radzyna oraz Anny Siliczak i Danuty Wiśniewskiej. Na koniec uczestnicy spotkania mogli otrzymać album z podpisem autora.

W hali sportowej Szkoły Podstawowej w Ugoszczu odbył się Turniej Siatkówki, zorganizowany w ramach akcji charytatywnej zbierającej fundusze na leczenie Michała Czarneckiego.

W listopadzie odbył się wernisaż wystawy malarstwa i ceramiki Agnieszki Figurskiej. Kobiące portrety, dynamiczne ujęcia miast, barwne mozaiki i ceramika użytkowa królowały tego dnia w ostrowskiej Galerii Parowozownia.

15 i 16 listopada w hali sportowej w Ugoszczu odbył się Dwudniowy Turniej Siatkówki Halowej. Uczestniczyło w nich dwanaście drużyn, rozgrywających mecze w dwóch kategoriach: kobiety i młodzież do 18 r.ż. oraz mężczyźni.

4 grudnia odbyło się Spotkanie Mikołajkowe połączone z promocją książki pt. „Krajobrazy gminy Brzuze”. Miało to miejsce w świetlicy wiejskiej w Żale.

W sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej w Ostrowitem odbył się Gminny Turniej Tenisa Stołowego pod patronatem wójta gminy. Uczestniczyło w nich 56 uczestników: uczniów szkół podstawowych i średnich oraz dorosłych.

7. Galeria inwestycji w 2024 r.

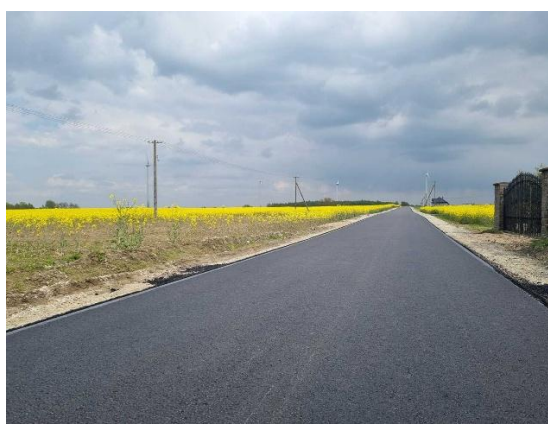
Budowa altany w Giżyńku

Budowa chodnika przy drodze powiatowej w Żałem z udziałem środków gminy

Budowa drogi gminnej Okonin-Obory

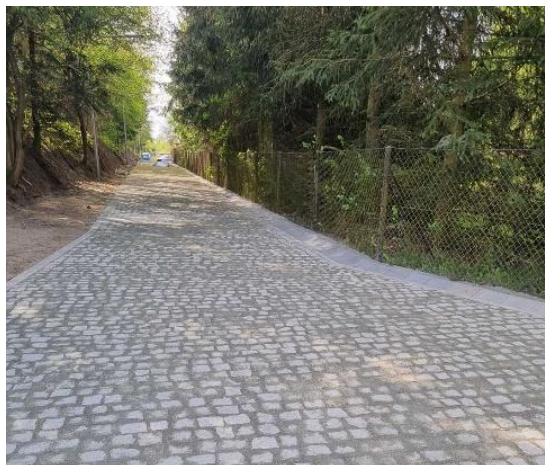
Budowa drogi gminnej Żałe-Głęboćek

Budowa drogi Trąbin Rumunki-Radomin

Budowa oświetlenia w Radzynie

Budowa promenady w Żałem

Budowa przyszłolnego kompleksu sportowego w Ugoszczu

Budowa świetlicy w Przyrowie

Budowa świetlicy w Trąbinie Rmunkach

Dokończenie budowy garażu dla OSP w Żałem

Inwestycje w OSP Okonin

Kontynuacja przebudowy drogi wojewódzkiej w Brzuzem

Leszcz w Kleszczynie, witacz, sztuka w przestrzeni publicznej

Okoń w Okoninie, witacz, sztuka w przestrzeni publicznej

Pierwszy etap rewitalizacji parowozowni w Ostrowitem

Piskorz w Piskorcźnie, witacz, sztuka w przestrzeni publicznej

Przebudowa drogi gminnej w Okoninie

Przebudowa dróg osiedlowych w Ostrowitem

Przebudowa skrzyżowania w Radzynku

Przebudowa skrzyżowania w Radzynku

Rozpoczęcie przebudowy drogi gminnej w Dąbrówce

Rozbudowa remizy w Gulbinach

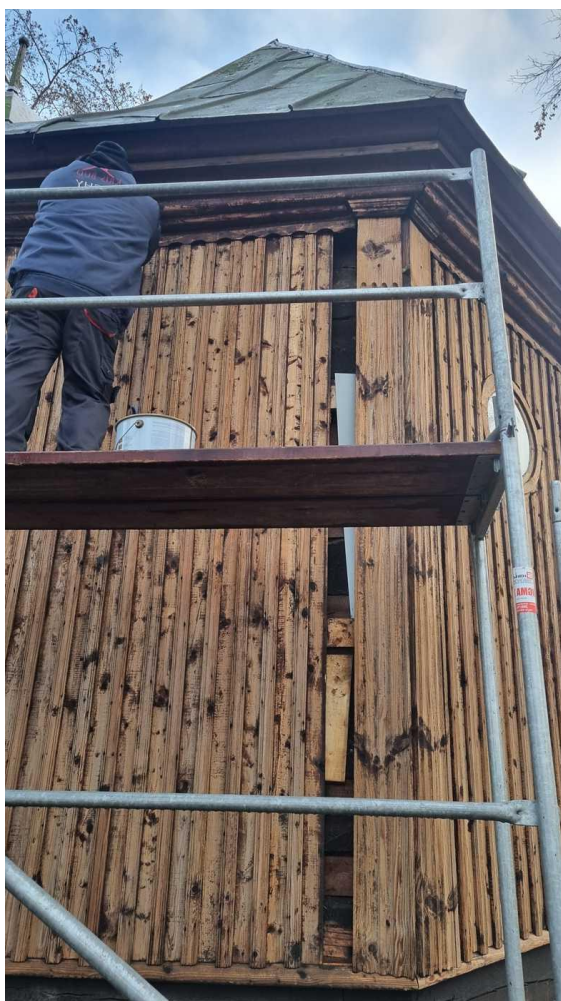
Rewitalizacja parowozowni w Ostrowitem

Zagospodarowanie terenów w Brzuzem

Rozbudowa świetlicy w Ugoszczu

Remont elewacji kaplicy w Studziance

Sielawa w Żałem, witacz, sztuka w przestrzeni publicznej